

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**TOPLUMSAL CİNSİYET BAĞLAMINDA
İNŞA EDİLEN ERKEKLİĞİN KADINA YÖNELİK FİZİKSEL
ŞİDDET UYGULAMASININ DEĞERLENDİRİLMESİ:
MANİSA ÖRNEĞİ**

HAZIRLAYAN: SEDAT AKKUŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI

DANIŞMAN

Dr. Öğretim Üyesi ŞEYDA YILDIRIM

MANİSA- 2018

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

HAZIRLAYAN: SEDAT AKKUŞ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI

TEZ SINAV JÜRİSİ

DR. ÖĞRETİM ÜYESİ ŞEYDA YILDIRIM (TEZ DANIŞMANI)
DOÇ. DR. HAKAN BAYDUR (JÜRİ ÜYESİ)
DR. ÖĞRETİM ÜYESİ MELİKE TUNÇ TEKİNDAL (JÜRİ ÜYESİ)

MANİSA- 2018

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün safhalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmayla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığı beyan ederim.

Sedat AKKUŞ

İmza

TEŞEKKÜR

Bu araştırmanın belirlenmesi, planlanması, uygulanması ve yürütülmesi dahil tüm aşamalarında bilgi ve deneyimiyle desteğini benden esirgemeyen, çalışmaktan onur ve gurur duyduğum değerli hocam ve danışmanım Sayın Dr. Öğretim Üyesi Şeyda YILDIRIM'a,

Çalışmamın veri işleme aşamasında bilgi birikimini benimle paylaşan, sunduğu değerli katkılarıyla çalışmamı kolaylaştıran ve jüri üyesi olma davetimizi kabul eden hocam Sayın Doç. Dr. Hakan BAYDUR'a, davetimizi kırmayıp İzmir'den gelerek jüri üyesi olmayı kabul eden Sayın Dr. Öğretim Üyesi Melike TUNÇ TEKİNDAL'a ve lisans öğrenimimden bu yana beni destekleyen, yüreklendiren güler yüzlü, değerli hocam Sayın Sosyal Hizmet Uzmanı Turgay ÇAVUŞOĞLU'na,

Yüksek lisans eğitim sürecimi kolaylaştıran ve destekleyen Manisa Çocuk İzlem Merkezi Sorumlu Hekimi Sema YAVUZ başta olmak üzere iş arkadaşlarım Şehriban ÖZCAN, Ali Koray ŞEN ve Gülay ASLAN'a

Yanımdayken hayatımı daha güzel ve anlamlı kılan sevgisini ve desteğini hep hissettiren, tezimi titizlikle okuyup yorum ve değerlendirmeleri ile katkıda bulunan ve ondan (ç)aldığım zamana karşılık, gösterdiği hoşgörü için sevgili eşim hayat arkadaşım, Dilara SOLMAZ AKKUŞ'a ve yoldaşımız Hayko'ya,

Hayatımın her alanında ve zamanında desteği, sabrı ve sevgisi ile yanımda olan, çocuğu olmaktan mutluluk duyduğum 'ücretsiz iş gücü' ev kadını annem Torun ve emekçi babam Memet AKKUŞ'a, bu yolda bana eşlik eden sevgili kardeşlerim Eda ve Öznur AKKUŞ'a teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

1. ÖZET	1
2. SUMMARY	2
3. GİRİŞ VE AMAÇ	3
3.1. ARAŞTIRMANIN SORUNSALI	3
3.2. ARAŞTIRMANIN AMACI	4
3.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	4
4. GENEL BİLGİLER	6
4.1. TOPLUMSAL CİNSİYET İNŞASI	6
4.1.1. Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet	6
4.1.2. Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği ve Feminizmin Mücadelesi	7
4.1.2.1. Liberal feminizm	9
4.1.2.2. Marksist feminizm	9
4.1.2.3. Radikal feminizm	10
4.1.2.4. Sosyalist feminizm	11
4.1.2.5. Postmodern feminizm	12
4.1.3. Toplumsal Cinsiyet İnşası Bağlamında Erkeklik Kurgusu	13
4.1.3.1. Erkeklik	14
4.1.3.2. Hegemonik erkeklik	15
4.1.3.3. Türkiye’de erkeklik inşası ve erkeklerden beklenen roller	18
4.1.3.3.1. Sünnet	19
4.1.3.3.2. Askerlik	20
4.1.3.3.3. İş sahibi olmak/ ekonomik güç	21
4.1.3.3.4. Evlilik	23
4.1.3.4. Ataerkil sistem	24
4.1.4. Toplumsal Cinsiyet İnşasının Dayanakları	25

4.1.4.1. Aile.....	25
4.1.4.2. Devlet- yasal-siyasal sistem	26
4.1.4.3. İktisadi sistem ve kurumlar	27
4.1.4.4. Medya.....	28
4.1.4.5. Eğitim kurumları	28
4.1.5. Toplumsal Cinsiyet İnşasında Yaşanan Erkeklik Krizi.....	29
4.2. KADINA YÖNELİK ŞİDDET	31
4.2.1. Dünyada Kadına Yönelik Şiddet.....	32
4.2.2. Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet	33
4.3. TOPLUMSAL CİNSİYET İNŞASINI VE KADINA YÖNELİK ŞİDDETİ AÇIKLAYAN KURAMLAR	34
4.3.1. Psikanalitik Kuram.....	34
4.3.2. Sosyal Öğrenme Kuramı	36
4.4. SOSYAL HİZMET DİSİPLİNİNİN FEMİNİZM VE KADINA YÖNELİK ŞİDDET İLE İLİŞKİSİ	38
4.4.1. Sosyal Hizmet Mesleği.....	42
4.4.2. Feminist Sosyal Hizmet	44
4.4.3. Sosyal Hizmet Uygulaması ve Güçlendirme Yaklaşımı.....	48
5. GEREÇ VE YÖNTEM	52
5.1. GENEL TANIMLAR.....	52
5.2. ARAŞTIRMANIN TİPİ.....	52
5.3. ARAŞTIRMANIN YAPILDIĞI YER VE SÜRESİ.....	53
5.4. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ.....	53
5.4.1. Araştırmaya Dahil Olma Kriterleri	53
5.5. ARAŞTIRMA SORULARI	54
5.6. DEĞİŞKENLER	54

5.7. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	55
5.7.1. Anket Formu	55
5.7.1.1. Sosyo-demografik bilgiler.....	55
5.7.1.2. Çocukluk çağı yetiştirilme şekline ilişkin bilgiler	56
5.7.1.3. Kötü alışkanlıklara ilişkin bilgiler.....	56
5.7.1.4. Kadına fiziksel şiddet uygulamaya ilişkin bilgiler.....	56
5.7.2. Erkeklerin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Tutum Ölçeği (ETCET).....	56
5.7.3. Toplumsal Cinsiyet Normları Tutum Ölçeği (TCNT)	58
5.8. VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ.....	59
5.9. VERİLERİN ANALİZ BİÇİMİ	59
5.10. SINIRLILIKLAR VE KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER.....	60
5.10.1. Sınırlılıklar	60
5.10.2. Karşılaşılan Güçlükler.....	60
5.11. ARAŞTIRMANIN ETİĞİ	60
6. BULGULAR	61
6.1. TANIMLAYICI BULGULAR	61
6.1.1. Sosyo-Demografik Bulgular	61
6.1.2. Fiziksel Şiddete İlişkin Bulgular.....	68
6.1.3. Çocukluk Çağında Yetiştirilme Şekline İlişkin Bulgular.....	73
6.1.4. Kötü Alışkanlıklara İlişkin Bulgular	75
6.2. KARŞILAŞTIRMALI BULGULAR	77
6.2.1. Sosyo-Demografik Bilgilerin Kadına Fiziksel Şiddet Uygulamayla İlişkisi.....	77
6.2.2. Grupların Çocukluk Çağı Yetiştirilme Şekilleri ile Kadına Fiziksel Şiddet Uygulama Durumlarının Karşılaştırılması.....	80
6.2.3. Kötü Alışkanlıklar ile Kadına Fiziksel Şiddet Uygulama Davranışlarının Karşılaştırılması	82

6.3. ETCET-TCNT ÖLÇEKLERİNDE ALINAN PUANLARI ETKİLEYEN DEĞİŞKENLER	84
6.3.1. Sosyo-Demografik Bilgilerin ETCET-TCNT Ölçeklerinde Alınan Puanlarla İlişkisinin İncelenmesi	84
6.3.2. Çocukluk Çağı Yetiştirilme Şekillerinin ETCET-TCNT Ölçeklerinde Alınan Puanlar ile Karşılaştırılması	103
6.3.3. Kötü Alışkanlıkların Toplumsal Cinsiyet Algısı ile İlişkisi.....	108
6.3.4. Kadına Fiziksel Şiddet Uygulama ile Toplumsal Cinsiyet İlişkisi	112
7. TARTIŞMA	125
7.1. FİZİKSEL ŞİDDET UYGULAMAYI VE TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISINI ETKİLEYEN DEĞİŞKENLER.....	125
7.1.1. Kadına Fiziksel Şiddet Uygulamayı ve Toplumsal Cinsiyet Algısını Etkileyen Sosyo-Demografik Bilgilerin Analizi.....	125
7.1.2. Çocuklukta Şiddete Maruz Kalma ile Kadına Fiziksel Şiddet Uygulama Arasındaki İlişki.....	131
7.2. KADINA FİZİKSEL ŞİDDET UYGULAMA İLE TOPLUMSAL CİNSİYET TUTUMU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ.....	133
8. SONUÇ VE ÖNERİLER	136
8.1. SONUÇ	136
8.2. ÖNERİLER	138
8.2.1. Mikro Düzeyde Getirilen Öneriler	138
8.2.2. Mezzo Düzeyde Getirilen Öneriler	139
8.2.3. Makro Düzeyde Getirilen Öneriler	141
9. KAYNAKLAR.....	144
10. EKLER.....	153
10.1. EK 1. ANKET FORMU	153
10.2. EK 2. ETCET VE TCNT ÖLÇEK FORMU	154

10.3.	EK 3. ENSTİTÜ YÖNETİM KURULU KARARI.....	156
10.4.	EK 4. TURNİTİN ORJİNALLİK RAPORU	157
10.5.	EK 5. YEREL ETİK KURULU KARAR İZİNİ	158
10.6.	EK 6. KURUM ARAŞTIRMA İZİNİ	159
10.7.	EK 7. ÖZGEÇMİŞ	160
10.8.	EK 8. YAPTIĞI ÇALIŞMALAR.....	161

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Katılımcıların Yaşa Göre Dağılımı.....	61
Tablo 2. Katılımcıların Mesleklerine Göre Dağılımı.....	62
Tablo 3. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı	63
Tablo 4. Katılımcıların Aylık Bazda Gelir Durumlarına Göre Dağılımı	64
Tablo 5. Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Dağılımı	64
Tablo 6. Katılımcıların Evlilik Sayılarına Göre Dağılımı.....	65
Tablo 7. Katılımcıların Evlenme Şekillerine Göre Dağılımı	65
Tablo 8. Katılımcıların Eşlerinin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı	66
Tablo 9. Katılımcıların Eşlerinin Çalışma Durumuna Göre Dağılımı	67
Tablo 10. Katılımcıların Çocuk Sahibi Olma Durumlarına Göre Dağılımı.....	67
Tablo 11. Katılımcıların Çocuk Sayılarına Göre Dağılımı	67
Tablo 12. Katılımcıların En Uzun Yaşanılan Yere Göre Dağılımı	68
Tablo 13. Katılımcıların Hastane Çalışanı ve Hasta Olma Durumuna Göre Dağılımı	68
Tablo 14. Katılımcıların Çocukluklarında Fiziksel Şiddete Maruz Kalma Dağılımı	69
Tablo 15. Katılımcıların Kadına Fiziksel Şiddet Uygulama Durumuna Göre Dağılımı	69
Tablo 16. Erkeklerin Kadına Fiziksel Şiddet Uygulama Sıklığına Göre Dağılımı....	70
Tablo 17. Erkeklerin Kadına Fiziksel Şiddet Uygulama Nedenlerine Göre Dağılımı	71
Tablo 18. Fiziksel Şiddet Uygulamış Erkeklerin, Şiddet Mağduru Kadın ile Aynı Konutta Yaşama Durumuna Göre Dağılımı.....	72
Tablo 19. Şiddet uygulamış Erkeklerin Fiziksel Şiddet Uyguladığı Kadınlar ile Yakınlık Derecelerine Göre Dağılımı	72
Tablo 20. Kadına Yönelik Fiziksel Şiddetin Önlenme Şekilleri ile İlgili Erkeklerin Düşünceleri Bazında Dağılımı	73
Tablo 21. Katılımcıların Çocukluklarında Büyütülme Şekillerine Göre Dağılımı	74
Tablo 22. Katılımcıların Kötü Alışkanlıklarına Göre Dağılımı	75
Tablo 23. Sosyo-Demografik Bilgilerin Kadına Fiziksel Şiddet Uygulama ile İlişkisinin İncelenmesi	77
Tablo 24. Şiddet Uygulamış ve Uygulamamış Erkeklerin Çocukluk Çağında Yetiştirilme Şekilleri ile Kadına Fiziksel Şiddet Uygulama Davranışlarının Karşılaştırılması	81
Tablo 25. Grupların Kötü Alışkanlıkları ile Kadına Fiziksel Şiddet Uygulama İlişkisi	82

Tablo 26. Katılımcı Yaşlarının ETCET-TCNT Ölçekleri Bazında Alınan Puanlar ile İlişkisi.....	85
Tablo 27. Eğitim Durumunun ETCET-TCNT Ölçekleri Bazında Alınan Puanlar ile İlişkisi.....	87
Tablo 28. Gelir Durumunun ETCET-TCNT Ölçekleri Bazında Alınan Puanlar ile İlişkisi.....	89
Tablo 29. Medeni Durumun ETCET-TCNT Ölçekleri Bazında Alınan Puanlar ile İlişkisi.....	91
Tablo 30. Evlilik Sayısının ETCET-TCNT Ölçekleri Bazında Alınan Puanlar ile İlişkisi.....	92
Tablo 31. Evlenme Şeklinin ETCET-TCNT Ölçekleri Bazında Alınan Puanlar ile İlişkisi.....	93
Tablo 32. Eş Eğitim Durumunun ETCET-TCNT Ölçekleri Bazında Alınan Puanlar ile İlişkisi.....	95
Tablo 33. Eşin Çalışma Durumunun ETCET-TCNT Ölçekleri Bazında Alınan Puanlar ile İlişkisi.....	97
Tablo 34. Çocuk Sahibi Olma Durumunun ETCET-TCNT Ölçekleri Bazında Alınan Puanlar ile İlişkisi.....	98
Tablo 35. Çocuk Sayısının ETCET-TCNT Ölçekleri Bazında Alınan Puanlar ile İlişkisi.....	99
Tablo 36. En Uzun Yaşanılan Yerin ETCET-TCNT Ölçekleri Bazında Alınan Puanlar ile İlişkisi.....	100
Tablo 37. Hasta ve Personel Durumunun ETCET-TCNT Ölçekleri Bazında Alınan Puanlar ile İlişkisi.....	102
Tablo 38. Çocuklukta Fiziksel Şiddete Maruz Kalmanın ETCET-TCNT Ölçekleri Bazında Alınan Puanlar ile İlişkisi.....	103
Tablo 39. Çocuklukta İlgili ile Büyütülmenin ETCET-TCNT Ölçekleri Bazında Alınan Puanlar ile İlişkisi.....	105
Tablo 40. Aşırı Kontrollü Büyütülmenin ETCET-TCNT Ölçekleri Bazında Alınan Puanlar ile İlişkisi.....	106
Tablo 41. Tamamen Kontrolsüz Büyütülmenin ETCET-TCNT Ölçekleri Bazında Alınan Puanlar ile İlişkisi.....	107
Tablo 42. Aile İlişkilerini Aksatacak Şekilde İçki İçmenin ETCET-TCNT Ölçekleri Bazında Alınan Puanlar ile İlişkisi.....	109
Tablo 43. Aile İlişkilerini Aksatacak Şekilde Kumar Oynamasının ETCET-TCNT Ölçekleri Bazında Alınan Puanlar ile İlişkisi.....	110
Tablo 44. Uyuşturucu Madde Kullanmanın ETCET-TCNT Ölçekleri Bazında Alınan Puanlar ile İlişkisi.....	111
Tablo 45. Grupların ETCET-TCNT Ölçekleri Bazında Sıra Ortalamalarının Karşılaştırılması	112

KISALTMALAR DİZİNİ

ETCET	:Erkeklerin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Tutum Ölçeği
TCNT	:Toplumsal Cinsiyet Normları Tutum Ölçeği
SHU	:Sosyal Hizmet Uzmanı
DSÖ	:Dünya Sağlık Örgütü
TUİK	:Türkiye İstatistik Kurumu
ASPB	:Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
SHÇEK	:Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu
IFSW	:Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu
AİŞAM	:Aile İçi Şiddet Alanı Maddeleri
CİAM	:Cinsel İlişki Alanı Maddeleri
ÜSHÖAM	:Üreme Sağlığı ve Hastalıkların Önlenmesi Alanı Maddeleri
EİGYAM	:Ev İşleri ve Gündelik Yaşam Alanı Maddeleri
EHA	:Erkeğin Hak ve Ayrıcalıkları Alt Ölçeği
KİE	:Kızlar İçin Eşitlik Alt Ölçeği
BM	:Birleşmiş Milletler

Tezin Başlığı: Toplumsal Cinsiyet Bağlamında İna Edilen Erkekliğin Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet Uygulamasının Değerlendirilmesi: Manisa Örneği

Öğrencinin Adı: Sedat AKKUŞ

Danışmanı: Dr. Öğretim Üyesi Şeyda YILDIRIM

Anabilim Dalı: Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

1. ÖZET

Amaç: Bu araştırmada kadına fiziksel Şiddet uygulamış ve uygulamamış erkeklerin toplumsal cinsiyet tutumları ile Şiddet uygulamaları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırma Sağlık Bakanlığı Manisa İl Sağlık Müdürlüğü'ne bağlı Merkezefendi Devlet Hastanesi'nde çalışan erkekler ile Eylül-Aralık 2016 tarihleri arasında hastaneye ayakta tedavi amacıyla başvuran erkek hastalar ile yapılmıştır. 386 erkek ile yapılmış nicel ve genel tarama modeline (tekil ve ilişkisel) dayalı bir araştırmadır. Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri, çocukluk çağı yetiştirilme Şekilleri, kötü alışkanlıkları ve kadına Şiddet uygulama düzeylerini belirlemek üzere araştırmacı tarafından hazırlanan anket formundan yararlanılmıőtır. Ayrıca katılımcı erkeklerin toplumsal cinsiyet tutumlarını ölçmek üzere ETCET-TCNT ölççeklerinden faydalanılmıştır. Verilerin değerlendirmesi SPSS 21.0 ile yapılmıştır. Veriler Ki-Kare (X^2), Mann Whitney U ve Kruskal Wallis H testlerinden faydalanarak analiz edilmiőtır.

Bulgular: Erkeklerin %13,7'si kadına fiziksel Şiddet uygulamıştır. Kadına fiziksel Şiddet uygulamış erkekler diğer erkeklere göre daha az adil tutum sergilemiőtlerdir. Eşlerin eğitim düzeyi, eşin çalışması, çocuk sayısı ve evlenme Şekli gibi faktörlerin kadına Şiddet uygulama üzerinde etkili değişkenler olduğu görölmüőtür. Yapılan istatistiksel analizlerde anlamlı sonuçlar elde edilmiőtır.

Sonuçlar: Toplumsal cinsiyet tutumu kadına fiziksel Şiddet uygulama üzerinde etkilidir. Bu nedenle kadına yönelik fiziksel Şiddetin azalması için erkeklerin daha adil toplumsal cinsiyet tutumları benimsemesi gerekmektedir.

Anahtar Sözcükler: Erkeklik, Toplumsal Cinsiyet, Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet

Title: Assessment of the Use of Physical Violence to Against Women by Masculinity(Males) Built in the Context of Gender: Manisa Example

Student Name: Sedat AKKUŞ

Supervisor: Assistant Professor Şeyda YILDIRIM

Department: Social Work Department

2. SUMMARY

Purpose: The aim of this research is to analyze the relationship between gender attitude and using violence of the men who used violence and didn't use violence to women.

Material and Method: The research was carried out with the men working in Merkezefendi Public Hospital affiliated Research Ministry of Health Manisa Provincial Health Directorate and the men applying to the hospital for the aim of ambulatory treatment between September-December 2016. The research based on the quantitative and general scanning model (singular and relational) approved with 386 men. The socio-demographic information form prepared by the researcher was benefited on to specify the attendees' socio-demographic qualities, upbringing in childhood and harmful habits. Also, to evaluate the attendees' social gender attitudes, the scales of GEMS-GNAS was used. Assessment of the data was carried out with SPSS 21.0. The data were analyzed by benefiting on Chi-Square (χ^2), Mann Whitney U and Kruskal Wallis H tests.

Findings: 13,7% of men used violence to women. The men who used violence to women showed less fair attitude than the others. The factors such as level of partners' education, partners' work, number of children, marriage style were found to be effective variables on using violence to women. In statistical analyzes, meaningful results were obtained.

Result: Gender attitude is effective on using violence to women. For this reason, for the reduction physical violence against women, men should adopt more fair gender attitudes.

Keywords: Masculinity, Gender, Physical Violence Against Women

3. GİRİŞ VE AMAÇ

3.1. ARAŞTIRMANIN SORUNSALI

İnsanlık tarihinin ilk gününden bu yana insanların, çeşitli yıkıcı güçler nedeniyle hayatlarını kaybettikleri ya da hak etmedikleri şekilde, insanca yaşam koşullarından mahrum kaldıkları görülmüştür. Bu yıkıcı güçler çeşitlidir. Depremler, seller, soğuklar, sıcaklar, fırtınalar gibi doğal güçler elbette çok sayıda insanın ölümüne neden olmakta ve bununla kalmayıp yaşam koşullarını da güçleştirmektedir. Ancak dünyada doğal afetlerden çok daha büyük ve yıkıcı güç vardır ki, bu insanın kendisidir. İnsanın kendi türü üzerinde yaptığı yıkımı hiçbir doğal afet gerçekleştirmemektedir (Yıldırım 2006). Bu şiddet türlerinden bir tanesi de kuşkusuz bütün dünya için bir sorun olan ve hala güncelliğini koruyan kadına yönelik şiddet sorunudur. Bu sorun gelişmemiş veya az gelişmiş ülkelerde daha yüksek boyutlardadır.

Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) Çok Uluslu Kadın Sağlığı ve Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması'nda farklı ülkelerde (Bangladeş, Brezilya, Etiyopya, Japonya, Namibya, Peru, Samoa, Sırbistan- Karadağ, Tayland ve Birleşik Tanzania Cumhuriyeti) topladığı veriler incelendiğinde; partnerleri tarafından fiziksel şiddete maruz kalmış kadınların oranı %13 (Japonya) ile %61 (Peru) arasında değiştiği görülmektedir. Bu ülkeler arasında Japonya her türlü şiddette en düşük; Bangladeş, Etiyopya, Peru ve Tanzania Birleşik Cumhuriyeti ülkeleri ise en yüksek oranlara sahiptir (Garcia-Moreno ve ark. 2005).

Türkiye'de yapılan kadına yönelik şiddet araştırmalarında bu ülkelerden farklı olmadığı görülmektedir. Ülkemizde yapılan en kapsamlı araştırmalardan bir tanesi "Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2015)"dır. Bu araştırmaya göre kadınların %35,5'i hayatının bir döneminde fiziksel şiddete maruz kalmıştır (Yüksel Kaptanoğlu ve Çavlin 2015). Yine bir başka kapsamlı çalışmada "hayatı boyunca" eşinden en az bir kez fiziksel şiddet görmüş kadınların oranı %35 olarak bulunmuştur (Altınay ve Arat 2008). DSÖ'nün 2005 istatistikleri incelendiğinde; Türkiye'deki kadınların şiddete maruz kalma oranları Tayland (34) , Brezilya (34), Tanzania (33) gibi bölgelere yakın oranlara sahip olduğu görülmektedir. Bu

verilerden anlaşıldığı üzere kadına yönelik şiddet birçok ülke için önemli bir sorundur.

Dünyada bu soruna yönelik akademik ve diğer örgütsel alanlarda çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Ancak kadına yönelik şiddet eşi ya da birlikte olduğu erkekler tarafından (Altınay ve Arat 2008; Garcia-Moreno ve ark. 2005; Yüksel Kaptanoğlu ve Çavlin 2015) uygulanmasına rağmen, son yıllara kadar yapılan akademik ve diğer çalışmaların çok büyük bir kısmı sadece kadına ve kadınlığa yönelik çalışmalardır. Kadının şiddete maruz kalmasında kapitalizmin gelişiminden, kadının özel alana hapsedilerek kamusal alanda karar verici olamamasından, ekonomik sorunlardan, kişilik özelliklerine kadar birçok nedenin etkili olduğu tespitleri yapılmıştır. Ancak bu önemli bulguların yanı sıra şiddetin kaynağı erkeklerin/erkekliğin şiddetle kurgulanmasına neden olan toplumsallaşmaya yeterince dikkat çekilmemiş ve araştırma alanında gerektiği kadar yer edinememiştir. Oysaki toplumsal olarak inşa edilen ve şiddetle sonuçlanan kadınlık ve erkeklik kurgusu anlaşılman sadece şiddette maruz kalan kadınlar ile ilgili yapılan her çalışma eksik kalmakta ve şiddet döngüsünün devamı için zaman kazandırmaktadır.

3.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Kadına fiziksel şiddet uygulamış ve uygulamamış erkeklerin toplumsal cinsiyet algısını ve şiddet uygulamalarını etkileyen sosyo-demografik özellikleri, çocukluk çağı yetiştirilme şekilleri ve kötü alışkanlıklara ilişkin faktörleri belirleyerek, bu değişkenlerin toplumsal cinsiyet tutumu ve kadına fiziksel şiddet uygulama davranışı üzerindeki etkisini ortaya koymak çalışmanın konusu olarak ele alınmış, toplumsal cinsiyet tutumu ve kadına fiziksel şiddet ilişkisi incelenerek öğrenilmesi amaçlanmıştır.

3.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Çalışmanın önemi gerek uygulamada gerekse de akademik çerçevede toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin “öteki mağdurlarını” yani erkeklerin görünür kılmasına katkı sağlayacak küçük ancak önemli eksikliğe dokunuşundan gelmektedir. Olageldiği gibi çalışmanın sadece kadın mağdurlarla değil aynı zamanda şiddetle bezenmiş erkeklik kurgusunun kurbanları “erkeklikleri” anlamamız ve bu soruna yönelik çözüm

geliştirmemiz açısından ayrıca önem taşımaktadır. Araştırma kadına yönelik şiddetin sadece kadınlarla değil aynı zamanda erkeklerle çalışılması gerekliliği hakkında destekleyici bilgiler sunmaktadır. Bu durum hem alanyazındaki eksikliğe dikkat çekmesi hem de kadına yönelik şiddetin çözümü için daha bütüncül bir bakış açısı kazanmamız açısından önem taşımaktadır.

Elde edilen veriler, akademik alanda yapılacak çalışmaların sadece şiddet mağduru kadınlarla değil aynı zamanda eşitsiz olarak kurgulanan erkekler/erkeklikle ilgili olması gerektiğini ortaya koymuştur. Bu çalışma, temelde toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir inşası olarak erkeklik ve kadınlığın başlı başına sorun olduğu ve bu sorunun çözümüne yönelik yeni bir perspektif kazandıracığı düşünülmektedir. Ayrıca kadına yönelik fiziksel şiddetin önlenmesini sağlayacak temel nedenleri ortaya çıkarmanın yanı sıra şiddetin azalmasına katkı sağlaması gibi olası yararların olması da beklenilmektedir.

4. GENEL BİLGİLER

Araştırmanın kuramsal çerçevesi; toplumsal cinsiyet inşası, kadına yönelik şiddet, kuramlar ve sosyal hizmet ilişkisi ile ilgili dört ana başlık çerçevesinde ele alınmıştır. İlk olarak toplumsal cinsiyet kurgusu ele alınmıştır.

4.1. TOPLUMSAL CİNSİYET İNŞASI

Bu bölümde toplumsal cinsiyet inşasının oluşması ve bu inşanın kadına yönelik şiddetle kurgulanmasına yönelik bilgiler sunulmuştur.

4.1.1. Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet

Biyolojik olarak bazı özellikler bakımından insanlar arasında farklılıklar görülmektedir. Kadınlar ve erkekler arasındaki bu tür farklılıklara cinsiyet farklılıkları denir. İnsanlar toplumsallaşma sürecinde cinsiyet ile ilgili davranışlar edinirler. Toplumsallaşma sürecinde erkek ve kız çocuklarının öğrendikleri, kültürün cinsiyetlerine “uygun” bulduğu duygu, tutum, davranış ve roller arasındaki farklılıklar ise toplumsal cinsiyet farklılıkları olarak ele alınır (Dökmen 2009). Biyolojik cinsiyetin aksine, toplumsal cinsiyet farklılığı, sosyal yapılandırma sonucu oluşmaktadır ve değiştirilebilir. Pek çok toplumda kadın ve erkek farklı bireyler olarak görülmekte ve her birinin kendine ait imkanları, rolleri ve sorumlulukları olduğu kabul edilmektedir (Akın ve Demirel 2003).

Toplumsal cinsiyet, toplumsal olarak inşa edilmiş erillik ve dişilik kavramlarıyla ilgilidir ve doğrudan bireyin biyolojik cinsiyetinin bir sonucu olmak zorunda değildir. Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet arasındaki ayrım esastır, zira erkekler ve kadınlar arasındaki çoğu farklılığın kökeni biyolojik değildir. Toplumsal cinsiyetin oluşumunu ve bu kimlikleri temel alan toplumsal rolleri açıklayabilmek için birbirine karşıt yaklaşımlar benimsenmiştir. Giddens (2000) cinsiyet ve toplumsal cinsiyet sorunu hakkında birbirine karşıt konumları, üç yaklaşım şeklinde kategorileştirmiştir. İlk olarak erkekler ve kadınlar arasındaki davranış farklarının biyolojik bir temeli olduğunu savunan tartışmalardır. Bunlar insan biyolojisinin -hormonlardan kromozomlara, beynin büyüklüğünden genetiğe uzanan- çeşitli yönlerinin, erkekler ile kadınlar arasındaki doğuştan gelen davranış farklarından sorumlu olduğunu

düşünmektedir. İkincisi toplumsallaşmaya ve toplumsal cinsiyet rollerinin öğrenilmesine verildiği kuramlar: aile, medya gibi toplumsal araçların yardımıyla toplumsal cinsiyet rollerinin öğrenilmesinin incelenmesidir. Toplumsal cinsiyet farkları biyolojik olarak belirlenmez, kültürel olarak oluşturulur. Son olarak gerek toplumsal cinsiyetin gerekse cinsiyetin hiçbir biyolojik temeli olmayıp tümüyle toplumsal olarak yapılandırıldığına inanan bilginlerdir.

4.1.2. Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği ve Feminizmin Mücadelesi

Paleolitik ve erken Neolitik toplumlarda, kadınların toprak ürünleri ve aletlerle, erkeklerin de avcılık ve sürü gütmeye ve değiş-tokuşla ilişkili olduğu bir iş bölümü bulunmaktaydı. Kadın emeği günlük geçime yönelik işlere yatkındı. Kadın etkinliklerinin gün be gün sürdürülmesi gerekiyordu ve kadın emeği, hem erkek eve bir şey getiremediği zaman topluluğu geçindirmek için, hem de erkeğin eve getirdiği şeyleri işlemeye geçirmek için gerekiyordu. Kadın imalatı mallar, içinde bir kadının yaşadığı her evde bulunan şeylerdi; öte yandan bütün kadın çalışma ekipleri toplayıcılık ve bahçecilikten her zaman aşağı yukarı aynı ürünleri elde edeceklerine güvenebiliyorlardı. Oysa bir ekibin, avcılık, ticaret ve savaştan hem büyük bir voli vurarak ama hem de eli boş dönmesi mümkündü. Bu nedenle erkek ürünlerinin bölüşümüyle ilgili inceden inceye hazırlanmış kurallar gerekirken, kadın ürünleri aile düzeyinde tüketilebilir veya öbür ailelerin yoksun kalacakları kaygısı olmaksızın kişisel ilişki ağlarıyla bölüşülebilirdi. Bu iş bölümünde kaçınılmaz olarak eşitsizlik yaratacak hiçbir şey yoktur. Teknolojik anlamda en yalın komünal toplumlardan bildiklerimizde, genel olarak, cinsiyetler arasında dengelenmiş özerklik, nüfuz ve saygı alanlarına olanak tanıyan, esnek bir cinsiyete ve yaşa dayalı iş bölümü görülür; tarihteki pek çok bahçecilik yapan toplumda katı bir iş bölümüyle, kadın özerkliğini kesinlikle güvence altına alan uygulamalar birleştirilmiştir (Acar Savran ve Tura Demiryontan 2012). Kadın-erkek ayrımının gerçek başlangıcı tarım toplumlarının ortaya çıkmasından sonra görülmüştür, ilkel insanlar çok zengin bir bitki örtüsünü kullanarak beslenirken, tarım toplumunda bitkisel ürünlerde büyük bir azalma olmuş ve giderek daha çok hayvan evcilleştirilmiştir. Tarımla birlikte mülkiyet sistemi gelişmiş ve toplumlar arası savaşlar hız kazanmıştır. Kadın giderek gelişen toplumsal hiyerarşide konumunu kaybederken, esaret de dahil olmak üzere türlü

mekanizmalarla insanlar arasında eşitsizlik bir istisna değil, düzen haline gelmiştir, ilkel toplumlarda görülen eşitlikçi, demokratik düzen ve doğayı egemenlik altına almanın gereksizliği, tarımla birlikte insanın doğaya egemenliğini gerektirmiştir. İkel toplumlarda doğal olan kadın-erkek farklılığı (örneğin, kadının çocuk doğurması) toplumsal konularda eşitliğin bozulmasına neden olmazken, tarım toplumunda toprak, su ve diğer doğal kaynaklara erişmek ya da bunları korumak için birbirleriyle mücadeleye girmiş ve bu mücadele bir tarafın diğeri üzerinde egemenlik kurmasını gerektirmiştir. Toplumlar karmaşıklaştıkça, büyüyüp geliştikçe siyasal ve ekonomik güç daha önemli hale gelmiş ve basit tarım toplumlarında görünmeyen kadın-erkek eşitsizliği, krallıkların ve bunların yıkılmasıyla ortaya çıkan diğer siyasal sistemlerin birer parçası olmuştur (Kudat 2007).

Cinsiyetler arası ilişkiler, en basit toplayıcı toplumlarda en eşitlikçi görünmektedir; toplumsal tabakalaşmanın, özel mülkiyetin ve devletin ortaya çıkmasıyla, kadının durumu kötüleşmiştir (Acar Savran ve Tura Demiryontan 2012). Bir bakıma kadınlar ve kadınların bedeni, onların toplumdaki ikincil statülerinin sorumlusuydu ve halen de bundan sorumlu tutulur. Bu bir kere doğal olarak kabul edilince, toplumda var olan adaletsizliğe ve toplumsal cinsiyet rollerindeki eşitsizliğe işaret etmeye de elbette gerek kalmamıştır (Bhasin 2003a). Kısaca, kadın-erkek eşitsizliği ve erkeğin güçlü, toplumu besleyici, savaşçı ve saldırgan oluşu insan evriminin bir parçası değil, mülkiyet düzeninin bir sonucudur. Bir erkeğin saldırgan olması ne kadar “doğal” olmayan ve “öğrenilmiş” bir davranışsa, bir kadının dayak yiyip “suspus olması” da o kadar toplumsal oluşumdan doğan bir olgudur (Kudat 2007).

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin hüküm sürmesi ve kadının giderek eşitsiz konuma itilmesi feminist hareketin doğmasına yol açmıştır. 19. yüzyıl sonlarına doğru feminizmin ilk dalgası Avrupa, Amerika ve Avustralya’da yükselmiştir. Bu dalga, kadınların seçme ve seçilme hakkı ile medeni haklarına odaklanmıştır (Yıldız Levent 2015). Feminizm, kadının eşitsiz konuma itilmesini farklı perspektiflerle açıklamıştır. Bu nedenle feminizm çok çeşitlilik göstermektedir. Bu çeşitlilik bir birbirini yanlışlamaktan ziyade, kadının eşitsiz bir konuma itilmesi ile ilgili tespitler yaparak farklı çözüm yöntemleri sunmaktadır.

4.1.2.1. Liberal feminizm

Erkeklerle kadınlar arasındaki eşitsizliklere katkıda bulunan çok sayıdaki farklı etkene dikkat çekerler. Sözgelimi, liberal feministler işyerinde, eğitim kurumlarında ve medyada kadınları hedef alan cinsiyetçiliğe ve ayrımcılığa savaş açmışlardır. Güçlerini, kadınlar için fırsat eşitliği yaratmak ve korumak amacıyla yasal ve diğer demokratik yolları kullanarak göstermeye eğilimlidirler (Vogel 1990). Liberal feminizmin iki temel savından biri “erkek eşitlik” diğeri ise, “kadının özgürlüğü”dür. Onlar için kamusal alanda çalışmak çok önemlidir. Çalışma yaşamında eşitlik, aile yaşamında eşitlik ve son olarak sosyal hayatta eşitlik sağlanmalıdır. Aile içindeki geleneksel işbölümü kadının çalışmasının en büyük engelidir (Kasapoğlu 2012).

Evde tüm gün kapalı kalan kadının ilgi odağı dış dünya olamaz. Bu kadın evinin kölesi, mobilya ve eşyalarının hizmetçisi olmaya itilmiştir. Kadın ve erkek arasındaki dengesizliği eşitlik lehine bozmak için yapılması gereken sadece, kız veya erkek çocuk ayrımı gözetilmeksizin tüm çocukları aynı eğitim imkanlarından eşit olarak yararlanmalarını sağlayacak düzenlemeler yapmaktır. Liberal feministler doğal nitelikleri itibariyle erkeklerle aralarında fazla bir fark olmadığı düşünülen kadınların, aynı eğitimden geçmeleri durumunda kadınların erkeklerle aynı işleri yapabileceklerini savunur (Sevim 2005).

Liberal feministler geçmiş yüzyılda kadınlarla ilgili meselelerde yaşanan ilerlemelere büyük bir katkıda bulunmuş olsalar da, eleştirmenler tarafından toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin kökleriyle mücadele etme konusunda başarısız olmakla ve toplumda kadına uygulanan baskının dizgesel doğasını kavrayamamakla itham edilmişlerdir (Vogel 1990).

4.1.2.2. Marksist feminizm

Marksist feminizm, liberal feministlerin kadın sorununa getirdikleri çözümün uygulanabilirliğinin tartışılması üzerine ortaya çıkmıştır. Marksist feministler kapitalizm, yabancılaşma, sınıf ve aile kavramları üzerine durmuştur. Buna göre yabancılaşma ve sınıf kapitalist sistemin sonucudur. Kapitalist sistem uzmanlaşmayı, bu da rekabet ve yabancılaşmayı getirir. Kadınlar daha yoğun yabancılaşma yaşarlar

çünkü eve hapsedilmişlerdir. Bu nedenle marksist feministler çekirdek ailenin gelişimini sorunlu olarak görür çünkü bu kadının hizmetçi olmasına neden olmuştur (Sevim 2005). Marksistlere göre kapitalist sistemde kazanmak ve aileye bakmak kocanın görevi olması nedeniyle erkek üstün bir konum sağlamıştır. Erkek burjuvaziyi, karısı ise proletaryayı temsil etmektedir. Çekirdek ailenin gelişmesi ev içi emeği özelleştirmiştir. Bu, kadın için aşağılanmayı da beraberinde getirmiştir (Donovan 2009). Engels bu nedenle çocuk bakımı ve eğitiminin toplumsal bir iş olduğunu ve toplumun yapması gerektiğini ifade etmektedir (Sevim 2005). Engels böylece kadının eve hapsolmasının engelleneceği gibi toplumsal iş gücüne katılımının da teşvik edileceğini belirtmiştir (Donovan 2009).

Marksist feministler özet olarak şu konular üzerinde durmaktadır: İlk olarak aile kurumunun kapitalizmle ilişkisi, ikinci olarak kadının aile içinde yaptığı işlerin nasıl gerçek üretken iş olarak değerlendirilmeyip önemsizleştirdiği, son olarak ise kadınların niçin genellikle düşük ücretli sıkıcı ve değersiz görülen işlerde çalışmaktadırlar (Sevim 2005).

4.1.2.3. Radikal feminizm

Radikal feminist kuram 1960'ların sonlarında ve 1970'lerin başlarında bir grup eski eylemci kadın tarafından, esas olarak New York ve Boston'da geliştirilmiştir. Radikal feministlere göre, radikal feminizm akımı liberal ve Marksist teorilerin kadın sorununa ve kadının özgürleşmesine tatmin edici bir cevap bulamamalarına bir tepki olarak gelişmiştir (Kasapoğlu 2012).

Radikal feminist bir çözümleme, ataerkil sistemde kadınların sadece anne değil aynı zamanda cinsel köle olduklarını söyler; ataerkil ideoloji kadınları, anne ve cinsel varlık olarak iki zıt gruba ayırır. Eril kültür anneler dışındaki tüm kadınları, erkeğin zevki için var olan cinsel nesnelere olarak tanımlar. Buna göre, tecavüz her toplumda var olmayabilir ama ataerkil sistemin tanımlayıcı bir özelliğidir (Bhasin 2003b). Radikal feministler toplumların kadına baskı uygulayan ataerkil bir yapıya sahip olduğunu ve bu yapının yok edilmesi için bu yapıyı besleyen toplumdaki temel unsurları tespit edip yok etmek gerektiğine inanmaktadırlar (Yıldırım 2016).

Radikal feministler Sigmund Freud'un "anatomisinin kader olduğu" düşüncesinden ilerleyerek, kadınların ezilmelerini onların biyolojileriyle

ilişkilendirirler: Cinsellik, üreme ve annelik. İstenmeyen gebelikleri önleme tekniklerinin yaygınlaştırılmasını ve kürtaj hakkını gündeme getirmişlerdir. Yeni üreme yöntemlerinin kullanılmasıyla, kadınların cinselliklerini ve yaşamlarını kendi iradeleriyle kontrol edebileceklerini savunmuşlardır. Bu çerçevede, kadın bedenini aşığıladığı için pornografiye ve fuhuşa karşı çıkmışlar ve bu iki olgunun tecavüz olgusunu destekleyen araçlar olduğunu düşünmüşlerdir. Radikal feministler, kadınlar ve erkekler arasındaki biyolojik farklılıkları inkar etmezler; ancak bu farklılıklara atfedilen anlamları sorgularlar. Sorun kadınların biyolojik olarak anne olabilmeleri değil, anne olabilme kapasitelerinin kontrol edilmesidir (Ecevit 2011).

Sonuç olarak çok sayıda feminizm olmasına rağmen onları diğer feminizmlerden ayıran iki temel özellik vardır. Birincisi kadınlar tarafından kadınlar için geliştirilmiş olmasıdır. Bu nedenle mevcut yaklaşımlar ve gündem ile uzlaşmaya gereksinim duymazlar. Diğer kuramlar örneğin marksizmin uyarlamasının yerine, yenilikçi olma eğilimindedirler. İkincisi ise kadınların baskı görmesini, hükmetmenin en evrensel ve en temel biçimi olarak görmeleridir. Toplum kapitalist olmaktan çok ataerki veya erkek egemen olarak görülür (Kasapoğlu 2012).

4.1.2.4. Sosyalist feminizm

Sosyalist-feminist teori; kadının ezilmişliğinin ciddi sosyal, psikolojik ve ideolojik olgusu altında maddi bir temel olduğunda ısrar eder. Marksizmin, bu kökenin belirlenmesine ya da tanımına hiçbir zaman yeterince eğilmediğini de vurgular ve ailenin bu temelde yatan nedenleri besleyen başlıca yapılardan biri olduğu varsayımına ulaşır (Vogel 1990).

Kamusal ve özel alan kavramlarını özellikle vurgulayan sosyalist feministler, radikal feministlerden farklı olarak ataerkillik yerine kapitalizm üzerine eğilimleriyle dikkat çekerler. Onlara göre kapitalizm kadını “özel” erkeği de “kamusal alana” yerleştirmiştir (Kasapoğlu 2012).

Sosyalist feministler, liberal feministlerin reformcu hedeflerini yetersiz bulmuşlardır. Ailenin yeniden yapılandırılması, “aile içi köleliğe” son verilmesi ve çocuk yetiştirmek için ortaklaşa yollar bulunması için çağrıda bulunmuşlardır. Pek çok sosyalist feminist, Marx’tan hareketle, bu hedeflere ancak herkesin gereksinimlerini karşılayacak şekilde tasarlanmış devlet merkezli bir ekonomiyi

yaratacak sosyalist bir devrim yoluyla ulaşılabileceğini ileri sürmüştür (Giddens 2012).

4.1.2.5. Postmodern feminizm

Feminist hareket içindeki bölünmeler, 1990'ların farklılıklara duyarlı post-modern ikliminde daha da keskinleştikçe feminizmin can vermekte olduğuna ilişkin iddialar da yaygınlaştı ve günümüze dek geldi. 1960'ların erken dönem feminist teori ve pratiği, genelde *bir bütün olarak kadınların bir bütün olarak erkeklerinkinden farklı çıkarılara sahip olduğu* ve yine genelde erkeklerin kadınlar üzerinde egemenlik kurduğu ve bu egemenlikten yararlandığı düşüncesini temel alırken, 1990'lara gelindiğinde artık kadınlar arası deneyimlerin, konumların ve dolayısıyla da çıkarların farklılığı üzerinde durulmaya ve bu alanda yeni bilgiler üretilmeye başlandı (Berktaş 2013).

Kadınlığa ilişkin bir özden ziyade, her biri çok farklı deneyimlere sahip birçok birey ve grup (heteroseksüeller, lezbiyenler, siyah kadınlar, işçi sınıfı kadınları, vb.) mevcuttur. Farklı grupların ve bireylerin “ötekiliği” mevcut çeşitlilik içinde kutlanır. “Ötekiliğin” olumlu yanının altını çizmek postmodern feminizmin ana çizgilerinden biridir ve bu tavır çoğulculuğu, çeşitliliği, farklılığı ve açıklığı simgeler: birçok hakikat olduğu gibi, roller ve gerçekliğin kurulma biçimleri de çoktur. Dolayısıyla, farklılıkların (sözelimi, cinselliklere, yaşlara ve ırklara) tanınması postmodern feminizmin ana kaygılarından biridir. Postmodern feministler, gruplar ve bireyler arasındaki farklılıkların tanınması konusu kadar, “yapı sökülme” üzerinde de önemle durmuşlardır. Özellikle erkek dilini ve eril bir dünya görüşünü yapı sökülme uğratmanın yolunu aramışlar ve bunların yerine, akıcı ve açık terimlerle kadınların deneyimlerini daha iyi yansıtabilecek bir dil yaratmaya çalışmışlardır (Giddens 2012).

Postmodern feministler, postmodern düşünceleri kullanarak, cinsiyet kimliği ile ilgili tanımlama ve sınıflamaların, değişmeyen ve kaçınılmaz olarak görülen biyolojinin bir sonucu olmayıp toplumsal olarak üretildiğini savundular. Bu nedenle kendilerinden önceki feministler tarafından yapılan cinsiyet/toplumsal cinsiyet ayrımını reddettiler. Çünkü feministlerin yaptığı bu ayrıma göre cinsiyet doğaldı; sadece toplumsal cinsiyet toplumun yapay bir ürünü idi. Bu görüşlerin tersine

postmodern feministler “kadın” kategorisinin, özel anatomik düzenlemelere aşırı derecede önem vererek, toplum tarafından yaratıldığını savundular. Bu düzenlemeler, diğer insan özellikleri gibi (örneğin cilt rengi) doğada mevcuttu. Ne var ki toplum bunları vurguluyor ve onlara değişen anlamlar veriyordu. Bu anlayışla, postmodern feministlere göre cinsiyeti de toplumsal cinsiyeti de yaratan toplumdur (Ecevit 2011).

4.1.3. Toplumsal Cinsiyet İnşası Bağlamında Erkeklik Kurgusu

Cinsiyetin toplumsallaşması, aile ve medya gibi casusların yardımıyla toplumsal cinsiyet rollerinin öğrenilmesi sürecidir. Cinsiyetin toplumsallaşması süreci bebeğin doğumuyla başlar. Çocuklar, biyolojik cinsiyetlerine uygun olduğu düşünülen normları ve beklentileri öğrenerek içselleştirirler. Böylelikle bu normlara ve beklentilere uygun “cinsiyet rollerini” erkek ve dişi kimliklerini (erillik ve dişiliği) benimserler (Giddens 2012). Biyolojik cinsiyetimiz sadece cinsel organımıza bakılarak tespit edilebilir. Fakat her kültürün kızları ve oğlanları değerlendirme yöntemi vardır ve onlara farklı roller, tepkiler, nitelikler yükler. Doğumlarından itibaren kızlara ve oğlanlara tüm bu sosyal ve kültürel algı ve davranışların “paket halinde yüklenmesi” aslında, “toplumsal cinsiyetin öğretilmesi ve benimsetilmesidir” (Bhasin 2003a). Yani oluşturulan, yeniden üretilen cinsiyetimiz “toplumsal cinsiyettir”. Toplumsal cinsiyet kapsamında erkeklik ve kadınlık oluşturulur. Erkeklik ve kadınlık içsel olarak ilişkisel (relational) kavramlardır; yani birbirlerine göre, birbirleriyle ilişki içinde anlam kazanırlar. Sosyal bilimler için bilgi nesnesi olarak erkeklik her zaman ilişki-içindeki-erkekliktir. Yani asıl incelenen, bilgi nesnesi olan, bağımsız bir “erkeklik” ya da “kadınlık” değil, “toplumsal cinsiyet ilişkileri”dir (Maral 2004).

Pek çok toplumda kadınlardan yumuşaklık, nezaket, ilgi gösterme, besleyip yetiştirme ve itaat gibi niteliklere sahip olmaları ve bunları mükemmelleştirmeleri; erkeklerden ise güçlü, özgüvenli, mantıklı olmaları ve rekabet etmeleri beklenir. Erkekler ev halkının reisi, ekmeği kazanan, mülkiyetin sahibi ve yöneticisi, siyasette, dinde, iş ve meslek hayatında aktif yer alanlar olarak kabul edilir. Diğer yandan kadınlardan çocuk doğurmaları ve yetiştirmeleri, hasta ve yaşlılara bakmaları, tüm ev işini yapmaları vs. beklenir ve kadınlar bu doğrultuda eğitilir. Bu ise kadınların

eğitimlerini ya da eğitim eksikliğini, istihdam için hazırlıklarını, istihdamlarının doğasını vs. belirliyor (Bhasin 2003a).

4.1.3.1. Erkeklik

Erkekler ile ilgili çalışmaların tarihi çok eski olsa da, sosyal bilimlerde (psikoloji-psikanaliz dalı hariç) “erkeklik” ya da erkek kimliği üzerindeki çalışmalar daha geç bir tarihte, toplumsal cinsiyet tartışmaları ve çalışmalarıyla başlamıştır. Özellikle 1970'lerdeki ikinci dalga feminizmin yol açtığı toplumsal cinsiyet tartışmaları ve araştırmaları, önce kadınlar üzerine yoğunlaşmış, kabaca 80'lerin başından itibaren ise, erkek kimliği (erkeklik) üzerine yapılan çalışmalar artmaya başlamıştır (Maral 2004).

Literatüre baktığımızda cinsiyete dayalı davranış farkları tanımlamanın 1970'ler ve 1980'lerden başlayarak popüler araştırma konuları içine girdiğini görüyoruz. Erkek davranışlar, kadınsı davranışlarla ilgili biyoloji, anatomi ve psikoloji temelli çalışmalar artmaya başladı. Güç, akıl, aktiflik, çatışmadan kaçmamak, şiddet uygulayabilmek, rekabet becerisi ve başarı tutkusu, teknolojik bilgiye ve uzmanlığa sahip olmayı istemek, risk alma ve macera peşinde koşma arzusu ve kahramanlık istencine sahip olmak erkeklik belirtisi olarak kabul edilmekteydi (Sancar 2009).

Erkekliğin fiziksel anlamı, basit bir şey değildir. Boy pos ve şekli, tavır ve hareket alışkanlıklarını, belirli fiziksel becerilere sahip olmayı ve belirli becerilerin eksik kalmasını, kişinin kendi beden imajını, bunun öteki insanlara sunulmuş biçimini ve bu insanların buna karşılık verme biçimlerini, kişinin bedeninin çalışma ve cinsel ilişkilerdeki işleyiş biçimini içerir. Bunların hiçbiri, hiçbir anlamda XY kromozomlarının sonucu değildir. Hatta erkeklik tartışmalarının büyük bir sevgiyle üzerinde durduğu şeyin, yani penisin yarattığı bir sonuç da değildir. Erkekliğin fiziksel anlamı, toplumsal pratiğin kişisel tarihi, toplumdaki yaşam çizgisi aracılığıyla gelişir (Connell 1998). Hiç farkında olmadan erkeklerin bedenlerine kazınan davranışlar, yaşamlarının her alanında tekrarlanır. Neredeyse daha doğmadan belirlenmeye başlayan erkek birey, yavaş yavaş ve uzun bir süreçte, erkek olmanın gereklerini farkında olmadan içselleştiren bu hareketler, yürümekten kadeh tutmaya, çeşitli hareket biçimlerinden, parmak kaldırmaya, laf atmaktan direksiyon tutmaya, konuşmaktan omuz atmaya uzanan bir aralıkta değişiklik gösterir. Ancak,

habitus içinde geçmiş, gelecek ve şimdikiyi barındıran gövdesel bir oluş olduğu için, bahsedilen hareketler sabit değildir. Erkek olmanın alametifarikası bir zaman iyi dövüşmek iken, başka bir bağlamda iyi dans etmek, başka birinde de iyi içki içmek olabilir (Cengiz ve ark. 2004).

Scully (1990), geleneksel ve modern erkeklik ayırımına gider. Geleneksel modelde erkeklik, güçlülük, saldırganlık ile gerçekleşir ve duyarlılık, çaresizlik ve zayıflık gibi duygular uygun bulunmaz. Öfke türü bazı duyguların denetlenmesi beklenmez. Erkekler en yakın arkadaşlıklarını erkeklerle kurarlar ama bu duygusal anlamda bir yakınlık değildir. Kadınlar cinsel ilişki ve üreme işlevi olan ve erkeklerin tersine iffetli olmaları beklenen, erkek otoritesine boyun eğmesi gereken yaratıklar olarak görülür, yani “saygınlık” sendromuna inanılır. Modern modelde ise erkeklik, geleneksel modelin tersine, zeki olmayı ve öfke gibi duyguların denetlenmesini gerektiren ekonomik başarı ve güç ile gerçekleşir.

Erkek bedeni, bir yandan piyasanın isteklerine göre şekillendirilirken, erkeklik denen kurgunun kendisi de bu sistemin öznesi konumuna geliyor. Bu bağlamda, erkeklik işlevsellik, rasyonellik, hesap edilebilirlik, kesinlik gibi özelliklere dayalı bir dil, bir toplumsal pratik, bir söylem haline geliyor. Öyle ki bu dil, erkek bedenlerin sınırlarını da aşmış bütün topluma yayılıyor. Dolayısıyla erkeklik, kadınları da kuşatarak piyasa ideolojisinin kendiliğinden dili haline geliyor. Kısaca, erkeklik davranışları, içinde yetiştikleri toplumsal bağlama göre pratiklerden pratiklere aktararak gövdelere kazınır, doğallaşır, üzerinde konuşulmasına gerek kalmayacak kadar “normal” davranışlar haline gelirler (Cengiz ve ark. 2004).

4.1.3.2. Hegemonik erkeklik

Hegemonik erkeklik kavramında “hegemonya” acımasız iktidar çekişmelerinin ötesine geçerek özel yaşamın ve kültürel süreçlerin örgütlenmesine sızan bir toplumsal güçler oyununda kazanılan, toplumsal üstünlüktür (Connell 1998). Hegemonik erkeklik, en genel anlamıyla, “iktidarı” elinde tutan erkeklerin sahip olduğu erkeklik imgesine işaret eden bir kavram olarak tartışmaların merkezinde yerini almıştır (Sancar 2009).

Hegemonik erkeklik daima kadınlarla “ilgili olduğu kadar”, ikincil konuma itilmiş çeşitli erkeklik biçimleriyle ilgili olarak da inşa edilmektedir. Farklı erkeklik

biçimleri arasındaki etkileşim, ataerkil bir toplumsal düzenin işleyiş biçiminin ayrılmaz parçasıdır. Egemen erkeklik biçiminin erkekler arasında hegemonik olması anlamında hegemonik bir kadınlık biçimden söz edilemez (Connell 1998). Hegemonik ve tabi erkeklik kavramları çeşitli kültürlerde farklı erkek gruplarıyla özdeşleştirilse de; hemen hemen her toplumda birbiriyle hiyerarşik ilişkiler içinde bulunan birden fazla erkeklik bulunmaktadır. Bu hiyerarşik pozisyonlar sabit değildir, erkeklerin farklı ilişkilerindeki konumlarına göre değişebilir. Buna karşın, genel olarak kadınların tüm bu “erkeklikler” karşısındaki konumu ikincildir (Cengiz ve ark. 2004).

Hegemonik erkeklik farklı sınıfsal bağlamlarda ve farklı aile modelleri içinde farklı farklı işleyebilir. Yönetici sınıfa mensup ailelerde yaşam, erkeğin kariyer başarısına odaklıdır ve bunu devamlı kılacak şekilde, erkeğin özgüveninin yüksek tutulması ile meşguldür. İşçi sınıfı erkeğinin ise motive edilecek bir kariyeri elbette yoktur. Bu nedenle teknolojik bilgisi ve sahip olduğu uzmanlık gereği taslayabileceği üstünlük olmadığı için eril üstünlüğünü ve ayrıcalıklı konumunu ailenin geçimini sağlama becerisine bağlamak durumundadır. Bunun işlevsel olmasının uygun bağlamı dinle ya da etnik kimliklerle desteklenen erkek üstünlüğü ve önceliği zihniyetinden sağlanabilir. Aslında her zaman doğrudan eril şiddet de bu iktidarı garantileyecek bir stratejik araç olarak devrededir. Bu farklı erkeklik stratejilerinin varlığı işçi sınıfı erkekliğinin despotizme, sermaye sınıfı erkekliğinin ise liberalizme dayandığı anlamına gelmez; ikisi de bir tür hegemonik erkekliktir (Sancar 2009).

İktidarı elde bulunduranlar olarak erkeklerin toplumsal tanımı, yalnızca zihinsel beden imajları ve fantezilere değil, kas gücü, duruş, beden duygusu ve dokusuna da dönüştürülür. Bu, erkeklerin iktidarının başlıca “doğallaştırılma”, diğer bir deyişle doğal düzeninin parçası olarak görülme biçimlerinden biridir. Erkeklerin üstünlüğüne ve bundan kaynaklanan baskıcı, pratiklere duyulan o inancın, başka yönlerden çok az güce sahip olan erkekler tarafından ayakta tutulmasına olanak sağlaması açısından çok önemlidir (Connell 1998).

Erkeklerden hegemonik kodlara uygun hareket etmeleri beklenmekte, ortamın ruhuna uygun hareket etmeyenler, “kılıbıklık”, “yumuşaklık”, “ibnelik” gibi kadınsılıkla ya da erkek olmamakla özdeş görülen bazı ifadelerle aşağılanmaktadır. Bu gibi durumlara maruz kalmak istemeyen erkekler ise bilinç

düzeylerinde bu tür davranışları onaylamasalar da, bu ortamlarda bir “erkeğin” davranması gerektiği gibi davranmaya özen göstermekte, belirlenmiş kodlara uymayan davranışlardan kaçınmaktadırlar (Cengiz ve ark. 2004).

İktidarı elinde tutan erkek grubu sayıca çok azdır; ama bu durum geniş bir erkek kesiminin onayı ve suç ortaklığı ile beslenen hegemonik bir oluşumdur. Çünkü hegemonik erkeklik pratiklerini onaylama, katılma ya da ses çıkarmama karşılığında farklı erkekliklere maddi kazançlar ve ayrıcalıklar sunulur. Eril fanteziler yoluyla zevk almayı odağına alan erkek eğlenceleri dünyasına katılma, kadınsı-eşcinsel erkeklere aşağılayıcı ve dışlayıcı davranma özgürlüğü, alt-sınıf erkeklerin kızgınlıklarını boşaltmak için barlarda, sokaklarda, futbol maçlarında taşkınlık yapmalarına hoşgörü gösterme, erkeklerin kadınlar üzerinde sağladığı iktidardan yararlanma gibi ayrıcalıklardır bunlar (Sancar 2009). Suç ortaklığının çeşitli nedenleri vardır ama öyle görünüyor ki asıl neden, erkeklerin çoğunun kadınların tabi kılınmasından faydalananı olması ve hegemonik erkekliğin de bu üstünlüğü kültürel olarak ifade etmesidir (Connell 1998).

Hegemonik erkekliğin dikey ve hiyerarşik güç ilişkileri üzerine kurulduğu da açıkça görülmektedir. Erkekler ve kadınların birbirleriyle ilişkilerine dair klişeleşmiş ama oldukça yaygın ve etkili bazı kalıp yargılar vardır. Çoğunlukla erkekler arasındaki ilişkilerin, kadınlara kıyasla daha sağlam, kalıcı ve samimi olduğuna inanılır ve bu yargılar delikanlılık, harbilik, dobralık, racon vb. sıfatlarla da pekiştirilir. Oysa delikanlılık anlatısını kuran bütün bu unsurlar, erkekler arasında eşit, demokratik ve sıcak bir ilişkinin gelişmesine engel olan hiyerarşik mekanizmalardır. Bu hiyerarşik rejim, diğer örneklerinde olduğu gibi güç ilişkileri dolayısıyla işlemektedir. Bir başka deyişle erkeklik ritüellerine uygun davranışlar; ast-üst ilişkilerinin belirlenmesiyle, çoğu zaman zor kullanarak ya da sembolik şiddet unsurlarıyla sağlanmaktadır. Bu rejim, daha alt gelir ve yaş gruplarında kaba kuvvetle sağlanırken, orta ve üstü yaş ve gelir gruplarında ise para ve statünün yardımıyla kurulmaktadır (Cengiz ve ark. 2004).

Hegemonik erkekliğin, kadınlara karşı özellikle tehditkar olunması anlamına gelmesi gerekmez. Kadınlar kendilerini hegemonik olmayan erkeklikler tarafından da ezilmiş hissedebilirler, hatta hegemonik örüntüyü daha tanıdık ve dolayısıyla

katlanılır bulabilirler. Muhtemelen, hegemonik erkeklik ve ön plana çıkarılan kadınlık arasında bir tür uyum vardır. Bu uyumun imlediği şeyse erkeklerin kadınlar üzerindeki egemenliğini kurumsallaştıran pratiklerin korunmasıdır. Bu anlamda hegemonik erkeklik, kadınlarla ilişkide başarılı bir ortak stratejiyi isimlendirmek zorundadır. Toplumsal cinsiyet ilişkilerinin karmaşıklığı düşünülecek olursa, karmaşık olmayan ya da tek tip bir stratejinin mümkün olduğu söylenemez: Bir “karışım” kaçınılmazdır, öyleyse hegemonik erkeklik, oldukça tutarlı bir biçimde, evcimenliğe yönelik açılımları ve şiddete yönelik açılımları, kadın düşmanlığına yönelik açılımları ve heteroseksüel çekime yönelik açılımları aynı anda barındırabilir (Connell 1998).

4.1.3.3. Türkiye’de erkeklik inşası ve erkeklerden beklenen roller

Her toplumda olduğu gibi Türkiye toplumunda da kadına ve erkeğe çeşitli roller yüklenmiştir. Kadına; annelik, çocuk bakımı, ev işleri, yemek yapma gibi roller yüklenirken aynı zamanda narin, iyi huylu ve sevecen olması beklenmektedir. Erkeğe; sünnet, askerlik, iş sahibi olma, evlilik, babalık, ailesini koruyup kollama, ailesinin ihtiyaçlarını karşılama, ekonomik kazançtan sorumlu tutulma gibi roller yüklenirken; sert, mert, yiğit, tuttuğunu koparan gibi vasıflar taşınması beklenmektedir. Toplumsal cinsiyet rollerinin yüklenmesinde atasözlerinden, Türk Dil Kurumu’na ve dinlere kadar çeşitli mekanizmalar görev almaktadır.

Türkiye’de bir erkeğin erkeklik inşasını başarılı bir şekilde tamamlayabilmesi için mevcut bir takım bedensel ve toplumsal olguları yerine getirmesi gerekmektedir. Bu normlar, toplumsal cinsiyet rolleri düşünüldüğünde, erkeğin karşısına bir görev olarak çıkmaktadır. Erkek, “erkekçe” var olabilmek için bu görevleri yerine getirmek zorundadır. Erkeğin “erkeklik” görevleri çocuk yaşta başlamaktadır. Erkek çocuklarının, bilhassa kız çocuklarına nazaran, daha aktif ve girişken olmaları beklenmektedir. Sokağa çıkıp oynamasında, diğer erkek çocuklarıyla kavga etmesinde, küfürlü konuşmasında veya “erkek” işlerinde babasına yardım etmesinde pek bir sakınca görülmemektedir. Erkek çocuğunun kimlik inşası bu yaşta şekillenmeye başlamaktadır. Ancak Türkiye’de erkek çocuktan beklenen ilk büyük girişim, cinsel organına uygulanacak müdahaleyi anlı şanlı kabullenmesidir. Sünnet, Türkiye’de erkek çocuklarının aşması gereken ilk ciddi bedensel aşama olarak

algılanmaktadır (Barutçu 2013). Sünnet aşamasından sonra bunu askerlik, iş sahibi olma ve evlilik aşamaları takip etmektedir. İlk olarak sünnet aşaması incelenmiştir.

4.1.3.3.1. Sünnet

Sünnet günümüzde dünyanın her yerine yayılmış bir ritüel olma özelliğine sahiptir. Bugün sünnet din, sağlık ya da gelenek-görenek gibi pek çok sebeple uygulanabilmektedir (Barutçu 2013). Sünnet “küçük” erkek çocuğun, “büyük” erkek cemaatine girmesinin bir koşuludur. Bu nedenle sünnet işleminin erkekliğe giriş olarak adlandırılması, sünnetin dinsel işlevinin ötesine geçer ya da bu işlev ikili olarak işler. Erkek çocuğun sünnete ikna oluşu, dinsel, kültürel ya da tıbbi sebeplerden çok, sünnetin ona “erkek cemaatine giriş bileti” olarak sunulmasında yatar (Yavuz 2014). Kökeni eski çağlara dayanan sünnet çocukluktan yetişkinliğe geçişi sağlayan köklü bir gelenektir. Bu uygulama sonucunda kültürün beden üzerine yazılımı gerçekleşir ve fiziksel olarak kaybedilmiş olan toplumsal olarak kazanılır (Kırımlı 2009).

Sünnet, özellikle Türkiye’deki toplumsal algı içerisinde, erkek çocuğun o ana kadar pek vurgu yapılmayan cinsiyetinden dolayı sadece “çocuk” olarak algılanmasının sona erip, “erkek” diye adlandırılarak gurur kaynağı haline getirilmesini sağlaması açısından oldukça önemli bir duraktır. Çocuğun sünnet olmasıyla birlikte artık erkekliğe adım attığı geçmişten günümüze kadar süren bir algıdır ve bu algı sünnet olan çocukların büyüdüklerinde kendi çocuklarına veya yakınlarının çocuklarına aynı algı çerçevesinde davranmasıyla varlığını sürdürür. Nesilden nesile aktarılan bu algı, böylece içselleştirilmiş de olur (Barutçu 2013).

Erkek çocuk doğum itibarıyla biyolojik olarak kadın olmadığını ispatlamaktadır ancak sünnet, askerlik gibi ritüelleri yerine getirerek yeni bir doğum gerçekleştirmektedir. Bir erkek “gerçek” bir erkek olduğunu her daim kanıtlamak zorundadır. Sünnet, erkek olmanın kanıtlanmasında birinci aşamayı ifade eder. Erkeğin bu aşamayı güçlü, ağlamadan, sızlanmadan, kahramanlıkla geçmesi gerekir. Yani kamusalığa açık, ondan aldığı onay ile kadınsı tüm özelliklerin kaybedilerek kazanılan bir erişimdir erkeklik (Yavuz 2014). Sünnetin tam erkekliğe erişmek için önemli bir durak olduğu algısının, bu ritüelin aslında erkek cinsel organının bir parçasının kesilmesiyle sağlanması oldukça ironiktir. Erkek çocuk penisinden bir

parça kaybederken, erkeklik inşasına sağlam bir temel atar. Özellikle ergenlik döneminde penis boylarıyla erkekliklerini kanıtlamaya çalışan gençler, sünnet olmasalardı neyin değişeceğini bilmedikleri için penislerinden alınan ufak bir parçayı asla bir eksiklik olarak algılamazlar (Barutçu 2013).

Erkeklik biletini almak için bir takım aşamalardan geçen “oğlan” çocuk, elindeki asası, kafasındaki tacı ile “erkeklik iktidarının” bir aşamasını tamamlamanın hazzını yaşarken aynı zamanda cinsel organının sünnet aşamasındaki acı ve korkusu ile bir üst aşamaya geçmeye hak kazanır. Sünnet aşamasında erkek çocuk; acıya dayanıklı, güçlü, cesaretli gibi sıfatlar ile erkeklik dünyasına katılarak biraz daha erkekleştirilerek, erkeklik inşasını oluşturmaktadır. Bu aşamayı başarı ile tamamlayan erkek çocuk, erkekliğin ispatı için bir sonraki durak olan askerlik aşamasına geçer.

4.1.3.3.2. Askerlik

Sınıfsal özellikler ile erkek saldırganlığının dışavurumu arasında güçlü bir ilişki vardır; üst sınıflarda daha ölçülü ve sözel tarzlar görülürken, halk arasında daha serbest ve fiziksel biçimler olabilir. Bu şiddetin bir türünün, erken yaşlardaki kendi edilgenliklerini başkalarını dize getirerek yeniden yaratan erkeklerin ipucunu taşıyıp taşımadığı incelenmeye değer. Erken yaştaki güçsüzlüğün başkalarına dayatılarak yeniden yaşanması, bu erkeklere hem güçsüzlük deneyimlerini hafifletmede hem de bundan kurtulmada yardımcı olabilir. İlişkilerdeki erken çocukluk güçsüzlüğünün niteliği ne olursa olsun, bu durum kendini bir dizi hiyerarşik, salt erkeklerden oluşan kuramlarla temas aracılığıyla yeniden üretir; bu deneyimlerden en kaçınılmaz ve yaygın olanı, tüm erkek nüfusun birinci el deneyimi olan askerliktir (Kandiyoti 2013). Askerlik, erkeklerin erkeklik inşa sürecinde geçmeleri gereken bir diğer adımdır. Askerlik, hayatı boyunca şiddeti bir çözüm aracı olarak görmeyen erkeklerin dahi şiddeti öğrendiği ya da geliştirdiği bir mekanizmadır.

Toplumsal kurumlardaki değişimlere ve oluşan yeni seçeneklere rağmen, hakim erkeklik klişesinin üretildiği mekanizmalardan biri olan “askerlik” sürecinde, “baba” ya da “erkek” olacak erkeğe, savunmak, çatışmak, dayanmak, sorumluluk almak, disiplinli olmak, itaat etmek, hiyerarşi içinde yaşamak ve çalışmak öğretilirken, arka planda ondan, heteroseksüel cinsel “iktidar” beklenir”. Ailesinin ve yaşadığı

toplumsal çevrenin koruyucu gücü, yani doğal ordusu olan erkek, askerlikte şiddet araçlarını kullanma yeteneğini geliştiriyor. Bu yetenek, cinsiyet kimliği açısından başat unsurlardan biri sayılıyor (Selek 2009).

Şiddetin ve disiplin mekanizmalarının oldukça keskin işlediği savaş koşullarında, erkeklerin, ölme riski ve öldürme zorunluluğunun iç içeliğinin de korkuyu, ağır travmaları, duyarsızlığı ve namus-kahramanlık duygularını birlikte yaşıyorlar. Kutsal sayılan bir varlığın içinde eriyerek yüceleceklerini hissediyorlar ama bir yandan da yaşamak istiyorlar. Sünnet deneyiminde olduğu gibi, korku ve çaresizliği kah eğlenceyle kah cesaret gösterileriyle bastırılmaya çalışıyorlar (Selek 2009).

Askerden dönen erkek, bu imtihandan geçmiş biri olarak ailenin namusunu korumak, kollamak, gerektiğinde intikam almakla yükümlü kılınmakta, kazandığı ayrıcalıklı konumuna aile içinde itaat, toplum nezdinde de saygı beklemektedir (Yavuz 2014).

Erkekler böylece yapmak istemedikleri halde yine de kendilerine rağmen şiddeti öğrenerek erkeklik inşalarının bir aşamasını daha tamamlamış olurlar. Erkeklik inşasının sonraki durağı güçlü ekonomi güçlü erkek mantığı ile sürmektedir.

4.1.3.3.3. İş sahibi olmak/ ekonomik güç

Dinlerden, atasözlerine ve kurumlara kadar çeşitli mekanizmalar, toplumsal cinsiyet rolleri inşası için görev almışlardır. Toplumun özelliklerini yansıtan atasözlerinden de anlaşılacağı üzere erkek ekonomik kazançtan sorumlu tutulmuştur. Örneğin “erkek getirmeyi, kadın yetirmeyi bilmeli.”, “erkek sel, kadın göl.”, “er olan ekmeğini taştan çıkarır” gibi atasözlerinden de görüldüğü üzere ailenin geçimini sağlama ve ekonomik kazanç gibi görevler erkeğe yüklenirken para kazanmak/ iş sahibi olmak erkeklikle eş değer tutulmuştur. İşsizlik erkek için erkeklik kaybıdır. Bu nedenle çalışmak bu sayede var olmak erkekler için olmazsa olmazlardandır.

“Çalışma”, yani insan gereksinmelerinin karşılanması amacıyla yapılan işler, yani üretim sadece ekonomik bir iş olarak tanımlanamaz; tersine her zaman toplumsal yaşamın içinde ekonomik ile sosyal olanı ayırıştırmanın olanaksız olduğu bağlamlarda gerçekleşir. Bu nedenle erkek olmak aslında herkes tarafından kabul

edilecek bir çalışma ahlakına sahip olmak ve bu sayede “çalışan erkek” olmayı başarmaktır. Türkiye’de endüstriyel kapitalist üretim ilişkileri bağlamında çalışarak kendilerini iş yapma becerileri üzerinden tanımlama şansına sahip olamayan erkekler bir erkeklik kaybı riski ile de karşı karşıya kalıyorlar. Türkiye’de çalışma ve erkek olarak kabul edilme ilişkisine bakarken çalışarak var olmanın erkekliği inşa eden en önemli stratejilerden biri olarak ortaya çıktığını görüyoruz (Sancar 2009).

İşsizliğin ve iş güvencesizliğinin üstesinden gelemeyen erkek ise erkeklik inşalarında aldıkları bu darbeyi başka bir yöntemle, erkekliklerini başka yollardan kanıtlama peşine düşerek aşmaya çalışırlar. Bu yolların başında, bir şiddet türü olan psikolojik şiddet şeklinde yaşanan işsizliğin, erkek fiziksel gücünün dışı vurumu ile ortaya çıkan fiziksel şiddete dönüşmesi yer alır. Erkekliğine laf edilen işsiz erkek, şiddeti araç olarak kullanarak erkekliğini ispat etme peşine düşer (Barutçu 2013).

İşsizlik erkeklik rollerinin yerine getirilememesini etkileyen önemli unsurlardandır. İşsiz bir erkek aile içinde şiddete daha çok başvurabilir, suça meyledebilir. Ayrıca bu erkekler evli değilse evlenmesi daha zor, evliyse boşanması daha kolay olabilmektedir. İşsizlik erkekler için bir intihar nedenidir. İş bulabilmek adına veya tehlikeli işlere girme erkeklerin eve ekmek getirme rolünü gerçekleştirmeleri için katlandıkları durumlar olabilmektedir. İşsiz erkek çaresiz, yalnız ve soyutlanmış ve yolunda gurbet gözüken erkektir (Ok 2011).

İş dünyası, erkeklik ile ekonomik bağımsızlığı yan yana değerlendirmek için cinsiyet rejimlerine önemli bir strateji alan sunmaktadır. Kısacası erkekler için işsizliğin sadece güven yitimi ve bağımsızlık kaybı değil, aynı zamanda “erkeklik kaybı” anlamına da geldiğini görmek gerekir (Sancar 2009).

Görüldüğü üzere araştırmalar, dini inançlar ve atasözleri ekonomik kazancı erkeğe yüklemektedir. Bu nedenle erkekler, kendilerini ekonomik kazançtan sorumlu tutmaktadırlar ki diğer iş kollarına göre kısmen daha fazla ekonomik kazanç olarak görülen maden, inşaat vb. gibi ağır iş kollarında çalışmakta ve dolayısı ile iş kazalarında hayatlarını kaybetmektedirler. Erkekler ailenin geçimini sağlama görevini yerine getirirken canından olma riski ile ağır iş kollarında çalışarak toplumsal cinsiyetin inşasının mağduriyetini yaşamaktadırlar. Ekonomik olarak bağımsızlığını kazanan erkek ailesinin geçimini sağlama gücüne kavuşarak, artık

soyunun devamı açısında babalık, kocalık rolleri için bir sonraki aşamaya geçer; evlilik.

4.1.3.3.4. Evlilik

İşini bulan bir erkeği bekleyen en son imtihan, evlenerek çocuk sahibi olmasıdır. Ataerkil düzenin devamı/hegemonik erkekliğin ispatı, erkeğin ailenin reisi olarak kodlandığı sistemin kurulmasıyla sağlanır. Kamusal gözün önünde, birçok imtihan geçilerek geline bir noktadır evlilik. Sünnet olmuş, askere gitmiş, iş bulmuş erkekler evlenmeye zorlanır (Yavuz 2014).

“Emeğinden başka satacak bir şeyi olmayan mülksüz erkekler”, üzerinde otorite sahibi olacakları bir ailenin geçimini sağlayarak o aileye “reis” olunca toplumda saygın bir statü elde ederler ve bu da en yaygın “erkeklik inşa stratejisi” haline gelmiştir. Mülksüz erkeklerin kapitalist piyasada çalışacak bir iş buldukları her koşulda emeklerini satmaya razı olmalarının arkasındaki önemli saiklerden biri, kapitalizmin sınıfsal sömürü ilişkilerine aldırmandan, ancak çalışarak (para kazanarak) sahip olabilecekleri bu “erkek ayrıcalığı”nın peşinden koşmalarıdır. Mülksüz bir erkeği bulduğu her koşulda emeğini satmaya razı hale getiren “sınıf bilinç(sizliği)”i durumu aslında “erkeklik gereği” olarak yaşanır. Bir erkek bu sayede “ekmek parası kazanmak” sınavından başarı ile geçerek kendisini erkek olarak topluma kabul ettirebilecek, bir kadına ve çocuklara “sahip olabileceği” bir konuma gelerek “erkek” olabilecektir (Sancar 2009).

Erkek iş sahibi de olduktan sonra, ergenlik döneminde başlayan cinsel iktidarını yine karşı cinsinden, bu sefer tek bir kişiyle meşru bir zemine oturtmak ve kocalık, babalık gibi yeni roller üstlenerek elinde bulundurduğu gücü yeni bir düzen içerisinde devam ettirmek zorundadır. Bu son aşamayı da gerçekleştiren her erkeğin artık yapması gereken şey, ulaştığı hegemonik erkeklik konumunu kaybetmemek için hayatı boyunca elde ettiği toplumsal kabul görmüş erkeklik değerlerini korumak ve bu değerleri toplumda yaşatmaktır. Bu değerlere erişmiş erkeğin yapması gereken en kritik görevlerden biri de kendi geçtiği duraklardan geçecek olan yeni nesillere ön ayak olmaktır. Toplumdaki hegemonik erkeklik normlarının sürekliliğini sağlamak ve bunu gelecek nesillere aktarmak, artık bu noktaya erişmiş erkeğin kalıcı görevi olur (Barutçu 2013).

Erkeğin aile reisliğine ve kadının ücretsiz ev içi emeğine dayalı bu aile modeli toplumsal sınıflar arasındaki iktidar ilişkileri ile cinsiyet farklarına dayalı iktidar ilişkilerinin iç içe geçtiği ve birbirini beslediği en önemli alanlardan biridir. Diğer deyişle, endüstriyel kapitalizmin eril kas gücü gereksinmesi ile erkek aile reisliğine dayalı “modern” aile bir arada erkek üstünlüğüne dayalı cinsiyet rejiminin temel halkalarını oluştururlar (Sancar 2009).

Evlilik aşamasında, erkek toplum tarafından kendisine verilen görevi yerine getirirken, eşine ve çocuklarına daha iyi bir hayat sunabilmek için mücadele etmeye devam eder. Böylece ekonomik anlamda çocuklarına eşit oranda bakmakla yükümlü eşler, görevi tek başına erkek eşi yükleyerek, erkekleri başka bir açıdan toplumsal cinsiyetin görünmez mağduru kılar.

Erkek, kişiliğini bu şekilde oluştururken aslında erkeklik durumunu bütün bir set olarak alıyor; konuşması, yürüyüşü, ciddiyeti ve akla dayalı duygusuz tavırları, hep bu setin içinde yer alıyor, anlam kazanıyor. Böylece erkek, farkında olmadan sistemin gereklerine göre davranan, toplumsal eşitsizlikleri ekonomik alanın dışında cinsiyet alanında da yeniden üreten bir “tür” haline geliyor. Ancak bu rolü oynarken zorlandığı için de, oldukça çelişkili bir kişilik geliştiriyor. Çünkü bütün erkekler bu rolü her an başarıyla oynayamıyorlar. Örneğin özellikle para, başarı ve güçten yoksun olan alt gelir grubundan erkekler, gerek iş yerlerinde gerekse gündelik hayatın diğer alanlarında dizginleri ellerinde tutamıyor ve güçlü bir özne konumuna sahip olamıyorlar. Ağır bir çalışma temposunun, ekonomik sıkıntıların ve toplumsal baskıların yıpratıldığı bu yoksul erkekler, gençlik enerjilerini ve heyecanlarını da tüketerek bir nevi hadım ediliyorlar (Cengiz ve ark. 2004).

Bir kez erkek olmayı hak ettikten sonra erkeğin “erkeklik” ile işi bitmez. Bir tür iğneli fiçı misali, taşıyıcısı olduğu iktidarı her daim hayata geçirmesi, hep yeniden üretmesi beklenir ondan. Bu, bir yönüyle “iktidar”ın ona maruz kalanı değil, onu temsil eden, “taşıyan”ı ezmesi durumudur (Atay 2004).

4.1.3.4. Ataerki sistem

Ataerki kelimesi yazınsal olarak babanın ya da “aile reisi sayılan adam”ın yönetimi anlamına gelir ve aslen belirli bir “erkek-egemen aile” türünü tarif etmek için kullanılmıştır: Egemen erkeğin yönetimi altında bulunan kadınları, daha genç

erkekleri, çocukları, köleleri ve ev hizmetlilerini kapsayan geniş ev halkını. Şimdi ise daha genel olarak erkek egemenliğini, erkeğin kadına egemen olduğu güç ilişkilerini anlatmak ve çeşitli yollardan kadınların ikincil konumda tutulduğu bir sistemi nitelendirmek için kullanılıyor (Bhasin 2003b).

Toplayıcılıkla başlayan insanlığın serüveninde erkek, kimi antropologlara göre doğurganlığa sahip olmaması yüzünden ve kadından kendisini ayıran çok belirgin bir yeteneğinin olmaması sebebiyle ilk önceleri kadın tarafından kuralları belirlenen bir toplumun içerisinde yaşıyordu. Fakat avcılığa geçişle beraber erkek, kas yoğun işlerdeki farklılığını ortaya koymayı başarır. Yiyeceği sağlayanın erkek haline gelmesiyle beraber erkek ailenin dolayısıyla da toplumun söz sahibi haline gelir. Kadının giderek daha az söz hakkı olduğu bu toplum yapısı içerisinde soylar baba isimleri üzerinden yürür ve ataerkil toplum oluşur (Yakın 2015).

4.1.4. Toplumsal Cinsiyet İnşasının Dayanakları

Toplumdaki asli kurumlar incelendiğinde, hepsinin ataerkil bir doğaya sahip olduğu görülüyor. Ataerkil sistemin ve yapının dayanakları aile, din, medya ve hukuktur. Bu sıkı dokunmuş ve köklü sistem ataerkil sistemi mağlup edilemez düzeyde güçlü ve doğalmış gibi gösterir (Bhasin 2003b).

Erkek egemen kurumların faaliyetlerine bakıldığında karar mekanizmasının merkezine erk aklı oturtulmuş, kadına ve kadınlığa yeterince alan tanınmamıştır. Alınan kararlar ve yapılan faaliyetler de erkek çıkarlarına yönelik uygulamalar yer alırken, erkeklerin hem kadın hem de hemeinsleri hakkında karar alma yetkisine sahip oldukları açıkça görülmektedir. Bu uygulamalar kadını özel alana iterken, kamusal alanın ise erkek egemenliğine geçmesine yol açmıştır. Böylece ataerkil yapının hem kamusal hem de özel alanda karar sahibi olmasına neden olmuştur.

4.1.4.1. Aile

Toplumun en temel birimi olan aile kurumu belki de en ataerkil olanıdır. Evin reisi olarak kabul edilen erkek, ailenin içinde kadınların cinselliğini, emeğini ya da üretimini, doğurganlığını ve faaliyetlerini denetler. Erkeğin üstün ve egemen, kadının ikincil olduğu ve boyun eğdiği bir hiyerarşi vardır. Gelecek kuşağın ataerkil değerler içinde sosyalleşmesinde de aile önemlidir. Hiyerarşi, boyun eğme ve ayrımcılıkla

ilgili ilk derslerimizi ailemizden alırız. Erkek çocuklar kendini göstermeyi ve hükmetmeyi, kız çocuklar da boyun eğmeyi ve eşit olmayan muameleye maruz kalmayı öğrenirler (Bhasin 2003b).

Çağdaş şehir ailesinin/evinin, belirli iş tiplerini ev içi, ücretsiz ve genellikle kadınlara ait; öbür işleri de kamusal, ücretli ve genellikle erkeklere ait olarak tanımlayan bir işbölümü tarafından kurulduğu da eşit ölçüde bilindik bir şeydir (Connell 1998).

Anne ve babalarını rol model alan oğlan ve kız çocuklar hemcinsleri gibi düşünmeye ve davranmaya başlar böylece sosyal öğrenme ile ataerkilliğin sonraki kuşaklara aktarımı sağlanmış olur. Toplumun, aile içinde kadına ve erkeğe dayattığı roller de ataerkilliğin yerini sağlamlaştırmasına ve sürmesine neden olmaktadır. Toplum kadının eve hapsolmesini, ev ve çocuk ile ilgilenmesini, herhangi bir ekonomik kazancı varsa erkeğin denetimine vermesini ve eşine itaat etmesini istemekte, bunu yerine getiremeyen kadınlar ise dışlanarak şiddete maruz kalabilmektedir.

Kadınların cinsel mülk ve bedava emek gücü olarak görüldüğü aile sisteminde, erkekler ihtiyaçlarını karşılamak üzere, hizmet vermeyen kadınlara şiddet uygulamaktadır. Bu durumu evlilik anlaşmasıyla gerekçelendirmektedirler. Birçok araştırma, karısına fiziksel ya da cinsel şiddet uygulamış erkeklerin bu durumu dile getirdiğini tespit etmiştir (Savran 1994).

Ataerkil aile sistemi, ataerkillik için bir kalkan görevi görerek ataerkilliğin toplumsal kabul görmesine ve sürmesine yardımcı olmaktadır.

4.1.4.2. Devlet- yasal-siyasal sistem

Devlet, cinsiyet ve toplumsal cinsiyet konularıyla ilgili pek çok ideolojik etkinlikle uğraşır; fazlasıyla değişken olan bu etkinlik, Hindistan ve Çin'de doğum kontrolünden, İran'da kadınların *çadır* denen çarşafına sokulmasına ya da Sovyetler'in ücretli işte çalışan kadınların sayısını artırmaya yönelik çabalarına kadar değişiklik gösterir. Devlet, cinselliği denetlemeye çalışır: Eşcinselliğin suç kabul edilmesi, reşit olma yaşı üzerine yasalar, cinsel hastalıklar, AIDS vb. (Connell 1998). Pek çok ülkedeki yasal sistem hem ataerkil ve hem de burjuvadır, yani erkekleri ve

ekonomik olarak güçlü sınıfları kayırır. Aile, evlilik ve mirasla ilgili yasalar mülkiyet üzerindeki ataerkil denetim ile yakından bağlantılıdır (Bhasin 2003a). Yasal sistem, çoğunluğunu erkeklerin oluşturduğu parlamentolarda, erkek, kadın, doğa, toplum ile ilgili konularda erkeklerin kararlarının yasalarla onay görmesini ve bütün bireylerin bu yasalara uymasını sağlamaktadır. Ataerkil aklın çıkardığı bu yasalara karşı geldiği durumlarda bazı toplumlarda idam başta olmak üzere çeşitli yaptırımlar uygulanabilmektedir. Connell (1998)'ın ifade ettiği üzere devlet şiddetinin doğrudan kadınlara yöneldiği örnekler vardır, sözgelimi on yedinci yüzyılda Avrupa'da, doruk noktasına ulaşan cadı çılgınlığı ya da 1971'de Bangladeş'te Pakistan ordusunun kitlesel tecavüz olayları gibi.

Toplumsal örüntülerin oluşturulmasında ve yeniden oluşturulmasında devlet, kurucu bir rol üstlenmektedir. Örneğin, devlet vergi değişiklikleri, iskan ve benzeri uygulamalarla evliliği yüzeysel bir düzeyde destekler. Daha temel bir düzeydeyse evliliğin kendisi, devlet tarafından tanımlanmış düzenlenmiş ve belirli bir ölçüde dayatılmış hukuki bir eylem hukuki bir ilişkidir. Dikkate değer başka bir devlet girişimi de doğurganlık alanındadır. Doğum taraftarı ve doğum karşıtı politikalar tartışılmakta, bu tartışmalara bağlı olarak doğum kontrol araçları da yasaklanmakta veya dağıtılmaktadır (Connell 1998).

4.1.4.3. İktisadi sistem ve kurumlar

Ataerkil bir ekonomik sistem içerisinde iktisadi kurumlar erkeklerin denetimindedir. Erkekler mülkiyetin büyük bir bölümüne sahiptirler, iktisadi faaliyeti onlar yönetir ve farklı üretim faaliyetlerinin değerlerini onlar kararlaştırırlar. Kadınlar tarafından yapılan üretimin büyük bir kısmı ne üretim olarak kabul edilir ne de bunun için ödeme yapılır (Bhasin 2003b).

Ekonomik anlamda erkeklerin daha güçlü olması gerektiği hem toplum hem de toplumun referans almış olduğu dinlerde kabul görmektedir. Dolayısıyla hem yasalar hem de dinler tarafından erkeğin ekonomik gücünün daha fazla olması için olanak sağlanmıştır. Böylece iktisadi sistemler ve kurumlar toplumsal cinsiyetin inşası için önemli bir dayanak oluşturmaktadır.

4.1.4.4. Medya

Medya, artık toplumsal yaşantının her alanında yer almaktadır. Yaşanan bu değişimle birlikte, medya bireylerin düşüncelerinin, davranışlarının ve değer yargılarının oluşumunda önemli bir role sahip olmuştur. Kadınların medyada temsil ediliş biçimi açısından bakıldığında, medyanın sahip olduğu bu önemli rolün kadınların toplumsal konumunun belirlenmesinde de etkili olduğunu söylemek mümkündür (Toker Erdoğan 2010).

Kitle iletişim araçları, sınıf ve toplumsal cinsiyet ideolojisini güçlendirip yaymak için üst sınıf ve üst kast erkeklerinin elindeki çok önemli bir araçtır. Filmler ve televizyondan dergilere, gazetelere ve radyoya kadar her yerde kadının betimlemesi prototiptir ve çarpıtılmıştır. Erkeğin üstünlüğü ve dışının ikincilliği sürekli tekrarlanır; kadınlara karşı şiddet, özellikle filmlerde, aşırı boyutlara varmış ve yaygınlaşmıştır (Bhasin 2003b). Bu şiddeti mazur gösterici nedenler, bu sektörden başlayarak yaygınlaştırılmakta, nihayetinde erkeğin tahrik olması gibi bireysel psikolojik tutuma kadar indirgenmektedir. Şiddet uygulayanları “tehlikeli yabancı”, “seks içgüdüleri nedeniyle vahşileşmiş kişi”, “canavar” olarak niteleyerek tahrik olma öykülerine yer veren haber, fahişeler- namuslu kadınlar karşıtlığını bir kere daha inşa ederek, namuslu kadının kendini, bedenini görünmez kılması gerekliliğini üstü kapalı biçimde onaylamaktadır. Şiddet suçlularını mazur gören ve haklılaştırıcı nedenleri dile dolayan ifadelerin kadınların onurunun çiğnenmesi anlamına geleceğine dair anlaşma henüz kurulmamış olacak ki yargı mekanizmalarında olduğu gibi medya anlatılarında da düzenli olarak şiddet suçlusunun örfün kurbanı olduğuna dair sözel ve görsel detaylar sürekli anlatıma katılmaktadır (Karaaslan 2011). Kadın ve kadınlığın medyada bu şekilde ele alınarak işlenmesi, medyanın yerleşmiş toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının pekiştirmesine yol açmaktadır.

4.1.4.5. Eğitim kurumları

Eğitim, bireylere belli bir zamanda kabul gören kültürü ve bilgiyi aktarmak ve işgücüne katılabilmek için gerekli önkoşulları kazandırmak gibi işlevleri nedeniyle ister istemez toplumsal cinsiyet içerikli iletiler taşır. Dolayısıyla okullar hangi düzeyde olursa olsun, kız ve erkek çocuklarla, kadınlar ve erkekler hakkında toplumda var olan kalıp yargıların ve sınırlamaların taşıyıcılarıdır (Göğüş Tan 2011).

Öğrenim ve eğitim resmi ve kurumsal hale geldiğinden beri erkekler bilginin her alanı; felsefe, ilahiyat, hukuk, edebiyat, sanat, bilim, üzerinde denetim sahibi oldular. Bilginin yaratılmasındaki bu erkek hükümranlılığı kadınların bilgisini ve deneyimini, onların beceri ve arzularını dışlamakta ve önemsiz kılmaktadır (Bhasin 2003b). Erkekler bu kapsamda bütün alanlara hakim olurken kadınlar eğitim alanında daha da geri planda kaldılar. Eğitim imkanlarına kavuşan kadınlar ise erkeklerin kontrolünde bulunan eğitim sistemindeki cinsiyetçi söylemlere maruz kaldılar. Çünkü Bhasin (2003b)'in de ifade ettiği gibi “genellikle eğitimin kendisi de ataerkildir; kadın ve erkek arasındaki eşitsizlikleri haklı gösterir, devamlılığını sağlar veya görmezden gelir. Ders kitapları ve çocuk edebiyatı üzerine yapılan sayısız inceleme, içerdikleri toplumsal cinsiyete dayalı -erkekler lehine- önyargıyı göstermektedir. Bu önyargı neredeyse tüm akademik disiplinlerde devam etmektedir; bu yüzden her yerdeki kadın hareketlerinin ve kadın araştırmaları yapanların mücadele ettiği ana cephelerden biridir”.

4.1.5. Toplumsal Cinsiyet İnşasında Yaşanan Erkeklik Krizi

Her toplum kadını ve erkeği farklı olarak değerlendirmektedir. Her iki cinsin de kendilerine ait imkanları, sorumlulukları, rol ve statüleri olduğu kabul edilmektedir (Şenol ve Yıldız 2013). Toplum, kadın ve erkeği bir kalıba sokar ve bu doğrultuda davranmasını bekler. Oğlan çocuklar erkekleştirilirken, kız çocuklar kadınlaştırılır. Her iki cinsin kendi toplumsal cinsiyet inşalarını tamamlamaları için bir takım vasıflar taşıması beklenir. Örneğin erkek çocukların güçlü, sert, yiğit, korkusuz, şiddet uygulayabilen, acıya dayanıklı kişiler olması beklenirken; kız çocuklarının ise narin, iyi huylu, yumuşak, sevecen gibi özellikler taşıması beklenmektedir. Erkek çocuklar erken yaşlarda başlayarak duyguları başkaları tarafından baskı altına alınmakta ve bu nedenle kendisi tarafından da bastırılmaktadır. Sayısız yoldan ve sürekli olarak, duygularını ve ihtiyaçlarını açıkça ifade etmemeye koşullandırılır. Bağımlılık ihtiyaçları olmasına karşın, bağımlı bir şekilde davranmanın erkekçe olmadığını öğrenir (Goldberg 1992).

Erkeklerin de gerçekten seçim yapmalarına izin verilmez. Egemen olan eğilimin dışına çıkmak, geçimi sağlayan koruyucu insan rolünden vazgeçmek gibi bir seçenekleri yoktur. Genç ve eğitilmiş bir adam “çalışmadığını”, evi çekip çevirdiğini

söyleyecek olsa, kaşlar şaşkınlık ve aşağılamayla kalkar. “Böylesi cevaplar kadınlara yakışır, erkeklere değil” derler adama (Bhasin 2003b). Oysaki toplum ev içi görevleri erkeklere değil kadınlara atfetmiştir. Ev işleri yapmak kadınlaşmak ile özdeşleştirilmiştir. Tıpkı ekonomik kazanç ve daha yüksek kazanç erkeklere atfedildiği gibi. Her ne kadar son yıllarda toplumumuz artık kadının ev dışında çalışma fikrine alışmış olsa bile kadının eşinden daha yüksek statüde ve daha yüksek maaşla çalışması erkekler tarafından çok arzu edilen bir durum değildir. Ekonomik ve sosyal faktörün şiddet ilişkisindeki etkinliği iki yönlü olabilir. Kadın ya ekonomik açıdan erkeğe bağımlıdır ya da meslek statüsü açısından erkekten üstündür. İkinci durum, onu erkek için bir tehdit unsuru haline getirebilmektedir (Yıldırım 2016). Bu da erkeklerin “erkekliliğinin” sorgulanmasına neden olur. Toplum tarafından kendisine biçilen bu rolleri yerine getirmeyen erkek, hem sorgulanan (sorgulanacak) erkekliliği hem de iktidarını kaybetme korkusuyla psikolojik sorunlar ile karşı karşıya kalarak bu durumu kadına şiddet olarak yansıtabilmektedir. Sancar (2009) “Arendt’in şiddetin, eril iktidarın değil, iktidarın kaybedilme korkusunun ya da yokluğunun bir göstergesi olduğu fikrinin doğru olduğunu” ifade etmiştir. Aynı şekilde Hooks (2012) da erkekler, ataerkinin nimetleri karşılığında kadınlara hükmetmekle ataerkinin zarar görmemesi için gerekirse şiddet kullanarak kadınları sömürmek ve bastırmakla “yükümlü” olduklarını belirtmiştir.

Erkeklik krizi tartışmalarıyla birlikte kadına yönelik şiddetin, erkek egemenliğinden kaynaklanan güç gösterisi olduğu düşüncesi değişmeye başlamış, şiddetin güçsüzlük ifadesi olduğu üzerine yeni bir bakış gelişmiştir. Kadın üzerinde iktidarın kadının rızasıyla kurulamadığı durumlarda, iktidarı şiddetle kurmaya çalışma, yaygın olarak kullanılan bir stratejidir (Öztürk 2014). Erkeklik krizinin yaşanmasına neden olan başka bir faktör ise işsizliktir ve/veya kadına göre daha düşük kazançtır. Çünkü toplum ailenin geçimini sağlama, ekonomik kazanç gibi rolleri erkeklere yüklemiş ve erkeklikle eş değer tutulmuştur. Erkekler, “iş bulma” sürecini ve bu süreçte başarısız olurlarsa karşılaştıkları “işsizlik” evresini psikolojik şiddet yaşayarak deneyimlemekte, bu deneyim üstesinden gelinemez bir hale geldiğinde ise bu problemi başka şiddet türleriyle aşmaya çalışabilmektedir (Barutçu 2013). Erkeklerin kadınlar üzerindeki şiddeti erkek egemenliğinin temeli değil bir ifadesidir. Ama aynı zamanda, basit bir eğitim ve yönlendirilme sorunundan çok öte

bir iktidar sorunudur. Erkeklerin kadınlara uyguladığı şiddet, erkek egemenliğinin yeniden üretilmesini ve erkeklerin kadınlar üzerindeki denetiminin sürekliliğini sağlayan mekanizmadır (Savran 1994).

Görüldüğü üzere toplum, erkeklik kurgusunu inşa ederken bütün kurumlarıyla “erkekliğin” önemini bireyin iç dünyasına yerleştirir. Erkek, toplumun kendisine biçtiği rolleri yerine getirmesi gerektiğine inandırılır. Erkekliğin gereklerini yerine getiremeyenlerin “erkekliği” sorgulandığından erkeklik krizi meydana gelmektedir. Toplum tarafından kendisine verilen erkeklik iktidarının sorgulanmaması ve kaybedilmemesi için erkekler, ataerkil aile düzeni içerisinde kadına ve çocuğa şiddet uygulayarak ezilen iktidarını tamir yoluna gidebilmektedir. Böylece şiddetle kurgulanan erkeklik dünyanın en önemli sorun alanlarından bir tanesini yani “kadına yönelik şiddeti” ortaya çıkarmaktadır.

Kadına yönelik şiddet dünyada olduğu gibi Türkiye’de de çok ciddi boyutlara ulaşmış bir sağlık sorunudur. Bu sorun alanına ilişkin dünyadaki ve Türkiye’deki istatistikler kadına yönelik şiddet bölümünde ele alınmıştır.

4.2. KADINA YÖNELİK ŞİDDET

Şiddet “kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranış” olarak tanımlanmıştır (T.C. Resmi Gazete, 20 Mart 2012, sayı: 28239). Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Şiddetin Tasfiye Edilmesine Dair Bildiride “kadınlara karşı şiddet” terimini, ister kamusal isterse özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik acı veya ıstırap veren veya verebilecek olan cinsiyete dayanan bir eylem veya bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma şeklinde tanımlanmıştır (<http://www.uhdigm.adalet.gov.tr>, Erişim Tarihi: 14 Şubat 2018). Kadına karşı fiziksel şiddet ise kadının bedenine acı çektirme ve zarar vermeye yönelik eylemlerle gerçekleştirilen, yaralama ve öldürmeyle son bulabilen şiddet türüdür. Sert ve kızgın cisimler, sopa, bıçak, silah gibi nesnelere

kullanılabilmektedir. Fiziksel şiddet, sıklıkla psikolojik, cinsel ve ekonomik şiddetle birlikte uygulanmaktadır (Öztürk 2014).

Şiddetin en ağır şekli olan aile içi şiddet insanlık tarihi kadar eski olmakla birlikte bunun önlenmesi gereken bir sorun olduğu 20. yüzyılda insan haklarının gelişimiyle kabul görmeye başlamıştır. İnsan haklarının gelişimi ve feminist hareketlerin baskıları sonucu ailede kadına yönelik şiddetin önlenmesi için evrensel boyutta çalışmalar yapılmaya başlanmıştır ve halen bu çalışmalar devam etmektedir. Ancak hala aile içinde kadına yönelik şiddet konusu en önemli toplumsal sorunlardan birini oluşturmaktadır (Yıldırım 2016).

4.2.1. Dünyada Kadına Yönelik Şiddet

Kadına yönelik şiddet konusunun hem siyaset sahnesinde, hem de akademik çalışmalarda oldukça kısa bir tarihe sahiptir. İkinci dalga feminist hareketin Kuzey Amerika, Batı Avrupa ve dünyanın diğer bazı bölgelerinde eş zamanlı olarak gelişmesiyle birlikte, 1960'ların sonunda sorunsallaştırılmaya başlanan “kadına yönelik şiddet” bugün çok yaygın ve dinamik bir araştırma, örgütlenme, yasal reform ve siyasi tartışma konusudur (Altınay ve Arat 2008).

Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) 10 ülkede 24 000'den fazla kadın ile yaptığı araştırmada; fiziksel ve cinsel şiddete maruz kalan kadın oranını ülkeye göre %70,9 (Etiyopya) ile %15,4 (Japonya) arasında değiştiği görülmektedir. Kadına yönelik fiziksel şiddetin en yaygın olduğu ülke %61,0 ile Peru iken, en az olduğu ülke ise %12,9 ile Japonya olduğuna ilişkin bulgulara ulaşılmıştır. Fiziksel şiddetin en yaygın olduğu ülkeler sırasıyla Peru (61,0), Etiyopya (48,7), Tanzanya (46,7), Bangladeş (41,7), Samoa (40,5), Tayland (33,8), Brezilya (33,8), Namibya (30,6) ve Sırbistan-Karadağ (22,8)'dir (Garcia-Moreno ve ark. 2005). Kadına yönelik şiddet rakamlarının farklı ülkelerde de bu derece yaygın şekilde karşımıza çıkmasının nedeni, şiddetin uluslararası düzenlemeler çerçevesinde önlem alınması gereken global bir problem olmasıdır. Bu bağlamda, kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda geliştirilecek uygulamalarda uluslararası deneyimlerin ortaklıklar çerçevesinde değerlendirilmesi ve geliştirilen sözleşmelerin toplumda yürütülmesine aracılık edecek mekanizmalara ihtiyaç vardır (Karal ve Aydemir 2012).

4.2.2. Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet

Kadına yönelik şiddetin, kurumsal mekanizmalar tarafından sadece “ailenin korunması”, “mahremiyet” gibi konular çerçevesinde değerlendirilemeyecek aynı zamanda yapısal bir problem olduğu ilk kez 1980’lerde gelişen kadın hareketi sayesinde ortaya çıkmıştır (Karal ve Aydemir 2012). Kadınlar değişik kaynaklarla beslenen bir süreç içinde 1980’lerde kamusal alanda seslerini duyurmaya başlamışlar, 1990’larda kendi sivil toplum kuruluşlarını oluşturmuşlar ve devleti dönüştürmeye çalışarak, devlet düzeyinde kadına karşı şiddetle mücadele mekanizmalarını harekete geçirmişlerdir. Bu süreç içinde mücadelenin boyutları ve biçimleri çeşitlenmiş ve yaygınlaşmıştır. 1980’lerde devlet karşıtı söylemleri ile devletle herhangi bir iş birliğini reddeden kadınlar, 1990’larda devlet kuramlarını ve mekanizmalarını da kullanarak kadına yönelik şiddete karşı yaygın bir söylem geliştirmeye başlamışlardır (Altınay ve Arat 2008).

Türkiye’de kadına yönelik şiddet araştırmaları 1990’lardan sonra daha ulusal bir boyut kazanarak nicel ve nitel bulgular sunmuşlardır. 1994 yılında Aile Araştırma Kurumu, 2008 yılında Altınay ve Arat, 2009 yılında Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü ve bu araştırmanın devamı niteliğinde ASPB tarafından yürütülen Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması’dır (2015).

Arat ve Altınay tarafından 2008 yılında, 56 ilde 1800 evli kadın ile yapılan araştırma sonuçlarına göre; kadınların %34’ü hayatında en az bir kere fiziksel şiddete maruz kalmıştır. Kadınların %14’ü ise istemedikleri halde en az bir kere cinsel ilişkiye zorlanmışlardır (Altınay ve Arat 2008).

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından yürütülen ve 2015 yılında yayınlanan Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması sonuçlarına göre ise; yaşamının herhangi bir döneminde eşinden veya birlikte yaşadığı kişiden fiziksel şiddete maruz kalan kadınların oranı %35,5 iken, bu oran son 12 ay için %8,2 olarak bulunmuştur. Yakın ilişkide oldukları erkekler dışındaki kişilerin fiziksel şiddetine maruz kaldığını belirten kadınların oranı ise %14’tür (Yüksel Kaptanoğlu ve Çavlin 2015)

Ülkemizde şiddet rakamlarının yüksekliği, problemin toplumsal cinsiyet eşitsizliği, sosyo-ekonomik durum ve ataerkil kültürel kabullerden beslenen toplumsal bir sorun olduğunu ortaya koymaktadır (Karal ve Aydemir 2012).

Şiddetin ortaya çıkmasına neden olan durumları açıklamaya yönelik pek çok yaklaşım mevcuttur. Burada şiddet ve toplumsal cinsiyeti açıklayan psikanalitik kuram ve sosyal öğrenme kuramına değinilecektir.

4.3. TOPLUMSAL CİNSİYET İNŞASINI VE KADINA YÖNELİK ŞİDDETİ AÇIKLAYAN KURAMLAR

Toplumsal cinsiyetin kazanımına ve cinsiyetler arası farklılıkların açıklanmasına ilişkin çeşitli kuramlar vardır. Kuramlar, bilindiği gibi, olay ve durumların, psikolojide davranışın, nasıl ve niçin ortaya çıktığını açıklayan bir grup fikirdir. Kuramlar, dünyayı anlama çabalarının, karışık, yararsız ve birbiriyle ilişkisiz uğraşlar olmaları yerine belli bir olguyu anlamaya yönelik sistemli ve organize çalışmalar olmalarını mümkün kılar. Aynı konuda birçok kuram görmek mümkündür. Örneğin, cinsiyet rollerinin gelişimini açıklayan pek çok kuram vardır: Psikanalitik kuram, bilişsel gelişim kuramı, sosyal öğrenme kuramı, toplumsal cinsiyet şema kuramı gibi. Bu farklı kuramlar birbirlerini yanlışlamazlar, aynı davranışın farklı yönlerine ışık tutarlar. Bazı yönlerden çelişir gözükseler bile çoğu zaman birbirlerini tamamlarlar (Dökmen 2009). Kuramların amacı gerçekte öğrenmenin ne kadar olduğu hakkındadır: bazı bilginler toplumsal cinsiyet farklarının çözümlemesinde toplumsal etkilere diğer bilginlerden daha fazla önem vermektedir (Giddens 2000). Bu çalışma, saldırganlığı ve toplumsal cinsiyet inşasını açıklaması nedeniyle psikanalitik kuram; toplumsal cinsiyet ve şiddetin nesiller arasındaki geçişini ve aktarımını açıklamasından dolayı da sosyal öğrenme kuramı çerçevesinde ele alınmıştır.

4.3.1. Psikanalitik Kuram

Kadın ve erkeğin, kadınsı ve erkeksi özellikleri nasıl edindiğini sorgulayan ilk araştırmacı olan Freud, toplumsal cinsiyetin kazanımını açıklamaya çalışan psikanalitik kuramın temsilcisidir. Psikanalitik kurama göre cinsel gelişim, doğumla birlikte başlayan bir süreçtir. Çocuk, doğumundan itibaren dış dünyadaki canlı ya da

cansız nesnelere ilişki kurarak, “ego”yu yapılandırma sürecini gerçekleştirmektedir (Zeybekoğlu 2009). Freud’un toplumsal cinsiyetin oluşmasına ilişkin kuramı, libido kavramlaştırmasına dayanır. Libido, biyolojik ve toplumsal cinsiyeti organize eden, biyolojik temeli olan cinsel enerjidir. Freud, libidoyu erkek cinsel organını merkeze alarak açıklamıştır (Dökmen 2009). Freud’a göre, bebek ve küçük çocuklardaki toplumsal cinsiyet farklılıklarını öğrenmenin merkezinde, penisin varlığı ya da yokluğu yer almaktadır. “Benim bir penisim var” demek, “ben bir erkeğim” demekle özdeş iken “ben bir kızım” demekse ise “ben bir penisten yoksunum” demekle özdeştir. Freud, buradaki sorunun yalnızca anatomik ayrılıklar olmadığını söylemeye özen gösterir; penisin varlığı ya da yokluğu, erkeklik ya da kadınlık için bir simgedir (Giddens 2012).

Freud’a göre, erkek çocuklar kızların kendilerinin sahip oldukları penise sahip olmadıklarını görürler ve kendilerinin de bu organı kaybedebileceklerinden korkarlar (kastasyon anksiyetesi). Erkek çocuklar babalarının fiziksel ve cinsel olarak daha güçlü olduklarını görürler ve eğer cinsel ilgilerini annelerine yönettirlerse babalarının onları kastre (hadım) edeceğinden korkarlar (Dökmen 2009). Çocuk kısmen bilinçli olsa da, çoğunlukla bilinçsiz bir biçimde babasını, annesine duyduğu bağlanmaya karşı bir rakip olarak görür. Annesine duyduğu erotik duyguları bastıran ve babasını üstün bir varlık olarak gören çocuk, kendisini babasıyla özdeşleştirir ve kendi erkek kimliğinin farkına varır. Çocuk annesine duyduğu aşkı, bilinçsiz nitelikteki babasının kendisini hadım edeceği korkusuyla bırakır. Öte yandan kızların, “penis kıskançlığı” duydukları varsayılır çünkü erkek çocuklarını ayırt eden görünür bir organa sahip değildirler. Annesi, kız çocuğunun gözündeki önemini yitirir çünkü onun da penisi yoktur ve bir tane bulamıyor görünmektedir. Kız kendisini annesiyle özdeşleştirdiğinde, “ikinci en iyi”nin fark edilmesinde içerilen boyun eğme tutumunu devralır (Giddens 2012). Babalarıyla pasif, kadınsı bir ilişki içine girip ondan bir bebek sahibi olmayı istemeye başlarlar (Dökmen 2009).

Freud’un analizinde erkeklik etkinlik, kadınlık pasiflikle nitelendirilir. Buna uygun olarak, psişik seksüel enerji “libido” da bir erkeklik özelliğidir ama çocuğun ilk gelişim evrelerinde hem erkek çocukta hem de kız çocukta bulunur. Gel gelelim, büyüme sürecinde kız çocuk bu özelliğini bastırarak, küçük bir erkek çocuktan, yetişkin bir kadına dönüşür. Bu süreç onun vücudunun erotik merkezini de klitoristen

vajinaya aktarmasını gerektirir. Kadının gelişme sürecinde erkekliğinden vazgeçerek “normal” bir kadın olabilmek için seksüelliğini klitoristen vajinaya aktarma zorunluluğunda olması, aile içi kural ve törelere de uygun düşmesiyle, kadın erkek rollerinin kültürel belirlenimlerini pekiştirmektedir. Yine Freud’a göre kadın, büyüme sürecinde erkeğin yaşadığı hadım edilme korkusunu yaşamadığı için, onun üst beni erkeğinkinden daha zayıf, bir anlamda da daha esnekler. Kadın için ahlaki kurallar duygusal bağlardan, ilkeler yaşamın pratik gereklerinden sonra gelir (Parla 2004).

Anneye yönelik arzunun bastırılması, babayla rekabet içinde ve babanın baskısıyla, ona duyulan korku ve nefretle gerçekleşir. Bu toplumsal yasanın benimsenmesi, yani süper egonun oluşması, erkek çocukta kız çocukta olduğundan daha köklü bir biçimde olur. Çünkü bu travmatik deneyimde erkek çocuk daha güçlü korku, nefret ve şiddet duyguları yaşamakla kalmamış, korktuğu şeyle özdeşim kurmak, nefret ettiği şey gibi olmak zorunda kalmıştır. Her iki cinste de sembolik düzene geçişin ayrılmaz parçasıdır şiddet, ama erkek şiddetinin, ödipal dönemin yaşanımadığı bu özgüllükten kaynaklanan bir fazlalığı vardır (Savran 1994).

Görüldüğü üzere cinsiyetin oluşumu ve şiddetin kurgulanışı anne ve baba ile özdeşim kurmayla öğrenilir. Çocuklar böylece anne ve babalarına benzeyerek toplumsal düzeydeki karakterlerini oluştururlar. Kuramdan da anlaşıldığı üzere şiddet ve toplumsal cinsiyet kurgusunu öğrenen çocuklar kadın ve/veya erkek olmanın gerekliliklerini öğrenir ve yaşamlarında uygularlar. Toplumsal cinsiyetin ve şiddetin öğrenildiğine dair bir başka kuram ise sosyal öğrenme kuramıdır.

4.3.2. Sosyal Öğrenme Kuramı

İnsan biyolojisinden davranışların öğrenilmesine kadar çeşitli kuramlar kadına yönelik şiddeti ve toplumsal cinsiyet inşasını açıklamaktadır. Ancak biyolojik açıklamaların giderek anlamını yitirmesi nedeniyle şiddetin ve cinsiyetin öğrenilen bir davranış olduğu fikri anlam kazanmıştır. Sosyal öğrenme kuramı toplumsal cinsiyet inşasına ve şiddetin öğrenilen bir davranış olduğuna ilişkin açıklayıcı bilgiler sunmaktadır. Bu nedenle, araştırmamız sosyal öğrenme kuramı çerçevesinde ele alınmıştır.

Bandura öğrenmenin gözlem yoluyla öğrenildiğini ve bunun da çeşitli süreçlerle gerçekleştiğini açıklamıştır. Gözlem yoluyla öğrenmeyi etkileyen bileşik süreçlerin olduğunu ve bunların; dikkat etme, akılda tutma, davranış üretimi ve güdülenme olarak dört şekilde gerçekleştiğini açıklayan Bandura, dikkat etme süreçlerinden bahsederken, iki duruma dikkat çekmiştir. Bunlar; modelleme uyaranları ve gözlemcinin özellikleridir. İnsanların modellenen davranışın önemli özelliklerini tam olarak algılamaması ve onlara katılmaması durumunda gözlem yoluyla öğrenmenin gerçekleşmeyeceğini belirtmiştir. Modelleme uyaranlarını açıklık, duygusal değerler, karmaşa, yaygınlık, fonksiyonel değerler olarak belirtirken; gözlemci özelliklerini duygusal kapasite, uyarılma seviyesi, algısal set, geçmiş destek şeklinde açıklamıştır. Bir diğer süreç ise akılda tutma süreçleridir. Gözlem yoluyla öğrenmenin gerçekleşebilmesi için gözlemcinin modelinin davranışını akılda tutması gerekir. Gözlemcinin akılda tutması için sembolik kodlama, bilişsel organizasyon, sembolik tekrar ve davranışların tekrarı gibi işlemleri yerine getirmesi gerekmektedir. Üçüncüsü ise davranış üretim sürecidir. Buna göre gözlenen ve akılda tutulan davranış uyum sağlayana kadar tekrar edilir ve davranış kazanılmış olur. Davranışın yerleşmesi fiziksel yetenekler, bileşen tepkilerin varlığı, kopyaların kendi gözlemi ve doğruluk geribildirim gibi durumlara bağlı olduğunu belirtmiştir. Son süreç ise güdülenme ile ilgilidir. Buna göre pekiştirilen davranış tekrar edilir, cezalandırılan davranış ise sönerek kaybolur (Bandura 1977). Böylece öğrenme gerçekleşmiş olur.

Dökmen sosyal öğrenme kuramının, toplumsal cinsiyet kazanımında özellikle iki öğrenme sürecinde bahsettiğini ifade eder; edimsel koşullama ile model alma ve taklit. Edimsel koşullama: ödüllendirilen ya da olumlu sonuçları olan (pekiştirilen) davranışın gelecekte tekrarlanma olasılığı artar. Cinsiyetine uygun davranışlarda bulunan çocuk ödüllendirilir, cinsiyetine uygun davranmazsa cezalandırılır. Ödüllendirilen davranış (cinsiyete uygun davranış) tekrarlanır ve davranış dağarcığına dahil edilirken, ödüllendirilmeyen, hatta cezalandırılan davranış tekrarlanmaz, o davranışlardan kaçınılır ve davranış dağarcığında yer almaz. Model alma ve taklit: Gözlenen figürler (ana, baba, öğretmen, arkadaş, beğenilen herhangi bir kişi, televizyondaki kahraman vb.) model alınır ve bu figürlerin davranışları uygun bir zamanda taklit edilir (Dökmen 2009). Kız çocukları için model alınacak en yakın birey annenin kendisidir. Erkek çocuk için ise durum biraz daha farklıdır.

Babanın anneye göre nispeten daha uzak bir konumda yer alması doğumun sonrasında erkek çocuğun anneden ayrılmayı başararak kendisine uygun modellerle iletişime geçmesini zorunlu kılar (Yakın 2015). İlerleyen zamanlarda çevresel etkenler, eğitim, din ve kültür gibi kurumların etkisinde kalarak öğrenimini tamamlar. Şiddetin sosyal öğrenme ile ilişkisi öğrenilmiş davranışlar içinde ele alınması ile ilgilidir. Daha çok geleneksel yapılarda görülen cinsiyetçi rollerin öğrenilmesi ile kadın ve erkek arasında ayrımcılığa gidilmektedir. Eşitsizlik kimi zaman şiddet olarak kendini göstermektedir. Kültürel ve çevresel değerler bu durumu destekleyici bir tutum izlemektedirler (Yıldırım 2015).

Cinsiyetçiliğin ve erkek şiddetinin temelinde cinsel rollerin öğrenilmesi yatar. Bireyleri anlamaya çalışırken insanların içsel özelliklerine değil toplumsal bağlama bakmak gerekir: Kız ve erkek çocuklar toplumsal koşullarla cinsel rollerini edinirler: Kızlar yumuşak-başlı, itaatkar, pasif olmaya yönlendirilirler, erkekler ise saldırgan, rekabetçi, başarılı vb. Bu toplumsal beklentiler çerçevesinde erkekler için sağlıklı olmak saldırgan olmakla özdeşleştirildiğinden, erkek çocuklarda şiddet özendirilir: Bebeklikten başlayarak, oynadıkları oyunlarda, okulda, askerde, meslek yaşamında, cinselliklerini yaşayışlarında erkekler hep şiddet kullanmaya yöneltilirler (Savran 1994).

Sonuç olarak, çocuklar anne, babalarının ya da diğer kişilerin davranışlarını gözleyerek ya da taklit ederek öğrenirler. Oğlan çocuk daha çok babayı, kız çocuk ise anneyi taklit etmektedir. Aile içinde eşitsiz toplumsal cinsiyet tutumlarının yerleşik olduğu ve erkeğin kadına fiziksel şiddet uyguladığı ailelerde çocuklar bu davranışları öğrenerek bir sonraki kuşaklara aktaracaklardır. Bu döngü şiddetin ve eşitsiz toplumsal cinsiyet normlarının devamına neden olur. Oğlan ve kız çocuklar böylece toplumun dayattığı toplumsal cinsiyet kalıplarını öğrenmiş ve kadına yönelik şiddeti normalleştirmiş olacaktır.

4.4. SOSYAL HİZMET DİSİPLİNİNİN FEMİNİZM VE KADINA YÖNELİK ŞİDDET İLE İLİŞKİSİ

Sosyal hizmetin en temel amacı, toplumsal adalet ve eşitliği sağlamasıdır. Toplumsal eşitsizliğin görünümünden biri olan kadın-erkek eşitsizliğinin giderilmesi, sosyal hizmetin başlıca hedeflerindedir (Öztürk 2014). Özellikle

toplumun her katmanına işlenerek bir döngü haline gelmiş, eşitsizliğin vücut bulmuş hali “şiddet kavramı” çözülmesi gereken ana hedeflerinden bir tanesini oluşturmaktadır. Şiddet, birey-aile sistemi gibi en küçük sistemlerden devlet aygıtları gibi en büyük sistemlere kadar toplumun her kademesinde yer edinmiştir. Sosyal hizmet disiplini eşitsizlik yaratan bu düzeni ortadan kaldırmak ya da asgari düzeye indirmek için akademide ve uygulamalarda mikro, mezo ve makro düzeylerde müdahalelerde bulunmaktadır. Alanyazındaki sonuçlardan hareketle, özellikle şiddetin üretildiği aile içine odaklanmış, bireyler ve ailelere yönelik çalışmaları derinleştirerek müdahaleler gerçekleştirmiştir. Sosyal hizmet mesleği özü itibarıyla multidisipliner bir meslek olduğundan, aile içi şiddet sorununun çözümlenmesinde çeşitli disiplinlerin ortaya koyduğu ortak teorik bilgilerden yararlanmaktadır. Sosyal hizmetlerde müracaatçıların sorunlarını çözmeye genel bir perspektif oluşturan ve her müracaatçı sistemini kendine has olarak kabul eden genelci sosyal hizmet yaklaşımı kullanılmaktadır (Yıldırım 2006). Genelci sosyal hizmet, sosyal hizmetin temel amaçlarını karşılama amacına hizmet eden bütünleştirilmiş ve çok düzeyli bir yaklaşım sağlar. Genelci uygulamacı, müracaatçı sistemlerinin işlevselliğini artıracak değişiklikleri yaratmak için gerekli olan bireysel ve toplumsal faktörler arasındaki etkileşimin bilincindedir (Şahin 2002). Bu nedenle şiddet ve toplumsal olarak kurgulanmış toplumsal cinsiyet arasındaki ilişkinin bütüncül ve ilişki düzeyinde ele alınarak çözülmesi için sosyal hizmet ve yaklaşımları oldukça önemli bir yerde durmaktadır.

Çalışmamız aile birliğini temel alan ve değerlerini ön planda tutan geleneksel sosyal hizmet yerine kadını bağımsız bir birey olarak gören feminist sosyal hizmet yaklaşımı çerçevesinde ele alınmıştır. Bu bağlamda feminist sosyal hizmetin anlaşılması için önce feminizm daha sonra feminist sosyal hizmet hakkında bilgilere yer verilmiştir.

Feminizmin, tüm zamanlar ve tüm kadınlar için geçerli olan özgül, soyut bir tanımından söz edilemez. Dolayısıyla, feminizmin tanımı değişebilir ve değişmektedir, çünkü feminizmin temeli, tarihsel ve kültürel somut gerçeklerin yanı sıra farklı bilinç, algı ve davranış düzeylerine (Bhasin 2003c) dayanmaktadır. Feminizm tanımı ülkelere göre çeşitlilik gösterebildiği gibi aynı bölgenin içinde farklı; kültüre, ekonomik yapıya ve eğitim düzeyine sahip insanlar arasında da

değişim gösterebilmektedir. Bhasin (2003c), tüm bu çeşitliliğe rağmen farklı ülkelerde yaşayan kadınlar arasında iki feminizm tanımının öne çıktığını ifade etmiştir. Bunlardan “birincisinin toplumda, çalışma hayatında ve aile içinde, kadınlara yönelik baskının ve sömürünün farkında olmak ve bu durumu değiştirmek için bilinçli eylemlerde bulunmak; ikincisi ise feminizm, kadınların emeğinin, doğurganlığının ve cinselliğinin, aile içinde, çalışma hayatında ve genel olarak toplumda, hem somut hem de ideolojik boyutta ataerkil sistemin denetimine, baskı ve sömürüye tabi olduğunun farkında olmak ve hali-hazırdaki bu durumu değiştirmek için kadınlar ve erkeklerin bilinçli olarak mücadele etmesi” şeklinde belirtmiştir. Feminizm tanımından da anlaşılacağı üzere kadının emeği, doğurganlığı ve cinselliği özel (aile içinde) ve kamusal (iş yaşamı ve toplum) alanda ataerkil sistemin sömürüsüne tabidir ve bilinçli olarak bu sistemle mücadele edilmesi gerekmektedir.

Feminizm, ataerkillik, kadının toplumda baskı altında oluşu, toplumsal cinsiyet, kadının farklılığı, toplumdaki güç ilişkileri ve politik güç, kadın hakları, kadına yönelik şiddet, cinsiyetçilik, cinsiyet ayrımcılığı ve kadın düşmanlığı gibi konularla ilgilenir ve bu konuları kadın bakışıyla ele almaya çalışır. Sosyal hizmet mesleği ise feminizme, kadın sorunları ve çalışmaları noktasında bağlanır ve bu teoriyle işbirliği yaparak kadınların toplumsal refahını geliştirmeye çalışır (Baydar 2014). Feminist teorinin kavramları olan toplumsal cinsiyet, ataerkillik ve ayrı alanlar nosyonu sosyal hizmet açısından özel bir önem taşımaktadır. Sosyal hizmet uygulamaları için yardım talebinde bulunan müracaatçıların yaşadıkları güçlükler ve gereksinimler bu kavramların yaşamlarındaki deneyimlenmesiyle doğrudan bağlantılıdır. Örneğin aile içi şiddet nedeniyle bir sosyal hizmet kurumuna başvuran bir kadın müracaatçının sorununa yaklaşım, toplumsal cinsiyet rollerine yüklenen anlam ve algılar, ataerkilliğin kadının yaşamındaki görünüşleri ve özel/kamusal alan ayrımlarına göre şekillenen ayrışmanın etkisinin analizini gerekli kılmaktadır (Buz 2009). Bu nedenle feminizm ve sosyal hizmet ilişkisine geçmeden önce ataerkillik, özel-kamusal alan ve toplumsal cinsiyet kavramları açıklanmıştır.

Toplumsal cinsiyet kavramı, bir analiz kategorisi olarak, toplumdaki erkekler ve kadınlar arasındaki farkı gösteren, eşitlikleri/eşitsizlikleri deşifre eden, bir bakış açısı sunmaktadır. Kadınlık ve erkeklik durumlarının belirleyicisi olan toplumsal cinsiyet

rolleri, cinsiyetleri, kimlikleri ve aidiyetleri inşa ederek kadınların ve erkeklerin nasıl davranıp nasıl hissedeceğini belirlemektedir (Şaşman Kaylı 2016).

Ataerkillik bir başka değişle patriarki kavramını Sancar (2009), kadınlar üzerindeki sistematik erkek tahakkümünü anlatan bir tür genel açıklayıcı, kapsayıcı şemsiye olduğunu ifade etmiştir. Bhasin (2003b) ise ataerki kelimesini “yazınsal olarak babanın ya da “aile reisi sayılan adam”ın yönetimi anlamına geldiğini ve aslen belirli bir “erkek-egemen aile” türünü tarif etmek için kullanıldığını; egemen erkeğin yönetimi altında bulunan kadınları, daha genç erkekleri, çocukları, köleleri ve ev hizmetlilerini kapsayan geniş ev halkını; şimdi ise daha genel olarak erkek egemenliğini, erkeğin kadına egemen olduğu güç ilişkilerini anlatmak ve çeşitli yollardan kadınların ikincil konumda tutulduğu bir sistemi nitelendirmek için kullanıldığını” belirtmiştir. Yakın (2015) ise “ataerki yapının avcılığa geçişle beraber erkeğin, kas yoğun işlerdeki farklılığını ortaya koymayı başararak yiyeceği sağlamasıyla ailede dolayısıyla da toplumda söz sahibi haline geldiğini, kadının giderek daha az söz hakkı olduğu bu toplum yapısı içerisinde soyların baba isimleri üzerinden yürüdüğünü ve ataerki toplumun oluştuğunu” ifade etmiştir.

Ataerki kavramının tanımlarından ve inşasından da anlaşılacağı üzere kadınların erkek egemenliği altında, ikincil konumda yer alması cinsiyetler arası eşitsizliğe neden olmuştur. Bu eşitsizlik özel alan–kamusal alan ayrımının ortaya çıkması ile giderek artmıştır.

Tartışıldığı üzere, ayrımcılık, ayrıcalık, eşitsizlik, iktidar ve hiyerarşik ilişkiler çerçevesinde inşa edilen toplumsal cinsiyete dayalı işbölümünün meşrulaştırıldığı en temel alanlardan birisi de ev içi alandır. Bu bağlamda ev içi alanın hizmet ağırlıklı iş yükünün eklemlendiği eşitsizlikleri tartışmak önemli görünmektedir. Eşitsizliğin kaynağını ise, cinsiyete dayalı ayrımcılığın ilk deneyimlendiği ve pekiştirildiği yer olan özel/ev içi alanın olduğu görülmektedir. Bireylere, öncelikle tarihsel süreçte toplumdan topluma değişiklik gösterse de hala işlevselliğini kaybetmeyen aile kurumunda cinsiyet rolleri aktarılmaktadır. Bu bağlamda ailenin sosyal ekonomik durumu, eğitim durumu, kız çocuklarının eril cinsiyetçi rollerle kuşatılmasında ve cinsiyet rollerinin aktarılmasında belirleyici olmaktadır (Şaşman Kaylı 2016). Kamusal ve özel alan ayrımı konusunu hakkında Bhasin (2003a) sanayileşmeye

dikkat çekmiştir. “Ortaya çıkan piyasa ekonomisi ve sanayileşmenin, özel ve kamusal alan birliğini, doğa ve insan arasındaki uyumu çarpıcı bir şekilde altüst ettiğini, üretimin sadece bir geçim sorunu olmadığını, aynı zamanda piyasa ve kar için de tasarlandığını, zaman içinde üretim, ev içinden fabrikalara, ticari üretim çiftliklerine vs. taşındığını ve doğadan ziyade piyasa sıradan insanların yaşamlarını denetleyen güç haline geldiğini” belirtmiştir. Bunun sonucunda Akın ve Demirel (2003)’in ifade ettiği gibi kamusal alanda “doğal” olarak erkek; ev işleri ve aile ile ilgili; özel alanlarda ise “doğal” olarak kadın işidir görüşü birçok toplum tarafından benimsenmiştir.

Kadının özel alana yani ev içine hapsedilmesi, sosyal adalet ve sosyal refahı için gerekli olan eşit eğitim, iş gücüne katılım, politika ve diğer tüm kamusal alanlardan mahrum olmasına neden olmuştur. Bunun yanı sıra toplum; erkeklere, ailenin geçimi sağlama, ekonomiden sorumlu tutulma, askerlik yapma, sünnet olma, heteroseksüel cinsel iktidar sahibi olma, güçlü, yiğit, mert, sert gibi yerine getirilmesi zor roller yükleyerek toplumsal cinsiyetin görünmeyen “öteki mağdurlarını” yaratmıştır. Bu durumun varlığı cinsiyetler arasındaki eşitsizliğin tamiri zor bir boyuta taşınmasına neden olmuştur. Ortaya çıkan bu eşitsizliği feministler, toplumsal cinsiyet eşitsizliği olarak ifade ederek mücadele yöntemleri geliştirmişlerdir. Sosyal hizmet mesleği, teorik bilgisi ve uygulamaları ile bu mücadelede yerini almıştır.

Söz konusu cinsiyet rejiminden kaynaklanan, kadınların yaşadığı ayrımcılığın ve eşitsizliğin tanımlanmasında, sosyal hizmet disiplini ve uygulamaları için toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifi oldukça işlevsel olmaktadır. Böylece toplumsal cinsiyet eşitliği yaklaşımıyla gerçekleştirilen sosyal hizmet uygulamalarıyla, cinsiyet eşitsizliğini tekrar tekrar üreten ataerkil iktidar ve güç ilişkileri çözümlenerek her iki cinsiyet açısından daha adil bir yaşam olanağı yönünde adımlar atılabilecektir (Şaşman Kaylı 2016).

4.4.1. Sosyal Hizmet Mesleği

Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu (IFSW) sosyal hizmet mesleğinin küresel tanımını; “sosyal hizmet, pratikte mesleğe ve toplumsal değişimi, gelişmeyi, toplumsal bütünleşmeyi ve insanların güçlenmesini ve özgürlüğünü teşvik eden bir akademik disiplindir. Sosyal adalete, insan haklarına, toplumsal sorumluluk

ilkelerine ve çeşitliliklere saygı, sosyal hizmette merkezi bir noktadır. Sosyal hizmet teorileri, sosyal bilimler, beşeri bilimler ve yerli bilgi teorileri ile desteklenen sosyal hizmet, yaşam zorluklarını gidermek ve refahı artırmak için insanları ve yapıları devreye sokar” şeklinde yapmıştır (<http://ifsw.org>, Erişim Tarihi:25.01.2018). Sosyal hizmet, demokratik toplumda insanın ve toplumun gelişmesine, temel hak ve özgürlükleri, sosyal ve ekonomik hakları siyasal ve katılım hakları doğrultusunda yaşam kalitesinin yükseltilmesine, toplumsal etkileşim mekanizmalarını harekete geçirerek bilimsel yaklaşım, yöntem ve tekniklerle yardımcı olan bir meslektir (Cılga 2004). Sosyal hizmetin sosyal işlev kapasitelerini yenilemek veya artırmak ve amaçlarına uygun sosyal koşulları yaratmak için bireylere, gruplara, ailelere, örgütlere ve topluluklara profesyonel yardım etkinliği olduğunu ifade eden Zastrow (2013) sosyal hizmet uygulamasının beş amacı olduğunu belirtmiştir. Bunlar; a. bireylerin sorun çözme, sorunlarla baş etme ve gelişimsel kapasitelerini artırmak; b. insanları, kaynak, hizmet ve fırsat sağlayan kurumlarla iletişime sevk etmek; c. etkinliği, insanlara kaynak ve hizmet sağlayan sistemlerin insani çalışmasını özendirme; d. sosyal politikayı geliştirmek ve dönüştürmek; e. insanların ve toplulukların refahını teşvik etmek.

Sosyal hizmet mesleğinin uygulayıcıları olan, sosyal hizmet uzmanları, mesleğin amaçları doğrultusunda uygulama yaparken bireylerle, gruplarla, örgütlerle ve toplumla çalışır. SHU’lar bu çalışmalarını mikro, mezo ve makro düzeylerde ele alır. Mikro düzeyde çalışmaları, bireyle; mezo düzeyde çalışmaları, aile ve küçük gruplarla; makro düzey çalışmaları ise kuruluşlar ve topluluklarla yapar. SHU, şiddete maruz kalmış kadın ile her düzeyde (mikro, mezo, makro) çalışma yapar.

Sosyal hizmet disiplini ve mesleği sosyal adaleti gerçekleştirmek, genelde her türlü eşitsizlikle mücadelede etkin rol almak ve “değişimi sağlamak” gibi özelliklere sahiptir. Feministler sosyal hizmet teori ve uygulamasını cinsiyet körü olmakla eleştirmiş ve kadın müracaatçıların gereksinimlerine yönelik üretilen çözümlerin daha çok toplumdaki geleneksel toplumsal cinsiyet rol algılarıyla örtüşmesine karşı çıkmışlardır. Bu anlamda feminist sosyal hizmet uygulaması cinsiyetçiliğe meydan okuyan alternatif ve yeni bir uygulama türü olarak belirlemiştir. Kadın deneyimini analizinde başlangıç noktası olarak alan feminist sosyal hizmet uygulaması,

kadınların deneyimledikleri sorunları etkileyen yapısal nedenlere dikkat çeker ve kadınların bu sorunlara meydan okumasını sağlamaya çalışır (Buz 2009).

4.4.2. Feminist Sosyal Hizmet

Feminist sosyal hizmet teorisi ve uygulaması, resmi olarak 1970'lerin sonu ve 1980'lerin başında akademik sosyal hizmet alanına giren oldukça önemli ve yeni bir teorik yapıdır (Dominelli 2002).

Feminist sosyal hizmeti, kadınların dünyadaki tecrübelerini analizin başlangıç noktası olarak gören ve bir kadının toplumdaki konumu ile bireysel çıkmaz arasındaki ilişkiyi ele alan, kadınların belirli ihtiyaçlarına yanıt veren; müracaatçı-uzman etkileşiminde eşitlikçi ilişkiler ve yapısal eşitsizlikleri ele alan toplumsal çalışma pratiğinin bir biçimi olarak tanımlayan Dominelli (2002), kadınların belirli ihtiyaçlarını bütüncül olarak karşılamak ve onları etkileyen çeşitli gerilim ve baskı biçimleri de dahil olmak üzere hayatlarının karmaşıklığını ele almanın, feminist sosyal hizmetin ayrılmaz bir parçası olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca toplumsal ilişkilerin birbirine bağlı doğası üzerine odaklanmasının, kadınlarla etkileşime girenlerin -erkek, çocuk ve diğer kadınların- ihtiyaçlarını da karşılamasını sağladığını ifade etmiştir. Feminist sosyal hizmet uygulamasının kökeni feminist kuramdan aldığını ifade eden Buz (2009) kadın deneyimini başlangıç noktası olarak alan, güçlendirme kavramına vurgu yapan, ataerkilliği sona erdirmeyi amaçlayan, kadınların içinde buldukları sorunların oluşum dinamiklerini ve sosyal yapıyla bağını kurmalarına yardım eden, eşitlikçi ilişkiler inşa etmeye önem veren bir yaklaşım olarak, feminist sosyal hizmeti tanımlamıştır.

Feminist sosyal hizmet, daha geniş feminist hareketin bir parçası olduğu için kadın merkezli olmanın ötesinde bir şeydir; genel ataerkillik, özel ataerkillik veya toplumsal ilişkilerin baskıcı yapılandırılması yoluyla gerçekleşmesi gibi, tüm kadınların mağduriyetini sona erdirmeye nihai hedefini şekillendirir. ...profesyonelliği feminist bir perspektiften yeniden tanımlarken, mesleki ideolojinin ve uygulamanın her alanı feministlerin, 'müracaatçıları', meslektaşlar, işverenler veya devletle ilişkiler olsun, sosyal ilişkilerin bütünsel bir dönüşümü taahhüdünün bir parçası olarak incelenir. Feminist uygulayıcılar hem kişisel hem de mesleki hayatta eşitlikçi ilişkileri güvence altına almak için işyerindeki 'müracaatçı'-uzman arayüzünde

değişiklik arayışındadır. Feminist sosyal hizmet uzmanları, kadının toplumsal cinsiyet baskısını ve bunun diğer baskı biçimleri ile olan bağlantısını anlamak suretiyle bir kadının gerekli ihtiyaçlarına cevap vererek refahını arttırmaktadır. Feminist sosyal hizmet uzmanları, toplumsal cinsiyet baskılarının bir kadının özel durumuna etkisini düşünürken, kapasitelerini kendi kararlarını verebilecek aktif bir temsilci olarak kabul etmektedirler. Ayrıca kadınların; diğerlerine, kadınlara, erkeklere ve çocuklara baskı yapmaksızın kadınların erkeklere boyun eğmesini sona erdirmeye çalışmaktadırlar (Dominelli 2002).

Güç ilişkileri analizi ve sosyo-politik bağlam feminist sosyal hizmet uygulamasında önemli konulardır. Gücü üreten, elinde tutan baskıcı yapıların cinsiyetçi bir şekilde yapılandırıldığının farkında olmak ve sorunlara yaklaşırken bu arka planı göz önünde tutmak önemli bir noktadır. ...feminist kuramın dikkat çektiği toplumsal cinsiyet, ataerkillik, kamusal/özel alanı ayrımı gibi temel kavramların feminist sosyal hizmet uygulamasının bileşenlerini oluşturduğu görülmektedir. Kadınların geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine uygun bakım verici, eş, anne gibi pasif ve erkeğe bağımlı oldukları yönündeki kalıp yargıların farkında olan ve bu kalıp yargılar ve kadınların deneyimledikleri baskının kökenlerini kavrama ve güçlenmelerine odaklanan feminist sosyal hizmet uygulaması çok özel bir yerde durmaktadır (Buz 2009).

Feminizmin daha geniş siyasal hedefi, birçoğu diğerleriyle ittifaklar ve faaliyetlerine katılmak yoluyla sağlanır; bunların çoğu sosyal hizmet uygulamalarının kendisinin kapsamı dışındadır. Kadın müracaatçılar ile olan ilişkilerinde önemli olan, feminist değerlerin, uzmanların 'müracaatçıları' ile etkileşimde bulunduğu süreçleri şekillendirmesindeki etkisidir ve kadınların karmaşık, çok katmanlı kişilikleri ve farklı sosyal durumlarla ilgili görüşlerini birbirleriyle diyaloga sokmaktadır (Dominelli 2002).

Kadınların bireysel olarak adlandırılan "özel" sorunlarının "toplumsal" bağlantılarını görmede ve kadınların bu türden bir bilinçlilik kazanmaları bakış açısına dayanan feminist sosyal hizmet uygulaması kadınların "aile içinde" geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine "uyum" yerine bu rollerin eşitlikçi bir şekilde dönüşümünü hedeflenmektedir (Buz 2009).

Feminizm birçok anlamda iyi bir sosyal hizmet uygulaması ile paraleldir; özellikle etik kurallarda her türlü ayrımcılığa karşı durulduğu belirtilmektedir. Sosyal hizmetin “çevresi içinde birey paradigması”, ayrımcılığa karşı yaşanan baskının bireyin iyilik halini nasıl etkilediğinin farkına varma konusunda açıklayıcı olmaktadır. Ayrıca insan hakları ve sosyal adalet ilkelerinin gözetilmesi ve eşitlik ilkesinin ön plana alınması açısından paralellik göstermektedir (Tunç 2013).

Feminist sosyal hizmet, mevzuatta tanımlanan mesleğin geleneksel sınırlarının çok ötesinde olduğunu, feministler; çocukların, kadınların ve erkeklerin tedavileriyle ilgili birçok durumda çağdaş uygulamaları eleştirdiğini, bu nedenle aralarındaki yakınlık kurumsallıktan ziyade daha zayıf bir birliktelik olduğunu belirten Dominelli (2002) feminist sosyal hizmet uygulaması ile ilgili on iki feminist ilke sıralamaktadır;

1. Kadının farklılığını tanımak;
2. Kadının güçlü yönlerine değer vermek;
3. Farklı kadın grupları arasındaki eşitsiz iktidar ilişkilerinin temelini oluşturan farklılığını engellemek için bazı kadın gruplarının imtiyazların ortadan kaldırmak;
4. Kadınları, hayatlarının her alanında kendileri için karar verebilecek aktif ajanlar olarak düşünmek;
5. Birey olarak kadınları kendi toplumsal durumlarında konumlandırmak ve kendileri ile ilgili bireysel ve kolektif kuruluşlar arasındaki bağlantıları kabul etmek;
6. Kadınlara kendi ihtiyaçlarını ifade etme ve çözüme imkanı tanımak;
7. “Kişisel olan politiktir” ilkesinin makro, mezo ve mikro düzeyde uygulanmış olduğunu kabul etmek;
8. Özel sorunları kamusal konular olarak yeniden tanımlamak;
9. Kadın ihtiyaçlarının, yaşamın her alanının diğerleriyle etkileşime girdiği bütün insanlar bağlamında ele alınmasını sağlamak;
10. İnsan ilişkilerinin birbirine bağlı doğasını kabul etmek ve bunun sonucunda, bir bireye veya bir gruba olanların her biri için etkileri olduğunun farkına varmak;
11. Kadınların bireysel sorunlarının toplumsal nedenlere sahip olduğunu ve her müdahalenin her iki seviyesine değinildiğini kabul etmek;

12. Bireysel problemlere toplu çözüm aramak. Bu ilkeler feminist sosyal hizmet teorisinin ve uygulamasının bütünleştirilmesi için bir çerçeve oluşturmaktadır. Sosyal politikalar bunların içinde yer alan bağlamın bir parçasını oluşturur.

Toplumsal cinsiyet ilişkilerinin hiyerarşik, iktidar ve güç ilişkileriyle kurulan yapısı, eril öncelikleri merkeze koyduğu için, kadın güçsüzleştirilmektedir. Bu nedenle şiddet, istismar, taciz, tecavüz kadınların karşı karşıya kaldığı temel sorun alanları olmaktadır. Bu çerçevede toplumsal cinsiyet eşitliğine dayanan sosyal hizmet, kadınların çaresiz olduğuna yönelik yaygın inanışın tersine feminist kuramdan beslenerek güçlendirme ve genelci yaklaşımlarla ataerkillikten kaynaklanan eşitsizlikleri ve tahakküm ilişkilerini yok etmeye ve eşitlikçi ilişkiler inşa etmeye çalışmaktadır (Buz 2009).

Sosyal hizmet mesleğinin kadınlarla ilgili olan feminist ilkelerinin yanı sıra, erkeklerle ilgili dokuz feminist ilkedden daha bahsedilmektedir;

Sosyal hizmet mesleğinde erkeklere uygulanan feminist ilkeler şunlardır;

1. Cinsiyete dayalı iktidar ilişkilerinin erkeklere etkisinin olduğunu kabul etmek;
2. Erkeklerin güçsüz veya zayıf olarak addedilen diğerlerine karşı güç dayatan iktidar dinamiklerine dayandığını kabul etmek;
3. Erkeklerin kadınlardan ayrıcalıklı olduğunun kabulünün toplumsal cinsiyetten kaynaklandığını ve toplumun bunu organize ettiğini anlamak;
4. Erkekler arasında var olan farklılığı tanımak;
5. Erkekler arasındaki farklılığı, erkekler arasında ve farklı gruptaki ayrıcalıkların farklı seviyelerini yansıttığını anlamak;
6. Erkeklerin diğerlerine karşı davranışlarında sorumluluk üstlenmelerinin sağlanması;
7. Suçlar işlemek suretiyle güçlerini kötüye kullanan erkekler ile kadınları ve çocukları ezen bu davranışın gömülü olduğu toplumsal ilişkiler arasındaki bağlantıyı kabul etmek;

8. Erkek yeteneğini düzeltmek ve eşitlikçi yönlerden yeniden tanımlamak;

9. Yapısal kısıtlamalar ile kişisel davranış ve duygusal büyümenin eksikliği arasındaki bağlantıyı kabul etmek. Bu ilkeler feministler tarafından kadınlar, çocuklar ve erkeklerle ilgili cinsiyete dayalı analizler ve uygulama biçimleri geliştirilmesi için kullanılmıştır (Dominelli 2002).

Türkiye’de feminist sosyal hizmet uygulaması açısından bir örnek SHÇEK dönemindeki toplum merkezlerinde yürütülen Kadının İnsan Hakları Eğitimi Programıdır (KİHEP). Bu program kapsamında kadınların insan hakları, anayasal, medeni, ekonomik ve doğurganlık hakları, kadın ve cinsellik, toplumsal cinsiyet rollerine duyarlı çocuk eğitimi ve çocuk hakları, şiddete karşı geliştirilecek stratejiler konularını kapsayan çok yönlü bir eğitim uygulanmaktaydı. Kadınlarda grup çalışması yoluyla sorunlarının oluşumunda katkısı olan yapısal faktörlerin ve baskı mekanizmalarının farkına varmaları yönünde bir farkındalık ve bilinç artışı sağlanmakta ve bu durum kadınların kendilerine ilişkin bakış açılarının değişmesine yol açmaktaydı. Bu eğitimi alan kadınların güçlenmesi, kadınların kendi aralarında yeni inisiyatifler kurmaları ve gelir getirici işbirliklerine yönelmeleri gibi çıktılar bu uygulamanın feminist sosyal hizmet uygulaması olarak değerlendirilebileceğini göstermektedir (Buz 2009).

4.4.3. Sosyal Hizmet Uygulaması ve Güçlendirme Yaklaşımı

Sosyal hizmet mesleğinin ilgilendiği birçok müracaatçı; değersizlik, yetersizlik, başarısız olma, güven ve kendine saygıdan yoksunluk gibi duygulara sahiptir. SHU’ları müdahalede bulunurken müracaatçının bu tür duygu durumlarını göz önüne bulundurarak çeşitli yaklaşımlar kullanır. Güçlendirme yaklaşımı bunlardan bir tanesidir. Zastrow (2013), sosyal hizmet mesleğinin bireylerle, gruplarla, aileler, örgütler ve topluluklarla çalışırken (patoloji üzerine odaklanmaktan çok) güçlendirmeyi ve güçler yaklaşımını vurguladığını, SHU’larının (müracaatçının) güçlüklerini çözümlenmeye yardımcı olmak için müracaatçının güç ve kaynaklarına odaklandığını, SHU’larının müracaatçıların kendi potansiyellerini geliştirme hakları olduğu (ve müracaatçıların cesaretlendirilmeleri gerektiği) konusunda büyük bir inanca sahip olduklarını belirtmiştir.

Sosyal hizmet uzmanları güçlendirme odaklı uygulamalarında destek ve düzenleme sürecince yaşam şartlarını etkilemek, seçim yapmak, seçimleri için sorumluluk almak ve doğalarını anlamak için müracaatçıların kapasitelerini geliştirmenin yollarını arar. Güçlendirme odaklı SHU'ları ayrıca kaynakların daha eşit dağılımı ve toplumdaki diğer farklı gruplar arasında gücün eşit dağılımı konusunda yollar arar. Bu eşitlik ve sosyal adalet odağı sosyal hizmet mesleğinin köşe taşıdır (Zastrow 2013).

Makro düzeyde toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinden hareket eden sosyal hizmet uzmanları, kadınların hizmet alımı noktasında sorun yaşadığı, istihdam, sağlık, bakım, güvencesizlik, şiddet gibi konularda, ulusal ve uluslararası lobicilik yaparak kadın örgütleri müracaatçılar ve sosyal hizmet uzmanlarını diğer profesyonelleri örgütleyebilme noktasında önemli bir rol üstlenmektedir. Ayrıca sosyal hizmet uzmanları çalıştıkları kurumlarda, güçlendiren kurumsal olanaklar hakkında kadınların farkındalıklarını artırmaya yönelik, sistemli ve sürekli eğitimler gerçekleştirme noktasında etkili bir konumdadır (Şaşman Kaylı 2016).

Kamusal ve özel alan ayrımının kökenleri ve bu ikili ayrımın kadının toplum içinde ikincilleştirilmesine katkısı feminist sosyal hizmet uzmanlarının dikkate aldığı bir konudur. Geleneksel sosyal hizmet uygulamasının dışında feminist sosyal hizmet uygulaması “kişisel olan politiktir” ilkesini uygulamanın mikro, mezzo ve makro düzeyleriyle bütünleştirerek hareket eder. Çünkü özel alandaki deneyimler olarak sunulan sorunlar aslında ataerkillikle bağlantılı, cinsiyetçi yapısal faktörler bütününden doğmaktadır. Müracaatçı gruplarıyla çalışırken feminist sosyal hizmet uzmanları feminist çalışma ilkelerini göz önünde tutarak, müracaatçının sorununun sosyo-politik bağlamını kavramasına, güç analizine odaklanırlar ve feminist sosyal hizmet bu çerçevede “uyumlandırma” yerine “güçlendirici ve daha fazla seçenek yaratıcı” bir çerçeve sunmaktadır (Buz 2009).

Bu bağlamda; kadınların aile içinde cinsiyetlerinden ötürü uğradıkları baskıyla baş etmek için güçlenmelerinde, cinsiyetçiliği güçlendiren ataerkil aile ideolojine karşı hizmet kullanıcılarının bilinçlenmesine yardım ederek, bilinç yükseltme çalışmalarını etkili bir uygulama alanı olarak kullanmak, sosyal hizmet müdahalesinde oldukça önemlidir (Şaşman Kaylı 2016).

Sosyal hizmet uzmanları müracaatçılar ile çalışırken çeşitli roller üstlenir. Savunuculuk rolü bunlardan bir tanesidir. Müracaatçının ya da yurttaşlardan oluşan grupların desteğini sağlayan sosyal hizmet uzmanı bu süreçte aktif ve doğrudan rol alır. Müracaatçılardan ya da yurttaşlardan oluşan grupların yardıma ihtiyacı vardır ve mevcut kuruluşlar hizmet sağlama konusuyla fazla ilgili değildirler (hatta zaman zaman negatif ve düşmanca bir tutum sergilemektedirler) bu durumda destekleyen kişinin rolü öne çıkar. Böylesi bir rolde, destekleyen kişi müracaatçının ihtiyacı ve isteğinin doğruluğunu belirlemek ve kuruluşların hizmet sağlama konusundaki olumsuz tavırlarına meydan okumak için bilgileri derler. Amaç belirli bir kuruluşu aşğılamak ya da sansürlemek değil bir ya da daha fazla hizmet politikasını değiştirmek ya da iyileştirmektir (Zastrow 2013).

İnsan haklarına dayalı, insan değer ve onurunun korunduğu, daha eşit daha adil bir toplumsal düzen için mücadele etmek için, cinsiyetçi toplum yapısını dönüştürmek yönünde toplumsal cinsiyet eşitliğinin nüfuz ettiği, mikro makro düzeyde uygulamalarla, sosyal hizmet sunumları oldukça önemli görevler üstlenmektedir. Son olarak insan hakları ve sosyal adalet ilkeleri çerçevesinde, adil, ayrımcılık ve eşitsizliklerin yaşanmadığı bir toplum inşasında, sosyal hizmet alanı için tüm disiplinler oldukça besleyicidir. Dolayısıyla toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifiyle yapılandırılmış hizmet sunumları, kadınların ve erkeklerin daha mutlu, bir cinsiyetin diğeri üzerinde tahakküm ve şiddet uygulamadığı ve şiddet görmediği eşit ve adil bir dünyanın olanaklı kılınması yönünde önemli görünmektedir (Şaşman Kaylı 2016).

Türkiye’de kadına yönelik şiddet alanında güçlendirme yaklaşımı daha çok şiddet sonrasında kadını güçlendirmeye yönelik çalışmaları içermektedir. Oysaki şiddet davranışını gösteren erkeklerin de yeni davranış kalıpları öğrenmesi, çevresiyle ilişkilerini sağlıklı kurabilmesi ve onu şiddete yönlendiren tüm faktörlerden korunmasını sağlamak için güçlendirilmelerine ihtiyaç vardır. Ülkemizde kadınlara şiddet sonrası hizmetler verilirken şiddet uygulayanlara yönelik hizmetler yeterli değildir. Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair 6284 Sayılı kanununun 28’inci maddesi şiddet uygulayanın rehabilitasyonuna yönelik maddeler içerirken bu hizmetlerin ŞÖNİM’lerde uygulamalarına yeni

başlanmıştır. Bundan dolayı henüz bu çalışmaların olumlu dönütlerini görmek olası değildir.

5. GEREÇ VE YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın gereç ve yöntemi hakkında açıklayıcı bilgiler sunulmuştur. Veriler, bir anket formu ve iki toplumsal cinsiyet ölçeği ile toplanmıştır. İlk olarak araştırmada kullanılan genel tanımlara yer verilmiş daha sonra araştırmanın gereç ve yöntemi açıklanmıştır.

5.1. GENEL TANIMLAR

Cinsiyet (Sex): Cinsiyet bireyin kadın ya da erkek olarak gösterdiği genetik, fizyolojik ve biyolojik özelliklerdir (Akın ve Demirel 2003).

Toplumsal Cinsiyet (Gender): Kadının ve erkeğin sosyal olarak belirlenen rol ve sorumluluklarını ifade eder. Toplumsal cinsiyet biyolojik farklılıklardan dolayı değil, kadın ve erkek olarak toplumun bizi nasıl gördüğü, nasıl algıladığı, nasıl düşündüğü ve nasıl davranmamızı beklediği ile ilgili bir kavramdır (Akın ve Demirel 2003).

Fiziksel Şiddet: Fiziksel şiddet, bireyin vücut dokunulmazlığını ihlal ederek, zarar vermeyi amaçlayan; tokat atmak, yumruklamak, tekme atmak, herhangi bir cisim ile vurarak yaralamak veya öldürmek gibi eylemler olarak ifade edilmektedir.

Kadına Yönelik Şiddet: Kadınlara, yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan haklarının ihlaline yol açan ve şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranıştır (T.C. Resmi Gazete, 20 Mart 2012, sayı: 28239).

Erkeklik: Bir biyolojik cinsiyet olarak erkeğin toplumsal yaşamda nasıl düşünüp, duyup, davranacağını belirleyen, ondan salt erkek olduğu için beklenen rolleri ve tutumları içeren bir pratikler toplamıdır (Atay 2004).

5.2. ARAŞTIRMANIN TİPİ

Erkeklerin toplumsal cinsiyet tutumları ile kadına fiziksel şiddet uygulamaları arasındaki ilişkiyi açıklayan bu çalışma, nicel ve genel tarama modeline (tekil ve ilişkisel) dayalı bir araştırmadır.

5.3. ARAŞTIRMANIN YAPILDIĞI YER VE SÜRESİ

Araştırma T.C. Sağlık Bakanlığı Manisa İl Sağlık Müdürlüğü'ne bağlı Merkez Efendi Devlet Hastanesi'nde hizmet veren erkek çalışanlar ve hastaneye başvuran erkek hastalarla yapılmıştır. Araştırma verileri Eylül-Aralık 2016 tarihleri arasında toplanmıştır.

5.4. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ

Araştırma evrenini 18 yaş ve üzeri erkekler oluşturmaktadır. Örneklem büyüklüğü belirlenirken toplumsal cinsiyet eşitliği tutum sıklığı %50 (bilinmeyen sıklık), sapma düzeyi %5, güven düzeyi %95 olacak şekilde belirlenmiştir. Bu doğrultuda örneklem büyüklüğü en az 384 kişi olarak hesaplanmıştır. Araştırma kapsamında 386 erkekte veri toplanmıştır. Örnek seçimi, Sağlık Bakanlığı Manisa İl Sağlık Müdürlüğü Merkez Efendi Devlet Hastanesi'nde çalışanlar ile Eylül-Aralık 2016 tarihlerinde ayakta tedavi gören hastalar arasında yer alan seçme kriterlerine uygun erkekler oluşturmaktadır. Bu kapsamda 154 hastane çalışanı ve 232 hastadan veri toplanmıştır.

TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (2017) verilerine göre Manisa ili 1 413 041 nüfusa sahiptir. Manisa'nın yıllık (2015-16) nüfus artış hızı %11,9, verdiği göç %36,3, aldığı göç 27,0, okuryazar (2015) oranı %97,2'dir. 2016 yılı; kilometre kareye düşen kişi sayısı 107, kaba doğum hızı %13,8, kaba evlenme hızı %7,1, ortalama evlenme yaşı kadınlarda 25,6, erkeklerde 29,1'dir. Kaba boşanma hızı %1,69, iş gücüne katılım oranı %52,0, istihdam oranı 46,3 ve işsizlik oranı %10,9'dur. Sağlık personeline düşen kişi sayısı (2015), hekimlerde 612 iken hemşirelerde 505'tir. Sağlık kurumlarında yatak başına düşen kişi sayısı 337'dir (Akyol 2017).

5.4.1. Araştırmaya Dahil Olma Kriterleri

Türkçe bilen, 18 yaş ve üzeri, akıl ve ruh sağlığı yerinde olan ve araştırmaya gönüllü olarak katılan erkeklerdir.

5.5. ARAŞTIRMA SORULARI

1. Kadına fiziksel şiddet uygulamış erkekler ile uygulamamış erkeklerin sosyo-demografik özellikleri arasında anlamlı fark var mıdır?
2. Kadına fiziksel şiddet uygulamış ve uygulamamış erkeklerin çocukluk çağında fiziksel şiddete maruz kalma, ilgi ile büyütülme, aşırı kontrollü büyütülme ve tamamen kontrolsüz büyütülme gibi yetiştirilme şekillerine göre aralarında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Kadına fiziksel şiddet uygulamış ve uygulamamış erkeklerin; aile ilişkilerini aksatacak şekilde içki içme, kumar oynama ve uyuşturucu madde kullanımı gibi kötü alışkanlıklar konusunda, aralarında anlamlı bir fark var mıdır?
4. Tüm katılımcıların sosyo-demografik özellikleri ile toplumsal cinsiyet tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
5. Çocukluk çağında; ilgi ile büyütülme, aşırı kontrollü büyütülme ve tamamen kontrolsüz büyütülme gibi yetiştirilme şekli ile toplumsal cinsiyet tutumları arasında anlamlı fark var mıdır?
6. Çocukluğunda fiziksel şiddete maruz kalmış erkekler ile şiddete maruz kalmamış erkeklerin toplumsal cinsiyet tutumları arasında anlamlı fark var mıdır?
7. Aile ilişkilerini aksatacak şekilde içki içme, kumar oynama ve uyuşturucu madde kullanımı gibi kötü alışkanlıkları olan erkekler ile olmayan erkeklerin toplumsal cinsiyet tutumları arasında anlamlı fark var mıdır?
8. Kadına fiziksel şiddet uygulamış ve uygulamamış erkeklerin toplumsal cinsiyet tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Yukarıda ifade edilen sorular araştırmamızın temel sorularını oluşturmaktadır.

5.6. DEĞİŞKENLER

Erkeklerin doğum yeri, yaşı, mesleği, eğitim düzeyi, gelir durumu, medeni hali, evlilik sayısı, evlenme şekli, eşinin eğitim durumu, eşinin çalışma durumu, çocuk sahibi olma durumu, en uzun yaşadığı yer, çocuklukta yetiştirilme şekli, alkol kullanımı, kumar oynama, uyuşturucu madde kullanma, şiddete maruz kalma, şiddet uygulama vb. bilgiler araştırmanın bağımsız değişkenlerini oluşturmaktadır.

Erkeklerin toplumsal cinsiyet eşitliği tutumu ölçeği ve toplumsal cinsiyet normları tutum ölçeğinde aldıkları puanlar araştırmanın bağımlı değişkenlerini oluşturmaktadır.

5.7. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırma verileri araştırmacı tarafından hazırlanan “sosyo-demografik bilgiler, çocukluk çağı yetiştirilme şekli, kötü alışkanlıklar ve kadına şiddet uygulama ile ilgili bilgiler içeren” anket formu; Pulerwitz ve Barker (2008) tarafından geliştirilen “Erkeklerin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Tutum Ölçeği (ETCET-GEMS)” ve Mısır’da Waszak ve ark. (2001) tarafından geliştirilen “Toplumsal Cinsiyet Normları Tutum Ölçeği (TCNT-GNAS)” araştırmanın veri toplama araçlarıdır.

5.7.1. Anket Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan bu form 26 sorudan oluşmaktadır. Form; sosyo-demografik bilgiler, çocukluk çağı yetiştirilme şekli, kötü alışkanlıklar ve kadına fiziksel şiddet uygulama ile ilgili 4 bölümden oluşmaktadır. Bölümlerin içerikleri aşağıda detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

5.7.1.1. Sosyo-demografik bilgiler

Araştırmacı tarafından hazırlanan bu form; doğum ili, doğum yılı, mesleği, eğitim durumu, gelir düzeyi, hastane çalışanı-hasta durumu, medeni hal, kaçınıcı evlilik, evlenme şekli, eşin eğitim durumu, eşin çalışma durumu, çocuk sahibi olma durumu, çocuk sayısı ve en uzun yaşanan yer gibi 13 sorudan oluşmaktadır.

Elde edilen veriler araştırmanın amaçları doğrultusunda yeniden kodlanarak değerlendirilmiştir. Katılımcılara doğum yılları sorulmuştur, daha sonra yaşları hesaplanmış ve 15-24; 25-34; 35-44 ve 45-65 yaş kategorilerine ayrılmıştır. Gelir durumu “1400₺ ve altı”, “1401-3000₺” arası ve “3001₺ üzeri” olarak kategorileştirilmiştir. Hem kendilerinin hem de eşlerinin eğitim düzeyi sorulmuş daha sonra “ortaokul ve altı”, “lise” ile “üniversite ve üstü” şeklinde üç kategoriye ayrılmıştır. Medeni durumları iki seçeneğe indirilerek “evli” ve “diğer” şeklinde yeniden kodlanmıştır. Evlilik sayısı “bir” ile “iki ve daha fazla”; çocuk sayısı “bir”, “iki” ile “üç ve daha fazla” şeklinde yeniden kodlanarak analizler yapılmıştır.

5.7.1.2. Çocukluk çağı yetiştirilme şekline ilişkin bilgiler

Bu bölüm çocuklukta; fiziksel şiddete maruz kalma, ilgi ile büyütülme, aşırı kontrollü büyütülme ve tamamen kontrolsüz büyütülme şeklinde sorular içermektedir. Dört (4) sorudan oluşan bu bölüm katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum şeklinde seçeneleştirilmiştir. İleri analizler için “katılıyorum” ve “kısmen katılıyorum” şeklinde verilen yanıtlar “evet”; “katılmıyorum” şeklinde verilen yanıtlar ise “hayır” olarak değerlendirilmiştir.

5.7.1.3. Kötü alışkanlıklara ilişkin bilgiler

Bu bölüm aile ilişkilerini aksatacak şekilde içki içme alışkanlığı, kumar oynama alışkanlığı ve uyuşturucu madde kullanma alışkanlığı ile ilgili üç (3) sorudan oluşmaktadır. Sorular katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum şeklinde seçeneleştirilmiştir. İleri analizler için “katılıyorum” ve “kısmen katılıyorum” şeklinde verilen yanıtlar “evet”; “katılmıyorum” şeklinde verilen yanıtlar ise “hayır” olarak değerlendirilmiştir.

5.7.1.4. Kadına fiziksel şiddet uygulamaya ilişkin bilgiler

Kadına fiziksel şiddet uygulama; durumu, sıklığı, nedeni, aynı evde yaşama durumu, şiddet uygulanan kadın ile yakınlık derecesi ve şiddet önleme ile ilgili ifadelerle birlikte bu bölüm altı (6) sorudan oluşmaktadır.

5.7.2. Erkeklerin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Tutum Ölçeği (ETCET)

Bu ölçek dört boyuttan oluşmaktadır. Birinci boyut “aile içi şiddet alanı” maddeleridir. Bu boyut, erkeğin gerektiğinde kadına fiziksel şiddet uygulamasının normal bir davranış olduğunu ifade eden altı (6) önerme içermektedir. İkinci alt boyut “cinsel ilişki alanı” maddeleridir. Bu boyut cinsel ilişki denetiminin erkeğin hakimiyetinde olduğunu ve erkeklerin daha fazla cinsel ilişkiye ihtiyaç duyduğunu ifade eden önermeleri içermektedir. Bu alt boyut homofobiyi içeren ifadeler ile birlikte sekiz (8) maddeden oluşmaktadır. “Üreme sağlığı ve hastalıkların önlenmesi alanı” ise beş (5) maddeden oluşmaktadır. Bu alt boyut gebelikten korunmanın kadının görevi olduğunu, kadının ancak çocuk sahibi olduğunda gerçek bir kadın olabileceğine ilişkin eşitsiz tutumları içermektedir. Son alt boyut olan “ev işleri ve

gündelik yaşam alanı” maddeleri, ev ve çocuk bakımının kadının görevi olduğuna ilişkin beş (5) önermeden oluşmaktadır. Toplam 24 önermeden oluşan bu ölçek Pulerwitz ve Barker (2008) tarafından geliştirilmiştir. Birçok ülkede farklı araştırmacılar tarafından kullanılmıştır. Ülkemizde ilk olarak Çeber ve ark. (2009) tarafından Cinsiyet Eşitliği Ölçeği adıyla 2005–2006 tarihleri arasında ege bölgesindeki bir üniversitede öğrenim gören 356 öğrenciye yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. “Ergenlerde Cinsiyet Eşitliği Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması” adı ile yaptıkları çalışmada ölçeğin Kendall İyi Uyuşum Katsayısı $W: 0,227$ ve $p < 0,01$; Cronbach alpha iç tutarlılık katsayısı $0,78$ olarak saptanmış ve ölçeğin oldukça güvenilir düzeyde olduğu bulunmuştur ($0.60 \leq < 0.80$). Madde-test korelasyonu sonucunda, maddelerin toplam puanla ilişkisinin 17 ile 54 arasında değiştiği saptanmıştır. Faktör analizinde; 17 maddelik geleneksel alt boyut ve 7 maddelik eşitlikçi alt boyut elde edilmiştir. Gençlerde algılanan cinsiyet eşitliğini ölçmek üzere kullanılabilir geçerli ve güvenilir bir değerlendirme aracı olduğu sonucuna varmışlardır. Daha sonra Uçan ve Baydur (2016) tarafından Manisa kent merkezinde yaşayan 18 yaş ve üzeri 505 erkek ile yüz yüze anket uygulanarak “Erkeklerin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeği (ETCE)”nin Etiyopya sürümü, Türkçe’ye uyarlanarak geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Buna göre ölçeğin Cronbach Alfa değeri $0,856$; alt boyutlarının Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) değerleri $0,018$ ile $0,076$ ve Comparative Fit Index (CFI) değerleri $0,969$ ile $0,996$ aralığında bulunmuştur. ETCE, toplumsal cinsiyeti değerlendiren bir çok ölçek ile orta ve iyi düzeyde korelasyon göstermiştir ($p < 0,05$). Sonuç olarak bu ölçeğin Türkiye’ye uyarlanmış, geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu tespit edilmiştir. Araştırmamızda Uçan ve Baydur (2016)’un geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını yaptığı ETCET ölçeği kullanılmıştır.

ETCET ölçeği $18-29$ yaş grubundaki düşük gelirli genç erkekler için geliştirilmiş olmakla birlikte, okullarda kadınlar ve kız çocukları olmak üzere 10 ile 59 yaş arasındaki çeşitli yaş gruplarına başarıyla uyarlanmıştır (Singh ve ark. 2013).

Her bir madde “Katılıyorum” , “Kısmen katılıyorum” ve “Katılmıyorum” şeklinde sırası ile 1 , 2 ve 3 puan ile ölçeklendirilmektedir. Yüksek puan, artan toplumsal cinsiyet eşitliği tutumunu ifade etmektedir (Uçan ve Baydur 2016).

ETCET ölçeğinin puanları belli bir yanıt sayısına göre değerlendirmeye alınmıştır. ETCET ölçeğinin, aile içi şiddet boyutunun 6 maddesinden en az 5 (%83,3); cinsel ilişki alanının 8 maddesinden en az 6 (%75); üreme sağlığı ve hastalıkları önlenmesi alanının 5 maddesinden en az 4 (%80); ev işleri ve gündelik yaşam alanının 5 maddesinden en az 4 (%80) yanıt veren erkeklerin puanları değerlendirmeye alınmıştır.

5.7.3. Toplumsal Cinsiyet Normları Tutum Ölçeği (TCNT)

TCNT ölçeği “erkeğin hak ve ayrıcalıkları” ile “kızlar için eşitlik alt ölçeği” olmak üzere iki alt ölçekten oluşmaktadır. “Erkeğin hak ve ayrıcalıkları” 10 maddeden oluşmaktadır. Bu alt ölçek genel olarak; eğitimde erkek çocukların öncelikli, kadınların erkeklere muhtaç olduğunu ve erkeğe itaat etmesini ifade eden önermeler içermektedir. Bir diğer alt ölçek olan “kızlar için eşitlik alt ölçeği” 4 maddeden oluşurken, kız çocukların kamusal alanda iş sahibi olma konusunda erkeklerle eşit olduklarına ilişkin önermeleri ifade etmektedir.

Türkiye’de TCNT ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını Uçan ve ark. (2015) Celal Bayar Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü 2014/01 nolu projesi ile yapmışlardır. Buna göre TCNT-GNAS Ölçeğinin güvenilirlik bulgularından olan iç tutarlılık katsayısı Cronbach’s Alpha değeri 0,726’dır. Elde edilen bu rakamın önerilen 0,7’nin üzerinde olduğu görülmektedir. GNAS ölçeği alt boyutları ile diğer ölçeklerden elde edilen skorların korelasyon katsayısı dağılımları incelendiğinde erkeklerin hak ve ayrıcalıkları alt boyutunun GRS ve GEMS/ETCET alt boyutları ile orta düzeyde birliktelik gösterdiği, diğer ölçek boyutları ile daha düşük düzeyde korelasyona sahip olduğu görülmektedir (Uçan ve ark. 2015).

Uçan ve Baydur (2016) çalışmalarında ETCET ölçeği alt boyutlarının TCNT ölçeğinin “erkeğin hak ve ayrıcalıkları” ile orta ve yüksek düzeyde korelasyon sergilediğini, en düşük birlikteliği ise “kızlar için eşitlik alt ölçeği” ile sergilediği sonucuna varmışlardır. Türkiye dışında tespit edilen tek çalışma Waszak ve ark. (2001) Mısır’da yaptıkları “doğurganlık tutumları ve psikolojik stres: mısırlı kadınlar arasında toplumsal cinsiyet norm inançlarının aracılık etkisi” adlı çalışmadır.

TCNT ölçeğinde “katılıyorum” ve “katılmıyorum” şeklinde iki seçenek bulunmaktadır. Kızlar için eşitlik alt ölçeğinin cevapları ters çevrilmiştir. Bu nedenle “1” geleneksel; “2” ise eşitlikçi bir cevap olmaktadır. Düşük puan geleneksel, yüksek puan ise eşitlikçi inançları ifade etmektedir (Waszak ve ark. 2001).

TCNT ölçeğinin puanları belli bir yanıt sayısına göre değerlendirmeye alınmıştır. Erkeğin hak ve ayrıcalıkları alt ölçeğinin 10 maddesinden en az 8 (%80); kızlar için eşitlik alt ölçeğinin 4 maddesinden en az 3 (%75)'üne cevap veren erkeklerin puanları değerlendirmeye alınmıştır.

5.8. VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ

Araştırma verileri Sağlık Bakanlığı Manisa İl Sağlık Müdürlüğü'ne bağlı Merkezefendi Devlet Hastanesi'nde ETCET-TCNT ölçeklerinden ve sosyo-demografik bilgi formundan yararlanarak araştırmacı tarafından, mesai saatleri içerisinde, araştırmaya dahil olma kriterlerine uygun hastalar ve personel ile yüz yüze görüşme tekniğiyle toplanmıştır. Her bir görüşme yaklaşık olarak 20 dakika sürmüştür.

5.9. VERİLERİN ANALİZ BİÇİMİ

Verilerin değerlendirilmesi, bilgisayar ortamında SPSS 21.0 istatistik programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Verilerin normallik sınaması yapılmış olup dağılımın normal olmadığı görülmüştür. Verilerin normal dağılım göstermemesi nedeniyle karşılaştırmalarda parametrik olmayan testlerden Mann Whitney U, Kruskal- Wallis H ve Ki Kare (X^2) uygulanmıştır. Kruskal Wallis H testinin uygulandığı durumlarda anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek üzere Mann Whitney U testi ikili karşılaştırma olarak ayrıca uygulanmıştır.

Karşılaştırmalarda Ki Kare (X^2) uygulanırken; grupların sayısı, yüzdeler, p anlamlılık değeri ile X^2 değerleri verilmiştir. Mann Whitney U testi uygulandığında sayı, sıra ortalamaları, Z değeri, p anlamlılık değeri ile çeyrek değerleri verilmiştir. Kruskal Wallis H testi uygulandığı durumlarda sayı, sıra ortalamaları, çeyrek değerler, X^2 , p anlamlılık değeri ve Post-hoc değerleri verilmiştir.

5.10. SINIRLILIKLAR VE KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER

Bu bölümde araştırmanın sınırlılıkları ve karşılaşılan güçlükler hakkında bilgiler verilmiştir.

5.10.1. Sınırlılıklar

Kadına şiddet uygulamış erkeklere yönelik hizmet veren kurum olmadığından sayısal verilere ulaşamaması örneklem belirlemede sınırlılığımızı oluşturur.

5.10.2. Karşılaşılan Güçlükler

Araştırmada kullanılan TCNT ve ETCET ölçeklerinin toplumun geneli tarafından tabu olarak görülen cinsellik ile ilgili özel sorular içermesi bazı katılımcıların anket görüşmesine katılmak istememesi veya ilgili soruları yanıtsız bırakması karşılaşılan güçlüklerdir.

5.11. ARAŞTIRMANIN ETİĞİ

Çalışmaya başlamadan önce Manisa Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi Yerel Etik Kurul'unun 24.03.2016 tarihli ve 20478486-118 sayılı etik onayı (EK 5) ile Sağlık Bakanlığı Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu Manisa İli Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreterliği'nin 772.02 sayılı onayı (EK 6) ile ilgili gerekli izinler alınmıştır.

6. BULGULAR

Bu bölümde araştırmada elde edilen veriler; “tanımlayıcı bulgular”, “karşılaştırılmalı bulgular” ve “ETCET-TCNT ölçeklerinde alınan puanları etkileyen değişkenler” şeklinde üç başlık altında sunulmuştur. İlk olarak araştırmanın tanımlayıcı bulgularına yer verilmiştir.

6.1. TANIMLAYICI BULGULAR

Tanımlayıcı bulgular; “sosyodemografik bulgular”, “fiziksel şiddete ilişkin bulgular”, “çocukluk çağı yetiştirilme şekillerine ilişkin bulgular” ve “kötü alışkanlıklara ilişkin bulgular” olmak üzere dört başlık altında toplanmıştır. İlk olarak sosyo-demografik bulgulara yer verilmiştir.

6.1.1. Sosyo-Demografik Bulgular

Bu bölümde bütün katılımcılara ilişkin sosyo-demografik tanıtıcı bulgulara yer verilmiştir. Tablo 1’ de araştırmaya katılan grupların yaş kategorisiyle ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Yaşa Göre Dağılımı

Yaş Aralığı	Sayı(n)	Yüzde(%)
18-24	69	18,5
25-34	136	35,2
35-44	106	28,4
45 Yaş ve Üzeri	62	16,6
Toplam	373	100,0
Yanıt Yok/Kayıp Veri	13	
Ortalama ±Standart Sapma	34,5±10,5	
Ortanca Yaş	33,0	
En Sık Veri Toplanan Yaş	21	
En Düşük- En Yüksek Yaş	18-64	

Tablo 1’e göre araştırma grubunu oluşturan ve yanıt veren katılımcıların yaşları 18 ile 64 arasında değişmektedir. Katılımcıların %18,5’i 18-24 yaş, %35,2’si 25-34 yaş, %28,4’ü 35-44 yaş ve %16,6’sı 45 ve üzeri yaş aralığına sahip erkeklerden

oluşmaktadır. Araştırmaya katılımın en yüksek olduğu yaş grubu 25-34 yaş aralığındaki erkekler iken, en az olduğu yaş grubu ise 45 yaş ve üzeri erkeklerdir. 386 katılımcının 13'ü bu soruyu yanıtsız bırakmıştır. Ortalama yaş $34,5 \pm 10,5$ iken ortalama yaş 33,0 ve en sık veri toplanan yaş ise 21'dir.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçlarına göre; erkeklerin ortalama yaşı 30,4 olarak açıklanmıştır (TÜİK 2015). Bu verilerin örneklem grubumuzu oluşturan katılımcıların ortalama yaşına (33) yakın olduğu görülmüştür.

Tablo 2. Katılımcıların Mesleklerine Göre Dağılımı

Meslek Grubu	Sayı(n)	Yüzde(%)
Doktor	22	6,0
Sağlık Personeli	44	12,1
Memur	30	8,2
Emekli	9	2,5
İşçi	145	39,7
Serbest Meslek	70	19,2
Öğrenci	21	5,8
Tekniker-Teknisyen	16	4,4
Mühendis	8	2,2
Toplam	365	100,0
Yanıt Yok/Kayıp Veri	21	

Tablo 2'ye göre katılımcıların en yoğun olduğu meslek grupları sırasıyla %39,7 ile işçi, %19,2 ile serbest meslek uygulayıcıları, %12,1 ile sağlık personeli, %8,2 ile memurlar ve %6,0 ile doktorlardır. Katılımın en az olduğu meslek grupları ise mühendis (2,2), emekli (2,5) ve tekniker-teknisyenlerdir (4,4). İşçiler %39,7 ile en yüksek orana sahip meslek grubudur. İşçilerin diğer meslek gruplarından daha fazla olmasının, Manisa ilinde bulunan sanayi fabrikalarının yoğunluğundan kaynaklandığı şeklinde düşünülmüştür.

Tablo 3. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

Eğitim Durumu	Sayı(n)	Yüzde(%)
Okuryazar Değil	1	0,3
Okuryazar	7	1,8
İlkokul Mezunu	32	8,4
Ortaokul Mezunu	86	22,6
Lise Mezunu	120	31,6
Üniversite Mezunu	129	33,9
Yüksek Lisans/ Doktora Mezunu	5	1,3
Toplam	380	100,0
Yanıt Yok/ Kayıp Veri	6	

Tablo 3'e göre katılımcıların 6'sı eğitim durumu sorusunu yanıtızsız bırakmıştır. Her eğitim seviyesinde katılımcının olduğu görülmüştür. Erkeklerin %33,9'u üniversite, %31,6'sı lise, %22,6'sı ortaokul ve %8,4'ü ilkokul mezunudur. Katılımın en az olduğu eğitim grubu %0,3 ile okuryazar olmayan erkeklerdir.

TÜİK (2016a) istatistikleri incelendiğinde; erkeklerin %1,6'sını okuryazar olmayanlar, %3,2'sini bir öğrenim kurumundan mezun olmayanlar, %24,9'unu ilkokul, %14,9'unu ilköğretim, %10,2'sini ortaokul, %23,9'unu lise, %18,7'sini yüksekokul ve fakülte, %1,7'sini yüksek lisans ve son olarak %0,4'ünü doktora mezunu olarak açıklamıştır. TÜİK verilerinde ortaokul ve daha alt mezuniyete sahip erkeklerin oranı %54,8 iken; bu araştırmada %33,1'dir. Lise ve dengi okulların oranı %19,5 iken araştırmada %31,6; üniversite ve daha üstü öğrenime sahip erkeklerin oranı %20,8 iken araştırmada bu oran %35,2 olarak bulunmuştur. Bu araştırmada ortaokul ve alt eğitime sahip erkeklerin oranı Türkiye geneli erkeklerin ortalamasından düşükken, lise ile üniversite ve üstü eğitime sahip erkeklerin oranı daha yüksek bulunmuştur. Bu araştırmadaki katılımcıların bir kısmının hastane personeli seçilmesi nedeniyle eğitim düzeylerinin Türkiye'deki tüm erkeklerin eğitim düzeyinden yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 4. Katılımcıların Aylık Bazda Gelir Durumlarına Göre Dağılımı

Gelir Durumu	Sayı(n)	Yüzde(%)
0-1400₺	124	33,4
1401-2000₺	98	26,4
2001-3000₺	73	19,7
3001-4000₺	45	12,1
4001₺ ve üzeri	31	8,4
Toplam	371	100,0
Yanıt Yok/ Kayıp Veri	15	

Tablo 4'e göre katılımcıların %33,4'ü 1400₺ ve altı; %26,4'ü 1401- 2000₺ arası; %19,7'si 2001- 3000₺ arası ve %20,5'i ise 3001₺ ve üzeri gelire sahiptir. Yanıt vermeyen katılımcı sayısı 15'tir. Tüm katılımcıların aylık bazda gelir dağılımı incelendiğinde %59,8'in 2000₺ ve altı gelire sahip oldukları görülmektedir. Katılımcıların %31,8'i 2001₺ ile 4000₺ arası, %8,4'ü ise 4001₺ ve üzeri gelire sahiptir. Katılımcıların yarıdan fazlasının alt ekonomik düzeyde olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 5. Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Dağılımı

Medeni Durum	Sayı(n)	Yüzde(%)
Evli	245	64,0
Bekar	129	33,7
Eşi ölmüş	1	0,3
Eşinden Ayrılmış	8	2,1
Toplam	383	100,0
Yanıt Yok/ Kayıp Veri	3	

Tablo 5'e göre erkeklerin %64,0'ı evli, %33,7'si bekarıdır. Yanıt vermeyen katılımcı sayısı 3'tür. Katılımcıların %0,3'ünün eşi ölmüş, %2,1'i ise eşinden ayrılmıştır. Erkeklerin büyük kısmı evlidir.

TÜİK (2016b) medeni duruma göre nüfus oranları istatistikleri incelendiğinde; Türkiye'de erkeklerin %63,8'i evli, %31,6'sı bekar, %3,1'i boşanmış ve %1,6'sının ise eşi ölmüştür. Bu araştırmaya katılan evli ve bekar katılımcıların oranı Türkiye geneli evli ve bekar erkeklerin oranı ile tutarlılık göstermektedir.

Tablo 6. Katılımcıların Evlilik Sayılarına Göre Dağılımı

Evlilik Sayısı	Sayı(n)	Yüzde(%)
Birinci	240	95,6
İkinci	8	3,2
Üçüncü	1	0,4
Dört ve Üzeri	2	0,8
Toplam	251	100,0

Tablo 6'ya göre bu araştırmaya katılan evli katılımcıların %95,6'sının bir, %3,2'sinin iki, %1,2'sinin ise üç ve daha fazla evlilik deneyimi olmuştur. Evli katılımcıların tamamına yakını bir evlilik yapmıştır.

Aile Yapısı Araştırması sonuçlarına göre evli erkeklerin %94,7'sinin bir, %4,8'inin iki ve %0,5'in ise üç ve daha fazla evlilik yaptığı görülmektedir. Bu araştırmada bir evlilik yapan erkeklerin oranı (95,6), Türkiye ortalamasına (94,7) yakın olduğu görülmüştür (ASPB 2011).

Tablo 7. Katılımcıların Evlenme Şekillerine Göre Dağılımı

Evlenme Şekli	Sayı(n)	Yüzde(%)
Tanışarak-Anlaşarak	176	68,2
Görücü Usulü	69	26,7
Kaçarak	11	4,3
Zorla	1	0,4
Diğer	1	0,4
Toplam	258	100,0

Tablo 7'ye göre evlenme şekli sorusuna yanıt veren 258 katılımcının %68,2'si tanışarak-anlaşarak; %26,7'si görücü usulü yoluyla evlenmiştir. Erkeklerin % 4,7'si kaçarak ya da zorla evlenmiştir.

Aile Yapısı Araştırma istatistikleri incelendiğinde; erkeklerin %47,9'u kendi kararıyla; %47,4'ü görücü usulüyle; %4,3'ü kaçma/kaçırılmayla ve %0,4'ü ise diğer şekilde evlenmiştir (ASPB 2011). Bu araştırmaya katılan katılımcıların evlenme şekilleri, Türkiye geneli ile paralellik göstermemektedir. Türkiye ortalamasının aksine tanışarak-anlaşarak evlenenlerin oranı en yüksektir.

Tablo 8. Katılımcıların Eşlerinin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Eğitim Durumu	Sayı(n)	Yüzde(%)
Okuryazar Değil	15	5,9
Okuryazar	19	7,5
İlkokul Mezunu	48	19,0
Ortaokul	44	17,4
Lise	54	21,3
Üniversite	69	27,3
Diğer	4	1,6
Toplam	253	100,0

Tablo 8'e göre bu araştırmaya katılan erkeklerin eşlerinin %27,3'ü üniversite, %21,3'ü lise, %17,4'ü ortaokul mezunudur. En yüksek orana sahip mezuniyet grubu %27,3 ile üniversite mezunu eşleri olan erkeklerdir. En düşük ise eşleri okuryazar olmayan erkeklerdir.

TUİK (2016c) ulusal eğitim istatistiklerine göre Türkiye'de kadınların %33,6'sı ilkokul; %17,3'ü ilköğretim/ortaokul; %15,6'sı lise; %14,1'i üniversite; %1,5'i ise yüksek lisans ve doktora mezunudur. Bununla birlikte kadınların %8,5'i okuryazar değildir. Bu araştırmaya katılan erkeklerin eşlerinin eğitim durumu, TUİK verileri ile bazı eğitim düzeylerinde paralellik göstermektedir. Ortaokul mezunu eşlerin oranı (17,4) ile Türkiye geneli ortaokul mezunu kadınların oranının (17,3) birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. Üniversite mezunu eşlerin oranı (27,3), Türkiye geneli kadınların eğitim oranından (14,1) daha yüksek bulunmuştur. Eşlerin eğitim durumunun genel düzeyde yüksek olmasının sebebi, katılımcı erkeklerin eğitim seviyelerinin de Türkiye ortalamasının üstünde olmasından kaynaklandığı şeklinde düşünülmüştür.

Tablo 9. Katılımcıların Eşlerinin Çalışma Durumuna Göre Dağılımı

Çalışma Durumu	Sayı (n)	Yüzde (%)
Evet	89	36,5
Hayır	155	63,5
Toplam	244	100,0

Tablo 9’da eşiniz çalışıyor mu? sorusuna yanıt veren erkek sayısı 244’tür. Erkeklerin %36,5’i eşinin çalıştığını; %63,5’i ise çalışmadığını söylemiştir. Medeni duruma göre istihdam oranları verileri incelendiğinde evli kadınların %29,2’sinin istihdam edildiği görülmektedir (TÜİK 2016d). Bu araştırmada evli ve çalışan kadınların oranı %36,5’tir. Bu oranın Türkiye geneli ortalamaya yakın olduğu görülmüştür. Eşin çalışma durumu Türkiye ortalaması ile kısmen paralellik göstermektedir.

Tablo 10. Katılımcıların Çocuk Sahibi Olma Durumlarına Göre Dağılımı

Çocuk Durumu	Sayı (n)	Yüzde (%)
Evet	199	66,1
Hayır	102	33,9
Toplam	301	100,0

Tablo 10’da çocuğunuz var mı? sorusuna cevap veren erkeklerin sayısı 301’dir. Yanıt veren katılımcıların %66,1’inin çocuk sahibi olduğu görülmüştür.

Tablo 11. Katılımcıların Çocuk Sayılarına Göre Dağılımı

Çocuk Sayısı	Sayı (n)	Yüzde (%)
Bir Çocuk	67	34,2
İki Çocuk	83	42,3
Üç Çocuk	28	14,3
Dört ve Daha Fazla Çocuk	18	9,2
Toplam	196	100,0
Yanıt Yok/Kayıp Veri	3	

Tablo 11’e göre çocuk sayısı sorusuna cevap veren 196 katılımcının %34,2’sinin bir, %42,3’ünün iki, %14,3’ünün üç ve %9,2’sinin ise dört ve daha fazla çocuk sahibi olduğu görülmüştür. Yanıt vermeyen katılımcı sayısı 3’tür.

Tablo 12. Katılımcıların En Uzun Yaşanılan Yere Göre Dağılımı

En Uzun Yaşam Yeri	Sayı (n)	Yüzde (%)
Köy	79	22,0
Şehir	218	60,7
Büyükşehir/Metropol	62	17,3
Toplam	359	100,0

Tablo 12’ye göre katılımcıların %60,7’si hayatının en uzun bölümünü şehirlerde geçirmişken, %22,0’ı köylerde ve %17,3’ü büyükşehir/metropollerde geçirmiştir. Erkeklerin %78,0’ı şehir ve büyükşehirlerde hayatının en uzun dönemini geçirmiştir. Manisa ilinde yapılan bir başka araştırmada (Bolgün 2016) örneklem grubunun %80,6’sının hayatlarının en uzun bölümünü şehirde veya metropollerde geçirdiği görülmüştür. Bu araştırma, Manisa ilinde yapılan araştırma sonuçları ile tutarlılık göstermektedir.

Tablo 13. Katılımcıların Hastane Çalışanı ve Hasta Olma Durumuna Göre Dağılımı

Gruplar	Sayı (n)	Yüzde (%)
Hastane Çalışanı	154	39,9
Hastaneye Başvuran Hasta	232	60,1
Toplam	386	100,0

Tablo 13’e göre katılımcıların %39,9’u hastanede çalışan erkek personellerden oluşurken, %60,1’i aynı hastaneye tedavi amacıyla başvuran erkek hastalardan oluşmaktadır. Katılımcıların yarısından fazlasının (60,1) hastalardan oluşması, hastanede çalışan erkek personel sayısının yetersizliği ve bazı erkek çalışanların çalışmaya katılmak istememesinden kaynaklanmıştır.

6.1.2. Fiziksel Şiddete İlişkin Bulgular

Katılımcılara “çocukluğumda fiziksel şiddete maruz kaldım” önermesi sorulmuş; katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum şeklinde seçenekler sunulmuştur. Tablo14’te katılımcıların çocukluklarında şiddete maruz kalma düzeylerine ilişkin sayı ve yüzdeler verilmiştir.

Tablo 14. Katılımcıların Çocukluklarında Fiziksel Şiddete Maruz Kalma Dağılımı

Değişken Durumu	Sayı (n)	Yüzde (%)
Katılıyorum	67	18,2
Kısmen Katılıyorum	54	14,7
Katılmıyorum	247	67,1
Toplam	368	100,0
Yanıt Yok/ Kayıp Veri	18	

Tablo 14'e göre çocukluğunda fiziksel şiddete maruz kalma sorusuna yanıt veren katılımcı sayısı 368'dir. Erkeklerin %18,2'si katılıyorum, %14,7'si kısmen katılıyorum ve %67,1'i ise katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Çocukluğunda fiziksel şiddete maruz kalmamış tüm katılımcıların oranı (67,1) en yüksek bulunmuştur. Türkiye geneli yapılan aile içi şiddet araştırması sonuçlarına göre; ebeveynlerinin şiddetine maruz kalmış erkeklerin oranı %27,0 olarak tespit edilirken, kadına fiziksel şiddet uygulamış erkeklerde bu oranın %34,9 olduğu görülmektedir (Yüksel Kaptanoğlu ve Çavlin 2015). Bu araştırmaya katılan ve çocukluğunda en az bir kere fiziksel şiddete maruz kalan erkeklerin oranı (32,9), Türkiye geneli yapılan araştırmanın oranından (27,0) daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 15. Katılımcıların Kadına Fiziksel Şiddet Uygulama Durumuna Göre Dağılımı

Fiziksel Şiddet Uygulama Durumu	Sayı (n)	Yüzde (%)
Evet	53	13,7
Hayır	333	86,3
Toplam	386	100,0

Tablo 15'e göre araştırmaya katılan 386 katılımcının %13,7'si hayatının bir döneminde kadına fiziksel şiddet uygulamıştır. Şiddet uygulamayan erkeklerin oranı %86,3 olarak tespit edilmiştir.

Türkiye'de kadına fiziksel şiddet uygulama ile ilgili yapılan araştırmaların büyük çoğunluğu kadınlar ile yapılan çalışmalardır. Çok az sayıda çalışma kadına şiddetin faileri erkekler ile yapılmıştır. Bu çalışmaların kapsamı daha çok şiddet uyguladığı kesinleşen (hükümlü ve tutuklu) erkeklerdir. Türkiye genelinde kadınlarla yapılan çalışmalar olduğundan, kadınların şiddete maruz kalma oranları hakkında fikir sahibiyiz. Ancak aynı durum erkekler için geçerli değildir. Erkeklerin kadına

fiziksel şiddet uygulama oranlarını erkeklerden değil sadece kadınlardan öğrenebiliyoruz. Bu nedenle araştırma sonuçları kadınları ile yapılan çalışmaların sonuçlarıyla karşılaştırılmıştır.

Türkiye’de Aile İçi Şiddet Araştırması (Yüksel Kaptanoğlu ve Çavlin 2015) sonuçlarında kadınların şiddete maruz kalma durumları, kadınlara sorularak, şiddet uygulamış erkeklerin yüzdelik dilimleri verilmiştir. Bu araştırmaya göre yaşamının herhangi bir döneminde eşinin veya birlikte olduğu erkeklerin fiziksel şiddetine maruz kalmış kadınların oranı %35,5; son bir yıl içinde şiddete maruz kalanların oranını ise %8,2’dir. Bu araştırmada şiddet uyguladığını ifade eden erkeklerin oranı %13,7’dir. Şiddet uygulamış erkeklerin oranının, Türkiye geneli yapılan çalışmadan az olması, katılımcıların cezai yaptırımlardan dolayı düşüncelerini açıkça ifade edemediği şeklinde yorumlanmıştır.

Tablo 16. Erkeklerin Kadına Fiziksel Şiddet Uygulama Sıklığına Göre Dağılımı

Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet Uygulama Sıklığı	Sayı (n)	Yüzde (%)
Her Gün	3	5,9
Haftada Bir Kaç Kez	3	5,9
Ayda Bir Kaç Kez	9	17,6
Yılda Bir Kaç Kez	22	43,1
Diğer	14	27,5
Toplam	51	100,0
Yanıt Yok/Kayıp Veri	2	

Tablo 16’ya göre; kadına fiziksel şiddet uygulamış erkeklerin %5,9’u her gün; %5,9’u haftada birkaç kez; %17,6’sı ayda birkaç kez; %43,1’i yılda birkaç kez ve %27,5 diğer şeklinde cevap vermiştir. Bir yıl içinde şiddet uygulamış erkeklerin oranının %72,5 olduğu görülmektedir.

Tablo 17. Erkeklerin Kadına Fiziksel Şiddet Uygulama Nedenlerine Göre Dağılımı

Kadına Fiziksel Şiddet Uygulama Nedenleri	Sayı (n)	Yüzde (%)
Ekonomik	4	7,7
Psikolojik	5	9,6
Kültürel	4	7,7
Kadından Kaynaklı	24	46,2
Ailenizden Kaynaklı	2	3,8
Kadının Ailesinden Kaynaklı	5	9,6
Kendinizden Kaynaklı	3	5,8
Diğer	5	9,6
Toplam	51	100,0
Yanıt Yok/ Kayıp Veri	2	

Tablo 17'ye göre; şiddet uygulamış erkeklere, kadınlara şiddet uygulama nedenleri sorulmuştur. Kadından kaynaklı nedenler, erkeklerin kadına fiziksel şiddet uygulama nedenlerinin başında gelmektedir. Şiddet uygulamış erkeklerin %46,2'si şiddet uygulamasını kadından kaynaklı, %9,6'sı kadının ailesinden kaynaklı ve yine %9,6'sı psikolojik nedenlere bağlamaktadır. En az ileri sürülen neden "ailelerinden kaynaklı nedenler" olduğu görülmektedir. Şiddet uygulamış erkekler, kadına fiziksel şiddet uygulamalarının daha çok kadından ve kadının ailesinden kaynaklandığı düşüncesindedir.

Türkiye'de Aile İçi Şiddet Araştırması sonuçlarına göre; kadınların %24,1'i "kadınla ilgili nedenlerden" eşi veya birlikte olduğu erkeğin şiddetine maruz kalırken, %3,0'ı ise "kadının ailesi ile sorun" nedeniyle fiziksel şiddette maruz kalmıştır (Akadlı Ergöçmen ve ark. 2015). Türkiye geneli yapılan bu araştırmada kadınların fiziksel şiddete maruz kalma nedenleri %33,0 ile erkeğin ailesinden, %28,3 ile erkeğin kendisinden, %27,0 ile ekonomik sorunlardan, %24,1 ile kadından kaynaklı olması şeklinde tespit edilmiştir.

Tablo 18. Fiziksel Şiddet Uygulamış Erkeklerin, Şiddet Mağduru Kadın ile Aynı Konutta Yaşama Durumuna Göre Dağılımı

Birlikte Yaşama Durumu	Sayı (n)	Yüzde (%)
Evet	38	84,4
Hayır	7	15,6
Toplam	45	100,0
Kayıp Veri/ Yanıt Yok	8	

Tablo 18'e göre; şiddet uygulamış erkeklerden 8'i bu soruyu yanıtızsız bırakmıştır. Erkeklerin %84,4'ü fiziksel şiddet uyguladığı kadın ile aynı evde yaşamaktadır.

Tablo 19. Şiddet uygulamış Erkeklerin Fiziksel Şiddet Uyguladığı Kadınlar ile Yakınlık Derecelerine Göre Dağılımı

Yakınlık Derecesi	Sayı (n)	Yüzde (%)
Eş	36	72,0
Sevgili	4	8,0
Kız arkadaş	4	8,0
Anne	1	2,0
Kız kardeş	3	6,0
Kadın akraba	1	2,0
Diğer	1	2,0
Toplam	50	100,0
Kayıp Veri/ Yanıt Yok	3	

Tablo 19'a göre; şiddet uygulamış erkeklerin %72,0'ı eşine; %8,0'ı sevgilisine; %8,0'ı kız arkadaşına şiddet uygulamıştır. Şiddet uygulamış erkeklerin %88,0'ı birlikte olduğu kadına fiziksel şiddet uygulamıştır. Erkeklerin en az şiddet uyguladığı kadınlar ise anne (2,0), kadın akraba (2,0) ve kız kardeş (6,0). Bu soruya 3 katılımcı cevap vermemiştir.

Tablo 20. Kadına Yönelik Fiziksel Şiddetin Önlenme Şekilleri ile İlgili Erkeklerin Düşünceleri Bazında Dağılımı

Kadına Yönelik Fiziksel Şiddetin Önleme Şekilleri	Sayı (n:386)	Yüzde (%)
Şiddet Gösteren Erkeğe Ağır Cezalar Verilerek	220	57,0
Kadınlarla İlgili Çalışan Dernek ve Kuruluşlar Daha da Aktifleştirilerek	104	26,9
Kadına ve Erkeğe Yüklenen Roller Sorgulanarak	122	31,6
Şiddet Uygulayan Erkeğin Her Dediği Yapılarak	20	5,2
Ne Yapılırsa Yapılsın Kadına Yönelik Şiddet Önlenemez	65	16,8
Şiddet Önleme Eğitim ile Olur	46	11,9
Ekonomik Güç- İş Desteği	7	1,8

Tablo 20’de şiddet uygulamış ve uygulamamış erkeklere kadına yönelik şiddet nasıl önlenir? sorusu sorulmuştur. Katılımcılar birden fazla yanıt verebilmiştir. Yüzdeler dilimler tüm katılımcılara (n=386) göre hesaplanmıştır. %57,0 ile “şiddet gösteren erkeğe ağır cezalar verilerek” seçeneği, kadına fiziksel şiddetin önlenmesi için en çok önerilen yanıt olmuştur. Bunu izleyen diğer önerileri ise sırasıyla %31,6 ile “kadına ve erkeğe yüklenen roller sorgulanarak”, %26,9 ile “kadınlarla ilgili çalışan dernek ve kuruluşlar daha da aktifleştirilerek” şeklinde olmuştur. Katılımcılara herhangi bir seçenek sunulmadan diğer öneriler sorulmuştur. Buna göre katılımcıların %11,9’u eğitim, %1,8’i ise ekonomik destekle çözüleceğini belirtmiştir. Erkeklerin %16,8’i “ne yapılırsa yapılsın kadına yönelik şiddet önlenemez” düşüncesindedir.

6.1.3. Çocukluk Çağında Yetiştirilme Şekline İlişkin Bulgular

Katılımcılara “çocukluğumda ilgi ile büyütüldüm”, “çocukluğumda aşırı kontrollü büyütüldüm” ve “çocukluğumda tamamen kontrolsüz büyütüldüm” şeklinde önermeler sorulmuş; katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum şeklinde seçenekler sunulmuştur. Tüm katılımcıların çocuklukta büyütülme şekilleri sayı ve yüzde olarak Tablo 21’de gösterilmiştir.

Tablo 21. Katılımcıların Çocukluklarında Büyütülme Şekillerine Göre Dağılımı

Çocukluğumda İlgi ile Büyütüldüm	Sayı (n)	Yüzde (%)
Katılıyorum	171	44,9
Kısmen Katılıyorum	144	37,8
Katılmıyorum	66	17,3
Toplam	381	100,0
Yanıt Yok/ Kayıp Veri	5	
Çocukluğumda Aşırı Kontrollü Büyütüldüm		
Katılıyorum	77	20,7
Kısmen Katılıyorum	147	39,5
Katılmıyorum	148	39,8
Toplam	372	100,0
Yanıt Yok/ Kayıp Veri	14	
Çocukluğumda Tamamen Kontrolsüz Büyütüldüm		
Katılıyorum	33	9,1
Kısmen Katılıyorum	60	16,5
Katılmıyorum	270	74,4
Toplam	363	100,0
Yanıt Yok/ Kayıp Veri	23	

Tablo 21’de; çocuklukta ilgi ile büyütülme sorusuna yanıt veren katılımcı sayısı 381’dir. Erkeklerin %44,9’u katılıyorum, %37,8’i kısmen katılıyorum ve %17,3’ü katılmıyorum şeklinde yanıt vermiştir. Buna göre katılımcıların %82,7’si kısmen ya da tamamen ilgi ile büyütülmüştür.

Çocukluğunda aşırı kontrollü büyütülme sorusuna yanıt veren erkeklerin sayısı 372’dir. Katılımcılarından 14’ü bu soruyu yanıtızsız bırakmıştır. Aşırı kontrollü büyütülme sorusuna katılımcıların %20,7’si katılıyorum, %39,5’i kısmen katılıyorum ve %39,8’i ise katılmıyorum şeklinde yanıt vermiştir. Buna göre erkeklerin üçte ikisi aşırı kontrollü büyütüldüğünü düşünmemektedir.

Çocukluğunda tamamen kontrolsüz büyütülme istatistikleri incelendiğinde, katılımcılardan 363’ü yanıt verirken, 23’ü yanıtızsız bırakmıştır. Tamamen kontrolsüz büyütülme sorusuna erkeklerin %9,1’i katılıyorum, %16,5’i kısmen katılıyorum ve %74,4’ü ise katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Katılımcıların dörtte üçüne yakını “tamamen kontrolsüz büyütülmediği” görülmüştür.

6.1.4. Kötü Alışkanlıklara İlişkin Bulgular

Katılımcılara “aile ilişkilerimi aksatacak biçimde içki içme alışkanlığım var/vardı”, “aile ilişkilerimi aksatacak biçimde kumar oynama alışkanlığım var/vardı” ve “uyuşturucu madde kullanma alışkanlığım var/vardı” önermelerini içeren sorular sorulmuş; katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum şeklinde seçenekler sunulmuştur. Tablo 22’de katılımcıların kötü alışkanlıklarına ilişkin sayı ve yüzdeler verilmiştir.

Tablo 22. Katılımcıların Kötü Alışkanlıklarına Göre Dağılımı

Aile İlişkilerini Aksatacak Şekilde İçki İçme	Sayı (n)	Yüzde (%)
Katılıyorum	28	7,7
Kısmen Katılıyorum	16	4,4
Katılmıyorum	321	87,9
Toplam	365	100,0
Yanıt Yok/ Kayıp Veri	21	
Aile İlişkilerini Aksatacak Şekilde Kumar Oynama		
Katılıyorum	19	5,2
Kısmen Katılıyorum	10	2,7
Katılmıyorum	338	92,1
Toplam	367	100,0
Yanıt Yok/ Kayıp Veri	19	
Uyuşturucu Madde Kullanma		
Katılıyorum	15	4,0
Kısmen Katılıyorum	10	2,7
Katılmıyorum	346	93,3
Toplam	371	100,0
Yanıt Yok/ Kayıp Veri	15	

Tablo 22’de katılımcılardan 365’i “aile ilişkilerimi aksatacak biçimde içki içme alışkanlığım var/vardı” önermesine yanıt verirken 21’i bu soruyu yanıtızsız bırakmıştır. En yüksek katılımı erkeklerin %87,9’u katılmıyorum yanıtı vermiştir. Diğer seçenekler incelendiğinde erkeklerin %7,7’si katılıyorum, %4,4’ü ise kısmen katılıyorum şeklinde cevap vermiştir.

Aile ilişkilerini aksatacak şekilde kumar oynama alışkanlığı sorusunu yanıtlayan katılımcı sayısı 367’dir. Erkeklerin %92,1’i katılmıyorum, %5,2’si katılıyorum ve

%2,7'si kısmen katılıyorum şeklinde yanıt vermiştir. Katılımcıların %7,9'unun aile ilişkilerini aksatacak şekilde kumar oynama alışkanlığı olduğu görülmüştür.

Uyuşturucu madde kullanma alışkanlığı sorusunu 371 katılımcı yanıtlamıştır. Erkeklerin %93,3'ü katılmıyorum, %4,0'ı katılıyorum ve %2,7'si ise kısmen katılıyorum şeklinde cevap vermiştir.

6.2. KARŞILAŞTIRMALI BULGULAR

Bu bölümde şiddet uygulamış ve uygulamamış erkeklerin sosyo-demografik bilgileri, çocukluk çağında yetiştirilme şekilleri ve kötü alışkanlıklara ilişkin durumları karşılaştırılmıştır. Analizlerde Ki Kare (X^2) ve Fisher's Exact Testinden faydalanılmıştır.

6.2.1. Sosyo-Demografik Bilgilerin Kadına Fiziksel Şiddet Uygulamayla İlişkisi

Sosyo-demografik özelliklerin kadına fiziksel şiddet uygulama davranışı üzerinde etkili olup olmadığını belirlemek üzere Ki Kare (X^2) testi uygulanmıştır. Karşılaştırmalar Tablo 23'te sütun yüzdesi ile gösterilmiştir.

Tablo 23. Sosyo-Demografik Bilgilerin Kadına Fiziksel Şiddet Uygulama ile İlişkisinin İncelenmesi

Değişkenler	Şiddet (Evet)		Şiddet (Hayır)		X^2	p
	n	%	n	%		
	Yaş					
15-24	7	13,5	62	19,3	6,959	0,073
25-34	13	25,0	123	38,3		
35-44	19	36,5	87	27,1		
45-65	13	25,0	49	15,3		
Gelir Durumu						
1400₺ ve Altı	14	26,4	110	33,4	1,365	0,505
1401₺-3000₺	27	50,9	144	46,1		
3001₺ ve Üzeri	12	22,6	64	20,5		
Eğitim Düzeyi						
Ortaokul ve Alt Eğitim	26	50,0	90	32,1	9,226	0,010
Lise Mezunu	14	26,9	103	33,3		
Üniversite ve Üstü Öğrenim	12	23,1	116	35,5		
Medeni Durum						
Evli	36	67,9	209	63,3	0,418	0,518
Bekar, Eşi Ölmüş, Ayrılmış, Diğer	17	32,1	121	36,7		

Değişkenler	Şiddet (Evet)		Şiddet (Hayır)		X ²	p
	n	%	n	%		
	Evlenme Şekli					
Tanışarak-Anlaşarak	21	52,5	155	71,1	5,394	0,020
Görücü Usulü, Zorla, Kaçarak	19	47,5	63	28,9		
Evlilik Sayısı						
Bir Evlilik	35	94,6	205	95,8	0,668*	
İki ve Daha Fazla Evlilik	2	2	9	4,2		
Çocuk Sahibi Olma Durumu						
Evet	33	75,0	166	64,6	1,817	0,178
Hayır	11	25,0	91	35,4		
Çocuk Sayısı						
Bir Çocuk	6	19,4	61	37,0	16,338	0,000
İki Çocuk	9	29,0	74	44,8		
Üç ve Daha Fazla Çocuk	16	51,6	30	18,2		
Eşin Eğitim Düzeyi						
Ortaokul ve Alt Eğitim	24	61,5	102	47,7	10,350	0,006
Lise Mezunu	12	30,8	42	19,6		
Üniversite ve Üstü Öğrenim	3	7,7	70	32,7		
Eşin Çalışma Durumu						
Çalışıyor	6	15,8	83	40,3	8,312	0,002
Çalışmıyor	32	84,2	123	59,7		
En Uzun Yaşanılan Yer						
Köy/Kasaba	13	27,1	66	21,2	0,844	0,656
Şehir	27	56,3	191	61,4		
Büyükşehir/Metropol	8	16,7	54	17,4		
Katılım Dağılımları						
Hastane Personeli	11	20,8	143	42,9	9,387	0,002
Başvuran Hasta	42	79,2	190	57,1		

* Beklenen değer 5' ten küçük olduğundan Fisher's Exact Testi uygulanmıştır.

Tablo 23'e göre yaş, gelir, medeni durum, evlilik sayısı, çocuk sahibi olma ve en uzun yaşanılan yer kategorileri, şiddet uygulamış ve uygulamamış erkeklerin kadına fiziksel şiddet uygulama davranışı üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı bir fark yaratmadığı görülmüştür (p>0,05).

Şiddet uygulamış ve uygulamamış erkeklerin eğitim durumu kadına fiziksel şiddet uygulama davranışı üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı fark yaratmıştır ($p<0,05$). Ortaokul ve daha alt eğitime sahip şiddet uygulamış erkeklerin oranının (50,0), şiddet uygulamamış erkeklerin oranından (32,1) daha büyük olduğu görülmektedir. Her iki grubun üniversite mezunlarının oranlarına bakıldığında ise şiddet uygulamış erkekler ile şiddet uygulamamış erkekler arasında önemli bir fark olduğu gözlenmiştir ($23,1<35,5$). Grupların eğitim seviyesi yükseldikçe kadına yönelik fiziksel şiddetin azaldığı görülmektedir.

Şiddet uygulamış erkeklerin %67,9'u, uygulamamış erkeklerin %63,3'ü evlidir. Şiddet uygulamış ve uygulamamış erkeklerin evlilik oranlarının birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. Şiddet uygulama değişkeni ile medeni durum arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Grupların evlenme şekilleri ile kadına fiziksel şiddet uygulama davranışları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). Şiddet uygulamış erkeklerin %52,5'i tanışarak- anlaşarak evlenirken, uygulamamış erkeklerde bu oran %71,1'dir. Şiddet uygulamış erkeklerin diğer erkeklere göre daha çok görücü usulü evlilik yaptığı görülmüştür.

Grupların kadına fiziksel şiddet uygulama davranışları ile çocuk sahibi olma durumları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı değilken ($p>0,05$), çocuk sayıları açısından fark yüksek düzeyde anlamlı bulunmuştur ($p<0,001$). Şiddet uygulamış erkeklerin 3 ve üzeri çocuk sahibi olma dağılımları daha fazladır.

Şiddet uygulamamış erkeklerin %95,8'i birinci evliliğini yapmışken bu oran şiddet uygulamış erkeklerde %94,6 olarak belirlenmiştir. Şiddet uygulamış erkekler ile şiddet uygulamamış erkeklerin evlilik oranlarında önemli bir fark görülmemektedir. Şiddet uygulama değişkeni ile evlilik sayısı arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı değildir ($p>0,05$).

Tablo 23'ten anlaşıldığı üzere, şiddet uygulamış erkeklerin eşlerinin eğitim düzeyi daha düşükken, şiddet uygulamamış erkeklerin eşlerinin eğitim düzeyi daha yüksektir. Şiddet uygulamamış erkeklerin eşlerinin üniversite mezunu oranı (32,7) uygulamış erkeklerin eşlerinin oranından (7,7) çok daha fazladır. Ortaokul ve daha alt eğitim gruplarında ise şiddet uygulamış erkeklerin eşlerinin oranının daha fazla

olduğu görülmektedir (61,5>47,7). Şiddet uygulama değişkeni ile eşlerinin eğitim düzeyleri arasındaki fark istatistiksel açıdan yüksek düzeyde anlamlı bulunmuştur ($p<0,01$). Kadınların eğitim seviyesi yükseldikçe, erkeklerin fiziksel şiddet uygulama oranları düşmektedir.

Şiddet uygulamış ve uygulamamış erkeklerin eşlerinin çalışma durumu ile kadına fiziksel şiddet uygulama davranışları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). Şiddet uygulamamış erkeklerin eşlerinin çalışma oranının (40,3), şiddet uygulamış erkeklerin eşlerinin çalışma oranından (15,8) çok daha fazla olduğu görülmektedir. Kadınların çalışma hayatına katılmaları ile şiddete maruz kalmaları arasında ters orantı vardır.

Grupların, hastane personeli ve hasta bazında kadına yönelik fiziksel şiddet ile ilişkisi incelendiğinde, fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). Hastane personeli anlamlı düzeyde, hastalara göre kadına daha az fiziksel şiddet uygulamıştır.

6.2.2. Grupların Çocukluk Çağı Yetiştirilme Şekilleri ile Kadına Fiziksel Şiddet Uygulama Durumlarının Karşılaştırılması

Şiddet uygulamış ve uygulamamış erkeklerin çocukluk çağı yetiştirilme şekilleri ile kadına fiziksel şiddet uygulama davranışları arasındaki ilişki incelenmiştir. Katılımcılara çocukluk çağında; fiziksel şiddete maruz kalma, ilgi ile büyütülme, aşırı kontrollü ve tamamen kontrolsüz büyütülme şeklinde sorular sorulmuş; katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum şeklinde yanıtlar sunulmuştur. Katılıyorum ve kısmen katılıyorum şeklinde verilen cevaplar “evet”; katılmıyorum şeklinde verilen cevaplar ise “hayır” olarak yeniden kodlanmıştır.

Tablo 24. Şiddet Uygulamış ve Uygulamamış Erkeklerin Çocukluk Çağı Yetiştirilme Şekilleri ile Kadına Fiziksel Şiddet Uygulama Davranışlarının Karşılaştırılması

Değişkenler	Şiddet (Evet)		Şiddet (Hayır)		χ^2	p
	n	%	n	%		
Çocukluğumda Fiziksel Şiddete Maruz Kaldım						
Evet	34	68,0	87	27,4	32,337	0,000
Hayır	16	32,0	231	72,6		
Çocukluğumda İlgi ile Büyütüldüm						
Evet	32	62,7	283	85,8	16,334	0,000
Hayır	19	37,3	47	14,2		
Çocukluğumda Aşırı Kontrollü Büyütüldüm						
Evet	26	51,0	198	61,7	2,104	0,147
Hayır	25	49,0	123	39,8		
Çocukluğumda Tamamen Kontrolsüz Büyütüldüm						
Evet	25	50,0	68	21,7	18,087	0,000
Hayır	25	50,0	245	78,3		

Tablo 24'te görüldüğü üzere fiziksel şiddet uygulamış erkeklerin, çocukluk çağında fiziksel şiddete maruz kalma oranları %68,0 iken, şiddet uygulamamış erkeklerde bu oran %27,4'tür. Çocukluğunda şiddete maruz kalma ile kadına fiziksel şiddet uygulama davranışı arasındaki fark istatistiksel açıdan çok yüksek düzeyde anlamlı bulunmuştur ($p < 0,001$). Çocukluğunda fiziksel şiddete maruz kalmış erkeklerin, kalmamış erkeklere göre daha çok, kadına fiziksel şiddet uyguladığı görülmüştür.

Tablo 24'te şiddet uygulamamış erkeklerin (85,8), şiddet uygulamış erkeklere (62,7) göre daha çok ilgi ile büyütüldüğü, grupların birbirlerinden farklı olduğu görülmektedir. Gruplar arasındaki bu fark, istatistiksel açıdan çok yüksek düzeyde anlamlı bulunmuştur ($p < 0,001$). İlgi ile büyüyen çocuklar yetişkinlikte kadına daha az fiziksel şiddet uygulamaktadır.

Tablo 24'te görüldüğü üzere çocukluk çağında aşırı kontrollü büyütülme ile kadına fiziksel şiddet uygulama arasındaki fark, istatistiksel açıdan anlamlı değildir

($p>0,05$). Ancak gruplar arasında anlamlı fark olmasa da şiddet uygulamamış erkeklerin daha çok “aşırı kontrollü” büyütüldüğü de görülmektedir (61,7>51,0).

Şiddet uygulamış erkeklerin yarısı (50,0) tamamen kontrolsüz büyütülmüşken, şiddet uygulamamış erkeklerde bu oran (21,7) daha azdır. Kontrolsüz büyütülme ile kadına fiziksel şiddet uygulama davranışı arasındaki fark istatistiksel açıdan çok yüksek düzeyde anlamlı bulunmuştur ($p<0,001$). Çocukluğunda tamamen kontrolsüz büyüyenlerin kadına fiziksel şiddet uygulama oranları daha yüksek olduğu Tablo 24’te görülmektedir.

6.2.3. Kötü Alışkanlıklar ile Kadına Fiziksel Şiddet Uygulama Davranışlarının Karşılaştırılması

Katılımcılara aile ilişkilerini aksatacak şekilde; içki içme, kumar oynama ve uyuşturucu madde kullanma alışkanlığı ile ilgili sorular sorulmuş; katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum şeklinde seçenekler sunulmuştur. Katılımcıların katılıyorum ve kısmen katılıyorum şeklinde verdikleri cevaplar “evet”, katılmıyorum şeklinde verdikleri cevaplar ise “hayır” olarak yeniden kodlanmıştır.

Tablo 25. Grupların Kötü Alışkanlıkları ile Kadına Fiziksel Şiddet Uygulama İlişkisi

Değişkenler	Şiddet (Evet)		Şiddet (Hayır)		χ^2	p
	n	%	n	%		
Aile İlişkilerini Aksatacak Şekilde İçki İçme Alışkanlığı						
Evet	15	30,6	29	9,2	18,385	0,000
Hayır	34	69,4	287	90,8		
Aile İlişkilerini Aksatacak Şekilde Kumar Oynama Alışkanlığı						
Evet	8	15,4	21	6,7		0,047*
Hayır	44	84,6	294	93,3		
Uyuşturucu Madde Kullanma Alışkanlığı						
Evet	9	17,3	16	5,0		0,004*
Hayır	43	82,7	303	95,0		

*Beklenen değer 5’ ten küçük olduğundan Fisher’s Exact Testi analiz edilmiştir.

Tablo 25’e göre şiddet uygulamış erkeklerin aile ilişkilerini aksatacak şekilde içki içme alışkanlığı oranı (30,6) şiddet uygulamamış erkeklerin oranının (9,2) üç

katından fazla olduğu görülmektedir. Grupların içki içme alışkanlığı ile kadına fiziksel Şiddet uygulama davranışı arasındaki fark, istatistiksel açıdan çok yüksek düzeyde anlamlı bulunmuştur ($p<0,001$). Aile ilişkilerini etkileyecek kadar içki içen erkeklerin kadına fiziksel Şiddet uygulama oranları anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Şiddet uygulamış erkeklerin kumar oynama oranı (15,4), Şiddet uygulamamış erkeklerin oranının (6,7) iki katından fazla olduğu Tablo 25’te görülmektedir. Aile ilişkilerini aksatacak Şekilde kumar oynama ile kadına fiziksel Şiddet uygulama davranışı, Şiddet uygulamamış erkekler lehine olmak üzere gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). Aile ilişkilerini aksatacak Şekilde kumar oynayan erkekler diğer erkeklere göre anlamlı düzeyde, kadına daha fazla fiziksel Şiddet uygulamaktadır.

Tablo 25’e göre; grupların uyuşturucu madde kullanımı ile kadına fiziksel Şiddet uygulama davranışı arasındaki fark, istatistiksel açıdan yüksek düzeyde anlamlı bulunmuştur ($p<0,01$). Uyuşturucu madde kullanan erkeklerin kadına fiziksel Şiddet uygulama oranları diğer erkeklere göre daha yüksek bulunmuştur.

6.3. ETCET-TCNT ÖLÇEKLERİNDE ALINAN PUANLARI ETKİLEYEN DEĞİŞKENLER

ETCET-TCNT ölçeklerinden alınan puanların sosyo-demografik bilgiler, yetiştirilme şekli, kötü alışkanlıklar ve kadına fiziksel şiddet uygulama değişkenleri ile alakalı olabileceği düşünüldüğünden bu bölümde söz konusu değişkenlerin ölçek puanlarına etkisini içeren bulgulara yer verilmiştir.

6.3.1. Sosyo-Demografik Bilgilerin ETCET-TCNT Ölçeklerinde Alınan Puanlarla İlişkinin İncelenmesi

Bu bölümde katılımcıların sosyo-demografik özellikleri ile toplumsal cinsiyet ölçeklerindeki sıra ortalamaları karşılaştırılmıştır. Verilerin normal dağılım göstermemesi ve grupların bağımsız olması nedeniyle üçlü karşılaştırmalar için Kruskal Wallis H; ikili karşılaştırmalar için Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Üçlü karşılaştırmalarda anlamlı farkın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere ikili karşılaştırmalarda kullanılan Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Tablo 26'da katılımcıların yaşları ile toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişkiye yer verilmiştir.

Tablo 26. Katılımcı Yaşlarının ETCET-TCNT Ölçekleri Bazında Alınan Puanlar ile İlişkisi

Ölçekler	Yaş Kategorisi	N	Sıra Ort.	Ortanca (%25-%75)	χ^2	p	Post-hoc
ETCET							
AİŞAM	34 Yaş ve Altı(a)	200	178,68	16,0(14,0-18,0)	1,556	0,459	a=b=c
	35-44 Yaş(b)	104	182,79	16,0(13,0-18,0)			
	45 Yaş ve Üzeri(c)	61	197,52	17,0(13,0-18,0)			
CİAM	34 Yaş ve Altı(a)	201	187,31	18,0(15,0-21,0)	2,549	0,280	a=b=c
	35-44 Yaş(b)	104	184,42	18,0(15,0-20,0)			
	45 Yaş ve Üzeri(c)	59	162,75	18,0(12,5-20,0)			
ÜŞHÖAM	34 Yaş ve Altı(a)	194	168,51	12,5(11,0-14,0)	3,843	0,146	a=b=c
	35-44 Yaş(b)	105	187,67	13,0(11,0-15,0)			
	45 Yaş ve Üzeri(c)	56	192,77	13,0(11,0-15,0)			
EİGYAM	34 Yaş ve Altı(a)	201	179,46	11,0(8,0-13,0)	,763	0,683	a=b=c
	35-44 Yaş(b)	105	190,43	11,0(8,0-14,0)			
	45 Yaş ve Üzeri(c)	60	184,91	11,0(8,0-13,0)			
TCNT							
EHA	34 Yaş ve Altı(a)	201	171,79	18,0(15,0-19,0)	7,174	0,028	b=(a<c)
	35-44 Yaş(b)	105	194,71	18,0(16,6-20,0)			
	45 Yaş ve Üzeri(c)	62	208,41	19,0(17,0-20,0)			
KİE	34 Yaş ve Altı(a)	201	175,59	7,0(5,0-7,0)	4,000	0,135	a=b=c
	35-44 Yaş(b)	105	188,13	7,0(5,0-7,0)			
	45 Yaş ve Üzeri(c)	61	204,58	7,0(5,0-8,0)			

Tablo 26’da katılımcı yaşlarının toplumsal cinsiyet algılarında fark oluşturup oluşturmadığı incelenmiştir. Ölçeklerin alt bölümlerinden; “aile içi şiddet”, “cinsel ilişki alanı”, “üreme sağlığı ve hastalıkların önlenmesi alanı”, “ev işleri ve gündelik yaşam alanı” ve “kızlar için eşitlik alt ölçeği” gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0,05$).

“Erkeğin hak ve ayrıcalıkları alt ölçeğinde” yaş grupları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). Kruskal Wallis-H sonrası anlamlı farkın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney-U testi uygulanmıştır. Bunun sonucunda “erkeğin hak ve ayrıcalıkları” alt ölçeğinde “34 yaş ve altı” ile “45 yaş ve üstü” grupları arasında fark olduğu görülmüştür [$b=(a<c)$]. 34 yaş ve altı erkeklerin sıra ortalamaları (171,79), 45 yaş ve üstü erkeklerin sıra ortalamalarından (208,41) daha düşüktür. 45 yaş ve üzeri erkeklerin daha eşit bir toplumsal cinsiyet algısına sahip oldukları görülmüştür. 35-44 yaş grubundaki erkeklerin, “34 yaş ve altı” ile “45 yaş ve üzeri” erkeklerden, erkeğin hak ve ayrıcalıkları konusunda, anlamlı düzeyde farklı düşünmedikleri belirlenmiştir.

Tablo 27. Eğitim Durumunun ETCET-TCNT Ölçekleri Bazında Alınan Puanlar ile İlişkisi

Ölçekler	Yanıt Kategorisi	N	Sıra Ort.	Ortanca (%25-%75)	χ^2	p	Post-hoc
ETCET							
AİŞAM	Ortaokul ve Altı(a)	112	137,63	15,0(12,0-17,0)	30,052	0,000	a<b<c
	Lise Mezunu(b)	116	178,54	16,0(14,0-18,0)			
	Üniversite ve Üstü(c)	123	208,54	17,0(15,0-18,0)			
ÇİAM	Ortaokul ve Altı(a)	113	139,05	16,0(14,0-19,0)	32,373	0,000	a<b<c
	Lise Mezunu(b)	115	171,93	18,0(14,0-20,0)			
	Üniversite ve Üstü(c)	123	213,74	19,0(17,0-22,0)			
ÜŞHÖAM	Ortaokul ve Altı(a)	109	127,24	11,0(09,0-13,0)	40,454	0,000	a<b<c
	Lise Mezunu(b)	112	175,07	13,0(10,0-15,0)			
	Üniversite ve Üstü(c)	122	209,18	14,0(12,0-15,0)			
EİGYAM	Ortaokul ve Altı(a)	113	125,65	09,0(07,0-11,0)	52,822	0,000	a<b<c
	Lise Mezunu(b)	116	179,44	11,0(08,0-13,0)			
	Üniversite ve Üstü(c)	124	221,52	13,0(10,0-14,0)			
TCNT							
EHA	Ortaokul ve Altı(a)	114	124,04	16,3(14,0-18,0)	75,684	0,000	a<b<c
	Lise Mezunu(b)	115	168,25	18,0(16,0-19,0)			
	Üniversite ve Üstü(c)	127	236,67	20,0(18,0-20,0)			
KİE	Ortaokul ve Altı(a)	115	146,53	06,0(04,0-07,0)	25,803	0,000	a<b<c
	Lise Mezunu(b)	115	173,63	07,0(05,0-07,0)			
	Üniversite ve Üstü(c)	125	210,98	07,0(06,0-08,0)			

Tablo 27’de görüldüğü üzere katılımcıların eğitim durumları “ortaokul ve altı”, “lise” ile “üniversite ve üstü” olarak üç şekilde kategorileştirilmiştir. Erkeklerin ETCET-TCNT ölçeklerindeki sıra ortalamalarının eğitim değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Erkeklerin eğitim durumu ile ölçek bazındaki sıra ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan çok yüksek düzeyde anlamlı bulunmuştur ($p<0,001$). Anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere

Mann Whitney-U testi uygulanmıştır. Bunun sonucunda bütün grupların birbirinden anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür ($a < b < c$). Bütün ölçek ve alt ölçeklerde ortaokul ve alt eğitime sahip erkeklerin sıra ortalamaları en düşükken, üniversite ve üstü eğitime sahip erkeklerin sıra ortalamaları en yüksek bulunmuştur. Eğitim seviyesi yükseldikçe erkeklerin daha eşit toplumsal cinsiyet tutumu sergilediği görülmüştür. Eğitim durumunun toplumsal cinsiyet algısı ile ilişkili olduğu anlaşılmıştır.

Tablo 28. Gelir Durumunun ETCET-TCNT Ölçekleri Bazında Alınan Puanlar ile İlişkisi

Ölçekler	Yanıt Kategorisi	N	Sıra Ort.	Ortanca (%25-%75)	χ^2	p	Post-hoc
ETCET							
	1400₺ ve Altı(a)	121	158,55	15,0(12,0-17,0)			
AİŞAM	1401-3000₺(b)	167	178,28	16,0(14,0-18,0)	19,156	0,000	(a=b)<c
	3001₺ ve Üzeri(c)	73	224,44	17,0(15,0-18,0)			
	1400₺ ve Altı(a)	121	162,81	16,0(14,0-19,0)			
ÇİAM	1401-3000₺(b)	169	173,62	18,0(14,0-20,0)	20,025	0,000	(a=b)<c
	3001₺ ve Üzeri(c)	71	229,58	19,0(17,0-22,0)			
	1400₺ ve Altı(a)	120	158,07	11,0(09,0-13,0)			
ÜSHÖAM	1401-3000₺(b)	160	163,53	13,0(10,0-15,0)	33,462	0,000	(a=b)<c
	3001₺ ve Üzeri(c)	73	237,64	14,0(12,0-15,0)			
	1400₺ ve Altı(a)	124	153,95	09,0(07,0-11,0)			
EİGYAM	1401-3000₺(b)	165	173,97	11,0(08,0-13,0)	38,528	0,000	(a=b)<c
	3001₺ ve Üzeri(c)	74	246,91	13,0(10,0-14,0)			
TCNT							
	1400₺ ve Altı(a)	122	140,86	16,3(14,0-18,0)			
EHA	1401-3000₺(b)	168	182,93	18,0(16,0-19,0)	54,248	0,000	a<b<c
	3001₺ ve Üzeri(c)	76	253,20	20,0(18,0-20,0)			
	1400₺ ve Altı(a)	123	165,41	06,0(04,0-07,0)			
KİE	1401-3000₺(b)	168	183,32	07,0(05,0-07,0)	9,548	0,008	(a=b)<c
	3001₺ ve Üzeri(c)	74	211,51	07,0(06,0-08,0)			

Tablo 28’de görüldüğü üzere; katılımcıların gelir durumları “1400₺ ve altı”, “1401-3000₺” arası ile “3001₺ ve üzeri” olarak üç kategoriye ayrılmıştır. Erkeklerin aylık bazda elde ettikleri gelirlerinin ETCET- TCNT ölçekleri ve alt ölçeklerinde aldıkları puanların sıra ortalamalarına göre fark gösterip göstermediğini belirlemek üzere Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Bunun sonucunda gelir durumunun “kızlar için eşitlik” alt ölçeğinde fark istatistiksel açıdan yüksek düzeyde ($p<0,01$)

anlamli bulunurken, diğer bütun alt ölçeklerde çok yüksek düzeyde ($p < 0,001$) anlamli bulunmuştur. Anlamli farkın hangi graplardan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney-U testi uygulanmıştır. Buna göre “kızlar için alt ölçeğinde” 1400₺ ve altı ile 1401-3000₺ arası gelire sahip erkeklerin toplumsal cinsiyet tutumlarında istatistiksel açıdan anlamli fark bulunamamıştır ($a=b$). Ancak “3001₺ ve üzeri” gelire sahip erkeklerin “1400₺ ve altı” ile “1401-3000₺” arası gelire sahip erkeklerden istatistiksel açıdan anlamli düzeyde farklı düşündükleri tespit edilmiştir [$(a=b) < c$].

“Erkeğin hak ve ayrıcalıkları” alt ölçeği diğer alt ölçeklerden daha farklı sonuçlar vermiştir. Buna göre; diğer alt ölçeklerde a ve b grubundaki erkeklerin birbirlerinden anlamli düzeyde farklı olmadıkları ($a=b$), ancak bu alt ölçekte bütun gelir grupları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamli bulunmuştur ($a < b < c$). Aylık bazda gelir yükseldikçe grupların sıra ortalamaları da orantılı olarak yükselmektedir. Yüksek gelirliler erkeklerin daha eşit bir toplumsal cinsiyet algısına sahip oldukları görülmüştür.

Tablo 29. Medeni Durumun ETCET-TCNT Ölçekleri Bazında Alınan Puanlar ile İlişkisi

Ölçekler	Medeni Durum	N	Sıra Ort.	Ortanca (%25-%75)	Z	p
ETCET						
AİŞAM	Evli	237	186,30	16,0(13,0-18,0)	-,170	0,865
	Bekar, Eşi Ölmüş, Ayrı	136	188,22	16(14,0-18,0)		
ÇİAM	Evli	238	191,58	18,0(15,0-20,0)	-1,092	0,275
	Bekar, Eşi Ölmüş, Ayrı	135	178,93	17,0(15,0-20,0)		
ÜSHÖAM	Evli	233	194,25	13,0(11,0-15,0)	-2,738	0,006
	Bekar, Eşi Ölmüş, Ayrı	132	163,15	12,0(10,0-14,0)		
EİGYAM	Evli	240	192,49	110(8,0-13,0)	-1,075	0,282
	Bekar, Eşi Ölmüş, Ayrı	135	180,01	10,0(8,0-13,0)		
TCNT						
EHA	Evli	243	198,22	18,0(16,0-20,0)	-2,112	0,035
	Bekar, Eşi Ölmüş, Ayrı	135	173,80	17,0(15,0-19,0)		
KİE	Evli	242	189,46	7,0(5,0-7,0)	-,113	0,910
	Bekar, Eşi Ölmüş, Ayrı	135	188,18	7,0(5,0-7,0)		

Tablo 29’da görüldüğü üzere; katılımcıların medeni durumu “bekar, eşi ölmüş, ayrı yaşıyor” ve “evli” şeklinde iki kategoriye ayrılmıştır. Erkeklerin medeni durumlarına göre ETCET-TCNT ölçekleri ve alt ölçeklerinde aldıkları puanların sıra ortalamalarına göre fark gösterip göstermediğini belirlemek üzere Mann Whitney- U testi uygulanmıştır. Erkeklerin medeni durumu ile ETCET ölçeğinin “üreme sağlığı ve hastalıkların önlenmesi” alt ölçeği sıra ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan yüksek düzeyde anlamlı bulunurken ($p < 0,01$), diğer alt ölçeklerde bu fark anlamlı değildir ($p > 0,05$). “Üreme sağlığı ve hastalıkların önlenmesi alt ölçeğinde” “evlilerin” sıra ortalamaları (194,25) “bekar, eşi ölmüş, ayrı yaşıyor” grubundaki erkeklerin sıra ortalamalarından (163,15) daha yüksek bulunmuştur.

Erkeklerin medeni durumu ile TCNT ölçeğinin “erkeğin hak ve ayrıcalıkları” alt ölçeği bazındaki sıra ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunurken ($p < 0,05$), “kızlar için eşitlik” alt ölçeğinde fark anlamlı bulunmamıştır

($p>0,05$). “Erkeğin hak ve ayrıcalıkları” alt ölçeğinde evli olan erkeklerin sıra ortalamaları (198,22), diğer erkeklerin sıra ortalamalarına (173,80) göre daha yüksektir. Yüksek puan daha eşit toplumsal cinsiyet tutumunu ifade ettiğinden evli erkeklerin artan toplumsal cinsiyet eşitliği algısına sahip oldukları anlaşılmıştır.

Tablo 30. Evlilik Sayısının ETCET-TCNT Ölçekleri Bazında Alınan Puanlar ile İlişkisi

Ölçekler	Evlilik Sayısı	N	Sıra Ort.	Ortanca (%25-%75)	Z	p
ETCET						
AİŞAM	Bir evlilik	233	123,16	16,0(13,0-18,0)	-1,270	0,204
	İki ve daha fazla	10	95,05	13,5(9,7-18,0)		
CİAM	Bir evlilik	234	123,80	18,0(15,0-20,0)	-1,396	0,163
	İki ve daha fazla	10	92,10	16,0(13,7-19,0)		
ÜSHÖAM	Bir evlilik	228	120,63	13,0(11,0-15,0)	-,653	0,514
	İki ve daha fazla	11	106,91	12,0(09,0-14,0)		
EİGYAM	Bir evlilik	236	124,64	11,0(8,0-13,0)	-1,231	0,218
	İki ve daha fazla	10	96,50	10,0(8,5-11,0)		
TCNT						
EHA	Bir evlilik	238	125,91	18,0(16,6-20,0)	-,941	0,347
	İki ve daha fazla	11	105,36	18,0(15,0-19,0)		
KİE	Bir evlilik	237	122,95	7,0(5,0-7,0)	-1,649	0,099
	İki ve daha fazla	11	158,00	7,0(7,0-8,0)		

Tablo 30’da, erkeklerin evlilik sayılarının toplumsal cinsiyet tutumlarında fark yaratıp yaratmadığı incelenmiştir. Katılımcıların evlilik sayıları ‘bir evlilik’ ve ‘iki ve daha fazla’ evlilik şeklinde iki kategoriye ayrılmıştır. Erkeklerin evlilik sayılarının ETCET-TCNT ölçekleri ve alt ölçeklerinde aldıkları puanların sıra ortalamalarına göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Sonuç olarak bütün alt ölçeklerde, erkeklerin yaptıkları evlilik sayıları ile toplumsal cinsiyet tutumları arasında, istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunamamıştır ($p>0,05$). “Kızlar için eşitlik” alt ölçeği hariç olmak üzere diğer bütün alt ölçeklerde bir evlilik yapan erkeklerin sıra ortalamaları, iki ve daha fazla

evlilik yapan erkeklerin sıra ortalamalarından fazla olduğu anlaşılmıştır. Bir evlilik yapan erkekler iki ve daha fazla evlilik yapan erkeklerden daha eşit tutum sergilemelerine karşın, bu istatistiksel açıdan anlamlı değildir.

Tablo 31. Evlenme Şeklinin ETCET-TCNT Ölçekleri Bazında Alınan Puanlar ile İlişkisi

Ölçekler	Yanıt kategorisi	N	Sıra Ort.	Ortanca (%25-%75)	Z	p
ETCET						
AİŞAM	Tanışarak-Anlaşarak	171	137,51	17,0(14,0-18,0)	-3,761	0,000
	Görücü Usulü, Zorla, Kaçarak	80	101,41	14,7(12,0-17,0)		
CİAM	Tanışarak-Anlaşarak	169	136,20	18,0(16,0-21,0)	-3,206	0,001
	Görücü Usulü, Zorla, Kaçarak	82	104,98	17,0(13,0-20,0)		
ÜSHÖAM	Tanışarak-Anlaşarak	167	136,25	13,0(12,0-15,0)	-4,143	0,000
	Görücü Usulü, Zorla, Kaçarak	79	96,56	11,0(10,0-14,0)		
EİGYAM	Tanışarak-Anlaşarak	172	135,57	11,0(09,0-14,0)	-2,729	0,006
	Görücü Usulü, Zorla, Kaçarak	81	108,80	10,0(07,5-12,2)		
TCNT						
EHA	Tanışarak-Anlaşarak	175	140,32	19,0(17,0-20,0)	-3,815	0,000
	Görücü Usulü, Zorla, Kaçarak	81	102,96	17,0(15,0-19,0)		
KİE	Tanışarak-Anlaşarak	173	132,78	07,0(05,0-07,0)	-1,567	0,117
	Görücü Usulü, Zorla, Kaçarak	82	117,91	06,5(05,0-07,0)		

Tablo 31’de görüldüğü üzere, katılımcıların evlenme şekilleri “tanışarak-anlaşarak” ve “görücü usulü, zorla, kaçarak” şeklinde iki kategoriye ayrılmıştır. Erkeklerin evlenme şekillerinin ETCET-TCNT ölçekleri ve alt ölçeklerinden aldıkları puanların sıra ortalamalarına göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. “Kızlar için eşitlik” alt ölçeği hariç olmak üzere diğer bütün ölçek ve alt ölçeklerde evlenme şekli ile toplumsal cinsiyet algısı arasında istatistiksel açıdan yüksek düzeyde anlamlı fark bulunmuştur ($p<0,01$). Bütün ölçeklerde “tanışarak-anlaşarak” evlenen erkeklerin sıra

ortalamaları, diğer şekilde evlenen erkeklerin sıra ortalamalarından daha yüksektir. Yüksek puan artan toplumsal cinsiyet eşitliğini ifade ettiğinden “tanışarak anlaşarak” evlenen erkeklerin toplumsal cinsiyet açısından daha eşit bir tutuma sahip oldukları görülmüştür.

Kızlar için eşitlik alt ölçeğinde, “tanışarak- anlaşarak” evlenenlerin sıra ortalamaları daha yüksek olsa da bu fark istatistiksel açıdan anlamlı değildir ($p>0,05$).

Tablo 32. Eş Eğitim Durumunun ETCET-TCNT Ölçekleri Bazında Alınan Puanlar ile İlişkisi

Ölçekler	Yanıt Kategorisi	N	Sıra Ort.	Ortanca (%25-%75)	χ^2	p	Post-hoc
ETCET							
AİŞAM	Ortaokul ve Altı(a)	122	106,15	15,0(12,0-18,0)	20,780	0,000	(a=b)<c
	Lise(b)	52	121,38	16,0(14,0-18,0)			
	Üniversite ve Üstü(c)	71	153,14	18,0(15,0-18,0)			
ÇİAM	Ortaokul ve Altı(a)	124	102,86	17,0(13,0-19,8)	31,004	0,000	(a=b)<c
	Lise(b)	53	121,51	17,0(15,5-20,0)			
	Üniversite ve Üstü(c)	69	162,12	19,0(18,0-22,0)			
ÜSHÖAM	Ortaokul ve Altı(a)	120	98,67	12,0(10,0-14,0)	31,871	0,000	a<b<c
	Lise(b)	50	124,07	13,0(11,0-15,0)			
	Üniversite ve Üstü(c)	71	156,58	14,0(12,5-15,0)			
EİGYAM	Ortaokul ve Altı(a)	124	97,35	09,0(07,0-12,0)	52,653	0,000	a<b<c
	Lise(b)	52	120,76	11,0(09,0-13,0)			
	Üniversite ve Üstü(c)	72	173,95	13,0(11,0-15,0)			
TCNT							
EHA	Ortaokul ve Altı(a)	124	99,78	17,0(15,0-19,0)	57,632	0,000	(a=b)<c
	Lise(b)	54	115,08	18,0(16,9-19,0)			
	Üniversite ve Üstü(c)	73	178,62	20,0(19,0-20,0)			
KİE	Ortaokul ve Altı(a)	125	115,61	07,0(05,0-07,0)	12,846	0,002	(a=b)<c
	Lise(b)	54	115,57	07,0(05,0-07,0)			
	Üniversite ve Üstü(c)	71	150,46	07,0(07,0-08,0)			

Tablo 32’de görüldüğü üzere; katılımcıların eşlerinin eğitim durumları “ortaokul ve altı”, “lise” ile “üniversite ve üstü” şeklinde üç kategoriye ayrılmıştır. Erkeklerin, eşlerinin eğitim durumuna göre ETCET ve TCNT ölçeklerinden aldıkları puanların sıra ortalamalarının, anlamlı düzeyde farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır.

Bütün ölçek ve alt ölçeklerde eşlerin eğitim durumu ile erkeklerin toplumsal cinsiyet algıları arasındaki fark, istatistiksel açıdan yüksek düzeyde anlamlı bulunmuştur ($p<0,01$). Anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. “Aile içi şiddet”, “cinsel ilişki”, “erkeğin hak ve ayrıcalıkları” ile “kızlar için eşitlik” alt ölçeklerinde eşli ortaokul ve altı eğitime sahip erkekler ile eşli lise mezunu olan erkeklerin toplumsal cinsiyet tutumları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı değilken ($a=b$), üniversite ve üstü eğitime sahip eşleri olan erkekler ile diğer eğitim gruplarından mezun eşleri olan erkekler arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur [$(a=b)<c$].

“Üreme sağlığı ve hastalıkların önlenmesi” ile “ev işleri ve gündelik yaşam alanı” alt ölçeklerinde; bütün eğitim grupları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($a<b<c$). “Kızlar için eşitlik” alt ölçeği hariç olmak üzere diğer bütün alt ölçeklerde eşleri ortaokul ve daha alt eğitime sahip erkeklerin sıra ortalamaları en düşükken, eşleri üniversite ve üstü eğitime sahip erkeklerin sıra ortalamaları ise en yüksek bulunmuştur (Tablo 32). Eşin eğitim seviyesi yükseldikçe erkeklerin ETCET ve TCNT ölçeklerindeki sıra ortalamaları da yükselmektedir. Yüksek puan daha eşit bir toplumsal cinsiyet tutumunu ifade ettiğinden, üniversite mezunu eşleri olan erkeklerin daha eşit toplumsal cinsiyet tutumuna sahip oldukları anlaşılmıştır. Eşin eğitim seviyesi yükseldikçe, erkeklerin toplumsal cinsiyet tutumlarından da eşitlik artmaktadır.

Tablo 33. Eşin Çalışma Durumunun ETCET-TCNT Ölçekleri Bazında Alınan Puanlar ile İlişkisi

Ölçekler	Kategori	N	Sıra- Ort.	Ortanca (%25-%75)	Z	p
ETCET						
AİŞAM	Çalışıyor	88	141,09	17,0(15,0-18,0)	-3,905	0,000
	Çalışmıyor	149	105,95	15,0(12,0-18,0)		
ÇİAM	Çalışıyor	86	142,15	19,0(17,0-22,0)	-3,725	0,000
	Çalışmıyor	153	107,55	17,0(14,0-20,0)		
ÜSHÖAM	Çalışıyor	83	139,89	14,0(12,0-15,0)	-3,909	0,000
	Çalışmıyor	150	104,34	12,5(10,0-14,0)		
EİGYAM	Çalışıyor	88	153,32	13,0(10,0-15,0)	-5,487	0,000
	Çalışmıyor	153	102,41	10,0(07,0-12,0)		
TCNT						
EHA	Çalışıyor	89	153,18	19,0(18,0-20,0)	-5,456	0,000
	Çalışmıyor	153	103,07	17,0(15,0-19,0)		
KİE	Çalışıyor	88	135,32	7,0(6,0-7,0)	-2,518	0,012
	Çalışmıyor	153	112,76	7,0(5,0-7,0)		

Tablo 33'te görüldüğü üzere; eşlerin çalışma durumu, erkeklerin toplumsal cinsiyet tutumlarında anlamlı fark yaratıp yaratmadığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır.

Tablo 33'e göre "kızlar için eşitlik alt ölçeğinde" eşlerin çalışma durumu ile erkeklerin toplumsal cinsiyet algıları arasındaki fark, istatistiksel açıdan anlamlı bulunurken ($p<0,05$), diğer bütün alt ölçeklerde bu fark çok yüksek düzeyde anlamlı bulunmuştur ($p<0,001$). Bütün alt ölçeklerde eşleri çalışan erkeklerin sıra ortalamaları, eşi çalışmayanlara göre daha yüksek bulunmuştur. Yüksek puan daha eşit toplumsal cinsiyet algısını ifade ettiğinden, eşi çalışan erkeklerin daha eşit bir toplumsal cinsiyet algısına sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 34. Çocuk Sahibi Olma Durumunun ETCET-TCNT Ölçekleri Bazında Alınan Puanlar ile İlişkisi

Ölçekler	Çocuk Durumu	N	Sıra Ort.	Ortanca (%25-%75)	Z	p
ETCET						
AİŞAM	Var	193	149,81	16,0(13,0-18,0)	-,658	0,511
	Yok	101	143,08	16,0(13,5-18,0)		
ÇİAM	Var	194	148,32	18,0(15,0-20,0)	-,374	0,709
	Yok	99	144,42	18,0(14,0-20,0)		
ÜSHÖAM	Var	193	150,88	13,0(11,0-15,0)	-1,559	0,119
	Yok	97	134,80	12,0(10,0-14,0)		
EİGYAM	Var	197	153,33	11,0(8,0-13,0)	-1,226	0,220
	Yok	100	140,47	10,0(8,0-12,0)		
TCNT						
EHA	Var	198	162,19	19,0(17,0-20,0)	-3,302	0,001
	Yok	102	127,80	17,0(15,0-19,0)		
KİE	Var	197	156,15	7,0(5,0-7,0)	-1,777	0,076
	Yok	102	138,13	6,0(5,0-7,0)		

Tablo 34’te görüldüğü üzere; erkeklerin çocuk sahibi olma durumu ile ETCET-TCNT ölçeklerinden aldıkları puanların sıra ortalamaları arasında fark olup olmadığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır.

“Aile içi şiddet”, “cinsel ilişki alanı”, “üreme sağlığı ve hastalıkların önlenmesi”, “ev işleri ve gündelik yaşam” ile “kızlar için eşitlik” alt ölçeklerinde çocuk sahibi erkeklerin sıra ortalamaları, çocuk sahibi olmayan erkeklerin sıra ortalamalarından yüksek bulunmasına karşın, bu istatistiksel açıdan anlamlı değildir ($p>0,05$). “Erkeğin hak ve ayrıcalıkları” alt ölçeğinde çocuk sahibi erkeklerin sıra ortalamaları (162,9), çocuğu olmayan erkeklerin sıra ortalamalarından (127,8) daha yüksektir. Bu fark istatistiksel açıdan yüksek düzeyde anlamlıdır ($p<0,01$). Yüksek puan daha eşit toplumsal cinsiyet algısını ifade ettiğinden, çocuk sahibi olan erkeklerin daha eşit bir toplumsal cinsiyet tutumu sergiledikleri görülmüştür.

Tablo 35. Çocuk Sayısının ETCET-TCNT Ölçekleri Bazında Alınan Puanlar ile İlişkisi

Ölçekler	Çocuk Sayısı	N	Sıra Ort.	Ortanca (%25-%75)	Z	p
ETCET						
AİŞAM	İki ve Daha Az	147	102,80	17,0(14,0-18,0)	-3,201	0,001
	Üç ve Daha Fazla	44	73,27	14,0(10,2-17,7)		
ÇİAM	İki ve Daha Az	148	101,85	18,0(15,0-21,0)	-2,456	0,014
	Üç ve Daha Fazla	44	78,49	16,0(13,2-20,0)		
ÜSHÖAM	İki ve Daha Az	145	101,74	13,0(12,0-15,0)	-3,123	0,002
	Üç ve Daha Fazla	44	72,78	12,0(09,2-13,7)		
EİGYAM	İki ve Daha Az	147	105,82	12,0(9,0-14,0)	-4,225	0,000
	Üç ve Daha Fazla	45	66,04	09,0(6,5-10,5)		
TCNT						
EHA	İki ve Daha Az	148	109,51	19,0(17,0-20,0)	-5,463	0,000
	Üç ve Daha Fazla	46	58,86	17,0(14,0-18,0)		
KİE	İki ve Daha Az	148	100,62	7,0(6,0-7,0)	-1,456	0,146
	Üç ve Daha Fazla	46	87,47	7,0(5,0-7,0)		

Tablo 35’te görüldüğü üzere; katılımcıların çocuk sayıları “iki ve daha az” ile “üç ve daha fazla” şeklinde iki kategoriye ayrılmıştır. Bu iki gruptaki erkeklerin ETCET-TCNT ölçeklerindeki sıra ortalamaları karşılaştırılmış ve gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığına bakılmıştır. Bu nedenle Mann Whitney U testi uygulanmıştır.

“Kızlar için eşitlik” alt ölçeği hariç olmak üzere, diğer bütün alt ölçeklerde erkeklerin çocuk sayısı ile toplumsal cinsiyet tutumları arasındaki fark, istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p < 0,05$). Bütün alt ölçeklerde “iki ve daha az” çocuğu olan erkeklerin sıra ortalamaları, “üç ve daha fazla” çocuğu olan erkeklerin sıra ortalamalarından daha yüksek bulunmuştur.

“Kızlar için eşitlik” alt ölçeğinde “iki ve daha az çocuğu” olan erkeklerin sıra ortalamaları, “üç ve daha fazla çocuğu” olan erkeklerin sıra ortalamalarından fazla

olmasına karşın bu istatistiksel açıdan anlamlı değildir ($p>0,05$). Toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda, iki ve daha az çocuğu olan erkeklerin, ikiden fazla çocuğu olan erkeklerden daha fazla eşit tutum sergiledikleri görülmüştür (Tablo 35).

Tablo 36. En Uzun Yaşanılan Yerin ETCET-TCNT Ölçekleri Bazında Alınan Puanlar ile İlişkisi

Ölçekler	En Uzun Yaş. Yeri	N	Sıra Ort.	Ortanca (%25-%75)	X ²	p	Post-hoc
ETCET							
AİŞAM	Köy-Kasaba(a)	76	162,36	16,0(14,0-18,0)	3,277	0,194	(a=b=c)
	Şehir(b)	213	174,42	16,0(13,0-18,0)			
	Büyükşehir/Metropol(c)	60	193,07	17,0(14,0-18,0)			
ÇİAM	Köy-Kasaba	77	153,43	17,0(14,0-20,0)	7,321	0,026	(a<c)=b
	Şehir	214	175,82	18,0(15,0-20,0)			
	Büyükşehir/Metropol	58	200,63	19,0(16,0-22,0)			
ÜSHÖAM	Köy-Kasaba	73	149,15	12,0(10,0-14,0)	7,259	0,027	(a<c)=b
	Şehir	209	172,63	13,0(11,0-15,0)			
	Büyükşehir/Metropol	60	194,77	13,3(12,0-15,0)			
EİGYAM	Köy-Kasaba	77	170,30	11,0(8,0-13,0)	3,238	0,198	(a=b=c)
	Şehir	214	172,72	11,0(8,7-13,0)			
	Büyükşehir/Metropol	61	197,60	13,0(7,7-14,5)			
TCNT							
EHA	Köy-Kasaba	77	173,42	18,0(16,0-19,0)	1,297	0,523	(a=b=c)
	Şehir	218	175,94	18,0(16,0-20,0)			
	Büyükşehir/Metropol	60	191,37	18,9(15,0-20,0)			
KİE	Köy-Kasaba	78	162,17	7,0(5,0-7,0)	2,955	0,228	(a=b=c)
	Şehir	216	179,57	7,0(5,0-7,0)			
	Büyükşehir/Metropol	60	189,98	7,0(5,0-8,0)			

Tablo 36’da görüldüğü üzere; katılımcılara hayatlarını en uzun geçirdikleri yerleşim yeri sorulmuş “köy-kasaba”, “şehir” ve “büyükşehir-metropol” olarak üç seçenek sunulmuştur. Erkeklerin, en uzun yaşanılan yer durumuna göre ETCET ve TCNT ölçeklerinden aldıkları puanların sıra ortalamalarının, anlamlı düzeyde

farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır.

“Cinsel ilişki alanı” ile “üreme sağlığı ve hastalıkların önlenmesi” alt maddelerinde en uzun yaşanan yer ile erkeklerin toplumsal cinsiyet algıları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p < 0,05$). Anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre hayatının en uzun bölümünü “büyükşehir/metropollerde” geçiren erkekler ile “köy/kasabalarda” geçiren erkeklerin toplumsal cinsiyet konusunda birbirlerinden farklı düşündükleri görülmüştür [$(a < c) = b$]. “Büyükşehir/metropollerde” hayatının en uzun zamanını geçiren erkeklerin sıra ortalamaları, “köy/kasabada” geçiren erkeklerin sıra ortalamalarından daha yüksek bulunmuştur. Yüksek puan artan toplumsal cinsiyet eşitliğini ifade ettiğinden “büyükşehir/metropollerde” hayatını geçiren erkeklerin daha eşit toplumsal cinsiyet tutumuna sahip oldukları anlaşılmıştır.

Tablo 36’da görüldüğü üzere, “aile içi şiddet”, “ev işleri ve gündelik yaşam”, “erkeğin hak ve ayrıcalıkları” ile “kızlar için eşitlik” alt ölçeklerinde en uzun yaşanan yer ile toplumsal cinsiyet algısı arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı değildir ($p > 0,05$). “Köy/kasabada” yaşayanlar en düşük sıra ortalamasına sahipken, büyükşehir/metropollerde yaşayanlar en yüksek sıra ortalamasına sahiptir. Bu fark istatistiksel açıdan anlamlı olmasa da küçük yerleşim yerlerinden büyük yerleşim yerlerine doğru erkeklerin toplumsal cinsiyet tutumlarındaki eşitlik artmaktadır.

Tablo 37. Hasta ve Personel Durumunun ETCET-TCNT Ölçekler Bazında Alınan Puanlar ile İlişkisi

Ölçekler	Yanıt kategorisi	N	Sıra Ort.	Ortanca (%25-%75)	Z	p
ETCET						
AİŞAM	Personel	150	208,07	17,0(14,8-18,0)	-2,906	0,004
	Hasta	226	175,51	16,0(13,0-18,0)		
ÇİAM	Personel	149	209,26	18,0(16,0-21,0)	-3,010	0,003
	Hasta	227	174,87	17,0(14,0-20,0)		
ÜSHÖAM	Personel	145	214,56	13,7(12,0-15,0)	-4,423	0,000
	Hasta	223	164,96	12,0(10,0-14,0)		
EİGYAM	Personel	149	221,03	12,0(9,5-14,0)	-4,548	0,000
	Hasta	229	168,99	10,0(8,0-13,0)		
TCNT						
EHA	Personel	152	231,25	19,0(17,0-20,0)	-5,895	0,000
	Hasta	229	164,28	17,0(15,0-19,0)		
KİE	Personel	150	200,55	7,0(5,0-7,0)	-1,496	0,135
	Hasta	230	183,95	7,0(5,0-7,0)		

Tablo 37’de görüldüğü üzere; hastane personeli ile hastaneye başvuran hastaların ETCET-TCNT ölçeklerinden aldıkları puanların sıra ortalamaları karşılaştırılmıştır. Buna göre; “kızlar için eşitlik” alt ölçeği hariç olmak üzere bütün ölçek ve alt ölçeklerde personel ile hastaların toplumsal cinsiyet algılarında istatistiksel açıdan yüksek düzeyde anlamlı fark vardır ($p<0,01$). “Kızlar için eşitlik” alt ölçeğinde anlamlı fark olmasa da hastane çalışanlarının hastalara göre daha yüksek sıra ortalamalarına sahip oldukları görülmüştür. Bütün ölçeklerde hastane çalışanlarının sıra ortalamaları, hastaların sıra ortalamalarından daha yüksektir. Yüksek puan toplumsal cinsiyet eşitliğini ifade ettiğinden hastane çalışanlarının, hastalara göre daha eşit toplumsal cinsiyet tutumuna sahip oldukları anlaşılmıştır.

6.3.2. Çocukluk Çağı Yetiştirilme Şekillerinin ETCET-TCNT Ölçeklerinde Alınan Puanlar ile Karşılaştırılması

Katılımcılara; “çocukluğumda fiziksel şiddete maruz kaldım”, “çocukluğumda ilgi ile büyütüldüm”, “çocukluğumda aşırı kontrollü büyütüldüm” ve “çocukluğumda tamamen kontrolsüz büyütüldüm” şeklinde önermeler sorulmuş; katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum şeklinde seçenekler sunulmuştur. Katılımcıların, katılıyorum ve katılmıyorum şeklinde verdikleri cevaplar “evet”; katılmıyorum şeklinde verdikleri cevaplar ise “hayır” olarak yeniden kodlanmıştır. Tablo 38’de çocuklukta maruz kalınan fiziksel şiddetin toplumsal cinsiyet tutumunda fark yaratıp yaratmadığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır.

Tablo 38. Çocuklukta Fiziksel Şiddete Maruz Kalmanın ETCET-TCNT Ölçekleri Bazında Alınan Puanlar ile İlişkisi

Ölçekler	Yanıt Kategorisi	N	Sıra Ort.	Ortanca (%25-%75)	Z	p
ETCET						
AİŞAM	Evet	119	148,41	15,0(12,0-17,0)	-4,209	0,000
	Hayır	241	196,35	17,0(14,2-18,0)		
CİAM	Evet	115	153,94	17,0(14,0-20,0)	-3,275	0,001
	Hayır	244	192,28	18,0(16,0-21,0)		
ÜSHÖAM	Evet	118	158,66	12,5(10,0-14,0)	-2,307	0,021
	Hayır	233	184,78	13,0(11,0-15,0)		
EİGYAM	Evet	120	162,48	10,0(8,0-13,0)	-2,448	0,014
	Hayır	242	190,93	11,0(9,0-14,0)		
TCNT						
EHA	Evet	120	160,40	17,7(15,0-19,0)	-2,798	0,005
	Hayır	243	192,67	18,8(16,0-20,0)		
KİE	Evet	120	187,09	7,0(5,0-7,0)	-,745	0,456
	Hayır	242	178,73	7,0(5,0-7,0)		

Tablo 38’de görüldüğü üzere; çocukluğunda fiziksel şiddete maruz kalmış erkekler ile fiziksel şiddete maruz kalmamış erkeklerin, “kızlar için eşitlik alt ölçeği”

hariç olmak üzere diğer bütün alt ölçeklerde toplumsal cinsiyet tutumlarında istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmuştur ($p<0,05$). Çocukluğunda fiziksel şiddete maruz kalmamış erkeklerin sıra ortalamaları, fiziksel şiddete maruz kalmış erkeklerin sıra ortalamalarından daha yüksektir. Çocukluğunda fiziksel şiddete maruz kalmamış erkeklerin daha eşit toplumsal cinsiyet algısına sahip oldukları anlaşılmıştır.

Tablo 38 incelendiğinde “kızlar için eşitlik” alt ölçeğinde çocuklukta fiziksel şiddete maruz kalma durumu ile toplumsal cinsiyet algısı arasında anlamlı fark olmadığı görülmüştür ($p>0,05$). Çocukluğunda fiziksel şiddete maruz kalmış erkeklerin daha düşük sıra ortalamalarına sahip oldukları, bu nedenle daha fazla cinsiyetçi tutum gösterdikleri anlaşılmıştır.

Tablo 39. Çocuklukta İlgili ile Büyütülmenin ETCET-TCNT Ölçekleri Bazında Alınan Puanlar ile İlişkisi

Ölçekler	Yanıt Kategorisi	N	Sıra Ort.	Ortanca (%25-%75)	Z	p
ETCET						
AİŞAM	Evet	307	197,41	17,0(14,0-18,0)	-4,589	0,000
	Hayır	64	131,26	14,0(10,2-17,0)		
ÇİAM	Evet	306	191,89	18,0(15,0-20,6)	-2,300	0,021
	Hayır	65	158,29	17,0(12,0-20,0)		
ÜSHÖAM	Evet	298	188,81	13,0(11,0-15,0)	-2,459	0,014
	Hayır	66	154,03	12,0(10,0-14,0)		
EİGYAM	Evet	307	193,31	11,0(9,0-13,0)	-2,449	0,014
	Hayır	66	157,67	10,0(6,0-13,0)		
TCNT						
EHA	Evet	311	197,81	18,0(16,0-20,0)	-3,686	0,000
	Hayır	65	143,97	17,0(14,0-19,0)		
KİE	Evet	309	191,94	7,0(5,0-7,0)	-1,585	0,113
	Hayır	66	169,53	6,5(4,0-7,0)		

Tablo 39’da görüldüğü üzere; çocuklukta ilgili ile büyütülen erkekler ile ilgiliyle büyütülmeyen erkeklerin toplumsal cinsiyet algılarında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Erkeklerin ETCET-TCNT ölçeklerinde aldıkları puanların sıra ortalamaları karşılaştırılmıştır. “Kızlar için eşitlik” alt ölçeği hariç olmak üzere diğer bütün alt ölçeklerde çocuklukta ilgili ile büyütülme durumu ile toplumsal cinsiyet tutumu arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p < 0,05$). Bütün alt ölçeklerde çocuklukta ilgili ile büyütülmüş erkeklerin sıra ortalamaları, ilgili ile büyütülmemiş erkeklerin sıra ortalamalarından daha yüksektir. Yüksek puan toplumsal cinsiyet eşitliğini ifade ettiğinden, çocuklukta ilgili ile büyütülmüş erkeklerin daha eşit tutuma sahip oldukları Tablo 39’da görülmektedir.

“Kızlar için eşitlik” alt ölçeğinde erkeklerin, çocukluklarında ilgi ile büyütülme durumu ve toplumsal cinsiyet algıları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p>0,05$). Anlamlı bir fark olmamasına karşın ilgi ile büyütülen erkeklerin sıra ortalamaları daha yüksek bulunmuştur. Bu nedenle daha eşit tutuma sahip oldukları düşünülmüştür.

Tablo 40. Aşırı Kontrollü Büyütülmenin ETCET-TCNT Ölçekleri Bazında Alınan Puanlar ile İlişkisi

Ölçekler	Yanıt Kategorisi	N	Sıra Ort.	Ortanca (%25-%75)	Z	p
ETCET						
AİŞAM	Evet	217	185,11	16,0(14,0-18,0)	-,587	0,557
	Hayır	147	178,65	16,0(13,0-18,0)		
ÇİAM	Evet	220	180,14	18,0(15,0-20,0)	-,420	0,674
	Hayır	143	184,86	18,0(15,0-21,0)		
ÜSHÖAM	Evet	215	180,79	13,0(11,0-14,0)	-,292	0,770
	Hayır	143	177,57	12,5(10,0-15,0)		
EİGYAM	Evet	222	181,45	10,5(8,0-13,0)	-,682	0,495
	Hayır	146	189,14	11,0(8,0-14,0)		
TCNT						
EHA	Evet	220	180,83	18,0(16,0-19,0)	-,711	0,477
	Hayır	147	188,74	18,0(16,0-20,0)		
KİE	Evet	218	183,87	7,0(5,0-7,0)	-,085	0,932
	Hayır	148	182,95	7,0(5,0-7,0)		

Tablo 40’ta görüldüğü üzere; çocukluk çağında aşırı kontrollü büyütülme ile toplumsal cinsiyet tutumu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Katılımcıların ETCET ve TCNT ölçeklerinden aldıkları puanların sıra ortalaması karşılaştırılmıştır. Çocukluğunda aşırı kontrollü büyütülenler ile büyütülmeyen erkeklerin toplumsal cinsiyet tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark yoktur ($p>0,05$).

Tablo 41. Tamamen Kontrolsüz Büyütülmenin ETCET-TCNT Ölçekleri Bazında Alınan Puanlar ile İlişkisi

Ölçekler	Yanıt Kategorisi	N	Sıra Ort.	Ortanca (%25-%75)	Z	p
ETCET						
AİŞAM	Evet	92	128,08	14,0(10,2-17,0)	-5,548	0,000
	Hayır	263	195,46	17,0(14,0-18,0)		
ÇIAM	Evet	90	150,91	17,0(13,0-20,0)	-2,863	0,004
	Hayır	264	186,57	18,0(15,0-21,0)		
ÜSHÖAM	Evet	91	140,80	12,0(10,0-13,7)	-3,804	0,000
	Hayır	258	187,06	13,0(11,0-15,0)		
EİGYAM	Evet	92	145,35	10,0(7,2-12,0)	-3,691	0,000
	Hayır	266	191,31	11,0(9,0-14,0)		
TCNT						
EHA	Evet	91	148,46	17,0(15,0-19,0)	-3,361	0,001
	Hayır	267	190,08	18,0(16,6-20,0)		
KİE	Evet	92	180,10	7,0(5,0-7,0)	-,124	0,901
	Hayır	265	178,62	7,0(5,0-7,0)		

Tablo 41’de görüldüğü üzere; “kızlar için eşitlik” alt ölçeği hariç olmak üzere diğer bütün alt ölçeklerde çocukluğunda tamamen kontrolsüz büyütülme durumu ile toplumsal cinsiyet tutumu arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). Tamamen kontrolsüz büyütülmeyen erkeklerin sıra ortalamaları, tamamen kontrolsüz büyütülen erkeklerin sıra ortalamalarından yüksek bulunmuştur. Yüksek puan toplumsal cinsiyet eşitliğini ifade ettiğinden, tamamen kontrolsüz büyütülmeyen erkeklerin daha eşit toplumsal cinsiyet tutumu sergilediği anlaşılmıştır.

Kızlar için eşitlik alt ölçeğinde, grupların sıra ortalamalarının birbirine yakın olduğu ve gruplar arasında anlamlı fark olmadığı anlaşılmıştır ($p>0,05$). Söz konusu alt ölçekte grupların kızlar için eşitlik konusunda birbirlerinden önemli derecede farklı düşünmedikleri anlaşılmıştır.

6.3.3. Kötü Alışkanlıkların Toplumsal Cinsiyet Algısı ile İlişkisi

Katılımcılara aile ilişkilerini aksatacak şekilde; “içki içme”, “kumar oynama” ve “uyuşturucu madde kullanma” gibi kötü alışkanlıklara ilişkin sorular sorulmuş; katılıyorum, kısmen katılıyorum ve katılmıyorum şeklinde seçenekler sunulmuştur. Katılıyorum ve kısmen katılıyorum şeklinde cevap veren erkekler “evet”, katılmıyorum diyen erkekler ise “hayır” olarak yeniden kodlanmıştır.

“İçki içme”, “kumar oynama” ve “uyuşturucu madde kullanma” gibi kötü alışkanlıkları olan ve olmayan erkeklerin toplumsal cinsiyet bakış açılarında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır.

Tablo 42’de aile ilişkilerini aksatacak şekilde içki içme alışkanlığı olan erkekler ile bu alışkanlığı olmayan erkeklerin sıra ortalamaları karşılaştırılmıştır.

Tablo 42. Aile İlişkilerini Aksatacak Şekilde İçki İçmenin ETCET-TCNT Ölçekleri Bazında Alınan Puanlar ile İlişkisi

Ölçekler	Yanıt Kategorisi	N	Sıra Ort.	Ortanca (%25-%75)	Z	p
ETCET						
AİŞAM	Evet	44	117,98	14,5(10,0-16,0)	-4,286	0,000
	Hayır	313	187,58	16,8(14,0-18,0)		
ÇİAM	Evet	44	137,72	17,0(13,2-19,0)	-2,816	0,005
	Hayır	312	184,25	18,0(15,0-21,0)		
ÜSHÖAM	Evet	43	118,43	11,0(8,0-13,0)	-3,998	0,000
	Hayır	307	183,49	13,0(11,0-15,0)		
EİGYAM	Evet	43	144,69	10,0(7,0-11,0)	-2,391	0,017
	Hayır	316	184,81	11,0(9,0-13,7)		
TCNT						
EHA	Evet	43	128,57	16,4(14,0-18,0)	-3,538	0,000
	Hayır	317	187,54	18,0(16,0-20,0)		
KİE	Evet	43	172,71	7,0(5,0-7,0)	-,512	0,609
	Hayır	316	180,99	7,0(5,0-7,0)		

Tablo 42’de görüldüğü üzere, aile ilişkilerini aksatacak şekilde içki içme alışkanlığı olan erkeklerin bütün alt ölçeklerde sıra ortalamaları, diğer erkeklerin sıra ortalamalarından daha düşük bulunmuştur. Aile ilişkilerini aksatacak şekilde içki içme alışkanlığı olan erkekler ile alışkanlığı olmayan erkeklerin toplumsal cinsiyet alguları arasında fark vardır. Gruplar arasında ki bu fark “kızlar için eşitlik” alt ölçeği hariç olmak üzere diğer bütün alt ölçeklerde istatistiksel açıdan anlamlıdır ($p < 0,05$). Aile ilişkilerini aksatacak şekilde içki içme alışkanlığı olan erkekler, olmayan erkeklere göre daha az adil tutum sergilemektedirler.

Tablo 43’te aile ilişkilerini aksatacak şekilde kumar oynama durumu ile toplumsal cinsiyet ölçeklerinden alınan puanların sıra ortalamaları karşılaştırılmıştır.

Tablo 43. Aile İlişkilerini Aksatacak Şekilde Kumar Oynamamanın ETCET-TCNT Ölçekleri Bazında Alınan Puanlar ile İlişkisi

Ölçekler	Yanıt Kategorisi	N	Sıra Ort.	Ortanca (%25-%75)	Z	p
ETCET						
AİŞAM	Evet	29	113,91	13,0(10,5-16,5)	-3,675	0,000
	Hayır	331	186,33	16,0(14,0-18,0)		
ÇİAM	Evet	29	151,55	17,0(12,0-20,0)	-1,544	0,123
	Hayır	330	182,50	18,0(15,0-20,5)		
ÜSHÖAM	Evet	28	129,41	11,0(9,0-13,7)	-2,583	0,010
	Hayır	324	180,57	13,0(11,0-15,0)		
EİGYAM	Evet	28	145,20	10,0(6,2-11,0)	-1,900	0,057
	Hayır	333	184,01	11,0(8,0-13,0)		
TCNT						
EHA	Evet	28	125,04	16,0(14,2-18,0)	-3,016	0,003
	Hayır	334	186,23	18,0(16,0-20,0)		
KİE	Evet	28	172,82	7,0(5,0-7,0)	-,450	0,652
	Hayır	333	181,69	7,0(5,0-7,0)		

Tablo 43'te görüldüğü üzere aile ilişkilerini aksatacak şekilde kumar oynayan erkeklerin sıra ortalamaları, diğer erkeklerin sıra ortalamalarından daha düşük bulunmuştur. Aile ilişkilerini aksatacak şekilde kumar oynamış erkekler ile oynamamış erkeklerin toplumsal cinsiyet algıları arasında fark vardır. Bu fark “cinsel ilişki alanı” maddeleri, “ev işleri ve gündelik yaşam alanı” maddeleri ve “kızlar için eşitlik” alt ölçeği hariç olmak üzere diğer bütün alt ölçeklerde istatistiksel açıdan anlamlıdır ($p<0,05$). Aile ilişkilerini aksatacak şekilde kumar oynama alışkanlığı olan erkekler, alışkanlığı olmayan erkeklere göre daha az adil toplumsal cinsiyet tutumuna sahiplerdir.

Tablo 44'te uyuşturucu madde kullanma durumu ile toplumsal cinsiyet ölçeklerinde alınan puanların sıra ortalamaları karşılaştırılmıştır.

Tablo 44. Uyuşturucu Madde Kullanmanın ETCET-TCNT Ölçekleri Bazında Alınan Puanlar ile İlişkisi

Ölçekler	Yanıt Kategorisi	N	Sıra Ort.	Ortanca (%25-%75)	Z	p
ETCET						
AİŞAM	Evet	25	125,36	14,0(10,0-17,0)	-2,859	0,004
	Hayır	338	186,19	16,0(14,0-18,0)		
ÇİAM	Evet	25	147,72	17,0(12,0-19,5)	-1,678	0,093
	Hayır	337	184,01	18,0(15,0-20,5)		
ÜSHÖAM	Evet	23	119,30	11,0(8,0-12,5)	-2,871	0,004
	Hayır	332	182,07	13,0(11,0-15,0)		
EİGYAM	Evet	24	140,52	9,5(6,2-11,0)	-2,051	0,040
	Hayır	341	185,99	11,0(8,5-13,0)		
TCNT						
EHA	Evet	24	141,40	16,0(14,5-19,0)	-2,046	0,041
	Hayır	342	186,45	18,0(16,0-20,0)		
KİE	Evet	24	177,17	7,0(5,0-7,0)	-,292	0,770
	Hayır	341	183,41	7,0(5,0-7,0)		

Tablo 44’de uyuşturucu madde kullanan erkekler ile kullanmayan erkeklerin ETCET-TCNT ölçeklerindeki sıra ortalamaları karşılaştırılmıştır. Uyuşturucu madde kullanımı sorusuna “hayır” diyen erkeklerin sıra ortalamaları, “evet” diyen erkeklerin sıra ortalamalarından yüksek bulunmuştur. Uyuşturucu madde kullanmış ve kullanmamış erkeklerin toplumsal cinsiyet tutumları arasında “cinsel ilişki alanı” ve “kızlar için eşitlik” alt ölçekleri hariç olmak üzere istatistiksel açıdan anlamlı fark vardır ($p < 0,05$). Uyuşturucu madde kullanmış erkeklerin daha eşitsiz toplumsal cinsiyet tutumuna sahip oldukları görülmüştür.

6.3.4. Kadına Fiziksel Şiddet Uygulama ile Toplumsal Cinsiyet İlişkisi

Kadına fiziksel şiddet uygulama değişkeninin toplumsal cinsiyet algısıyla ilişkisi Tablo 45’ te karşılaştırılmıştır. Yüksek puan artan toplumsal cinsiyet eşitliğini ifade etmektedir.

Tablo 45. Grupların ETCET-TCNT Ölçekleri Bazında Sıra Ortalamalarının Karşılaştırılması

Ölçekler	Gruplar	N	Sıra Ort.	Ortanca (%25-%75)	Z	p
ETCET						
AİŞAM	Şiddet Uygulamış	51	88,50	12,0(8,0-15,0)	-7,22	0,000
	Şiddet Uygulamamış	325	204,19	17,0(14,0-18,0)		
CİAM	Şiddet Uygulamış	52	124,38	15,5(11,0-18,0)	-4,59	0,000
	Şiddet Uygulamamış	324	198,79	18,0(15,0-21,0)		
ÜSHÖAM	Şiddet Uygulamış	49	134,90	11,0(8,5-13,8)	-3,54	0,000
	Şiddet Uygulamamış	319	192,12	13,0(11,0-15,0)		
EİGYAM	Şiddet Uygulamış	51	132,13	9,0(6,0-11,0)	-4,05	0,000
	Şiddet Uygulamamış	327	198,45	11,0(9,0-13,0)		
TCNT						
EHA	Şiddet Uygulamış	53	119,35	16,0(13,0-18,0)	-5,17	0,000
	Şiddet Uygulamamış	328	202,58	18,0(16,0-20,0)		
KİE	Şiddet Uygulamış	52	183,51	7,0(5,0-7,0)	-,51	0,608
	Şiddet Uygulamamış	328	191,61	7,0(5,0-7,0)		

Tablo 45’te görüldüğü üzere “aile içi şiddet alanı” maddelerinde şiddet uygulamış erkeklerde 51, uygulamamışlarda 325 olmak üzere toplam 376 katılımcının puanı hesaplanmış ve değerlendirmeye alınmıştır. Şiddet uygulamamış erkekleri sıra ortalamaları (204,19), şiddet uygulamış erkeklerin sıra ortalamalarından (88,50) yüksektir. Şiddet uygulamamış erkeklerin lehine gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan çok yüksek düzeyde anlamlı bulunmuştur ($p<0,001$). Aile içi şiddet maddeleri, erkeğin kadına şiddet uygulamasının olağan bir

durum olduğuna ilişkin önermeleri ifade etmektedir. Yüksek puan artan toplumsal cinsiyet eşitliğini ifade ettiğinden, şiddet uygulamamış erkeklerin daha eşit toplumsal cinsiyet tutumuna sahip oldukları görülmüştür.

Tablo 45'te görüldüğü üzere “cinsel ilişki alanı” maddelerinde şiddet uygulamış erkeklerde 52, uygulamamışlarda 324 olmak üzere toplamda 376 katılımcının puanı değerlendirmeye alınmıştır. Şiddet uygulamış erkeklerin sıra ortalamaları (124,38), şiddet uygulamamış erkeklerin sıra ortalamalarından (198,79) düşüktür. Yüksek puan alan şiddet uygulamamış erkeklerin daha eşit toplumsal cinsiyet bakış açısına sahip oldukları görülmüştür. “Cinsel ilişki alanı” maddelerinde, şiddet uygulamamış erkeklerin lehine olmak üzere gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan çok yüksek düzeyde anlamlı bulunmuştur ($p<0,001$). ETCET ölçeğinin alt maddelerinden cinsel ilişki alanı, erkeğin üstünlüğü ve hükmediciliği üzerine kurgulanmış önermeleri ifade etmektedir. Şiddet uygulamış erkeklerin, erkeğin kadın karşısındaki üstünlüğü ve hükmediciliğine daha çok katıldıkları görülmüştür.

Tablo 45'te gösterildiği üzere “üreme sağlığı ve hastalıkların önlenmesi alanı” maddelerinde şiddet uygulamış erkeklerde 49, uygulamamışlarda 319 olmak üzere, toplam 368 erkek katılımcının puanı hesaplanmış ve değerlendirmeye alınmıştır. Şiddet uygulamış erkeklerin sıra ortalamaları (134,90 <192,12) daha düşük bulunmuştur. Şiddet uygulamamış erkeklerin lehine, gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan çok yüksek düzeyde anlamlı bulunmuştur ($p<0,001$). Şiddet uygulamış erkeklerin “üreme sağlığı ve hastalıkların önlenmesi alanında” daha eşitsiz tutum sergilemişlerdir. Söz konusu alt ölçek, kadının gebelikten korunmasına ve doğurganlığına ilişkin önermeler ile erkeğe biçilen üremeye bağlı erkeklik rollerini içeren maddelerden oluşmaktadır. Şiddet uygulamış erkekler ilgili önermelere daha çok katılım göstermiştir.

“Ev işleri ve gündelik yaşam alanı” ile ilgili istatistikler incelendiğinde; şiddet uygulamış erkeklerde 51, uygulamamışlarda 327 olmak üzere toplam 378 erkek katılımcının puanı hesaplanmış ve değerlendirmeye alınmıştır. Şiddet uygulamış erkeklerin sıra ortalamaları (132,13), şiddet uygulamamış erkeklerin sıra ortalamalarından (198,45) düşük olduğu Tablo 45'te görülmüştür. Şiddet uygulamamış erkeklerin lehine, gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan yüksek

düzyeyde anlamlı bulunmuştur ($p<0,001$). “Ev işleri ve gündelik yaşam alanı” maddeleri; ev ve çocuk bakımının kadına; karar verme ve yönetmenin ise erkeğe ait olduğuna ilişkin önermeleri ifade eder. Şiddet uygulamamış erkeklerin bu önermelere daha az onay verdikleri ve daha eşit toplumsal cinsiyet tutumuna sahip oldukları görülmüştür.

Tablo 45’te gösterildiği üzere; TCNT ölçeğinin “erkeğin hak ve ayrıcalıkları” alt ölçeğinde şiddet uygulamış erkeklerde 53, uygulamamışlarda 328 olmak üzere toplam 381 erkek katılımcının puanı hesaplanmış ve değerlendirmeye alınmıştır. Şiddet uygulamış erkeklerin sıra ortalamaları (119,35), şiddet uygulamamış erkeklerin sıra ortalamalarından (202,58) düşüktür. Şiddet uygulamamış erkeklerin lehine olmak üzere gruplar arasındaki fark istatistiksel açıdan yüksek düzeyde anlamlı bulunmuştur ($p<0,001$). Bu alt ölçekte yer alan maddeler, eğitim, sağlık ve siyaset alanında erkeklerin öncelliğini ve üstünlüğünü; kadınların “ikincilliğin” ve erkeklerin korumasına muhtaç olduğuna ilişkin önermeleri ifade eder. Şiddet uygulamamış erkekler bu önermelere daha az onay vererek daha eşit toplumsal cinsiyet tutumuna sahip olduklarını göstermişlerdir.

Tablo 45’te gösterilen TCNT ölçeğinin “kızlar için eşitlik” alt ölçeği incelendiğinde; şiddet uygulamış erkeklerde 52, uygulamamışlarda 328 olmak üzere toplam 380 erkek katılımcının puanı hesaplanmış ve değerlendirmeye alınmıştır. Şiddet uygulamamış erkeklerin sıra ortalamaları (191,61), şiddet uygulamış erkeklerin sıra ortalamalarından (183,51) yüksektir. Ancak gruplar arasındaki bu fark istatistiksel açıdan anlamlı değildir ($p>0,05$). Şiddet uygulamamış erkekler, şiddet uygulamış erkelere göre daha eşit toplumsal cinsiyet tutumuna sahip olsalar da bu anlamlı düzeyde farklı değildir.

Tablo 45’te görüldüğü üzere ETCET ölçeğinin bütün alt bölümlerinde şiddet uygulamış ve uygulamamış gruplarının toplumsal cinsiyet tutumları arasında çok yüksek düzeyde anlamlı fark bulunmuştur. Ölçekte yer alan sorular tek tek incelenmiştir.

Şiddet uygulamış ve uygulamamış gruplarının “aile içi şiddet alt maddelerinde” verdikleri yanıtlar incelendiğinde; şiddet uygulamış erkeklerin düşük, uygulamamış erkeklerin yüksek sıra ortalamalarına sahip oldukları, gruplar arasındaki bu farkın

istatistiksel açıdan çok yüksek düzeyde anlamlı olduğu Tablo 45'te görülmektedir. Şiddet uygulamamış erkekler, şiddet uygulamış erkeklere göre daha eşit toplumsal cinsiyet tutumu sergilemektedir. Aile içi şiddet maddelerine, şiddet uygulamış erkekler daha çok katılım göstermektedir. Barker (2003) yaptığı çalışmada fiziksel şiddetin ETCET puanı ile ters orantılı ve aralarında istatistiksel açıdan anlamlı fark olduğunu belirtmiştir. Bu çalışma, araştırma ile tutarlılık göstermektedir. Ölçek maddeleri bağımsız olarak incelendiğinde ise; aile içi şiddet maddelerinde yer alan “bir kadının dayak yemeği hak ettiği zamanlar vardır” önermesine katılan şiddet uygulamış erkeklerin oranı (71,79), şiddet uygulamamış erkeklerin oranının (29,4) iki katından fazladır. Bu önermenin farklı ülkelerde katılım düzeylerine bakıldığında; en yüksek desteği Hindistan (64,8) ve Ruanda (20,5) erkekleri verirken, en az desteği Hırvatistan (12,0) ve Brezilya (4,1)'da ki erkekler vermiştir (Singh ve ark. 2013).

Çin'de fabrika işçileri ve meslek lisesi öğrencilerine uygulanan aynı ölçekte işçilerin onay durumlarının (37,0), öğrencilerden (6,0) çok daha fazla olduğu görülmektedir (Pulerwitz ve ark. 2015). Araştırmalar arasında en az katılım gösteren erkeklerin Brezilya'da olduğu anlaşılmıştır. Görüldüğü üzere Türkiye'de kadına şiddet uygulamış erkeklerin bu maddeye katılım oranları Hindistan'ı geçerken şiddet uygulamamış erkeklerin oranı ise Ruanda'nın 1,5 katıdır. Türkiye'deki erkeklerin bir kadının dayak yemeği hak ettiği zamanlar vardır önermesine önemli oranda katılım göstererek daha fazla cinsiyetçi tutum sergiledikleri görülmektedir. Bu algıya sahip erkekler kadına herhangi bir nedenle şiddet uygulamanın normal bir davranış olduğunu düşünmektedirler. Bu düşünce kadına yönelik şiddetin sürmesine önemli derecede dayanak oluşturmaktadır.

“Bir kadın ailesini bir arada tutmak için şiddeti hoş görmelidir” önermesi incelenmiştir. Bu önermeye katılan şiddet uygulamış erkeklerin oranı (44,2) şiddet uygulamamış erkeklerin oranının (13,5) üç katından fazladır. Bu önermeye katılımın en yüksek olduğu ülkeler sırasıyla Hindistan (67,5) ve Ruanda (53,6) erkekleriyken, en düşük Hırvatistan (5,8) ve Brezilya (4,1)'daki erkeklerdir (Singh ve ark. 2013). Yine Vu ve ark. (2016)'nın Uganda'da yaptıkları çalışmalarında örneklem grubundaki erkeklerin yaklaşık dörtte üçünün (70,0) bu önermeye katıldığını belirtmişlerdir. Pulerwitz ve ark. (2015) işçiler ile yaptıkları çalışmada araştırmamız ile benzer sonuçlar (42,0) elde etmişlerdir. Uganda, Hindistan ve Ruanda'daki

erkekler, şiddet ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğine en çok onay verenler arasındadır. Bunu Türkiye’deki şiddet uygulamış erkekler takip etmektedir. Şiddet uygulamamış erkeklerin oranının en az katılım gösteren ülkelerin bile üç katından yüksek olması ayrıca düşündürücüdür. Kadına fiziksel şiddet uygulamış erkeklerin yarıya yakını, kadının özel alanda olması ve gerektiğinde aile için şiddeti hoş görmesi gerektiği algısına sahiplerdir. Bu düşünceyi inşa etmiş erkeklerin algısı olumlu yönde değişmeden kadına şiddetin azalmayacağı var olan bir gerçektir.

“Erkek kendisini aldatan kadını dövebilir” önermesi incelendiğinde ise, şiddet uygulamış erkeklerin oranı (83,0), uygulamamış erkeklerin oranının (43,8) iki katına yakındır. Araştırmamızda şiddet uygulamamış erkeklerin katılım oranları ile Vu ve ark. (2016)’nın yaptıkları çalışma sonuçlarının (40,0) birbirine yakın olduğu görülmektedir. “Namus” söz konusu olduğunda her iki gruptaki erkeklerin onay yüzdelerinin, diğer maddelere katılım yüzdelerinden daha fazla olduğu görülmüştür. Bu sonuç ülkemizde işlenen “namus” cinayetlerinin altında yatan nedenlere ilişkin açıklayıcı bilgiler sunmaktadır.

“Hakarete uğrayan erkek itibarı için güç kullanabilir” önermesine katılan şiddet uygulamış erkeklerin oranı (69,8), şiddet uygulamamış erkeklerin oranının (30,6) iki katından fazladır. Pulerwitz ve ark. (2015) işçiler ile yaptıkları çalışmada benzer sonuçlar (65,0) bulmuşlardır. Şiddet uygulamış erkeklerin, diğer erkeklerin iki katından fazla şiddette yatkın oldukları görülmektedir.

“Bir erkeğin eşine şiddet uygulaması eşler dışında tartışılmaması gereken konudur” önermesine katılan şiddet uygulamış erkeklerin oranı (71,7), şiddet uygulamamış erkeklerin oranının (35,7) iki katından fazladır. Araştırmamızda şiddet deneyimi olan erkeklerin katılım oranları, Kostick ve ark. (2011)’in yaptıkları çalışmanın sonuçları ile tutarlılık göstermektedir. Bu önerme kadının özel alana hapsedilmesine, şiddetin gizli kalmasına, şiddet uygulamış erkeğin iktidar alanı olarak gördüğü aile içinde gücünün devam etmesine olanak sağladığı şeklinde yorumlanmıştır.

“Bir erkek kendisi ile cinsel ilişkiye girmek istemeyen eşini dövebilir” önermesine katılan şiddet uygulamış erkeklerin oranı (39,6), şiddet deneyimi olmayan erkeklerin oranının (11,5) yaklaşık dört katı kadardır. Pulerwitz ve ark.

(2015) çalışmalarında öğrencilerin %5 ile işçilerin %16'sının bu önermeye katıldığını göstermişlerdir. Bu çalışmanın işçiler ile ilgili bulgularının, araştırmada şiddet uygulamamış erkeklere yakın olduğu görülmüştür. Ancak kadına yönelik şiddet deneyimi olan erkeklerin Çin'de yapılan çalışmanın sonuçlarında çok fazla olduğu, bu erkeklerin beşte ikisinin zorla da olsa cinsel ilişkiye girilmesi gerektiği düşüncesinde oldukları görülmektedir. Bu durum literatürde cinsel taciz/tecavüz olarak tanımlanmaktadır.

Bütün önermelerde görüldüğü üzere, kadına şiddet uygulamış erkekler ile uygulamamış erkekler birbirlerinden farklı düşünmektedirler. Şiddet uygulamış erkeklerin daha cinsiyetçi tutum sergiledikleri ve kadına şiddete daha çok onay verdikleri görülmektedir. Levtove ark. (2014) çalışmalarında bazı ülkelerde (Bosna, Şili, Hırvatistan, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Meksika ve Ruanda) hiç fiziksel şiddet uygulamamış erkeklerin toplumsal cinsiyet algılarında anlamlı düzeyde fark olduğu sonucuna varmışlardır. Bu çalışma, araştırmayla benzer sonuçlara ulaşmıştır. Araştırmada kadına şiddet uygulama ile ilgili önermelere, şiddet uygulamış erkeklerin onayları, şiddet uygulamamış erkeklerin en az iki katıdır. Görüldüğü üzere kadına şiddet uygulamış erkeklerin büyük çoğunluğu, kadını özel alana hapseden, kadının bedeni ve cinselliğini tahakkümü altına alan ve kendisini bu küçük sistemin iktidarı olarak gören, kendi düşünce yapısının dışına çıkılması durumunda kadına şiddet uygulamayı kendisine hak gören bir toplumsal cinsiyet tutumuna sahiptir. Verma ve ark. (2006) yaptıkları çalışmada katılımcıların erkekliği; hakim olmak, diğer insanlara karşı fiziksel ve sözlü saldırıda bulunmak şeklinde tanımladıkları ayrıca bu saldırganlığın kadınlara-eşlere-kız arkadaşlara yönelik olduğu tespitini yapmışlardır.

“Cinsel ilişki alanı maddeleri” incelendiğinde; şiddet uygulamış erkeklerin sıra ortalamaları daha düşüktür. Gruplar arasında istatistiksel açıdan çok yüksek düzeyde fark olduğu Tablo 45'te görülmektedir. Şiddet uygulamış erkeklerin daha cinsiyetçi oldukları, eşit olmayan toplumsal cinsiyet tutumu sergiledikleri görülmüştür. Uçan ve Baydur (2016) ETCET ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasında cinsel ilişki boyutu maddelerinin cinsel ilişkide erkeğin üstünlüğü ve hükmediciliği üzerine kurgulandığını ifade etmişlerdir. Verma ve ark. (2006) çalışmalarında katılımcıların, erkekleri; *“genel olarak, gerçek bir adam yakışıklı, güçlü, kaslı ve erkeksi bir kişidir.*

Bu özelliklerin, kadınları cezbetmeye ve erkeklerin cinsel becerilerini arttırarak cinsel olarak kadınları tatmin etmelerine yardımcı olması önemlidir. Cinsel güç kadınlar üzerinde üstünlük ve kontrol sağlamak için önemli bir yol olarak görülmektedir” şeklinde tanımladıkları ve ayrıca sıklıkla kadına, erkekler tarafından sahip olunan bir nesne veya öge olarak atıfta buldukları, erkek egemenliğine meydan okuyan kadınlara veya kızlara ise sık sık baskı uygulandığına ilişkin bulgulara ulaşmışlardır.

Önermeler ayrı ayrı olarak incelenmiştir. Buna göre, “ne tür cinsel ilişkiye girileceğine erkek karar verir” önermesine katılan şiddet uygulamış erkeklerin oranı (53,8) şiddet uygulamamış erkekler (26,8) iki katından fazladır. Pulerwitz ve ark. (2015) çalışmalarında işçilerin %66’sı, öğrencilerin ise %34’ünün bu önermeye katıldığını tespit etmiştir. Araştırmada şiddet uygulamış erkekler ile işçiler; şiddet uygulamamış erkekler ile öğrenciler paralel düşüncelere sahiplerdir. Şiddet geçmişi olan erkeklerin yarısından fazlası cinsel ilişkinin türüne erkeklerin karar vermesi gerektiğini düşünmektedirler. Cinsel ilişkinin türüne karar vermek erkeklerin kendilerini kadından üstün görmeleri, cinsellikte kendilerini ön plana çıkarmaları, sadece kendi isteklerini göz önüne almaları şeklinde yorumlanmıştır. Şiddet uygulamış erkeklerin uygulamamış erkeklere göre benmerkezci davrandıkları ve eşit olmayan tutuma sahip oldukları görülmüştür.

“Erkekler cinsel ilişki için her zaman hazır” düşüncesine katılan şiddet uygulamış erkeklerin oranı (69,2), şiddet uygulamamış erkeklerin oranına (60,2) yakındır. Vu ve ark. (2016) yaptıkları çalışmada benzer sonuçlara (60,0) ulaşmışlardır. Kostick ve ark. (2011) çalışmalarında, katılımcıların %65’inin kocaları cinsel ilişki yaşamak istediğinde kadınların hazır olması ve kadınların cinsellikte önceliğinin, erkekleri memnun etmesi gerektiği fikrine katıldıkları sonuca ulaşmışlardır. Bu önermede, şiddet uygulamış ve uygulamamış erkekler arasında önemli bir fark yoktur. Şiddet uygulama geçmişi olsun olmasın katılımcıların yarısından fazlası erkeklerin cinsellik için her zaman hazır olduğunu düşünmektedir. Bu konunun erkeklerde genel olarak yerleşmiş bir tutum olduğu şeklinde düşünülmektedir. Ayrıca yukarıda belirtildiği gibi dünyanın farklı yerlerinde yapılan araştırmalarda da benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır.

“Erkekler cinsel ilişkiye kadınlardan daha çok ihtiyaç duyar” önermesi incelendiğinde ise şiddet uygulamış erkeklerin %78,8’i katılım gösterirken bu oranın şiddet uygulamış erkeklerde %61,5 olduğu görülmüştür. Çin’de işçiler ile yapılan çalışmada (Pulerwitz ve ark. 2015) benzer sonuçlar (72,0) bulunmuştur. Singh ve ark. (2013) yaptıkları çalışmada Hindistan ve Ruanda’da “erkeklerin cinsel ilişkiye kadınlardan daha çok ihtiyaç duyduğu” önermesinin erkeklerin çoğunluğu tarafından kabul edildiği şeklinde sonuçlara ulaşmışlardır. Bu sonuçlar araştırmamız ile tutarlılık göstermektedir. Ayrıca aynı ölçeğin kullanıldığı Vu ve ark. (2016)’ın araştırmalarında 10-14 yaş ile 15-24 yaş aralığındaki gruplar karşılaştırılmış düşük yaş aralığına sahip grupların erken yaşlarda cinsel ilişki ve şiddet hakkındaki cinsiyet normlarını içselleştirdiği sonucuna ulaşmışlardır. Bu sonuçlar ile cinsellik ve şiddetin erken yaşlarda sosyal öğrenme ile gerçekleştiği yaş arttıkça bireyselliğin öne çıktığı ve çocuklukta öğrenilen eşitsizliğin kısmen törpülediği sonucuna varılabilir.

“Bir erkek eşi ile ilişkisi iyi olsa da başka kadınlara ihtiyaç duyar” algısına sahip şiddet uygulamış erkeklerin oranı (67,9), şiddet uygulamamış erkeklerin (24,4) üç katına yakındır. Pulerwitz ve ark. (2015) işçilerin %59’u, lise öğrencilerinin ise %25’inin bu düşünceye katıldığı bulgusuna ulaşmışlardır. Görüldüğü üzere bu araştırmada şiddet uygulamış erkekler ile işçiler; şiddet uygulamamış erkekler ile öğrencilerin düşünceleri arasında paralellik vardır. Bu nedenle araştırma, bu araştırma ile tutarlılık göstermektedir. Bu düşünceye sahip erkeklerin eşlerini aldatma olasılıklarının daha yüksek olabileceği, böyle bir durumda boşanmanın artabileceği ve boşanma sonrası kadına fiziksel şiddet döngüsünü tetikleme riskini artırabileceği şeklinde yorumlanmıştır.

“Seks hakkında konuşulmaz sadece yapılır” düşüncesine katılan şiddet uygulamış erkekler (66,0), şiddet uygulamamış erkeklerin (43,2) bir buçuk katından fazladır. Pulerwitz ve ark. (2015)’ın yaptıkları çalışmada da işçilerin bu önermeye katılma oranları (60,0) araştırmada şiddet uygulamış erkeklerin katılımı ile paralellik göstermektedir.

Cinsel ilişki alanı ile ilgili en çarpıcı sonuçlar “bir erkeği kadın gibi davranırken gördüğümde tiksiniyorum” önermesinde ortaya çıkmıştır. Ölçeklerde şiddet uygulamış olan erkekler daha cinsiyetçi bir tutum sergilerken bu alt önermede tersi bir durum

söz konusudur. Şiddet uygulamamış erkeklerin bu düşünceye katılma oranı (71,5) şiddet uygulamış erkeklerin oranından (69,8) yüksek bulunmuştur. Örneklem dahilindeki tüm erkeklerin onda yedisinin kadın gibi davranan erkeklerden tiksindiği görülmüştür. Bu sonuçlar bize katılımcıların, erkek ve kadınların kalıplaşmış yargılarının dışına çıkmaması gerektiği, her biyolojik cinsiyetin kendi toplumsal cinsiyetini yaşaması gerektiği düşüncesinde olduğunu ve farklı yönelimlere açık olmadığını göstermiştir.

“Cinsel ilişkiyi başlatan kadın olmamalıdır” düşüncesine tüm katılımcıların yarısından fazlası katılmıştır. Şiddet uygulamış erkekler (65,4) diğer erkeklere (53,9) göre daha fazla onay vermiş olmasına rağmen aralarında önemli bir fark görünmemektedir. Pulerwitz ve ark. (2015) ise çalışmalarında öğrencilerin (12,0) işçilerden (56,0) daha fazla katılım gösterdiğini tespit etmişlerdir. Araştırmada şiddet uygulamamış erkekler ile söz konusu çalışmadaki işçilerin katılımı birbirine yakinken, şiddet uygulamış erkeklerin katılımı en yüksektir.

“Evlenmeden önce cinsel ilişkiye giren bir kadına saygı duyulmaz” cinsel ilişki alanının son önermesidir. Şiddet uygulamış erkeklerin büyük çoğunluğu (78,8) bu düşünceye katılırken, şiddet uygulamamış erkeklerin yarısından (55,7) fazlası katılmıştır. Pulerwitz ve ark. (2015)’nin çalışmalarında işçiler (66,0) ve öğrencilerden (48,0) önemli bir katılım söz konusudur. Her iki ülkedeki örneklem grubunun en az yarısı evlilik öncesi cinsel ilişkiyi onaylamamaktadır.

Şiddet uygulamış ve uygulamamış erkeklerin tutumlarında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmasına rağmen şiddet uygulamamış erkeklerin bu önermelere onay verme durumları “aile içi şiddet maddelerinde” yer alan önermelere onay vermelerinden daha düşüktür. Bu durum söz konusu cinsellik olduğunda şiddet uygulamış veya uygulamamış erkeklerin çok keskin ayrışmadığını, erkeğin hükmeden, güçlü taraf olması fikrine katıldıklarını göstermektedir. Bu sorun üzerinde ayrıca tartışılması gerektiği düşünülmektedir.

Uçan ve Baydur (2016) ölçeğin üreme sağlığı ve hastalıkların önlenmesi boyutunun beş maddeden oluştuğunu, maddelerin prezervatif kullanımının algıda yarattığı olumsuz özelliklerini, kadının gebelikten korunmasına ve doğurganlığına ilişkin toplumsal rollerini ve erkeğe biçilen üremeye bağlılığı erkeklik rolünü içeren

maddelerden oluştuğunu belirtmiştir. Bu alt ölçekte araştırmada şiddet uygulamış ve uygulamamış erkekler arasında çok yüksek düzeyde anlamlı fark bulunmuştur. Kostick ve ark. (2011) üreme sağlığı ve daha güvenli cinselliğin özellikle prezervatif kullanımı ve genel olarak gebelikten korunmanın ETCET ölçeği puanı ile toplumsal cinsiyet tutumlarının ilişkili olduğu bulgularına ulaşmışlardır. Singh ve ark. (2013) ETCET ölçeğinin puanlarının, erkeklerin şiddet davranışları ve diğer kilit davranışları arasındaki önemli ilişkiyi gösterdiğini, bu bulgularda ölçeğin temel yapıyı ölçebildiğini bununda toplumsal cinsiyet normlarının ölçülmesinin üreme ve sağlık kararında önemli faktörler olduğunu ifade etmiştir. Pulerwitz ve ark. (2015) Çin’de fabrika işçileri üzerinde yaptıkları çalışmada; işçilerin yarıya yakınının bu alt ölçekte yer alan önermeleri onayladığı sonucuna ulaşmışlardır.

“Prezervatif taşıyan kadınlar hafif meşreptir” ve “gebelikten korunmak kadının görevidir” önermelerine şiddet uygulamış erkeklerin %30’una yakını katılım gösterirken, uygulamamışlarda bu oran %50 dolaylarındadır. Prezervatif ile ilgili önermede Pulerwitz ve ark.(2015); gebelikten korunma ile ilgili önermede ise Vu ve ark. (2016) benzer sonuçlara ulaşmıştır.

“Eşi prezervatif kullanmasını isterse erkek bu davranış karşısında öfkelenir” ve “kadın ancak çocuk sahibi olduğunda gerçek bir kadındır” önermelerine şiddet uygulamış erkeklerin yarısına yakını katılırken, diğer erkeklerde yaklaşık olarak on kişiden üçü katılmıştır. “Eşi prezervatif kullanmasını isterse erkek bu duruma kızar” önermesine en yüksek katılım Hindistan (47,0), Ruanda (39,0) ve Şili (33,0)’deki erkekler katılmıştır (Barker ve ark. 2011).

En ilginç sonuç ise “erkek adamın oğlu olur” önermesidir. En düşük katılım bu önermede olmuştur. Şiddet uygulamış her on erkekten sekizi katılmıyorken, şiddet uygulamamış her on erkekten yaklaşık dokuzu katılmamıştır. Erkekler, erkek çocuk sahibi olmayı erkeklikle ilişkilendirmemektedir. Bu erkeklik rolünün pek yerleşik olmadığı görülmüştür.

Verma ve ark. (2006) araştırmalarında, erkeklerin ideal kadını erkeklerin cinsel isteklerine yanıt vermeyen ve dolayısı ile evlenebilir olan kişi olarak tanımladıklarını; ayrıca prezervatif kullanan ve taşıyan kadınların iyi olmadıkları, cinsel taciz ve zorlamayı hak ettikleri, şeklinde düşündüklerini tespit etmişlerdir.

Tablo 45’te görüldüğü üzere şiddet uygulamış ve uygulamamış erkeklerin üreme sağlığı konusunda birbirlerinden çok yüksek düzeyde farklı düşünmektedirler. Bütün alt önermelerde şiddet öyküsü olan erkekler diğer erkeklerin en az bir buçuk katından fazla onay vermektedir.

Ev işleri ve gündelik yaşam alanı önermeleri de incelenmiştir. Buna göre “bebek bezi değiştirmek, çocukları yıkamak ve doyumak annenin sorumluluğudur” önermesine onay veren şiddet uygulamış erkeklerin oranı (86,3), şiddet uygulamamış erkeklerin (59,9) bir buçuk katına yakındır. Vu ve ark. (2016) yaptıkları çalışmada 10-14 yaş aralığındaki erkek çocukların bu önermeyi onaylama yüzdeleri (86,0) ile araştırmada şiddet uygulamış erkeklerin yüzdeleri tutarlılık göstermektedir. Toplumsal cinsiyet tutumları ile ilgili farklı ülkelerde yapılan bir araştırmada bu önermeye en az katılım gösteren; Brezilya (10,0), Hırvatistan (20,0), Meksika (24,0)’daki erkeklerken; en yüksek katılımı Şili (46,0), Ruanda (70,0) ve Hindistan (80,0)’daki erkekler göstermiştir. Hindistan ve Ruanda’da erkekler, kadınlara yönelik şiddete onay vermektedirler (Singh ve ark. 2013). “Kadının görevi evine ve ailesine bakmaktır” önermesine şiddet uygulamış erkeklerin katılımı (80,4), şiddet uygulamamış erkeklerin katılımından (67,0) fazladır. Pulerwitz ve ark. (2015)’nin yaptıkları çalışmada erkeklerin %68’inin bu önermeye katıldığı görülmüştür. Bu anlamda şiddet uygulamamış erkekler ile tutarlılık göstermektedir.

“Evde son sözü erkek söylemelidir” önermesini onaylayan şiddet uygulamış erkeklerin oranı (68,6), şiddet uygulamamış erkeklerin oranından (53,5) yüksektir. Vu ve ark. (2016) 10-14 ile 15-24 yaş aralığındaki erkeklerin algısını ölçtüğü araştırmalarında, ergenlik başlangıcında olan erkeklerin %89’unun, 15-24 yaş aralığındaki erkeklerin ise %74’ünün bu önermeye onay verdiği görülmüştür. Pulerwitz ve ark. (2015)’nin çalışmalarında ise erkeklerin %66’sı bu önermeye onay vermiştir. Barker ve ark. (2011)’nin çalışmalarında en düşük katılımı Hırvatistan (20,0) ve Meksika (24,0) erkekleri gösterirken, en yüksek katılımı Şili (40,0), Brezilya (43,0), Ruanda (66,0) ve Hindistan (81,0)’daki erkekler gerçekleştirmiştir. “Kadın her konuda eşine itaat etmelidir” önermesine katılan şiddet uygulamış erkeklerin oranı (72,5), şiddet uygulamamış erkeklerin oranından (58,8) yüksektir. Pulerwitz ve ark. (2015)’nin çalışmalarında erkeklerin %59’u bu önermeye katılmıştır. Şiddet uygulamamış erkeklerin oranı ile araştırma sonuçları tutarlılık

göstermektedir. Maddeler ev içi karar verme ve görev paylaşımını sorgulayan önermeler içermektedir. Bu önermeler ev içi iktidarın ve görev paylaşımının toplumsal eşitlik düzlemindeki dengesini ortaya çıkarmaktadır (Uçan ve Baydur 2016). Görüldüğü üzere şiddet uygulamış erkekler, kendilerini özel alanın iktidarı olarak görürken; kadını ise ev-çocuk bakımı ve hizmetli kişi olarak görmektedir. Şiddet uygulamamış erkeklerin önemli bir kısmı bu önermelere katılsa da şiddet uygulamış erkeklere göre daha adil tutum sergilemişlerdir.

TCNT ölçeği incelendiğinde ise “erkeğin hak ve ayrıcalıkları” ile “kızlar için eşitlik” olmak üzere iki alt ölçekten oluşmaktadır. Erkeğin hak ve ayrıcalıkları alt ölçeği; siyaset, eğitim, sağlık ve ev içi karar vermede erkeklerin önceliği ve üstünlüğü ile kadınların ikinciliğine ilişkin önermeleri ifade eder. Erkeklerin hem özel hem de kamusal alanda üstünlüğünü, kadınların ise daha çok özel alana hapsedilmesini; ailesine bağlı, itaatkar ve çocuk bakımı sağlayan kişi gibi ifadeleri içermektedir. “Kızlar için eşitlik alt ölçeği” ise kadın ve erkek eşitliğini ifade eden önermeleri içermektedir.

Türkiye’de Uçan ve ark. (2015) TCNT ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını Celal Bayar Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü kapsamında yapmışlardır. Ancak Türkiye’de bu çalışma dışında herhangi bir araştırmaya rastlanılmadığından karşılaştırmalarda kullanılamamıştır. Waszak ve ark. (2001)’nin Mısır’da “doğurganlık tutumları ve psikolojik stres: Mısırlı kadınlar arasında toplumsal cinsiyet norm inançlarının aracılık etkisi” adlı çalışmada TCNT ölçeği kullanılmıştır. Ancak bu çalışma, araştırma konusu ile ilgili olmadığından karşılaştırmalarda kullanılmamıştır. Bu nedenle karşılaştırmalar başka ölçeklerden elde edilen bulgular ile yorumlanmıştır.

Tablo 45’te görüldüğü üzere şiddet uygulamış ve uygulamamış erkeklerin tutumunda çok yüksek düzeyde anlamlı fark bulunmuştur. Bütün önermelerde şiddet uygulamış erkeklerin katılımı, şiddet uygulamamış erkeklerin iki katından fazladır. Kadına şiddet öyküsü olan erkeklerin kadını özel alana hapseden, kamusal alanın erkeklere ait olmasını bekleyen, kadınları bakım veren hizmetli olarak görenlerin oranı, şiddet uygulamamış erkeklerin iki katından fazladır. Ayrıca şiddet uygulama değişkeni olmadan yapılan çalışmalar incelendiğinde erkeklerin ve kadınların bu

toplumsal rolleri öğrendiği görülmektedir. Bozkurt ve ark. (2015) öğrenciler üzerinde yaptıkları çalışmada, öğrencilerin erkeklik tanımını yaparken; erkekleri, kendine güvenen, güçlü, analitik, ailenin koruyucusu, çalışkan, iddialı, aktif, baskın, ekmek kazanan, karar verici, agresif, korkusuz, saygın ve risk altında olan kişi gibi özelliklere sahip olarak tanımladığını ayrıca aynı çalışmada niteliksel mülakatta bulunan çoğu kadının, bir erkeğin gücünü (şiddet) göstermesi gerektiğine ancak gereksiz agresif davranışlardan kaçınması gerektiğine; erkeksi (şiddetli) bir erkeğin sevecen ve hassas birinden daha fazla kadını/ ailesini korumak için daha donanımlı olacağına inandıklarını ifade etmişlerdir.

Verma ve ark. (2006) çalışmalarında katılımcıların toplumsal olarak gerçek bir erkeğin; çocuklarına, karısına, anne-babasına ve kardeşlerine bakan bir kişi olduğu, görüşmeler boyunca, aileye karşı sorumluluğun, gerçek bir erkeğin en çok bahsedilen özelliği ve erkekliğin olumlu bir yönü olduğu bulgularına ulaşmışlardır. Bozkurt ve ark. (2015) çalışmalarında, toplumsal cinsiyet, erkeklik ve şiddetin çok yakından ilişkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu çalışmalarda da görüldüğü üzere kamusal alanın erkeğe, özel alanın kadına atfedildiği tespiti yapılmıştır. Evin geçimi, kadını ve aileyi korumak erkeklere atfedilirken, çocuk bakımı ve diğer görevler ise kadına yüklenmiştir. Araştırma sonuçlarından da anlaşıldığı üzere şiddet uygulamış erkekler bu önermelere daha fazla katılım göstermektedir.

Bir başka alt ölçek olan “kızlar için eşitlik” alt ölçeği; kız çocuklarının hem özel hem de kamusal alanda yer almasını ve kadın-erkek eşitliğini ifade eden önermeler içermektedir. Bu alt ölçekte Tablo 45’te gösterildiği üzere şiddet uygulamış ve uygulamamış erkekler arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunamamıştır. Şiddet uygulamış ve uygulamamış erkeklerin bu önermelere katılım yüzdeleri birbirlerine çok yakındır. Bütün alt ölçeklerde kadına fiziksel şiddet uygulamış erkekler ile uygulamamış erkeklerin toplumsal cinsiyet algılarında çok yüksek düzeyde anlamlı fark bulunurken bu alt ölçekte böyle bir fark yoktur.

7. TARTIŞMA

Bu bölüm, “kadına fiziksel şiddet uygulamayı ve toplumsal cinsiyet tutumunu etkileyen değişkenler” ile “kadına fiziksel şiddet uygulama ve toplumsal cinsiyet ilişkisi” başlıkları altında ele alınmıştır. İlk olarak şiddet ve toplumsal cinsiyet algısını etkileyen değişkenlerin tartışması ele alınmıştır.

7.1. FİZİKSEL ŞİDDET UYGULAMAYI VE TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISINI ETKİLEYEN DEĞİŞKENLER

Bu bölümde fiziksel şiddet uygulamayı ve toplumsal cinsiyet algısını etkileyen; sosyo-demografik bilgiler, çocuklukta fiziksel şiddete maruz kalma ve kötü alışkanlıklara ilişkin tartışmalara yer verilmiştir.

7.1.1. Kadına Fiziksel Şiddet Uygulamayı ve Toplumsal Cinsiyet Algısını Etkileyen Sosyo-Demografik Bilgilerin Analizi

Bu araştırmada; şiddetin yaş ile ilişkisine bakıldığında, kadına fiziksel şiddet uygulamış en yoğun yaş grubunun 35-44 yaş aralığındaki erkeklerden oluştuğu görülmektedir. 44 yaşa kadar erkeklerin kadına fiziksel şiddet uygulama oranları artarken, 45 yaştan sonra azalma olduğu görülmektedir. Fernández ve ark. (2017) çalışmalarında şiddet uygulamış erkeklerin en yoğun yaş aralığının 31-40 yaş arası olduğunu tespit etmişlerdir. Araştırma, bu çalışma sonuçları ile tutarlılık göstermektedir. Ancak araştırmada, yaşın kadına fiziksel şiddet uygulama davranışı üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı bir fark yaratmadığı görülmüştür. Tosun Altınöz (2014)'ün yaptığı çalışmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Ayrıca Olgun İzmirli (2013) kadınlar ile yaptığı bir çalışmada, yaşın kadının şiddete maruz kalmasını engelleyecek bir faktör olmadığı sonucuna varmıştır.

Yaşın toplumsal cinsiyet algısı üzerindeki etkisi incelendiğinde ise “erkeğin hak ve ayrıcalıkları maddeleri” hariç olmak üzere diğer bütün ölçek ve alt ölçeklerde anlamlı bir fark yaratmadığı görülmüştür. Bu anlamda aynı ölçeğin kullanıldığı farklı ülkelerde de (Bosna, Hırvatistan, Demokratik Kongo Cumhuriyet, Meksika) yaşın toplumsal cinsiyet algısını anlamlı düzeyde etkilemediği sonuçlarına ulaşılmıştır (Levtov ve ark. 2014). Özmete ve Zubaroğlu Yanardağ (2016)'ın Türkiye’de yapmış

oldukları araştırmalarında da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırma, bu anlamda diğer araştırmalar ile tutarlılık göstermektedir.

Sahip olunan yaş grubunun hem kadına fiziksel şiddet uygulamayı hem de toplumsal cinsiyet algısını etkilemediği görülmüştür. Yaşın toplumsal cinsiyet algısını anlamlı düzeyde etkilemediği görülse de kullanılan altı ölçeğin dördünde yaş arttıça toplumsal cinsiyet algısı tutum puanı da artmaktadır. Singh ve ark. (2013)'nın da benzer sonuçlar tespit etmiş olup bu durumu, erkeklerin ilişkiler konusunda deneyim kazandıkları, bu deneyimlerin erkeklerin tutumları üzerindeki etkileri olduğu şeklinde açıklamışlardır. Bu da erkeklerin zamanla daha eşit toplumsal cinsiyet rolleri öğrendiklerini göstermektedir.

Araştırmada, Tablo 23'te görüldüğü üzere kişilerin aylık gelirinin kadına fiziksel şiddet uygulama davranışı üzerinde etkili olmadığı görülmüştür. Ancak aylık gelir 3001₺ ve üzeri olduğunda şiddetin azaldığı, altına düştüğünde ise şiddetin arttığı görülmüştür. Bu anlamda Krishnan ve ark. (2010)'nın yaptıkları çalışmada kadın istihdamının artması ve eşlerin ise istikrarlı çalışması durumunda aile içi fiziksel şiddetin azaldığı; kocaların iş bulmada zorluk yaşamaları veya istikrarlı çalışmamaları durumunda ise aile içi şiddetin arttığını tespit etmişlerdir. Araştırmanın aksine diğer bazı çalışmalarda ailenin gelir durumu ile kadınların şiddette maruz kalmaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı sonuçlar bulunmuştur (Altınay ve Arat 2008; Baykal 2008).

Gelir durumu ile toplumsal cinsiyet tutumu karşılaştırıldığında ise gelir ykseldiçe toplumsal cinsiyet tutumunda eşitliğin arttığı Tablo 28'de görülmektedir. Bu sonuçlar gelirin toplumsal cinsiyet tutumunu olumlu etkileyen faktörlerden biri olduğunu göstermektedir. Günay ve Bener (2011) araştırmalarında ailenin gelir düzeyinin toplumsal cinsiyet algısını etkilemede rol aldığı sonucuna ulaşmışlardır. Araştırmada kullanılan ölçeğin, uygulandığı diğer araştırmalarda da farklı ülkelerde (Brezilya, şili, Hindistan ve Ruanda) yüksek gelirin toplumsal cinsiyet algısını anlamlı düzeyde etkilediği görülmüştür (Levtov ve ark. 2014). Kadınlar ve erkeklerin sürekli ve düzenli bir gelire sahip olmaları durumunda, sorunlu olan toplumsal cinsiyet algılarında iyileştirmelerin olacağı ve istatistiksel açıdan anlamlı olmasa da kadına fiziksel şiddetin azalacağı düşünülmüştür.

Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2015)’nda görüşülen kadınların, fiziksel şiddet uygulamış son eşi ya da birlikte olunan erkeklerin eğitim dağılımlarına bakıldığında; %6,3’ünün eğitimi yok ya da ilkokulu bitirememiş; %52,1’inin ilkokul; %15,6’sının ortaokul; %17,3’ünün lise ile %8,6’sının lisans ve lisansüstü eğitime sahip olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada; kadına fiziksel şiddet uygulamış erkeklerin %9,6’sı ilkokulu bitirmemiş, %19,2’si ilkokul; %21,2’si ortaokul; %26,9’u lise ve %23,1’i lisans ve lisansüstü eğitime sahiptir. Her iki araştırma kıyaslandığında şiddet uygulamış erkeklerin yarısından fazlasının ilkokul ve altı eğitime sahip erkeklerden oluştuğu görülmektedir. Tablo 23’te erkeklerin eğitim düzeyi düştükçe şiddet uygulamalarının arttığı görülmüştür. Burada eğitimin şiddet uygulamayı engelleyebilecek bir faktör olduğu karşımıza çıkmaktadır. Diğer bazı çalışmalarda da benzer sonuçlar tespit edilmiştir (Altınay ve Arat 2008; Baykal 2008; Ergin ve ark. 2006; Fernández ve ark. 2017; İçli 1994; Tanrıverdi ve Şipkin 2008; Yaman Efe ve Ayaz 2010).

Aynı şekilde eğitim durumu ile toplumsal cinsiyet tutumu karşılaştırıldığında, eğitim düzeyi düştükçe toplumsal cinsiyet tutumundaki eşitliğin de düştüğü Tablo 27’de görülmektedir. Bu da eğitimin toplumsal cinsiyet tutumunu olumlu etkileyen faktörlerden biri olduğunu göstermektedir. Eğitim seviyesi yüksek erkeklerin daha eşit bir toplumsal cinsiyet algısına sahip olduğunu gösteren başka araştırmalar da söz konusudur (Barker 2003; Barker ve ark. 2011; Baykal 2008; Kostick ve ark. 2011; Özmete ve Zubaroglu Yanardağ 2016). Pulerwitz ve Barker (2008) ETCET Ölçeği puanı eğitim düzeyi ile pozitif yönden ilişkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Uçan ve Baydur (2016) “Türk Erkeklerinde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması” adlı araştırmalarında eğitim düzeyi ile toplumsal cinsiyet algısı arasında anlamlı ilişki bulmuşlardır. Singh ve ark. (2013) çeşitli ülkelerde yaptıkları araştırmada; tüm ülkelerde eğitim düzeyi yüksek olan erkeklerin, eğitimi düzeyi daha düşük erkeklere göre daha adil tutuma sahip oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Levtove ve ark. (2014) sekiz ülkede yaptıkları araştırmalarında; özellikle ortaokul ve üstü eğitime sahip erkeklerin daha adil tutum gösterdiklerini; ayrıca Brezilya, Şili, Hırvatistan ve Hindistan gibi ülkelerde annenin eğitim düzeyinin toplumsal cinsiyet algılarında fark yarattığını tespit etmişlerdir.

Bu araştırma ve sonuçlarını destekleyen bütün araştırmalarda görüldüğü üzere sahip olunan eğitim düzeyinin hem kadına fiziksel şiddet uygulamayı hem de toplumsal cinsiyet algısını etkilediği görülmektedir. Bu sonuçlar erkeklerin eğitim seviyesinin yükselmesi durumunda kadına yönelik fiziksel şiddetin azalacağını, toplumsal cinsiyet algısında eşitliğin artacağını göstermektedir.

Şiddetin medeni durum ile ilişkisine bakıldığında Tablo 23'te görüldüğü üzere medeni durum ile kadına şiddet uygulama arasında anlamlı bir fark yoktur. Buradan medeni durumun şiddet uygulamayı engelleyebilecek bir faktör olmadığı sonucuna varılmıştır. Ancak Altınay ve Arat (2008) buradaki sonuçlardan farklı olarak evliliğin sürme durumu ile kadınların fiziksel şiddete maruz kalmaları arasında anlamlı bir ilişki bulmuşlardır.

Medeni durumu ile toplumsal cinsiyet tutumu karşılaştırıldığında ise iki alt ölçek (üreme sağlığı ve hastalıkların önlenmesi ile erkeğin hak ve ayrıcalıkları) hariç olmak üzere diğer alt ölçeklerde medeni durumun toplumsal cinsiyet algısında fark yaratmadığı, dolayısı ile toplumsal cinsiyet eşitsizliğini engelleyebilecek bir faktör olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Özmete ve Zubaroglu Yanardağ (2016) çalışmalarında kadın cinsiyet rolleri hariç olmak üzere diğer bütün alt ölçeklerde medeni durumun toplumsal cinsiyet algısını etkilemediğini göstermiştir. Levtov ve ark. (2014) Bosna, Brezilya, Şili, Hırvatistan, Demokratik Kongo Cumhuriyet, Hindistan ve Ruanda'da yaptıkları çalışmalarında evlilik veya birlikte yaşamın toplumsal cinsiyet algısını anlamlı düzeyde etkilemediği sonucuna ulaşmışlardır. Vu ve ark. (2016) çalışmalarında katılımcıların ETCET ölçeğinde aldıkları puanların medeni duruma göre anlamlı bir fark yaratmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Barker ve ark. (2011) çalışmalarında farklı olarak, evlenmemiş erkeklerin tüm ülkelerde en az adil cinsiyet tutumuna sahip olduklarını, evlenmemiş erkeklerin en az adil tutum içerdikleri gerçeği, evli olan erkeklerin kadınlarla birlikte yaşayan ilişkiler konusunda deneyim kazanmaları nedeniyle tutumlarını "yumuşatmayı" veya değiştirmeyi öğrendikleri şeklinde ifade etmişlerdir.

Araştırma sonuçları dikkate alındığında medeni durumun kadının fiziksel şiddete maruz kalmasını ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğini engelleyecek bir nitelik taşımadığı anlaşılmıştır.

Şiddetin evlenme şekli ile ilişkisi incelendiğinde, “tanışarak-anlaşarak” evlenen erkeklerin “görücü usulü ve kaçarak” evlenenlere göre daha az şiddet uyguladıkları Tablo 23’te görülmüştür. Burada evlenme şeklinin şiddet uygulamayı etkileyen faktörler arasında olduğu görülmektedir. Başka çalışmalarda da benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür (Altınay ve Arat 2008; Güleç Öyekçin ve ark. 2012). Evlenme şekli ile toplumsal cinsiyet algısı arasındaki ilişki incelendiğinde ise, yine aynı şekilde “tanışarak- anlaşarak” evlenen erkeklerin diğer şekilde evlenen erkeklere göre daha eşit bir toplumsal cinsiyet algısına sahip oldukları Tablo 31’de görülmüştür.

Kadına yönelik fiziksel şiddetin çocuk sahibi olma durumu ile ilişkisine bakıldığında, şiddet uygulamış erkeklerin diğer erkeklere göre daha fazla çocuk sahibi oldukları ancak bu iki grup arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark olmadığı Tablo 23’te görülmüştür. Tosun Altınöz (2014) de kadına şiddet uygulamış ve uygulamamış erkekler üzerinde yaptığı çalışmada benzer sonuçlara ulaşmıştır. Çocuk sahibi olmanın kadına fiziksel şiddet uygulamayı engelleyebilecek bir faktör olmadığı anlaşılmıştır. Aynı şekilde toplumsal cinsiyet algısı ile çocuk sahibi olma durumu karşılaştırılmıştır. Bütün ölçeklerde, çocuk sahibi erkeklerin, olmayan erkeklere göre daha eşit bir toplumsal cinsiyet algısına sahip oldukları ancak anlamlı farkın sadece “erkeğin hak ve ayrıcalıkları” alt ölçeğinde olduğu Tablo 34’te görülmüştür. Özmete ve Zubaroglu Yanardağ (2016) çalışmalarında kadın cinsiyet rolleri hariç olmak üzere diğer bütün alt ölçeklerde erkeklerin çocuk sahibi olma durumunun toplumsal cinsiyet algısını etkilemediği sonucuna ulaşmışlardır. Araştırma, bu çalışma ile tutarlılık göstermektedir. Çocuk sahibi olma durumunun hem kadına yönelik fiziksel şiddet hem de toplumsal cinsiyet algısını etkilemediği dolayısı ile şiddet ve toplumsal cinsiyet algısı ile ilgili çalışmalar yapılırken öncelik verilecek değişkenler arasında olmadığı görülmektedir.

Çocuk sahibi olma durumunun toplumsal cinsiyet ve şiddet üzerinde belirleyici bir faktör olmamasına karşın çocuk sayısının bu anlamda belirleyici bir değişken olduğu görülmüştür. Fiziksel şiddet uygulamış erkeklerin diğer erkeklere göre daha fazla çocuk sahibi oldukları, bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu Tablo 23’te görülmektedir. Burada çocuk sayısı arttıkça kadına şiddet oranı da artmaktadır. Yine üç ve daha fazla çocuğa sahip şiddet uygulamış erkeklerin oranı, uygulamayanların

üç katına yakındır. Bu da çocuk sayısının kadına fiziksel şiddet uygulama üzerinde etkili faktörlerden biri olduğunu göstermektedir. Altun (2006) çalışmasında kadının çocuk sayısının artmasıyla, eşinden fiziksel şiddet görme oranının da arttığı sonucuna ulaşmıştır. Aynı şekilde çocuk sayısı ile toplumsal cinsiyet algısı karşılaştırıldığında ise çocuk sayısı artıkça toplumsal cinsiyet puanının düştüğü Tablo 35'te görülmektedir. İstatistiksel açıdan anlamlı olan bu değişkenin toplumsal cinsiyet algısını etkileyen faktörler arasında olduğunu göstermektedir. Kadına yönelik şiddetin azalması ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin artması için ebeveynlerin çocuk sayıları konusunda gereken hassasiyeti göstermeleri önemli görünmektedir.

Eşin eğitim düzeyine göre erkeklerin şiddet uygulama durumu Tablo 23'te incelenmiştir. Buna göre eşin eğitim düzeyi ile kadınların fiziksel şiddete maruz kalmaları arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Kadına fiziksel şiddet uygulamış erkekler ayrı olarak incelendiğinde; eşin eğitim seviyesi yükseldikçe şiddet uygulama önemli oranda azalmaktadır. Şiddet uygulamış erkeklerin %61,5'inin eşi ortaokul ve altı eğitime sahipken; %7,7'sinin ise eşi üniversite ve üstü öğrenime sahiptir. Görüldüğü üzere şiddet daha çok eşi ortaokul ve altı eğitime sahip erkekler tarafından uygulanmıştır. Eşlerinin eğitim seviyesi düştükçe şiddet uygulamaları da artmaktadır. Araştırma ile benzer sonuçlara ulaşan birçok çalışma mevcuttur (Altınay ve Arat 2008; Altun 2006; Baykal 2008; Ergin ve ark. 2006; Olgun İzmirli 2013; Tanrıverdi ve Şipkin 2008; Yaman Efe ve Ayaz 2010). Aynı şekilde eşlerin eğitim düzeyi ile erkeklerin toplumsal cinsiyet algısı karşılaştırıldığında ise hem ETCET alt gruplarında hem de TCNT alt ölçeklerinde alınan puanlardan eşin eğitim düzeyinin erkeklerin toplumsal cinsiyet algısı ile ilişkili olduğu görülmüştür. Bütün alt ölçeklerde eşin eğitim düzeyi yükseldikçe, erkeklerin aldıkları puanda artmaktadır. Günay ve Bener (2011) çalışmalarında benzer sonuçlara ulaşmışlardır. Bütün alt ölçekler incelendiğinde eşi lise ve altı eğitime sahip erkekler ile eşi üniversite ve üstü öğrenime sahip erkeklerin anlamlı düzeyde farklı düşündüğü Tablo 32' de görülmektedir. Kadına yönelik fiziksel şiddet ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dair çözümlerden bir tanesi de kadının yüksek öğrenime sahip olması ile ilgilidir. Çünkü görüldüğü üzere şiddet uygulamış erkeklerin yoğunlaştığı yer kadının eğitim seviyesinin düştüğü durumdur. Bu nedenle hem kadınlar hem erkekler için şiddetin

azalması ve toplumsal düzlemde eşit yaşam için kadınların ve erkeklerin eğitim seviyesinin yükselmesi elzemdir.

Şiddetin, eşin çalışması ve/veya çalışmaması ile ilişkisine bakıldığında; şiddet uygulamamış erkeklerin eşlerinin çalışma oranı, şiddet uygulamış erkeklerin eşlerinin çalışma oranının iki katından fazladır (Tablo 23). Kadınların çalışma oranı arttıkça şiddete maruz kalma düzeyleri düşmektedir. Bu araştırma ile benzer sonuçlara ulaşan birçok araştırma bulunmaktadır (Balcı ve Ayrancı 2005; Baykal 2008; Yaman Efe ve Ayaz 2010). Buradan kadının düzenli ve sürekli bir işte çalışıyor olmasının kadına yönelik şiddeti engelleyecek faktörlerden biri olduğu sonucuna varılmıştır. Aynı şekilde eşin çalışma durumu ile toplumsal cinsiyet tutumu karşılaştırıldığında; Tablo 33'te görüldüğü üzere eşi çalışan erkeklerin sıra ortalamaları, eşi çalışmayanlardan daha yüksektir. Yüksek puan toplumsal cinsiyet eşitliğini ifade ettiğinden eşin çalışıyor olması, erkeğin daha eşit toplumsal cinsiyet tutumu benimsemesi anlamına gelmektedir. Araştırmada kadının çalışma hayatında yer alması ile eşlerinin daha eşit toplumsal cinsiyet tutumuna sahip olması arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Günay ve Bener (2011) de çalışmalarında benzer sonuçlara ulaşmışlardır. Eşin çalışmasının toplumsal cinsiyet tutumunu olumlu etkileyen faktörlerden biri olduğunu göstermektedir. Krishnan ve ark. (2010) kadınların işgücüne katılımlarının artması, kadın ve erkeklerin durumun normunu kaybedeceğinden, yerleşik toplumsal cinsiyet temelli roller ve beklentilerin zamanla bozulabileceğine dikkat çekmişlerdir. Kadınlar ve erkeklerin sürekli ve düzenli gelir getirecek bir işte çalışmalarının sorunlu olan toplumsal cinsiyet algılarında iyileşme sağlayacağı ve kadına yönelik fiziksel şiddetin azalmasını sağlayacağı düşünülmektedir.

7.1.2. Çocuklukta Şiddete Maruz Kalma ile Kadına Fiziksel Şiddet Uygulama Arasındaki İlişki

Çocuklukta şiddete maruz kalmanın kadına fiziksel şiddet uygulama ile ilişkisi incelenmiştir. Tablo 24'te görüldüğü üzere çocuklukta fiziksel şiddete maruz kalmış erkekler diğer erkeklere göre daha fazla şiddet uygulamaktadır. Bu durum şiddetin öğrenilebilir bir davranış olduğunu göstermektedir. Araştırma ile bu anlamda benzer sonuçlar elde eden birçok araştırma mevcuttur (Ergin ve ark. 2006; Güleç Öyekçin

ve ark. 2012; Yıldırım 2006). Karal ve Aydemir (2012)'in Türkiye'de eşinin şiddetine maruz kalmış kadınlarla yaptıkları çalışmada; kadınların %34,9'u eşinin çocukluğunda da şiddete maruz kaldığını belirtirken %22,3'ü şiddete maruz kalıp kalmadığı hakkında bilgi sahibi olmadığını belirtmiştir. Araştırma sonuçlarının şiddet oranının daha yüksek olmasının sebebi şiddet mağdurlarına doğrudan soruyu yönlendirmemiz ile ilgili olarak yorumlanmıştır. Burada çocuklukta şiddete maruz kalmanın, yetişkinlikte kadına şiddet uygulamayı etkileyen bir değişken olduğu karşımıza çıkmaktadır. Ailede öğrenilen şiddetin yanı sıra Öztürk (2014)'ün ifade ettiği gibi “yaşanan çevrede, erkekler arası şiddetin yaygınlığı, kendini korumak ve güçlü olmak için şiddet kullanmanın işlevsel olduğu, erkeklere öğretildiği, bu çerçevede değerlendirildiğinde, erkekliğin şiddetle kurulmasında mahalle ve sokak kültürünün önemi yadsınamaz olduğudur”. Şiddet çocuklukta, aileden ya da çevreden sosyal öğrenme ile gerçekleşerek günümüze taşınmaktadır. Bu durumun varlığı sosyal öğrenme kuramını doğrulamakta ve önemini ortaya koymaktadır. Böylece şiddetin kuşaktan kuşağa aktarımına neden olmaktadır. Aynı şekilde çocuklukta şiddete maruz kalma ile toplumsal cinsiyet tutumu karşılaştırıldığında, ETCET ve TCNT ölçeklerinde çocukluğunda şiddete maruz kalmamış erkeklerin sıra ortalamalarının şiddete maruz kalmış erkeklerin sıra ortalamalarının iki katına yakın olduğu Tablo 38'de görülmektedir. Çocukluğunda şiddete maruz kalmamış erkeklerin daha eşit toplumsal cinsiyet tutumuna sahip oldukları görülmüştür. Bu da çocukluğunda şiddete maruz kalmanın, yetişkinlikte kadına fiziksel şiddet uygulama davranışı üzerinde etkili bir faktör olduğunu göstermektedir. Levtove ark. (2014) bazı ülkelerde (Bosna, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Hindistan ve Ruanda) yaptıkları çalışmalarında babanın anneye dayak atmasına şahit olma durumuna göre toplumsal cinsiyet algılarında farklılık meydana geldiğini belirtmişlerdir.

Görüldüğü üzere farklı zamanlarda ve toplumlarda yapılan çalışmalar benzer sonuçlar sunmaktadır. Aile içerisinde veya sosyal yaşamda gerek toplumsal baskılar gerekse sosyal öğrenmeler nedeniyle erkekler şiddeti ve toplumsal cinsiyet tutumlarını öğrenmektedir. Öğrendiği bu davranışları daha sonra uygulamaktadır. Öğrenilen davranışın olumsuz olması toplumda var olan şiddet ve eşitsiz toplumsal cinsiyet karmaşıklığını bir sonraki kuşaklara aktararak bunun bir döngü haline gelmesine neden olmaktadır.

7.2. KADINA FİZİKSEL ŞİDDET UYGULAMA İLE TOPLUMSAL CİNSİYET TUTUMU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Bu bölümde kadına fiziksel şiddet uygulamış erkekler ile fiziksel şiddet uygulamamış erkeklerin toplumsal cinsiyet algılarına ilişkin tartışmaya yer verilmiştir. Karşılaştırmalar için daha çok aynı ölçeğin kullanıldığı araştırmalardan faydalanılmıştır. Bunun yanında tamamıyla benzer çalışmalar olmasa da diğer araştırmalardaki toplumsal cinsiyet tutumlarına ilişkin bilgilere de yer verilmiştir.

Bütün ölçek ve alt ölçekler incelendiğinde, kızlar için eşitlik alt ölçeği hariç olmak üzere, kadına fiziksel şiddet uygulamış erkekler ile uygulamamış erkeklerin toplumsal cinsiyet algılarında anlamlı düzeyde fark vardır. Şiddet uygulamış erkeklerin daha eşitsiz toplumsal cinsiyet tutumlarına sahip oldukları görülmüştür. Aynı şekilde yapılan birçok araştırmada da (Barker 2003; Demirkan 2009; Singh ve ark. 2013; Vu ve ark. 2016) şiddet ile toplumsal cinsiyet tutumu arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Araştırmada kullanılan ETCET ölçeği birçok ülkede kullanılmış ve çok önemli bulgulara ulaşılmıştır. Bu doğrultuda ülkeler arasında en eşitsiz toplumsal cinsiyet tutumu Hindistan'daki erkekler sergilemiştir. Singh ve ark.(2013) çalışmalarında adil tutum sergileyen erkeklerin daha az fiziksel şiddet bildirdikleri, eşitlik oranına düşük destek veren erkeklerin yaklaşık üçte ikisinin partnerine karşı fiziksel şiddet uyguladığı, bütün ülkelerde toplumsal cinsiyete dayalı normları en az destekleyen erkeklerin fiziksel şiddet bildirdikleri sonuçlarına ulaşmışlardır. Vu ve ark. (2016) ETCET ölçeğini kullandıkları araştırmalarında, fiziksel şiddet deneyimi olan katılımcıların, bunu deneyimlemeyenlere göre daha az adil toplumsal cinsiyet tutumu sergiledikleri bulgusuna ulaşmışlardır. Demirkan (2009) çalışmasında gençlerin toplumsal cinsiyet rolleri ve şiddet davranışları arasındaki ilişkiyi incelemiş ve anlamlı sonuçlar tespit etmiştir. Barker (2003) çalışmasında daha geleneksel, eşitsiz toplumsal cinsiyet normları sergileyen genç erkeklerin şiddeti daha çok bildirdikleri bulgusuna ulaşmıştır.

Araştırmamız ve benzer sonuçlara ulaşan araştırmalardan anlaşıldığı üzere erkeklerin toplumsal cinsiyet algısı ile kadına fiziksel şiddet uygulamaları arasında ilişki vardır. ETCET ölçeğinin farklı kültüre, farklı düşünce yapısına sahip erkeklere uygulanmasına karşın birçok ülkede, eşit olmayan toplumsal cinsiyet tutumu

sergileyen erkeklerin diğer erkeklere göre daha fazla şiddet uyguladığı görülmüştür. Damonti (2014), şiddetin ataerkil toplumlarda erkekliğin inşasının bir sonucu olduğuna ilişkin tespitte bulunmuştur. Erkeklik inşası gerçekleşirken, kız ve oğlan çocuklar sosyal öğrenme yoluyla davranışları öğrenir ve uygularlar. Babanın anneye şiddet uyguladığını gören erkek çocuk, bu durumu normalleştirip yetişkinlik döneminde kadına fiziksel şiddet uygulayabilmektedir. Araştırmada da tespit edildiği üzere çocukluğunda şiddete maruz kalmış erkekler anlamlı derecede daha fazla şiddet uygulamaktadır. Altınay ve Arat (2008) Türkiye genelinde yaptıkları çalışmalarında, çocukken tanık olunan veya maruz kalınan şiddetin, erkeklerin şiddet uygulama olasılığını, kadınların da şiddete maruz kalma olasılığını iki kat arttırdığı şeklinde benzer sonuçlar elde etmişlerdir. Araştırma ve benzer sonuçlara ulaşan birçok araştırmanın (Altun 2006; Baykal 2008; Yaman Efe ve Ayaz 2010) gösterdiği gibi çocuklukta öğrenilen şiddet, yetişkinlikte ortaya çıkmaktadır. Öğrenilen ve toplumsal cinsiyet haline gelen bu tutumları etkileyen birçok değişken söz konusudur. Araştırmada; erkek ve kadının eğitim durumu, evlenme şekli, çocuk sayısı, eşin çalışma durumu, çocuklukta fiziksel şiddete maruz kalma, ilgi ile büyütülme, tamamen kontrolsüz büyütülme, içki, kumar ve uyuşturucu kullanma gibi değişkenler hem toplumsal cinsiyet tutumunu hem de kadına fiziksel şiddet uygulamayı etkileyen ortak değişkenler olarak tespit edilmiştir. Daha yüksek eğitime sahip kişiler, tanışarak anlaşarak evlenenler, az çocuklu kişiler, eşi çalışanlar, geçmişte fiziksel şiddete maruz kalmamış ve ilgi ile büyütülmüş erkekler, içki kumar ve uyuşturucu alışkanlığı olmayan erkeklerin daha adil toplumsal cinsiyet tutumuna sahip oldukları ve kadına daha az şiddet uyguladıkları tespit edilmiştir.

Katı toplumsal cinsiyet normlarının değiştirilebileceğine ilişkin birçok çalışma da (Pulerwitz ve ark. 2006; Pulerwitz ve ark. 2015; Verma ve ark. 2006) mevcuttur. Dünya çapında sivil toplum örgütleri tarafından başarılı uygulamalarıyla erkeklerin cinsiyete dayalı tutum ve davranışları önemli derecede ve olumlu bir şekilde değiştirebildiklerini (erkeklerin kadına yönelik şiddet kullanımını azaltmak da dahil) göstermiştir (Peacock ve Barker 2014). Çin’de işçiler ve öğrenciler üzerindeki davranışsal müdahalenin toplumsal cinsiyete bağlı tutum, norm ve davranışlar üzerine etkilerini değerlendirmek üzere Pulerwitz ve ark. (2015) tarafından yapılan çalışmada temelde birçok işçi ve öğrencinin eşitsiz toplumsal cinsiyet normlarına

destek verdiklerini; işçilerin genellikle daha eşitsiz normları desteklediğini tespit etmişlerdir. Başlangıçta işçiler, öğrencilerden daha fazla partner şiddeti bildirme eğiliminde olsalar da, eğitimden sonra bildirilen oranların hem işçi hem de öğrenciler için önemli ölçüde azaldığı görülmüştür. Araştırmalarında ETCET ölçeği ile eğitimden önce ve sonra katılımcıların toplumsal cinsiyet tutumları incelenmiş ve sonuçlar nispeten düşük yoğunluklu bir müdahalenin toplumsal cinsiyet normlarını ve ilgili davranışları önemli oranda değiştirebileceğini göstermişlerdir.

Yapılan diğer bir çalışmada ilk ölçümden iki ay sonra yapılan anket, eşitsiz toplumsal cinsiyet normları ve kadınlara cinsel taciz konusundaki destekte önemli bir düşüş olduğunu göstermiştir (Verma ve ark. 2006). Yine başka bir çalışmada ilk ölçümde, genç erkeklerin %52'si “erkekler kadınlara oranla daha çok cinselliğe ihtiyaç duyar” önermesine katılırken, altı aylık eğitimden sonra %43'e ve bir yılda %37'ye gerilemiştir (Pulerwitz ve ark. 2006). Toplumsal cinsiyet dönüşüm müdahalelerinin erkeklerin tutumlarını ve davranışlarını değiştirebileceğini gösteren ve uluslararası birçok taahhütte bulunmasına rağmen, erkeklere ve erkek çocuklara yapılan müdahalelerin büyük bir çoğunluğu yakın zamana kadar küçük ölçekli ve kısa vadeli sivil toplum örgütlerinde kalmıştır (Peacock ve Barker 2014). Sonuç olarak farklı ülkelerde yapılan eğitim öncesi ve sonrası müdahalelerin katılımcıların toplumsal cinsiyet tutumlarında önemli ve olumlu yönde değişim olabileceği görülmüştür.

8. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde ilk olarak araştırmanın sonuçları hakkında bilgi verilmiş daha sonra sonuçlar ışığında mikro, mezo ve makro düzeylerde öneriler sunulmuştur.

8.1. SONUÇ

Toplumsal cinsiyet, toplumun kadınlara ve erkeklere yüklediği roller ve beklediği davranışlardır. Bu nedenle kadınlığı ve erkekliği toplum yaratmıştır. Erkeklik ve kadınlık toplumdaki topluma, kültürden kültüre göre değişim göstermektedir. Her toplumun erkekten/erkeklikten beklentisi farklıdır. Türkiye toplumu erkekten güçlü, sert, yiğit gibi vasıflar taşımasını beklerken, aynı zamanda erkeğin ailesinin geçimini sağlayan, ekonomik kazançtan sorumlu tutulan, ailesini koruyup kollayan toplumsal bir varlık olarak görür. Bu toplumda, erkeğin varlık sebebi kendi dışındaki kişilerdir; eş, çocuk, anne gibi. Erkeklik kurgusu toplumun dayatması ile gerçekleşir. Bu kurgusal öğrenme ilk olarak özel alanda, yani ev içinde gerçekleşir.

Çocuklar, toplumsal birer kurgu haline gelen anne ve babalarının davranışlarını yine toplumun dayatması rolleri öğrenerek davranış haline getirir ve kendi toplumsal cinsiyetlerini oluştururlar. Kız çocuklar kadınlığı, oğlan çocuklar ise erkekliği öğrenir. Bu öğrenilen toplumsal cinsiyet hem kadına hem de erkeğe çeşitli görev ve sorumluluklar yükler ve buna göre davranılmasını bekler. Aksi durumda kadınlar ve erkekler toplum tarafından dışlanır ve yalnızlaştırılır. Kadınlara ve erkeklere yüklenen bu görevler hem kadın hem de erkek için yeni sorunların doğmasına neden olmaktadır. Türkiye’de bu, kadınların kamusal alandan uzaklaştırılarak özel alana hapsedilmesi ve erkek hegemonyası altında yaşamasına zemin hazırlarken, erkeğin ise kaldırması güç sorumluluklar altında ezilmesi ve duygusal yalnızlığa itilmesine neden olmaktadır.

Kendi rol ve sorumluluklarını yerine getiremeyen erkeklerin “iktidarları” sorgulanır. Bunun sonucunda erkeklik krizi denen olgu ortaya çıkar. Kriz durumu yaşayan erkekler, kendi iktidarlarını kaybetmemek ve/veya yeniden tesis etmek için bu durumu kadınlara, çocuklara şiddet olarak yansıtabilmektedir.

Kadına yönelik şiddet, bütün dünya için önemli bir sorun alanı olarak varlığını sürdürmektedir. Türkiye’de kadına yönelik fiziksel şiddet %35,5 dolaylarında (Yüksel Kaptanoğlu ve Çavlin 2015) olup çok ciddi bir halk sağlığı sorunudur.

Kadına yönelik şiddetin uygulayıcıları erkekler olmasına karşın son yıllara kadar akademik çalışmalar kadın/kadınlık ile sınırlı kalmıştır. Toplum tarafından şiddet ile örülmüş, toplumsal bir kurgu olan erkekler/erkeklik göz ardı edilmiştir. Oysaki kadına şiddet uygulamayı kendine hak gören bir erkeklik algısı ile şiddete maruz kalmayı normalleştirmiş bir kadınlık olgusu var olduğu sürece kadına şiddet bitmeyecektir. Bu nedenle kadına fiziksel şiddetin bitmesi ya da asgari düzeye inmesi için öncelikle toplum tarafından kurgulanan kadınlık ve erkeklik olgularının öğrenilmesi ve buna yönelik müdahalelerin gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Bu bağlamda, araştırmada erkeklerin toplumsal olarak kendilerini ve kadınları nasıl gördükleri, ne şekilde şiddete dönüştükleri ve bunun altında yatan değişkenlerin neler olduğu tespit edilmiştir. Bu doğrultuda kadına fiziksel şiddet uygulamış ve uygulamamış erkekler belirlenerek toplumsal cinsiyet tutumları ölçülmüş ve bu tutumlara etki eden değişkenler incelenmiştir.

Araştırmaya katılan erkeklerin %13,7’si hayatının bir döneminde kadına fiziksel şiddet uygulamıştır. Fiziksel şiddet uygulamış erkekler ile uygulamamış erkeklerin toplumsal cinsiyet tutumları birbirlerinden yüksek düzeyde farklıdır. Kadına fiziksel şiddet uygulamış erkekler, uygulamamış erkeklere göre daha az adil toplumsal cinsiyet tutumuna sahiptir. Bu erkekler anlamlı düzeyde daha cinsiyetçi, şiddete daha yatkın ve kadının özel alana hapsedilmesine daha çok onay vermektedir. Eşitsiz toplumsal cinsiyet tutumuna sahip bu erkekler anlamlı düzeyde daha çok; çocuklukta şiddete maruz kalmış, ilgisiz ve tamamen kontrolsüz büyütülmüşlerdir.

Kadına fiziksel şiddet uygulamış erkeklerin, uygulamamış erkeklere göre; eğitim düzeyleri, tanışarak-anlaşarak evlenme oranları, eşlerinin eğitim düzeyleri ve çalışma oranları anlamlı düzeyde daha düşükken; çocuk sayıları daha fazladır. Aile ilişkilerini aksatacak şekilde içki içme, kumar oynama ve uyuşturucu madde kullanımı anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. İfade edilen bu değişkenlerin toplumsal cinsiyet tutumunu belirlemede etkili faktörler olduğu görülmüştür. Sonuç olarak araştırmada;

Eğitim düzeyi, evlenme Şekli-sayısı, eşin eğitim düzeyi-ĉalıŐması; çocuklukta fiziksel Şiddete maruz kalma, ilgiyle ve tamamen kontrolsüz büyütülme; aile ilişkilerini aksatacak Şekilde içki içme, kumar oynama ve uyuşturucu madde kullanma gibi değişkenler hem kadına fiziksel Şiddet uygulamayı hem de toplumsal cinsiyet tutumunu etkileyen ortak deđiŐkenlerdir. Ayrıca yaş, evlilik sayısı, medeni durum, ocuk sahibi olma, en uzun yaşanılan yer ve çocuklukta aşırı kontrollü büyütülme gibi değişkenler kadına fiziksel Şiddet uygulamayı ve toplumsal cinsiyet tutumunu etkilemeyen ortak değişkenler olarak tespit edilmiştir.

Ortak olmayan tek değişken gelir durumudur. Gelir durumu toplumsal cinsiyet tutumu üzerinde etkiliyken, kadına fiziksel Şiddet uygulamada etkili bir değişken değildir. Araştırmada en ilginç sonuç ise Şiddet uygulamamış erkeklerin, Şiddet uygulamış erkeklere göre homofobi ile ilgili bir önermeye daha fazla katılım göstermiŐ olmalarındır. Bu sonuç tesadüften ileri gelmektedir.

8.2. ÖNERİLER

Araştırmada kadına yönelik Şiddeti ve toplumsal cinsiyet tutumunu olumsuz etkileyen değişkenlerin olumlu yöne evrilmesi toplumsal cinsiyete dayalı Şiddeti azaltacaktır. Kadına Şiddet uygulamış erkeklerin toplumsal cinsiyet tutumları daha eŐitsizdir. Bu nedenle temelde erkeklerin toplumsal cinsiyet kurgusundaki eşitsizliklerin ne olduğunu öğrenmeleri ve olumlu yönde tutum geliŐtirmeleri önem taşır. Bu açıdan mikro, mezzo ve makro düzeylerde müdahalelerin yapılması önemlidir. Müdahaleler birey ve aile sisteminden baŐlanarak devleti oluşturan kurumlara kadar ele alınmalıdır. Bu bağlamda toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin, dolayısı ile kadına Şiddet uygulamanın dayanaklarını oluşturan; aile, yasal sistemler, iktisadi sistemler ve kurumlar, medya ve eğitim kurumlarının kadın erkek eşitliği perspektifi ile revize edilmesi elzemdir. Bu uygulamaların olumlu yöne evrilmesi için genelmi sosyal hizmet uygulaması çerçevesinde mikro, mezzo ve makro boyutlarda öneriler sunulmuştur.

8.2.1. Mikro Düzeyde Getirilen neriler

Eğitim, Şiddet ve toplumsal cinsiyet tutumu üzerinde oldukça etkili bir faktördür. Bu nedenle erkek ve kadınların eğitim düzeylerinin yükseltilmesi büyük önem

taşımaktadır. Sosyal hizmet uzmanları çalışma yürüttükleri kurumlarda, eğitim seviyesi düşük kadın ve erkekleri yeniden eğitim hayatında yer almaları ve eğitim kurumları ile temasa geçmeleri için danışmanlık hizmeti vermesi yarar sağlayacaktır.

Kadın ve erkeklerin düzenli bir gelire ve işe sahip olmaları, erkeklerin toplumsal cinsiyet tutumu ve şiddet uygulamaları üzerinde etkilidir. Bu bağlamda SHU'ları kadın ve erkeklerin, iş hayatında yer alabilmeleri için ilgili kurumlara yönlendirerek danışmanlık vermesi bu konuda önemli ilerleme sağlayacaktır.

Erkeklerin çocuk sayıları, çocuklukta yetiştirilme biçimleri ve evlenme şekilleri şiddet uygulama ile toplumsal cinsiyet tutumu üzerinde etkilidir. Bu doğrultuda erkeklere evlilik öncesi evlenme şeklinin önemi, eş seçimi, çocuk yetiştirme şekli ve sayısı hakkında sosyal hizmet uzmanlarınca danışmanlık hizmetinin verilmesi önemlidir. Ayrıca kötü alışkanlıklara sahip erkeklerin, motive edici çalışmalarla rehabilitasyon programına alınmaları sağlanmalıdır.

Sosyal hizmet uzmanları erkek müracaatçılarla toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile ilgili bireysel çalışmalar yürütmelidir. Bu çalışmalarda, toplumsal cinsiyet inşasının eşitsizlik yarattığı, bununla birlikte erkeklerin bu kurgunun "öteki mağdurları" olduğuna ilişkin bilinçlenmesinin sağlanması ve danışmanlık hizmeti verilmesi önemli yarar sağlayacaktır.

8.2.2. Mezzo Düzeyde Getirilen Öneriler

Ataerkil aile sistemi hem kadın-erkek için eşitsiz bir düzen yaratması nedeniyle hem de eşitsizliğin sürmesine dayanak oluşturduğu için sorundur. Bu düzen kadına da erkeğe de kaldıramayacağı roller yüklemiştir. Örneğin erkeklerin ekonomik sorumluluğu kendilerine görev addetmeleri, kadınların ise ücretsiz iş gücü (ev hamını) gibi tek taraflı ön kabulleri her iki cinsiyet için de eşitsizlikler yaratmaktadır. Ayrıca anne ve babalarını rol model alan çocuklar bu düzeni devam ettirerek, eşitsizliğin toplumda yayılmasına ve kalıcı hale gelmesine neden olmaktadır. Dolayısı ile ataerkil aile sisteminin evrilerek demokratik aile düzenine dönüşmesi toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin çözümü için oldukça değerli ve gereklidir. Bu bağlamda araştırma sonuçlarında görüldüğü üzere; evlenme şekli, kadının çalışması, çocuk sayısı ve çocuklukta yetiştirilme şekli gibi değişkenlerin toplumsal cinsiyete dayalı şiddet üzerinde etkili olduğu anlaşılmıştır. Demokratik aile sisteminin inşası

için bu değişkenlerin olumlu yöne evrilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda mezzo düzey için aşığıdaki öneriler sunulmuştur.

Çok çocuklu ailelerde erkeklerin eşitsiz toplumsal cinsiyet tutumuna sahip ve kadına şiddet uygulamalarının yüksek olduğu tespit edilmiştir. İlgilenebileceklerinden fazla çocuk sahibi ebeveynler aile içinde kaliteli zaman geçirmekten sorun yaşarlar. Bu nedenle ebeveynlerin yetiştirebilecekleri kadar çocuk sahibi olmaları daha sağlıklı eğitim almış bireylerin yetişmesine imkan sağlamaktadır. Bu bağlamda ebeveynlere bu bilincin kazandırılması için aile planlama birimlerinin ailelere yönelik çalışmalarını artırması yarar sağlayacaktır. Aile planlama çalışmalarını güçlendirecek mezzo sosyal hizmet uygulamalarına ihtiyaç vardır.

Araştırma sonuçlarımızın gösterdiği üzere, ilgiyle büyütülen, şiddete maruz kalmamış çocuklar daha eşit toplumsal cinsiyet tutumu sergilemekle birlikte kadına anlamlı düzeyde daha az şiddet uygulamaktadır. Bu doğrultuda adil tutumlara sahip, demokratik bir aile düzenin yaratılması sağlıklı yetişen çocuklarla da ilgilidir. Ebeveynlerin adil ve eşit tutuma sahip çocuk yetiştirmeleri için aile danışma merkezlerinde hizmet almaları önemlidir. Aile danışma merkezlerinin sayısı ve niteliği artırılarak ebeveynlere etkili anne-baba tutumları ve toplumsal cinsiyet eşitliği hakkında eğitim ve danışmanlık verilmesi yarar sağlayacaktır.

Aile ilişkilerini aksatacak şekilde içki içme kumar oynama ve uyuşturucu madde kullanma gibi kötü alışkanlıkları olan erkekler, daha eşitsiz tutuma ve şiddete yatkındırlar. Sağlıklı aile ilişkileri ve adil tutum için kötü alışkanlıkların rehabilite edilmesi önemlidir. Sosyal hizmet uzmanlarının AMATEM'lerde tedavi gören bağımlı bireylerle grup çalışmasının yapması ve sosyal destek sisteminin işletmesi bağımlılıktan daha hızlı ve etkili bir şekilde kurtulmalarına destek sağlayacaktır.

Kadına şiddet uygulamaya karşı çıkan bir ailede olmak, çocukların bu olumlu davranışı öğrenmelerine yardımcı olacağında toplumsal cinsiyet eşitliğine katkıda bulunan bir faktör gibi görünmektedir. Bu nedenle eşitlikçi bir aile düzenin yeniden inşa edilmesi önemlidir. Barker (2000) ailenin kadınlara karşı şiddet uygulamasına müdahale ederek veya durdurmaya çalışarak, erkeklerin bu tür davranışlarının kabul

edilemez olduğuna dair önemli mesajlar verdiğini belirtmiştir. Bu nedenle şiddete karşı aile üyelerinin desteğinin alınması önemli bir değişimi beraberinde getirecektir.

Eşi çalışan erkekler daha adil toplumsal cinsiyet tutumlarına sahipken kadına şiddet uygulama oranları daha azdır. Bu nedenle kadınların düzenli gelir elde etmesini sağlayan, sosyal güvenceye sahip işlerde çalışması önemlidir. Kadının özel alandan kamusal alana geçişini sağlayacak çalışma hayatı, iki açıdan değerlidir. Birincisi kadının çalışma hayatında yer alması ailenin ekonomik anlamda güçleneceği, ekonomik sorumluluğu paylaşacağından, erkeklerin üzerinde ki “görev” azalacaktır. İkincisi kamusal ve özel alan ayrımının yarattığı eşitsizlik ortadan kalkmış olacaktır. Bu bağlamda kadınlara meslek edindirecek kurslar düzenlenmesi ve kadınların iş hayatında yer bulabilmesi için kreş hizmetinin yaygınlaştırılması gibi mezzo çalışmaların hayata geçirilmesi önemlidir.

8.2.3. Makro Düzeyde Getirilen Öneriler

Kadına karşı şiddetin önlenmesi için yasal sistemlerin eşitlik temelinde hazırlanması ve caydırıcı yaptırımlar içermesi gerekmektedir. Bu toplumsal onay ile yapılmalıdır. Ataerkil bakış açısı ile oluşturulmuş yasalar toplumsal cinsiyet eşitsizliği, dolayısı ile kadına yönelik şiddeti azaltmak yerine artmasına zemin hazırlamaktadır. Bu bağlamda yasa koyucuların cinsiyetler bazında eşit ve adil toplumsal cinsiyet tutumuna sahip olması gerekmektedir. Siyasal yaşamda eşit bir şekilde temsiliyet ve yönetime eşit bir katılımı destekleyecek düzenlemelerin yapılması bu konuda önemli ilerlemenin sağlanmasına yardımcı olacaktır.

Yazılı, görsel ve sosyal medyanın toplum üzerindeki etkisi dikkate alındığında kadınlık ve erkeklik ile ilgili söylemlerin kalıplaşmış toplumsal cinsiyet rolleri yerine eşit ve adil rollerin ön plana çıkması için ulusal düzeyde müdahalelerin yapılması önemlidir. Reklamlar, diziler, filmler kadın erkek eşitliğine dayalı roller işlemelidir. Bu ulusal düzeyde kamu politikası haline getirilmelidir. Küçük çocukların biyo-psikososyal özellikleri dikkate alındığında, programlar ve politikaların bu yaş grubunun özel ihtiyaçlarını da hesaba katması gerekmektedir.

Kendisinin ve/veya eşinin eğitim düzeyi düşük erkekler, diğer erkeklere göre kadına daha fazla şiddet uygulamakla birlikte daha fazla eşitsiz toplumsal cinsiyet tutumuna sahiplerdir. Bu açıdan erkeklerin ve kadınların eğitim düzeylerinin

yükseltilmesi önemlidir. Eğitim düzeylerinin yükseltilmesi için ulusal politikalar geliştirilmedi. Ancak okullarda öğretilen ders içeriklerinde kalıplaşmış toplumsal cinsiyet rolleri yerine daha eşitlikçi rolleri benimseyecek politikalar ile değiştirilmesi önem taşır. Ayrıca öğretmenlerin kalıplaşmış toplumsal cinsiyet tutumlarının yerine eşitlikçi roller benimsemeleri için ilgili bakanlıkların hizmet için eğitim düzenlemeleri yarar sağlayacaktır.

Makro düzeyde toplumsal cinsiyet tutumlarının demokratik bir şekilde yeniden kodlanması için ulusal ve uluslararası birçok kurumun işbirliği ve desteği ile çalışmalar yapılırken sosyal hizmet eğitimini veren kurumların mezzo ve mikro düzeyde sosyal hizmet alanlarında çalışan/çalışacak meslek elemanlarına geleneksel sosyal hizmet yerine feminist sosyal hizmet bakış açısı ile uygulamalarda yer alması için eğitim müfredatını yapılandırması önemli fayda sağlayacaktır.

AMATEM'lerin sayısı, kapasiteleri ve nitelikleri artırılarak bu gruplara daha etkili hizmet verilmelidir. AMATEM'de tedavi isteklilik esasına göre değil zorunluluk olmalıdır. Bununla ilgili yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Ayrıca bu merkezlerde sosyal hizmet uzmanı sayısı artırılarak bireyin kötü alışkanlıklara iten nedenler araştırmalı buna yönelik mikro, mezzo ve makro düzeyde müdahaleler yapılmalıdır. Yıldırım (2006)'ın belirttiği üzere sosyal hizmet burada halen var olan ve toplumun bireyleri üzerinde tehdit oluşturan bu değerlerin değiştirilmesi için toplumda farkındalık yaratarak, toplumun zarar verici olan bu değeri fayda sağlayacak bir değere dönüştürülmesi konusunda toplumun bilgilendirici ve güçlendirici fonksiyonlarını kullanmalıdır.

Toplumun geneline egemen olan erkeklik söyleminde şiddetin merkezi konumu değişmedikçe toplumsal cinsiyet eşitliği hedefine ulaşılması mümkün değildir. Kadına yönelik erkek şiddetinin gerekçesi olarak sunulan madde kullanımı, işsizlik, yoksulluk, kumar, sosyal dışlanma vb. nedenleri ortadan kaldırmak toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak için gerekli ancak yeterli değildir. Erkek olmanın dayattığı sorumluluklar ve görevler de toplumsal cinsiyet eşitsizliğini körüklemektedir (Uçan 2016). Bu açıdan Türkiye'de erkeklik ile ilgili çalışmaların yetersizliği göz önüne alındığında ulusal boyutta Türkiye'deki erkeklerin toplumsal

cinsiyet algısını ölçerek eşitsizlik yaratan kadınlık ve erkeklik deneyimleri hakkında tutumlar öğrenilerek makro müdahaleler gerçekleştirilmelidir.

Halen çok sayıda erkek toplumsal cinsiyet şiddetini öncelikli olarak bir kadın meselesi olarak görmektedir (Katz 2003). Kurgulanmış toplumsal cinsiyet rollerinin sadece kadını değil aynı zamanda erkekleri de dezavantajlı duruma soktuğu bilinci kadınlara ve erkeklere yayılmalıdır. Erkekler bu toplumsal kurgu nedeniyle ezilmektedir. Erkeklere bu düzenin iktidarları değil aslında “öteki ezilenleri” olduklarını anlatmak için politikalar geliştirilmelidir. Son olarak Katz (2003)’ın ifadesiyle “çoğu erkek, kendilerine veya onların sevdikleri kadınlara uygulanan şiddet sonucu doğrudan acı çekti. Anneleri öldürülen veya kızlarına tecavüz edilen babaları veya işyerinde cinsel tacize maruz kalan kadınların erkek arkadaşlarını düşünün. Bu tür şiddet yüzünden zarar gören birçok erkeğin yalnızca küçük bir yüzdesi önleme çalışmasında aktif hale gelirse toplumsal cinsiyet şiddetine ilişkin normlar kökten değiştirilir”.

9. KAYNAKLAR

Acar Savran G, Tura Demiryontan N. Kadının Görünmeyen Emegi: Maddeci Bir Feminizm Üzerine. 2. baskı, Yordam Kitap, İstanbul;2012

Akadlı Ergöçmen B, Türkyılmaz AS, Abbasoğlu Özgören A. Kadına Yönelik Şiddet ile Mücadele Yöntemleri. Türkiye'de Aile İçi Şiddet Araştırması, Elma Teknik Basım Matbaacılık, Ankara; 2015.

Akın A, Demirel S. Toplumsal Cinsiyet Kavramı ve Sağlığa Etkileri. Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi Halk Sağlığı Özel Eki, Sivas; 2003; 25(4).

Akyol M. Sayılarla Türkiye. Türkiye İstatistik Kurumu. Manisa; 2017

Altınay AG, Arat Y. Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet. KA-MER, İstanbul; 2008.

Altun M. Denizli İli Kırsalında Bir Sağlık Ocağı Bölgesinde 15-49 Yaş Evli Kadınların Fiziksel Şiddet Görme Durumları ve Kadınların Şiddete İlişkin Tutumları. P.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Hemşireliği, Yüksek Lisans Tezi, 2006, Denizli (Danışman: Yrd. Doç. Dr. M. Erdem).

ASPB. Türkiye Aile Yapısı Araştırması. Uzerler Matbaacılık, Ankara; 2011.

Atay T. Erkeklik En Çok Erkeği Ezer. Toplum ve Bilim Dergisi. 2004; 101: 11-30.

Balcı YG, Ayrancı U. Physical violence against women: Evaluation of women assaulted by spouses. Journal of Clinical Forensic Medicine. 2005; 12(5): 258-263.

Bandura A. Social Learning Theory. United States of America; 1977.

Barker G. Gender equitable boys in a gender inequitable world: reflections from qualitative research and programme development in Rio de Janeiro. Sexual and Relationship Therapy. Rio de Janeiro, Brazil; 2000, 15(3): 263-282.

Barker G. How do we know if men have changed? Promoting and measuring attitude change with young men. Lessons from Program H in Latin America. Gender Equality and Men: Learning from Practice Oxfam, Oxford, UK. 2003.

Barker G, Contreras J, Heilman B, Singh A, Verma R, Nascimento M. Evolving men: initial results from the international men and gender equality survey (IMAGES). Washington, D.C International Center for Research on Women (ICRW) and Rio de Janeiro: Instituto Promundo. 2011.

Barutçu A. Türkiye'de Erkeklik İnşasının Bedensel ve Toplumsal Aşamaları. A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2013, Ankara (Danışman: Prof. Dr. G.Yamaner).

Baydar V. Feminist Sosyal Hizmet Perspektifinden Popüler Yabancı Dizilerde Kadın Düşmanlığının İncelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2014, Ankara (Danışman: Doç. Dr. A. Sezen Serpen).

Baykal T. Ailede kadına yönelik fiziksel şiddet, bu şiddete ilişkin tutumlar ve kişinin şiddet yaşantısı. E.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2008, İzmir (Danışman: Prof. Dr. O. Sorias).

Berktaş F. Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları. Feminsit Teoride Açılımlar. 2. baskı, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir; 2013, s: 2-23.

Bhasin K. Toplumsal Cinsiyet "Bize Yüklenen Roller". Çeviren: K. Ay. Kadınlarla Dayanışma Vakfı Yayınları, İstanbul; 2003a, s:1-73.

Bhasin K. Ataerkil Sistem. Kadınlarla Dayanışma Vakfı Yayınları, İstanbul; 2003b.

Bhasin K. Feminizm Üzerine Bazı Sorular. Çeviren: M. Yalçın Fuller. Kadınlarla Dayanışma Vakfı Yayınları, İstanbul; 2003c, s:1-42.

Bolgün C. Toplumun Sosyal Hizmet Uzmanına İlişkin Görüş ve Düşüncelerinin İncelenmesi: Manisa Örneği. CBU Sağlık Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2016, Manisa (Danışman: Prof. Dr. F. Şahin).

Bozkurt V, Tartanoğlu S, Dawes G. Masculinity and violence: Sex roles and violence endorsement among university students. Procedia-Social and Behavioral Sciences. 2015; 205: 254-260.

Buz S. Feminist Sosyal Hizmet Uygulaması. Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi. 2009; 20(1): 53-65.

Cengiz K, Tol UU, Küçükkural Ö. Hegemonik Erkekliğin Peşinden. Toplum ve Bilim Dergisi. 2004; 101: 50-70.

Cılga İ. Bilim ve Meslek Olarak Türkiye'de Sosyal Hizmet. 1. baskı. Özbay Ofset Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu, Ankara; 2004.

Connell RW. Gender and Power: Society th Person and Sexual Politics. Çeviren C. Soydemir. Toplumsal Cinsiyet ve İktidar. 1. Basım, Ayrıntı Yayınları, İstanbul; 1998.

Çeber E, Nazlı A, Mermer G, Yücel U, Demirelöz M, Ekşioşlu A, Aslan G. Ergenlerde Cinsiyet Eşitliği Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi. 2009; 11(2).

Damonti P. Can gender-based violence result in a process of social exclusion? A quantitative-qualitative analysis. Procedia-Social and Behavioral Sciences. 2014; 161: 41-47.

Demirkan UZ. Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Gençlerin Şiddet Davranışları. M.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2009, Muğla (Danışman: Yard. Doç. Dr. H. ÜNAL).

Dominelli L. Feminist Social Work Theory and Practice. Palgrave, New York; 2002.

Donovan J. Feminist Theory. Çeviren: A. Bora, M. Ağduk Gevrek, F. Sayılan. Feminist Teori. 8. basım, İletişim Yayınları, İstanbul: 2009.

Dökmen ZY. Toplumsal Cinsiyet, Sosyal Psikolojik Açıklamalar. 2.baskı, Remzi Kitapevi, İstanbul; 2009.

Ecevit Y. Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisine Başlangıç. Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisi. 1.baskı, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir; 2011, s: 2-31.

Ergin N, Bayram N, Alper Z, Selimoğlu K, Bilgel N. Domestic violence: A tragedy behind the doors. Women and health. 2006; 42(2): 35-51.

Fernández MD, Silva IMM, Vázquez-Portomeña F, Calvo MSR. Features and consequences of gender violence: study of cases confirmed by a conviction. Spanish journal of legal medicine. 2017; 43(3): 115-122.

Garcia-Moreno C, Jansen H, Ellsberg M, Heise L, Watts C. WHO Multi-country Study on Women's Health and Domestic Violence against Women: initial results on prevalence, health outcomes and women's responses. Lancet World Health Organization, Geneva; 2005, s: 1-206.

T.C. Resmi Gazete. Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun. 20 Mart 2012 sayı:28239. Ankara

Giddens A. Sociology. Çeviren: C. Güzel. Sosyoloji. 4. basım, Ayraç Yayınları, Ankara; 2000, s: 1- 704.

Giddens A. Sociology. Çeviren: C. Güzel. Sosyoloji. 1. basım, Kırmızı Yayınları, İstanbul; 2012, s:1-1081.

Goldberg H. The Hazards of Being Male. Çeviren: S. Budak. Erkek Olmanın Tehlikeleri. Öteki Yayınevi, Ankara;1992, s: 1-228.

Göğüş Tan M. Eğitim. Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisi. 1.baskı, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir; 2011, s: 84-105.

Güleç Öyekçin D, Yetim D, Şahin EM. Kadına yönelik Farklı Eş Şiddeti Tiplerini Etkileyen Psikososyal Faktörler. Türk Psikiyatri Dergisi. 2012; 23(2): 1-7.

Günay G, Bener Ö. Kadınların toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde aile içi yaşamı algılama biçimleri. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi. 2011; 153(153).

Hooks B. Feminizm Herkes İçindir: Tutkulu Politika. BGST Yayınları, İstanbul; 2012.

İçli TG. Aile içi şiddet: Ankara, İstanbul ve İzmir örneği. Edebiyat Fakültesi Dergisi. 1994; 11(1-2).

Kandiyoti D. Cariyeler, Bacılar, Yurtaşlar: Kimlikler ve Toplumsal Dönüşümler. 3. baskı, Metis Yayınları, İstanbul; 2013, s:1-241.

Karaaslan H. Medya. Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları,1.baskı, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir; 2011, s: 96-116.

Karal D, Aydemir E. Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet. 1.baskı, USAK Yayınları Ankara; 2012, s: 1-75.

Kasapoğlu A. Sosyolojik Yaklaşımlar Temelinde Aile Kuramları, Aile Sosyolojisi. 3.baskı, Anadolu Üniversitesi Yayını, Eskişehir; 2012. s:2-27.

Katz J. Building a “big tent” approach to ending men’s violence. Building Partners Initiative, US Department of Justice Retrieved January. 2003; 29: 2005.

Kırımlı Y. Yetişkin Olmaya İlk Adım: Sünnet. Kitabevi Yayınları, İstanbul; 2009, s: 151-163.

Kostick KM, Schensul SL, Singh R, Pelto P, Saggurti N. A methodology for building culture and gender norms into intervention: An example from Mumbai, India. Social science and medicine. 2011; 72(10): 1630-1638.

Krishnan S, Rocca CH, Hubbard AE, Subbiah K, Edmeades J, Padian NS. Do changes in spousal employment status lead to domestic violence? Insights from a prospective study in Bangalore, India. Social science and medicine. 2010; 70(1): 136-143.

Kudat A. Al Kocayı Vur Sopayı. Doğan Kitap, 2007.

Levtov RG, Barker G, Contreras-Urbina M, Heilman B, Verma R. Pathways to gender-equitable men: Findings from the international men and gender equality survey in eight countries. Men and Masculinities. 2014; 17(5): 467-501.

Maral E. İktidar, Erkeklik ve Teknoloji. Toplum ve Bilim Dergisi. 2004; 101: 127-143.

Ok S. Erkeklik Krizi ve İşsizlik. A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2011, Ankara (Danışman: Prof. Dr. S. Sancar).

Olgun İzmirli G. Isparta İli Gönen İlçesinde Yaşayan 15-49 Yaş Grubu Evli Kadınların Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Sıklığı ve Aile İçi Şiddet Görmeye Sebep Olan Faktörler. S.D.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Anabilim Dalı.Yüksek Lisans Tezi, 2013, Isparta (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Y. Sönmez).

Özmete E, Yanardağ Zubaroğlu M. Erkeklerin Bakış Açısıyla Toplumsal Cinsiyet Rollerini: Kadın ve Erkek Olmanın Değeri. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi. 2016; 1: 101.

Öztürk AB. Erkeklik ve Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet: Eşine Şiddet Uygulayan Erkekler. H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 2014, Ankara (Danışman: Prof. Dr. K. Karataş).

Parla J. Kadın Eleştirisi Neyi Gerçekleştirdi? Defter Dergisi. 2004; 21: 99-113.

Peacock D, Barker G. Working with men and boys to prevent gender-based violence: Principles, lessons learned, and ways forward. Men and Masculinities. 2014; 17(5): 578-599.

Pulerwitz J, Barker G, Segundo M, Nascimento M. Promoting more gender-equitable norms and behaviors among young men as an HIV/AIDS prevention strategy. The Population Council, 2006.

Pulerwitz J, Barker G. Measuring attitudes toward gender norms among young men in Brazil: Development and psychometric evaluation of the GEM Scale. Men and Masculinities. 2008; 10(3): 322-338.

Pulerwitz J, Hui W, Arney J, Scott LM. Changing gender norms and reducing HIV and violence risk among workers and students in China. Journal of health communication. 2015; 20(8): 869-878.

Sancar S. Erkeklik: İmkansız iktidar: Ailede, Piyasada ve Sokakta Erkekler. 1.baskı Metis Yayınları, İstanbul; 2009, s:1-339.

Savran G. Feminist Teori ve Erkek Şiddeti. Defter. 1994; 21: 45-53.

Scully D. Understanding Sexual Violence. Çeviren: Ş. Tekelli, L. Aytekin. Tecavüz: Cinsel Şiddeti Anlamak. 1.baskım, Metis Yayınları, İstanbul; 1990. s:1-224.

Selek P. Sürüne Sürüne Erkek Olmak. 7.baskı, İletişim Yayınları, İstanbul; 2014, s:1-218.

Sevim A. Feminizm. 1.baskı, İnsan Yayınları, İstanbul; 2005.

Singh A, Verma R, Barker G. Measuring gender Attitude: Using gender-equitable men scale (GEMS) in various socio-cultural settings. Making Women Count An Annual publication on gender and valuation by U Women Multi Country Office for India, huta, Sri Lanka and Maldives. 2013: 61-98.

Şahin F. Genelci Sosyal Hizmetin Doğuşunu Hazırlayan Etmenler. Sosyal Hizmet Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar. Sosyal Hizmet Sempozyumu, Ankara, 18-19 Ekim 2002.

Şaşman Kaylı D. Türkiye' de Sosyal Hizmetin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ile İlişkisi The Journal of Academic Social Science Studies. 2016; 4: 135-142.

Şenol D, Yıldız S. Kadına Yönelik Şiddet Algısı-Kadın ve Erkek Bakış Açılılarıyla- Mutlu Çocuklar Derneği Yayınları, Ankara; 2013, s:1-128.

Tanrıverdi G, Şıpkın S. Çanakkale'de sağlık ocaklarına başvuran kadınların eğitim durumunun şiddet görme düzeyine etkisi. Fırat Tıp Dergisi. 2008; 13(3): 183-187.

Toker Erdoğan M. Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Sağlanmasında Medya Okuryazarlığının Rolü. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Uzmanlık Tezi, 2010, Ankara (Danışman: Prof. Dr. M. Binark).

Tosun Altınöz Ş. Kadına Yönelik Şiddet Faillerin Psikososyal Özellikleri. G.Ü. Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Tıpta Uzmanlık Tezi, 2014, Ankara (Danışman: Doç. Dr. A. DÖNMEZ).

Tunç M. Feminist Grup Çalışması: Temeli, Kapsamı ve Süreci. Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi. 2013; 24(2): 209-229.

TÜİK. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları. 2015.

TÜİK. Bitirilen Son Öğrenim Kurumu ve Cinsiyet Oranı İstatistikleri. 2016a.

TÜİK. Medeni Duruma Göre Nüfus Oranı İstatistikleri. 2016b.

TÜİK. Ulusal Eğitim İstatistikleri. 2016c.

TÜİK. Medeni Duruma Göre İstihdam Oranları İstatistikleri. 2016d.

Uçan G. Toplumsal Cinsiyetin Öteki Yüzü: Erkek. Sosyal Politikanın Cinsiyet Halleri, 1.baskı, Nika Yayınevi, Ankara; 2016, s:157-181.

Uçan G, Baydur H. Türk Erkeklerinde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeği'nin Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması. International Journal of Social Science. 2016; 47: 289-308.

Uçan G, Baydur H, Altıparmak S, Gerçeklioğlu G, Şeker D, Dinç G. Amerika Birleşik Devletleri Uluslararası Kalkınma Kuruluşu (USAID) Tarafından Desteklenen “Değişim İçin İletişim: Sosyal ve Davranışsal Değişim İçin Yeni Yaklaşımlar” (C Change) Projesi Kapsamında Geliştirilen Toplumsal Cinsiyet Ölçeklerinin Türkçe Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışmaları. Celal Bayar Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü. Proje No: 2014/01. Manisa; 2015; 1-142.

Verma RK, Pulerwitz J, Mahendra V, Khandekar S, Barker G, Fulpagare P, Singh S. Challenging and changing gender attitudes among young men in Mumbai, India. Reproductive health matters. 2006; 14(28): 135-143.

Vogel L. Marksist Teoride Kadın. Çeviren: M. Öngören. 1.basım. Pencere Yayınları, İstanbul; 1990, s:1-188.

Vu L, Pulerwitz J, Burnett-Zieman B, Banura C, Okal J, Yam E. Inequitable gender norms from early adolescence to young adulthood in Uganda: Tool validation and differences across age groups. Journal of Adolescent Health. 2016; 60(2):15-21.

Waszak C, Severy LJ, Kafafi L, Badawi I. Fertility behavior and psychological stress: The mediating influence of gender norm beliefs among Egyptian women. Psychology of Women Quarterly. 2001; 25(3): 197-208.

Yakın M. Geçmişten Günümüze Erkeklik Rolü Algısında Meydana Gelen Değişim, İletişime Yeni Yaklaşımlar, Nobel Akademik Yayıncılık, İstanbul; 2015, s: 143-161.

Yaman Efe Ş, Ayaz S. Kadına yönelik aile içi şiddet ve kadınların aile içi şiddete bakışı. Anadolu Psikiyatri Dergisi. 2010; 11(1): 23-29.

Yavuz Ş. İktidar Olma Sürecinde Erkeklerin Erkeklikle İmtihani. Millî Folklor. 2014; 104: 110-127.

Yıldırım S. Kadına Yönelik Şiddet ve Ataerkillik. A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2015, Erzurum (Danışman: Doç. Dr. N. Karaca).

Yıldırım Ş. Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Kadına Yönelik, Şiddet. Sosyal Politikanın Cinsiyet Halleri, 1.baskı, Nika Yayınevi, Ankara; 2016, s:81-102.

Yıldırım ŞŞ. Ergenlerin Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Durumları ve Aile İlişkilerinin Değerlendirilmesi. H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2006, Ankara (Danışman: Doç. Dr. V. Işıkhan).

Yıldız Levent H. Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Erkeklik Gaziantep Örneği. G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2015, Gaziantep (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ş. Leyla Kuzu).

Yüksel Kaptanoğlu İ, Çavlin A. Kadına Yönelik Şiddet Yaygınlığı, Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Hacettepe Üniversitesi, Elma Teknik Basım Matbaacılık Ankara; 2015, s: 81-122.

Zastrow C. Sosyal Hizmete Giriş. Nika Yayınevi, Ankara; 2013, s:1-848.

Zeybekoğlu Ö. Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Erkeklik Olgusu. A. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2009, Antalya (Danışman: Doç. Dr. E. Durugönül).

10. EKLER

10.1. EK 1. ANKET FORMU

ANKET				
<p>Sayın Katılımcı, Bu araştırmada "şiddet ve toplumsal cinsiyet algısı" arasındaki ilişkiyi belirlemek istiyoruz. Bu veri toplama formumuzu doğru, içten ve eksiksiz olarak yanıtlamanız araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliği açısından oldukça önemlidir. Destekleriniz için teşekkür ederim.</p>				
1.Doğduğunuz il?.....		2.Doğum yılınız?.....		
3.Mesleğiniz?.....				
4.Eğitim durumunuz nedir?		( ) Okuyamaz değil ( ) Okuyamaz ( ) İlkokul mezunu ( ) Ortaokul mezunu ( ) Lise mezunu ( ) Üniversite mezunu ( ) Diğer(belirtiniz).....		
5.Gelir düzeyiniz nedir?		( ) 0- 1400 ( ) 1401-2000 ( ) 2001-3000 ( ) 3001-4000 ( ) 4001 ve üzeri		
6.Durumlardan hangisi size uymaktadır?		( ) Merkez Efendi Devlet Hastanesi Personeliyim ( ) Merkez Efendi Devlet Hastanesine sadece tedavi için başvurudum		
7.Medeni haliniz(cevabınız evli dışında bir seçenek ise 12. Sordun devam ediniz)?		( ) Evli ( ) Bekâr ( ) Eşi ölmüş ( ) Eşinden ayrılmış ( ) Ayrı yaşıyor ( ) Diğer		
8.Kaçıncı evliliğiniz?		( ) Birinci ( ) İkinci ( ) Üçüncü ( ) Diğer belirtiniz.....		
9.Evlenme şeklinizi belirtiniz?		( ) Tanışarak, anlaşarak ( ) Görücü usulüyle ( ) Kaçarak ( ) Zorla ( ) Diğer (Belirtiniz).....		
10.Eşinizin eğitim durumunu belirtiniz nedir?		( ) Okuyamaz değil ( ) Okuyamaz ( ) İlkokul mezunu ( ) Ortaokul mezunu ( ) Lise mezunu ( ) Üniversite mezunu ( ) Diğer(Belirtiniz).....		
11.Eşiniz çalışıyor mu?		( ) Hayır ( ) Evet (cevabınız evet ise mesleğini belirtiniz)		
12.Çocuğunuz var mı?		( ) Evet(Lütfen sayısını belirtiniz)..... ( ) Hayır		
13.Hayatınızı en uzun süre geçirdiğiniz yer neresidir?		( ) Köy/ Kasaba ( ) Şehir ( ) Büyükşehir/Metropol		
Lütfen aşağıdaki tabloda belirtilen durumlarla ilgili size en uygun gelen cevabı ilgili sütuna (X) işareti koyarak belirtiniz		Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum
14.Çocukluğumda fiziksel şiddete maruz kaldım		( )	( )	( )
15.Çocukluğumda ilgi ile büyütüldüm		( )	( )	( )
16.Çocukluğumda aşırı kontrol ile büyütüldüm		( )	( )	( )
17.Çocukluğumda tamamen kontrolsüz büyütüldüm		( )	( )	( )
18.Aile ilişkilerimi aksatacak biçimde içki içme alışkanlığım var/ vardı		( )	( )	( )
19.Aile ilişkilerimi aksatacak biçimde kumar alışkanlığım var/ vardı		( )	( )	( )
20.Uyuşturucu madde (esrar, kokain, bonzai vb.) kullanma alışkanlığım var/ vardı		( )	( )	( )
21.Kadına fiziksel şiddet(tokat atma, tekme atma, yumruklama, tartaklama, boğaz sıkma, tükürme, itme, saçını çekme, yaralama veya öldürme vb. herhangi birini) uyguladınız mı? (Cevabınız hayır ise lütfen 26. sorudan devam ediniz)?		( ) Evet ( ) Hayır		
22.Kadına ne sıklıkla fiziksel şiddet uyguladınız?		( ) Her gün ( ) Haftada birkaç kez ( ) Ayda birkaç kez ( ) Yılda birkaç kez ( ) Diğer (Belirtiniz).....		
23.Kadına fiziksel şiddet uygulama nedeniniz?		( ) Ekonomik nedenler ( ) Psikolojik nedenler ( ) Kültürel nedenler ( ) Kadından kaynaklı nedenler ( ) Ailenizden kaynaklanan nedenler ( ) Kadının ailesinden kaynaklanan nedenler ( ) Kendinizden kaynaklanan nedenler ( ) Diğer (Belirtiniz).....		
24.Fiziksel şiddet uyguladığınız kadın ile aynı evde mi yaşıyordunuz?		( ) Evet ( ) Hayır		
25.Fiziksel şiddet uyguladığınız kadın ile yakınlık dereceniz?		( ) Eş ( ) Sevgili ( ) Kız arkadaş ( ) Anne ( ) Üvey anne ( ) Kız kardeş ( ) Kadın akraba ( ) Diğer (belirtiniz).....		
26.Sizce kadına karşı şiddet nasıl önlenir (birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)?		( ) Şiddet gösteren erkeğe ağır cezalar verilerek ( ) Kadınlarla ilgili çalışan dernek ve kuruluşların daha da aktifleştirilerek ( ) Kadına ve erkeğe yüklenen roller sorgulanarak ( ) Şiddet uygulayan erkeğin her dediği yapılarak ( ) Ne yapılırsa yapılsın kadına yönelik şiddet önlenemez. ( ) Diğer(Belirtiniz).....		

10.2. EK 2. ETCET VE TCNT ÖLÇEK FORMU

Erkeklerin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Tutumu Ölçeği							
(Lütfen aşağıdaki tabloda belirtilen durumlarla ilgili size en uygun gelen cevabı ilgili sütuna (X) işareti koyarak belirtiniz)	Katılıyorrum	Kısmen Katılıyorrum	Katılmıyorrum		Katılıyorrum	Kısmen Katılıyorrum	Katılmıyorrum
Aile içi Şiddet Maddeleri							
1.Bir kadının dayak yemeği hak ettiği zamanlar vardır.	( )	( )	( )	8.Evlenmeden önce cinsel ilişkiye giren bir kadına saygı duyulmaz.	( )	( )	( )
2.Bir kadın ailesini bir arada tutmak için şiddeti hoş görmelidir.	( )	( )	( )	Üreme Sağlığı ve Hastalıkları Önlenmesi Alanı Maddeleri			
3.Erkek kendisini aldatan kadını dövebilir.	( )	( )	( )	1.Prezervatif taşıyan kadınlar hafifmeşreptir.	( )	( )	( )
4.Bir erkek kendisiyle cinsel ilişkiye girmek istemeyen eşini dövebilir.	( )	( )	( )	2.Eşi prezervatif(kondom, kaput, kılıf) kullanmasını isterse erkek bu davranış karşısında öfkelenir.	( )	( )	( )
5.Hakarete uğrayan bir erkek itibarını gerekirse güç kullanarak korumalıdır.	( )	( )	( )	3.Gebelikten korunmak kadının görevidir.	( )	( )	( )
6.Bir erkeğin eşine karşı şiddet uygulaması eşler dışında tartışılmaması gereken özel bir konudur.	( )	( )	( )	4.Kadın ancak çocuk sahibi olduğunda gerçek bir kadındır.	( )	( )	( )
Cinsel İlişki Alanı Maddeleri				5.Erkek adamın oğlu olur.	( )	( )	( )
1.Ne tür cinsel ilişkiye girileceğine erkek karar verir.	( )	( )	( )	Ev İşleri ve Gündelik Yaşam Alanı Maddeleri			
2.Erkekler cinsel ilişki için her zaman hazırır.	( )	( )	( )	1.Bebek bezi değiştirmek, çocukları yıkamak ve doyumak annenin sorumluluğudur.	( )	( )	( )
3.Erkekler cinsel ilişkiye kadınlardan daha çok ihtiyaç duyar.	( )	( )	( )	2.Kadının görevi evine ve ailesine bakmaktır.	( )	( )	( )
4.Bir erkek eşi ile ilişkisi iyi olsa bile başka kadınlara ihtiyaç duyar.	( )	( )	( )	3.Temel ev eşyalarını alıp almama kararını evin erkeği vermelidir.	( )	( )	( )
5.Seks hakkında konuşulmaz, sadece yapılır.	( )	( )	( )	4.Evde son sözü erkek söylemelidir.	( )	( )	( )
6.Bir erkeği kadın gibi davranırken gördüğümde tiksiniyim.	( )	( )	( )	5.Kadın her konuda eşine itaat etmelidir.	( )	( )	( )
7.Cinsel ilişkiyi başlatan kadın olmamalıdır.	( )	( )	( )				
Toplumsal Cinsiyet Normları Tutum Ölçeği					Katılıyorrum	Katılmıyorrum	
Erkeğin Hak ve Ayrıcalıkları Alt Ölçeği							
1.Erkek çocukların kız çocuklardan daha iyi eğitim alması gerekir.	( )	( )	( )				
2.Kız çocukları sadece evde onların yardımına ihtiyaç duyulmadığı zaman okula gönderilmelidir.	( )	( )	( )				
3.Erkek çocukların kız çocuklarından daha eğitimi olmasının en önemli nedeni yaşlandıklarında anne ve babalarına daha iyi bakabilecek olmalarıdır.	( )	( )	( )				
4.Özel ders/dershane almak için ayrılan para kısıtlıysa, öncelikle erkek çocuklar için harcanmalıdır.	( )	( )	( )				
5.Bir kadın kendi çocuklarına iyi bakmalı ve başkalarının işlerine karışmamalıdır.	( )	( )	( )				
6.Kadınlar siyaseti erkeklere bırakmalıdır.	( )	( )	( )				
7.Bir kadının kendisini koruması için bir eş, oğul ya da başka bir erkek akrabaya ihtiyacı vardır.	( )	( )	( )				
8.Bir kadının yaşlandığında gerçekten güvenebileceği tek şey erkek çocuklarıdır.	( )	( )	( )				
9.İyi bir kadın, hemfikir olmasa da, kocasının görüşlerini sorgulamaz.	( )	( )	( )				
10.Çocukların sağlığı söz konusu olduğunda, baba ne isterse onu yapmak en iyisidir.	( )	( )	( )				
Kızlar için Eşitlik Alt Ölçeği							
1.Kız çocuklar eğer isterlerse çocukları olduktan sonra da ev dışında çalışabilmelidir.	( )	( )	( )				
2.Kız çocuklar dışarıda çalışmak için erkeklerle aynı fırsatlara sahip olmalıdır.	( )	( )	( )				
3.Kız çocuklar ev dışında çalışıp para kazanabilmeleri için çok fazla çocuk yapmamaları gerektiği söylenmelidir.	( )	( )	( )				
4.Kızının gerektiğinde geçimini sağlamak için ev dışında çalışabilmesi hoşuma gider.	( )	( )	( )				

CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ, ETİK KOMİSYONU
BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ ONAM FORMU

ÇALIŞMANIN ADI : Toplumsal Cinsiyet Bağlamında İnşa Edilen Erkeğin Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet Uygulamasının Değerlendirilmesi: Manisa Örneği

Bir araştırma çalışmasına katılmayı istenmektedir. Çalışmaya katılıp katılmama kararı tamamen size aittir. Katılmak isteyip istemediğinize karar vermeden önce araştırmanın neden yapıldığını bilgilerinizin nasıl kullanılacağını çalışmanın neleri içerdiğini ve olası yararlarını risklerini ve rahatsızlık verebilecek konuları anlamanız önemlidir. Lütfen aşağıdaki bilgileri dikkatlice okumak için zaman ayırınız ve eğer istiyorsanız özel veya aile doktorunuzla konuyu değerlendiriniz. Eğer çalışmaya katılmaya karar verirsiniz imzalamanız için size bu Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu verilecektir. Çalışmadan herhangi bir zamanda ayrılmakta özgürsünüz. Eğer isterseniz, bu çalışmaya katılımınızla ilgili olarak hekiminiz / aile doktorunuz bilgilendirilecektir. Çalışma amacıyla yapılan normal muayeneniz sırasında istenilen tetkikleriniz dışındaki tüm laboratuvar testleri çalışma destekleyicisi tarafından karşılanacak; size veya bağlı bulunduğunuz özel sigorta veya resmi sosyal güvenlik kurumuna ödetimeyecektir.

ÇALIŞMANIN KONUSU VE AMACI:

Toplumsal cinsiyet algısını etkileyen sosyo-demografik faktörlerin belirlenerek, toplumsal cinsiyet algısının ve sosyo-demografik özelliklerin erkeğin kadına yönelik şiddet uygulama davranışı üzerindeki etkisini ortaya koymak çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Bu çalışmada kadına fiziksel şiddet uygulamış ve uygulamamış erkeklerin toplumsal cinsiyet tutumları ile şiddet uygulamaları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

ÇALIŞMA İŞLEMLERİ:

Çalışmaya katılmayı kabul ettiğiniz takdirde; 24 sorudan oluşan Erkeklerin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, 14 sorudan oluşan Toplumsal Cinsiyet Normları Tutum Ölçeği ve 26 sorudan oluşan Sosyodemografik Bilgi Formu doldurulacaktır. Söz konusu form ve ölçeğin doldurulmasından sonra veriler incelenerek, erkeklerin kadına şiddet uygulama davranışının toplumsal cinsiyet ile olan ilişkisi değerlendirilecektir.

ÇALIŞMAYA KATILMAMIN OLASI YARARLARI NELERDİR?

Çalışma sonucunda kadına fiziksel şiddet uygulayan ile fiziksel şiddet uygulamayan(uygulamamış) erkeklerin toplumsal cinsiyet algısını belirleyerek, kadına yönelik fiziksel şiddetin önlenmesinin temel nedenlerini ortaya çıkarmanın yanı sıra kadına yönelik şiddetin azalmasına katkı sağlaması gibi olası yararların olması beklenilmektedir.

GÖNÜLLÜYE UYGULANACAK İŞLEMLERİN OLASI ZARARLARI NELERDİR?

Gönüllülere, Sosyodemografik Bilgi Formu, Erkeklerin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Toplumsal Cinsiyet Normları Tutum Ölçeği gibi anketler uygulanacaktır. Söz konusu ölçekler dışında başka işlem olmadığından, yapılan çalışmaya katılımın ya da kullanılan anketin doldurulmasının sonrasında alınan sonuçların gönüllüye herhangi bir zararı söz konusu olmayacaktır.

KİŞİSEL BİLGİLERİM NASIL KULLANILACAK?

Bu formu imzalayarak çalışmaya katılım için onay vermiş olacaksınız. Bununla birlikte kimlik bilgileriniz çalışmanın herhangi bir aşamasında açıkça kullanılmayacaktır. Doldurduğunuz anketlere verdiğiniz cevaplar ve araştırma süresince edinilen her türlü bilgi yalnızca bilimsel amaçlar için kullanılacaktır. Bilgileriniz hiçbir kimse ile ya da ticari bir amaç için paylaşılmayacaktır.

SORU VE PROBLEMLER İÇİN BAŞVURULACAK KİŞİLER :

1. Sosyal Hizmet Uzmanı Sedat Akkuş Merkez Efendi Devlet Hastanesi 0530 490 0419
2. Yrd. Doç. Dr. Şeyda Yıldırım CBÜ Sosyal Hizmet Anabilim Dalı 0533 749 3306

Çalışmaya Katılma Onayı

Yukarıdaki bilgileri araştırmacıyla ayrıntılı olarak tartıştım ve kendisi bütün sorularımı cevapladı. Bu bilgilendirilmiş olur belgesini okudum ve anladım. Bu araştırmaya katılmayı kabul ediyorum ve bu onay belgesini kendi hür irademle imzalıyorum. Bu onay, ilgili hiçbir kanun ve yönetmeliği geçersiz kılmaz. Araştırmacıya saklamam için bu belgenin bir kopyasını çalışma sırasında dikkat edeceğim noktaları da içerecek şekilde bana teslim etmiştir.

Gönüllü Adı Soyadı:		Tarih ve İmza:
Adres ve Telefon:		

Veli / Vasinin Adı Soyadı:		Tarih ve İmza:
Adres ve Telefon:		

Tanık ¹ Adı Soyadı:		Tarih ve İmza:
Adres ve Telefon:		

Araştırmacı ² Adı Soyadı:	Sedat Akkuş	Tarih ve İmza:
Adres ve Telefon:	Merkez Efendi Devlet Hastanesi 05304900419	

1: Gönüllünün bilgilendirme işlemine başından sonuna dek tanıklık eden kişi

2: Gönüllüyü araştırma hakkında bilgilendiren kişi

10.3. EK 3. ENSTİTÜ YÖNETİM KURULU KARARI

T.C.
CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
YÖNETİM KURULU

Toplantı Tarihi: 24.02.2016 Toplantı Sayısı: 5 Karar Sayısı: 49

ENSTİTÜ YÖNETİM KURULU

ALINAN KARARLAR

- a) Yüksek Lisans Programı'na kayıtlı aşağıda isimleri yazılı öğrencilerin tez konu başlıklarının kabulüne, **OY BİRLİĞİ** İLE kabul edildi

Öğrenci Adı Soyadı	Tez Başlığı
Garip YOLCU	Izmir'de Geçici Koruma Statüsündeki Suriyelilerin Sosyokültürel Uyum Süreci Üzerine Bir İnceleme
Firdes ÇAĞLAYAN	Kadın Konuğevinde Kalan Kadınların Yaşadıkları Şiddet ile Aile İşlevleri Algıları Arasındaki İlişki (Izmir Örneği)
Sedat AKKUŞ	Toplumsal Cinsiyet Bağlamında İnşa Edilen Erkeğin Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet Uygulamasının Değerlendirilmesi: Manisa Örneği
Melike KILIÇ	Çalışma Yaşamında Bedensel Engellilerin Karşılaştığı Sorunlar ve Sosyal Hizmet
Nadir MAŞALACI	Evde Bakılan Bedensel Engellilerde Bakım Kalitesi ile Yaşam Kalitesi Arasındaki İlişki

1

Prof. Dr. Ayşe AKTAŞ	Müdür	imza
Yrd. Doç. Dr. Süheyla RAHMAN	Müdür Yardımcısı	imza
Yrd. Doç. Dr. Şebnem ŞENOL	Müdür Yardımcısı	imza
Prof. Dr. Necip KUTLU	Üye	imza
Doç. Dr. Mehmet GÖRAL	Üye	
Doç. Dr. Sezgi ÇINAR PAKYÜZ	Üye	imza
Özcan GERÇEKER	Raportör	izinli

ASLININ AYNISIDIR

Birsen KARAN

Sev

Prof. Dr. A. AKTAŞ	Yrd. Doç. Dr. S. RAHMAN	Yrd. Doç. Dr. Ş. ŞENOL	Doç. Dr. M. GÖRAL	Prof. Dr. N. KUTLU	Doç. Dr. S. ÇINAR PAKYÜZ	Raportör Ö. GERÇEKER
Paraf	Paraf	izinli	Paraf	Paraf	Paraf	Paraf

10.4. EK 4. TURNİTİN ORJİNALLİK RAPORU

T.C.
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

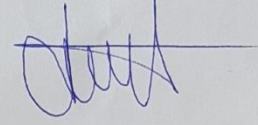
Tez Adı: Toplumsal Cinsiyet Bağlamında İnşa Edilen Erkekliğin Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet Uygulamasının Değerlendirilmesi: Manisa Örneği

Tezime ilişkin 19/02/2018 tarihinde yapılan Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 20'dir.

Belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

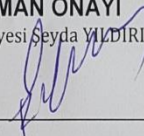
Tarih ve İmza
19.02.2018

Adı Soyadı : Sedat AKKUŞ
Öğrenci No : 141358005
Anabilim Dalı : Sosyal Hizmet
Programı : Yüksek Lisans

DANIŞMAN ONAYI

Dr. Öğretim Üyesi Seyda YILDIRIM

Açıklamalar

1- Tez Çalışması Orijinallik Raporu (TÇÖR), TURNİTİN İntihal Tespit Programı kullanımı için kişisel hesap alma hakkı bulunan tez danışmanları, Enstitülerde görevlendirilen personeller, Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı'nda görevlendirilen kütüphaneciler tarafından alınır.

2- Sayfa sayısı 400'den az olan tezler için tez savunmasından önce ve başarılı olması durumunda düzeltmelerden sonra olmak üzere 2 kez TÇÖR alınır. (400 sayfadan fazla olan tezler 400 ve katları şeklinde bölünerek Turnitin veri tabanına yüklenmesi gerekmektedir. Bu gibi durumlarda benzerlik oranının hesaplanmasına ilişkin detaylı forma, kütüphane web sayfasında bulunan Turnitin kullanım kılavuzlarının altından erişilebilir.)

3- TÇÖR, tezin yalnızca Kapak Sayfası, Giriş, Ana Bölümler ve Sonuç bölümlerinden oluşan kısmının tek bir dosya olarak intihal tespit programına yüklenmesi ile alınır.

Programa yükleme yapılırken Dosya Başlığı (document title) olarak tez başlığının tamamı, Yazar Adı (author's first name) olarak öğrencinin adı, Yazar Soyadı (author's last name) olarak öğrencinin soyadı bilgisi yazılır.

4- TURNİTİN İntihal tespit programına yüklenen dosyanın süreçlenmesinde, ilgili programdaki filtreleme seçenekleri aşağıdaki şekilde ayarlanır: - Kaynakça hariç, - Alıntılar hariç, - 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç (Limit match size to 5 words)

5- **İsteğe bağlı ayarlar kısmından; "Ödevleri şuraya gönder?" seçeneği mutlaka DEPO YOK şeklinde işaretlenmesi gerekmektedir;** aksi durumda aynı tezin ikinci kez yüklenmesi durumunda benzerlik %100 çıkacaktır ve depodan tezi silmek çok uzun süreç gerektirecektir.

6- Raporlama işlemi tamamlandıktan sonra, kaydedilmiş olan ekranın görüntüsünü sağ üst köşesinde yüzdelik sayı olarak belirtilen "benzerlik oranı," raporlamaya tabi tutulmuş olan dosyanın "toplam sayfa sayısı" ve raporlama işleminin yapıldığı "tarih" bilgisi, "Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu" formuna işlenir.

7- **Benzerlik oranında tüm sorumluluk öğrenciye aittir.**

8- Tez savunma sınavı sonrasında başarılı bulunan öğrenci, tez savunma sınavı tarihi sonrasında tezde yapılmış muhtemel değişiklikleri içeren dosya kullanılarak alınmış ikinci bir intihal raporundaki bilgiler kullanılarak hazırlanmış ve tez danışmanı tarafından onaylanan imzalanmış ikinci bir "Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu"nu Enstitüye teslim etmekle yükümlüdür.

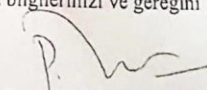
9- Turnitin Hakkında Bilgiler: <http://kutuphane.cbu.edu.tr/turnitin.9370.tr.html>

10.5. EK 5. YEREL ETİK KURULU KARAR İZİNİ

T.C.
Celal Bayar Üniversitesi
Tıp Fakültesi Yerel Etik Kurulu
Karar Formu

KARAR TARİH / NO	24/03/2016 / 20478486 - 418				
ARAŞTIRMANIN ADI	Toplumsal Cinsiyet Bağlamında İnşa Edilen Erkekliğin Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet Uygulamasının Değerlendirilmesi: Manisa Örneği				
SORUMLU ARAŞTIRMACI	Yrd. Doç. Dr. Şeyda YILDIRIM - Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Yüksek Okulu				
ARAŞTIRMA EKİBİ	Yük. Lisans Öğr. Sedat AKKUŞ				
ARAŞTIRMANIN NİTELİĞİ	UZMANLIK TEZİ ☐	YÜKSEK LİSANS--DOKTORA TEZİ ☒	AKADEMİK AMAÇLI ☐		
DEĞERLENDİRİLEN BELGELER	21 / 03 / 2016 / Tarih ve 93 sayılı; araştırma dosyası				
KARAR BİLGİLERİ	Araştırma dosyası incelenmiş, bilimsel ve etik açıdan UYGUN olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir				
Ünvanı/Adı/Soyadı	Araştırma ile İlişkisi Olan Üye	Toplantıya Katılmayan Üye	Ünvanı/Adı/Soyadı	Araştırma ile İlişkisi Olan Üye	Toplantıya Katılmayan Üye
Prof. Dr. Cengiz KIRMAZ Alerji İmmünoloji BD	☐	☐	Prof. Dr. Necip KUTLU Fizyoloji AD	☐	☐
Prof. Dr. Pelin ERTAN Çocuk Sağlığı Hastalıkları AD	☐	☐	Prof. Dr. Ece ONUR Tıbbi Biyokimya AD	☐	☐
Prof. Dr. Artuner DEVECİ Psikiyatri AD	☐	☐	Prof. Dr. Canan TIKIZ F. T. R Algoloji AD	☐	☒
Doç. Dr. Peyker TEMİZ Patoloji AD	☐	☐	Prof. Dr. Gönül Tezcan KELEŞ Anestezi ve Reanimasyon AD	☐	☐
Doç. Dr. Murat TAŞ BESYO	☐	☒	Prof. Dr. F. Sırrı ÇAM Tıbbi Genetik AD	☐	☐
Yrd. Doç. Dr. Selim ALTAN Tıbbi Etik AD	☐	☐	Doç. Dr. Beyhan Cengiz ÖZYURT Halk Sağlığı AD	☐	☐
Yrd. Doç. Dr. Dilek ÇEÇEN Cerrahi Hemşireliği AD	☐	☐	Doç. Dr. Kamil VURAL Farmakoloji	☐	☒
Yrd. Doç. Dr. Ayşen TÜREDİ YILDIRIM Çocuk Hematolojisi	☐	☒	Yrd. Doç. Dr. Tank ULUÇAY Adli Tıp AD	☐	☐
Mukadder YILMAZER Avukat	☐	☐	Sivil Üye	☐	☒

Etik Kurulumuzun kararı yukarıda belirtilmiştir. Araştırma Başvuru Formunun Taahhütname -- Bölüm E kısmında belirtilmiş olan hususların dikkate alınarak istenilen bilgilerin Etik Kurulumuza zamanında iletilmesi konusunda bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Doç. Dr. Peyker TEMİZ
Başkan

10.6. EK 6. KURUM ARAŞTIRMA İZİNİ

MANİSA İLİ KAMU HASTANELER BİRLİĞİ GENEL
SEKRETERLİĞİ -MANİSA İLİ KHBGS EĞİTİM VE AR-GE
BİRİMİ
18.04.2016 17:20 - 72782165 - 772.02 - E.574
00023966464

T.C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
KAMU HASTANELER BİRLİĞİ KURUMU
Manisa İli Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreterliği

Sayı : 72782165/772.02
Konu : Araştırma İzni /Sedat AKKUŞ

MERKEZEFENDİ DEVLET HASTANESİ YÖNETİCİLİĞİNE

İlgi : Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün 08/04/2016 tarihli ve 17836 sayılı yazısı

İlgi yazıya istinaden; Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Sedat AKKUŞ'un Merkezefendi Devlet Hastanesi'nde görev yapan Erkek Personele, Anket uygulaması yapmak üzere "Toplumsal Cinsiyet Bağlamında İnşa Edilen Erkeklığın Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet Uygulamasının Değerlendirilmesi" konulu Yüksek Lisans Araştırma Tez Çalışmasını yapabilmesi için gerekli iznin verilmesi konusunda talebiniz 17.05.2016 tarihinde toplanan Bilimsel Araştırma Başvuru İnceleme Komisyonu tarafından incelenmiş, araştırmanın Mayıs-2016/Aralık-2016 tarihleri arasında Genel Sekreterliğimize bağlı Sağlık Tesisimizde yapılması uygun görülmüştür.

Ancak Bilimsel Araştırma çalışmasını, hizmeti aksatmayacak şekilde yürütülmesi, araştırmaya katılımların gönüllülük esasına göre yapılması, kişisel verilere ve özel hayatın gizliliğinin korunmasına özen gösterilmesi, araştırmanın amacı, yöntemi, kapsamı, süresi, araştırmacı metodu ve kavramsal çerçevesini açıklayan bilgiler de göz önünde bulundurularak, çalışma sonucunda kurumsal, toplumsal ve sosyal fayda sağlamak amacıyla çalışma sonuç raporunu, araştırmanın tamamlanmasının öngörüldüğü tarihten itibaren 30 (otuz) gün içerisinde Genel Sekreterliğimiz Eğitim Birimi'ne iletilmesi ve Bilimsel Araştırma çalışmasını Manisa Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreterliği'nden izin almaksızın yayınlanmaması gerekmektedir. Kurumun izni dışında yayımlanması ve sonuç raporunun Kurumumuza iletilmemesi durumunda yasal işlem yapılabileceği ve Genel Sekreterliğimize bağlı Sağlık Tesislerinde bundan sonra talep edeceğiniz çalışmalara izin verilmesinin mümkün olmayacağı hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Op. Dr. Abdülkadir ORAN
İdari Hizmetler Başkanı

Sakarya Mah. Atatürk Bulvarı No:58
Faks No:02362316530
e-Posta:emel.aykir@saglik.gov.tr İnt.Adresi: egitimmanisakhb@gmail.com
Evrakın elektronik imzalı suretine <http://e-belge.saglik.gov.tr> adresinden 1786022f-2e61-4f16-8bb2-bc20e608697e kodu ile erişebilirsiniz.
Bu belge 5070 sayılı elektronik imza kanuna göre güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Bilgi için:Emel AYKIR
Unvan:EBE
Telefon No:

10.7. EK 7. ÖZGEÇMİŞ

Adı	Sedat	Soyadı	AKKUŞ
Doğum Yeri	Taşlıçay	Doğum Tarihi	07.11.1987
Uyruğu	T.C.	Tel	0530 490 04 19
E-mail	sedatakkus.shu@gmail.com		

Eğitim Düzeyi

	Mezun Olduğu Kurumun Adı	Mezuniyet Yılı
Doktora		
Yüksek Lisans		
Lisans	ADU İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü	2010
Lise	Cumhuriyet Lisesi	2005

İş Deneyimi

Görev	Kurum	Süre (Yıl - Yıl)
SHU	Aile ve Sosyal Politikalar İzmir İl Müdürlüğü	2010-2011
SHU	Iğdır Devlet Hastanesi	2011-2012
SHU	Merkezefendi Devlet Hastanesi ÇİM	2012 - ...

Yabancı Dilleri	Okuduğunu Anlama*	Konuşma*	Yazma*
İngilizce	Zayıf	Zayıf	Zayıf

Yabancı Dil Sınav Notu								
YDS	ÜDS	IELTS	TOEFL IBT	TOEFL PBT	TOEFL CBT	FCE	CAE	CPE

	Sayısal	Eşit Ağırlık	Sözel
ALES Puanı	73.171	72.551	64.150

Bilgisayar Bilgisi

Program	Kullanma Becerisi
Microsoft Office 2010	İyi
IBM SPSS Statistics 21	İyi
EndNote X8	İyi

10.8. EK 8. YAPTIĞI ÇALIŞMALAR

Akkuş S, Yıldırım Ş. Toplumsal Cinsiyet Bağlamında İnşa Edilen Erkekliğin Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet Uygulamasının Değerlendirilmesi. 2. Uluslararası Lisansüstü Eğitim Kongresi, 12-14 Mayıs 2017. Sözlü Bildiri.

Akkuş S. Toplumsal Cinsiyet İnşasının “Öteki Mağduru” Erkekler. Sosyal Hizmet Sempozyumu, İnsan Değer ve Onurunu Yüceltmek, 24-26 Kasım 2015, Sözlü Bildiri.